

T.C.
POLİS AKADEMİSİ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI GÜVENLİK ANABİLİM DALI

TERÖRLE MÜCADELEDE TOPLUM DESTEKLİ POLİSLİK
(TDP) UYGULAMALARININ YERİ:
TDP FAALİYETİ YÜRÜTEN POLİSLERİN ALGISI

DOKTORA TEZİ

Ali SEVİNÇ

Danışman

Prof. Dr. Turgut GÖKSU

Ankara - 2013

T.C.
POLİS AKADEMİSİ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI GÜVENLİK ANABİLİM DALI

TERÖRLE MÜCADELEDE TOPLUM DESTEKLİ
POLİSLİK (TDP) UYGULAMALARININ YERİ:
TDP FAALİYETİ YÜRÜTEN POLİSLERİN ALGISI

DOKTORA TEZİ

Ali SEVİNÇ

Danışman

Prof. Dr. Turgut GÖKSU

Ankara – 2013

ONAY

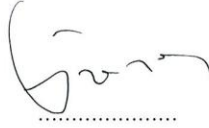
Ali SEVİNÇ tarafından hazırlanan “Terörle Mücadelede Toplum Destekli Polislik (TDP) Uygulamalarının Yeri: TDP Faaliyeti Yürüten Polislerin Algısı” başlıklı bu çalışma, 02.07/2013 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda (oybirliği / oyçokluğu) ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Uluslararası Güvenlik Anabilim dalında Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

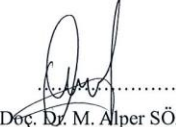
Prof. Dr. Turgut GÖKSU (Başkan – Danışman)

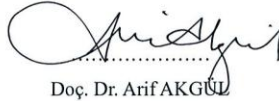
Prof. Dr. Tevfik ERDEM

Doç. Dr. Süleyman ÖZEREN

Doç. Dr. M. Alper SÖZER

Doç. Dr. Arif AKGÜL

TELİF HAKLARI BEYANNAMESİ

GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doktora tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlardan her seferinde yollama yaparak yararlandığımı belirtir; bunu şerefimle beyan ederim.

Enstitü veya başka herhangi bir mercii tarafından belli bir zamana bağlı kalmaksızın, tezimle ilgili bu beyana aykırı bir durumun tespit edilmesi durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

08/07/2013

Ali SEVİNÇ

ÖNSÖZ

Doktora tezi çalışmam sırasında yardım ve katkılarını esirgemeyen, motivasyonumu her zaman yüksek tutan değerli hocalarım Prof. Dr. Sayın Turgut Göksu'ya, Doç. Dr. Süleyman Özeren'e, Doç. Dr. M. Alper Sözer'e, Doç. Dr. Sebahattin Gültekin'e, Yrd. Doç. Dr. Alican Kaptı'ya, Dr. Serkan Altıntop'a, Dr. Cevdet Zengin'e, Dr. Ahmet Güler'e ve Dr. Uğur Şen'e ve ismini belirtmediğim Güvenlik Bilimleri Enstitüsündeki hocalarıma, sağladığı imkanlardan dolayı kurumuma, birlikte çalışma fırsatı bulup tezi bitirmem için destek veren 3. Sınıf Emniyet Müdürü Gökhan Orkun Şenel'e, tezin yazımında yardımcı olan değerli dostlarıma, mesai arkadaşlarıma, alan araştırması sırasında değerli vakitlerini ayırarak görüşlerini ve deneyimlerini içtenlikle paylaşan il emniyet müdüründen polis memuruna kadar tüm meslektaşlarıma, tez çalışmam sırasında her zaman bana destek olan, vakitlerinden almama rağmen anlayışla karşılayan sevgili eşime ve çocuklarıma en içten teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET
T.C.
Polis Akademisi
Güvenlik Bilimleri Enstitüsü
Uluslararası Güvenlik Anabilim Dalı
Terörle Mücadelede Toplum Destekli Polislik (TDP) Uygulamalarının Yeri:
TDP Faaliyeti Yürüten Polislerin Algısı
Hazırlayan: Ali SEVİNÇ
Doktora Tezi
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Turgut GÖKSU
2013, 194 Sayfa (Ekler hariç)

Bu çalışmada, TDP faaliyeti yürüten polislerin bakış açısıyla toplum destekli polislik anlayışının terörle mücadeledeki yeri araştırılmıştır. Türkiye’de terörün yoğun olduğu bölgelerde yürütülen TDP projelerini gözden geçirmek ve varsa yaşanan sorunları çözüm önerileri ile birlikte ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemi tercih edilmiş, belirli kriterlere göre örneklem seçilen Batman, Diyarbakır, Hakkari, Mardin, Mersin ve Siirt illerinde TDP faaliyetlerinde görev alan 37 kişiyle derinlemesine mülakatlar yapılmıştır. Elde edilen bulgular analiz edilmiş ve bir sınıflandırma içerisinde sunulmuştur. Sonuç olarak TDP’nin, karşılıklı önyargıları kırarak devletle/polisle bölge halkının yakınlaşmasında etkili bir yöntem olduğu, polisten yardım isteme konusunda halkı cesaretlendirdiği, gençleri suç, şiddet ve terör faaliyetlerinden uzaklaştırdığı, çocukları polislik mesleğine ısındırdığı, bölgedeki eğitimsizlik, yoksulluk ve işsizliğin önlenmesine katkı sağladığı görülmektedir. Bununla birlikte, bölgede TDP faaliyetlerinin etkililik ve verimliliğinin artırılması için, çok katımlı ve çok boyutlu bir yaklaşımla hazırlanacak ulusal strateji belgesi rehberliğinde, sivil toplumun aktif katılımı, kurum içi ve kurum dışı eşgüdüm ve işbirliği temelinde oluşturulacak bir sistematik içerisinde hareket edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Toplum Destekli Polislik, Demokratik Polislik, Terörle Mücadele, Terörizmle Mücadele, Proaktif Yaklaşım, Kürdistan İşçi Partisi (PKK).

ABSTRACT
Police Academy
Institute of Security Sciences
Department of International Security
The Role of Community Oriented Policing (COP) Programs in Counter-terrorism:
Perception of the Police Conducting Cop Activities
Ali SEVİNÇ
Ph. D. Dissertation
Supervisor: Prof. Dr. Turgut GÖKSU
2013, Page Number 194 (Excluding appendices)

This doctoral dissertation examines the role of Community Oriented Policing (COP) programs in the area of counter terrorism from the police perspective. The effects of COP on public confidence toward police/state, disengagement from terrorist activities, and improving the quality of life for youth in the region are explored. Qualitative research design was preferred. Researcher conducted interviews with 37 officers whom have purposively been selected from Batman, Diyarbakir, Hakkari, Mardin, Mersin, and Siirt Police Departments. Study results show that COP programs provide effective ways of establishing trust between the police/state and citizens while overcoming bilateral prejudgments between them, increase citizens' willingness to seek assistance from the police, prevent young people from engaging in crime, violence and terrorist activities, encourage young generations for choosing policing as a profession, prevent illiteracy, poverty, and unemployment in the region. However, in order to increase the efficiency and effectiveness of COP programs in the region, there should be a systematic approach with the active participation of the civil society. National strategy papers that encompass a multi-participatory and amulti-faceted approach would enhance interagency collaboration between police and the other organizations.

Key Words: Community Policing, Democratic Policing, Fight against Terror, Fight against Terrorism, Proactive Approach, Kurdistan Workers Party (PKK).

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	II
TELİF HAKLARI BEYANNAMESİ	III
ÖNSÖZ.....	IV
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER	VII
KISALTMALAR	XII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TOPLUM DESTEKLİ POLİSLİK ANLAYIŞININ TEORİSİ VE UYGULAMALARI

1.1. TOPLUM DESTEKLİ POLİSLİK ANLAYIŞININ KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ	11
1.2. TDP’NİN TARİHSEL GELİŞİMİ	13
1.3. TDP ANLAYIŞININ TEMEL PRENSİPLERİ	15
1.3.1. Toplumla Ortaklık.....	16
1.3.2. Örgütsel Değişim.....	16
1.3.3. Problem Çözme	17
1.3.4. Suç Önleme	17
1.4. TDP ANLAYIŞININ TEORİK ALTYAPISI.....	18
1.4.1. Problem Odaklı Polislik (POP) Yaklaşımı	19
1.4.2. Kırık Camlar Teorisi	21
1.4.3. Sosyal Düzensizlik Teorisi	22
1.4.4. Toplam Kalite Yönetimi.....	27

1.4.5. Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı	28
1.4.6. Halkla İlişkiler	30
1.4.7. Vatandaş Polis Akademileri	31
1.5. DÜNYADA TDP UYGULAMALARI	32
1.6. TÜRKİYE’DE TDP UYGULAMALARI VE GETİRİLEN ELEŞTİRİLER.....	33

İKİNCİ BÖLÜM

DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE TERÖR VE TERÖRLE MÜCADELE

2.1. TEMEL KAVRAMLAR	39
2.2. TERÖRÜN TARİHİ	41
2.3. TERÖRE YOL AÇAN NEDENLER	43
2.4. TERÖR ÖRGÜTLERİNİN MİLİTAN PROFİLLERİ	46
2.5. TERÖR ÖRGÜTLERİNİN ADAM KAZANMA YOLLARI	50
2.6. TERÖRLE MÜCADELE YÖNTEMLERİ.....	54
2.7. DEMOKRATİK ÜLKELERDE TERÖRLE MÜCADELE.....	56
2.8. DÜNYADAN TERÖRLE MÜCADELE ÖRNEKLERİ.....	60
2.8.1. İspanya’nın Terörle Mücadelesi.....	62
2.8.2. İngiltere’nin Terörle Mücadelesi.....	68
2.9. TÜRKİYE’NİN TERÖRLE MÜCADELE DENEYİMİ	75
2.9.1. Sol Terör Örgütleri ve Sağ-Sol Çatışması	75
2.9.2. Dini İstismar Eden Terör Örgütleri ve Hizbullah	76
2.9.3. Terör Örgütü PKK/KCK ve Terörle Mücadele	77

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TERÖRLE MÜCADELEDE TOPLUM DESTEKLİ POLİSLİĞİN YERİ

3.1. DEMOKRATİK POLİSLİK.....	86
3.2. TOPLUM DESTEKLİ POLİSLİĞİN TERÖRLE MÜCADELEDEKİ YERİ	90
3.2.1. Toplum Poliste Eşit Temsil Etmek.....	91
3.2.2. Toplumla Ortaklık Geliştirmek.....	93
3.2.3. Problem Odaklı Çözüm Geliştirmek	96
3.2.4. TDP'nin Uygulanmasına Yönelik Yapısal Değişim Yapmak	97
3.2.5. Önleyici Projeler Geliştirmek.....	99
3.2.6. Korku Ortamından Güven Ortamına Geçmek	102
3.3. TÜRKİYE'DE TERÖR MÜCADELE VE TDP FAALİYETLERİ	104
3.4. TDP FAALİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	107
3.5. TDP UYGULAMALARINDA YAŞANAN SORUNLAR VE ÖNERİLER	113

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

4.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ VE GEREKÇESİ	116
4.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	118
4.3. VERİLERİN TOPLANMASI.....	123
4.4. VERİLERİN ANALİZİ.....	125
4.5. KAPSAM VE SINIRLILIKLAR.....	127

BEŞİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

5.1. TERÖR SORUNUNA İLİŞKİN ALGILAMALAR	128
5.1.1. Polis Bakış Açısıyla Halkın Devlet ve Polis Algısı	128
5.1.2. Polisin Terör Sorunu Algısı	130
5.2. TDP FAALİYETLERİNİN AMAÇLARI	132
5.3. TDP PROJE VE FAALİYETLERİ	137
5.4. ÖNE ÇIKAN TDP PROJELERİ VE PERSONEL ÖZELLİKLERİ	143
5.5. TDP PROJELERİNİN POLİS İÇERİSİNDEKİ ALGILAMASI	147
5.5.1. Olumlu Bakış	148
5.5.2. Olumsuz Bakış	149
5.5.3. Her Polisin TDP Polisi Gibi Görev Yapması Anlayışı	150
5.5.4. Kurum içi TDP Yapılması Gerektiği Anlayışı	151
5.6. POLİS BAKIŞ AÇISIYLA TDP PROJELERİNİN KURUM DIŞI ALGILAMASI	152
5.7. POLİS BAKIŞ AÇISIYLA TERÖR ÖRGÜTÜNÜN TDP ALGILAMASI	155
5.8. PROJELERİN GERİ BİLDİRİMLERİ	157
5.8.1. Olumlu Bakış	158
5.8.2. Temkinli Bakış	165
5.9. TDP PROJE VE FAALİYETLERİYLE İLGİLİ ÖNERİLER ...	165
 SONUÇ	 169
KAYNAKÇA	178

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AGİT	: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
Akt.	: Aktaran
BM	: Birleşmiş Milletler
BÖF	: Bilgilendirme ve Önleme Faaliyetleri
C	: Cilt
DGR	: TDP Proje ve Faaliyeti Yapan Diğer Birim Personeli
Ed.	: Editör
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
OSCE	: Organization for Security and Co-operation in Europe
TAMÜD	: Tarama, Analiz, Müdahale, Değerlendirme
TDP	: Toplum Destekli Polislik
TEM	: Terörle Mücadele
TKY	: Toplam Kalite Yönetimi
PMYO	: Polis Meslek Yüksek Okulları
POMEM	: Polis Meslek Eğitim Merkezleri
POP	: Problem Odaklı Polislik
PVSK	: Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu
SEM	: Sosyal Etüdler Merkezi
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
UNPOL	: United Nations Police
USAK	: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu
UTSAM	: Uluslararası Terörizm ve Sınırşan Suçlar Araştırma Merkezi
VPA	: Vatandaş Polis Akademileri
YÖN	: 1. ve 2. Sınıf Emniyet Müdürü Rütbesindeki Personel

GİRİŞ

Günlük hayatta insanların güvenliğini tehdit eden ve huzursuzluğa neden olan sorunlar, algı, olgu veya olaylar çizgisinde çok farklılık gösterebilmektedir. Modern zamanların bir ürünü olan terör, savaşlar kadar olmasa da toplumların güvenliğini önemli düzeyde tehdit eden başlıca sorunlardandır.

Geleneksel polislik, güvenlik sorunu meydana geldikten sonra reaktif olarak ona tepki veren, suçun aydınlatılması, şüphelilerin yakalanması ve adli mercilere teslimi ile ilgilenen bir yaklaşım biçimidir. Bu yaklaşımda başarı, çözüme kavuşturulan suç ve yakalanan suçlu sayısı ile ölçülmektedir. Suçtan haberdar olunması ile şüpheli/lerin hukuk sistemine teslim edilmesi arasındaki süreçle ilgili geçmiş dönemlerde polis tarafından insan temel hak ve özgürlüklerine saygı anlamında sorunlar yaşanmış, polisin keyfi ve kimi yerde ayrımcı tutumları polisle toplum arasındaki güveni sarsmıştır. Polisin hareket kabiliyetinin artırılması ve çağrılara daha hızlı cevap verebilmesi amacıyla başlatılan şahsi telsiz uygulaması, araçlı ve motorize devriyelerin yaya devriyelerin aleyhine çoğaltılması, farkına varılmadan polis ile halk arasındaki mesafeyi daha da açmıştır. Ortaya çıkan diğer sosyal, ekonomik ve politik sorunlar polisin sık sık ve olumsuz koşullarda halkla karşı karşıya gelmesine neden olmuştur. Yaşanan gelişmeler, polislik mesleğinin icra biçiminin, suçla mücadele yöntemlerinin ve halkla ilişkilerinin sorgulanmasına neden olmuştur.

Dünyada 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren demokratik yönetimler yaygınlaşmaya, modern demokrasiler olgunlaşmaya başlanmıştır. İnsanın temel hak ve hürriyetlerini devlet karşısında güvence altına alan ulusal ve uluslararası hukuki düzenlemeler ortaya çıkmaya başlarken aynı zamanda insanlarda özgürlükler noktasında bilinçlenme gerçekleşmiştir. 1980'lerden sonra demokrasinin toplum hayatına daha çok girmesiyle birlikte, vatandaş merkeze alan, kamu görevini vatandaşa hizmet bilinciyle yapmayı öneren yeni kamu yönetimi anlayışı gelişmiştir. Bu bağlamda, iç müşteri olarak çalışanının, dış müşteri olarak halkın memnuniyetini esas alan Toplam Kalite Yönetimi 1980'li yıllarda kamu ve özel kurumlarda popülerlik kazanmaya başlamıştır.

Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nin farklı şehirlerinde yürütülen çalışmalarda, yaya devriye programları ve çeşitli problem çözme projeleri hayata geçirilmiştir. Mobil devriye araçları ve karakolların kurulması, kapı kapı gezilerek vatandaşların bilgilendirilmesi ve gönüllü toplumsal organizasyonların kurulması gibi etkinlikler uygulanan projelerin bazılarıdır. Projelerin sonuçları, yapılan çalışmaların insanların yaşam kalitesini artırarak suç korkusunu azalttığını; halkın polisten duyduğu memnuniyet düzeyini artırdığını; polisin vatandaşa karşı tutumunda olumlu değişime neden olduğunu ve polisin moral ve mesleki tatmin düzeyini artırdığını göstermiştir.

Yaşanan gelişmeler, yeni bir polislik anlayışına olan ihtiyacı göstermiş, ABD ve Avrupa ülkeleri başta olmak üzere toplum destekli polislik (Community Policing) yaklaşımı ortaya çıkmıştır. Toplum destekli polislik; düzensizlik, kabahat ve suçun gerçek nedenlerine, bunları ortaya çıkaran sosyal faktörlere odaklanarak suç oluşmadan önce alınacak önlemlerle sorunun önüne geçilmesini esas almaktadır. Halkın güvenlik hizmetlerine aktif katılımını öngörürken bu sayede polis halk ilişkilerini geliştirmeyi, karşılıklı güven ve işbirliğini tesis etmeyi hedeflemektedir. Güvenlik sorununa çok boyutlu bakış ve sorunun çözümünde çok aktörün katılımı, bu yaklaşımın diğer prensiplerindendir. Polis kurumunun organizasyonel olarak yatay yapılanması, sorumluluğun paylaşımı ve inisiyatifin en uçtaki devriye memuruna kadar bırakılması gibi yön etim ve organizasyona ilişkin değişimler, toplum destekli polislik mantığının tamamlayıcı öğelerindendir. Çağdaş bir polislik yaklaşımı olan TDP, son 30-40 yılda güvenlik alanında bir paradigma değişimine neden olmuş, suçla mücadele ve suç korkusunun giderilmesinde katkı sağlamış, halkın polise duyduğu güvenin artırılmasında önemli rol oynamıştır.

Toplum destekli polislik her ne kadar geleneksel polisliğin bir alternatifi olarak, klasik polislik anlayışının eleştirileri üzerine, zaaflarının giderilmesi amacıyla ortaya çıkmış olsa da polislik mesleğinin doğasında reaktif görevler bulunmaktadır. Polisin reaktif görev geleneği de tarihi süreçte gelişim göstermiştir. Geleneksel polislikten modern, demokratik ve profesyonel polislik yönünde bir evrim gerçekleşmiştir. Evrimleşme sürecinde atılan adımlardan öne çıkanlar şunlardır: Olay yeri inceleme tekniklerinin gelişmesi; donanımlı ve kompakt devriye araçlarına geçilmesi; mobil takip ve gözetleme sistemlerinin oluşturulması; modern ifade alma

yöntemlerinin benimsenmesi; şeffaf ifade alma odalarının kurulması; branşlaşma ve uzmanlaşmanın teşvik edilmesi şeklinde devam etmektedir. Yaşanan gelişmeler, ABD ve Avrupa'nın belli başlı ülkeleri için Türkiye'den daha önce başlasa da yaşananların ve sürecin aşamalarının oldukça benzerlik gösterdiği görülmektedir. Sonuç itibariyle, polisliğin operasyonel yönünü oluşturan reaktif ve geleneksel tarafı, geçen süreçte insan hakları ihlalleri, işkence iddiaları ve anti demokratik uygulamalardan temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alındığı, demokratik, çağdaş ve profesyonel polisliğe dönüşmüştür.

Suçla mücadele serüveninde olduğu gibi devletlerin terörle mücadelesi de benzer paradigma değişimine sahne olmuştur. Bilindiği üzere, günümüzde devletlerin en önemli güvenlik meselesi terördür. Terör sorunu, az ya da çok devletin tüm kurumlarını ilgilendirse de güvenlik kuvvetlerini daha çok meşgul eden bir konudur. Terörle mücadelede iki temel yöntem bulunmaktadır. Birincisi, teröristle mücadele olarak adlandırılan örgüt ve militanı hedefe koyan güvenlik endeksli bir yöntem, diğeri ise terörizmle mücadele olarak tarif edilen, terör sorununun ideolojik tabanına yönelik, sorunun sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel yönlerini de içine alan çok boyutlu ve çok yönlü çözüm öneren yaklaşımdır.

Terör sorununun ortaya çıktığı ilk dönemlerde ülkeler, aynen geleneksel polislikte olduğu gibi terörle mücadelede reaktif politikaları takip ederek teröristle sonuna kadar mücadeleyi benimsemişlerdir. Bu mücadelede, teröriste odaklanılmış, askeri operasyonlar tek yol olarak görülmüş, kaba ve baskıcı uygulamaların caydırıcı etkisinin olacağı varsayılmıştır. Bu dönemdeki demokrasi ve hukuk dışı uygulamalardan bazıları şunlardır: Terör saldırılarını bahane göstererek sıkıyönetim altında şüpheli işler yapma, hukuksuz olarak uzun süre hapsedme, işkence yapma, zorunlu göç ettirme, insanların mal, mülk ve topraklarına el koyma, aşırı şüpheli bir yaklaşımla herkesi terörist olarak görme şeklinde uzatılabilmektedir. Bu yöntem, terörle mücadeledeki başarıyı, yakalanan veya etkisiz hale getirilen terörist sayısı ile ölçmektedir. Reaktif bakış açısında, teröre neden olan faktörler, terörün beslendiği kaynaklar, birilerinin neden militan olmayı tercih ettikleri ve örgütlerin eleman kazanma yöntemleri gibi konuların gözardı edildiği görülmektedir. Nihayetinde en baskıcı rejimlerden en demokratik ülkelere kadar geçmişte uygulanan bu politikanın başarılı olmadığı pek çok ülke tarafından tecrübe edilmiştir.

Demokrasi kültürünün olgunlaşması ve geçmiş acı deneyimlerle evrimleşen teröristle mücadele yöntemi, hukukilik, uzmanlaşma, profesyonelleşme, teknolojinin sunduğu imkânlardan yararlanma, koordinasyon ve işbirliği kültürünün geliştirilmesi ve sistemin işletilmesi gibi bir dizi kavramla açıklanabilecek bir gelişme kat etmiştir. Günümüz teröristle mücadele araçlarından bazıları şunlardır: Güçlü istihbarat ağı kurma ve yönetebilme; örgütlerin uluslararası bağlantılarını ve finans kaynaklarını diplomatik girişimlerle kesme; terörle mücadele eden kurum ve birimler arasında koordine kurma; teröristle kırsalda mücadele için profesyonel askeri ve polis birlikleri oluşturma; bu birlikleri operasyonel anlamda insansız hava araçları, gelişmiş radar sistemleri, termal kameralar ve modern silahlarla destekleme; modern, güvenli ve korunaklı sınır karakolları inşa etme; pişmanlık yasası ile örgüt üyelerinin silah bırakmasını teşvik etme; örgütlerin sivil illegal yapılarına yönelik operasyonlar düzenleme ve örgütlerin yayın organlarına yönelik önleyici tedbirler alma şeklinde genişletilebilmektedir.

1980'lerle başlayan ve 2000'li yıllarda olgunlaşan proaktif ve bütüncül bakış açısıyla terörle mücadele yöntemi dünyada demokratik ülkeler için çözüm vadeden bir seçenek olarak gelişmiştir. Teröristle mücadele yöntemlerindeki gelişmeler elbette terörizmle mücadeleye güç katmakta, bu yöntemin işlemesi bağlamında bir kalkan görevi görmekle birlikte terörizmle mücadele olmadan sorunun tam anlamıyla çözüme kavuşturulması mümkün görünmemektedir. Terörizmle mücadele yaklaşımı; sorunu sosyal bir sorun olarak görerek problemin kaynağına inmeyi, teşhis ve tedaviyi birlikte düşünmeyi önermektedir. Sorunu sosyal, ekonomik, kültürel ve politik yönleriyle çok yönlü olarak analiz etmeyi, sorunun çözümünde rol alabilecek tüm aktörlerin sorunun çözümünde aynı masa etrafında toplanması gerektiğini savunmaktadır. Silahlı unsurlar yerine sivil kurumların, sivil toplum örgütlerinin ve halkın sürece mutlak katılımını ve söz sahibi olmasını teşvik etmektedir. Teröristi yakalamanın öncesinde teröre neden olan faktörlere, örgütlerin toplumda taban kazanma metot ve argümanlarına, kimlerin ve ne hayallerle örgüte katıldıklarına odaklanılması gerektiğinin altını çizmektedir.

Genel olarak suçla ve özet olarak terörle mücadele yöntemlerinde zaman içinde yaşanan paradigma değişimi oldukça paralellik göstermektedir. Geleneksel polislik ile teröristle mücadele anlayışında zamanla aynı çizgide gelişmeler

yaşanmış, demokratikleşme ekseninde modernleşme, uzmanlaşma ve profesyonelleşme atılımları görülmüştür. Diğer yandan, toplum destekli polislik felsefesinin prensip, ilke ve uygulama yöntemleriyle terörizmle mücadele mantığı çok fazla benzerlikler göstermektedir. Proaktif bakış açısı; sorunun sosyal bir sorun olarak görülüp, nedenlerine ve beslenme kaynaklarına odaklanması; halkla yüz yüze temas ve iletişim sağlayarak polisle (devletle) halkın kaynaştırılması ve karşılıklı güvenin tesis edilmesinin amaçlanması; her aşamada çok boyutluluk ve çok aktöre vurgu yapılması her iki yaklaşımın örtüşen belli başlı konularındandır.

Dünyanın bazı bölgelerinde ve son birkaç yıldır Türkiye’de özellikle terör eylemlerine konu olan bölgelerde toplum destekli polislik proje ve faaliyetleri farklı boyutlarda yürütülmeye başlanmıştır. Bu proje ve uygulamalar İngiltere’de bürokrasinin en üst tabakasından çok boyutlu, çok aktörlü ve çok katılımlı bir şekilde hazırlanıp, koordine ve kontrol edilirken Türkiye’de daha çok alt düzeyde oluşturulup bürokrasinin orta ve üst kademelerinden gelen destek ölçüsünde, polisin aktif liderliğinde hatta omzunda taşınmaktadır. Türkiye’de polis, terörle mücadelede diğer devlet kurumlarının ve sivil toplum örgütlerinin üstlenmesi gereken sorumluluğu toplum destekli polislik yaklaşımı içerisinde üstlenmektedir.

Son yıllarda terör eylemlerine konu olan illerde yürütülen sosyal proje ve faaliyetlerin terörle mücadele konsepti içerisindeki yeri, doğruları veya yanlışları, polisin ve halkın bu faaliyetlere yönelik algısı bilimsel olarak yeterince ölçülmemiştir. Uygulamada nasıl bir durumla karşı karşıya olunduğu, yaşanan zorluklar ve geleceğe yönelik beklenti ve getirilen öneriler bu araştırmanın düşünsel altyapısını oluşturmaktadır. Araştırmada önce toplum destekli polislik yaklaşımı, kavramsal temelleri, tarihsel gelişimi, ilke ve prensipleri, teorik dayanakları, dünya ve Türkiye uygulamaları ile yaklaşıma getirilen eleştiriler etrafında ele alınmıştır. Bununla birlikte araştırmada, terör kavramı, tarihi, teröre neden olan faktörler, terör örgütlerinin adam kazanma yolları, terörle mücadele yöntemleri ile dünyada ve Türkiye’de terörle mücadele deneyimleri konu edinilmiştir. Terörle mücadele ile toplum destekli polislik kavramlarının birlikte ele alındığı bölümde TDP’nin ilke, prensip ve yöntemleriyle terörle mücadele içerisinde önemli bir boşluğu doldurmaya aday olduğu tartışılırken dünyada ve Türkiye’de bu iki yaklaşımı birlikte ele alan bilimsel çalışma ve uygulamalara yer verilmiştir.

Alan araştırmasında, araştırmacı tarafından belirlenen kriterlere göre, amaçlı örneklem metodu kullanılarak seçilen illerde derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Örneklem seçilen Batman, Diyarbakır, Hakkari, Mardin, Mersin, Siirt illerinde sosyal proje ve TDP faaliyetlerinde görev ve sorumluluk üstlenen 37 kişiyle yüz yüze veya telefonla görüşülmüştür. Mülakat içerisinde yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ve çalışmaya uygun açık uçlu sorular tercih edilmiştir. Görüşme esnasında katılımcılara, yürüttükleri TDP faaliyetlerini ne amaçla yaptıkları, nasıl yaptıkları, ne bekledikleri, aldıkları olumlu ya da olumsuz geri bildirimler, karşılaştıkları sorunlar ile geleceğe yönelik önerilerini içeren bir dizi soru sorulmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgular analiz edilmiş ve bir sınıflandırma içerisinde sunulmuştur. Araştırmacının bölgede bulunduğu sırada yaptığı gözlemler neticesinde ulaştığı sonuçlar, elde edilen proje dosyaları, rapor ve değerlendirmeler ile çıkan yayınlar analiz aşamasında dikkate alınmıştır.

Araştırmaya katılan polislerin bakış açısına göre, toplum destekli polislik yaklaşımının birçok açıdan faydalı olduğu görülmüştür. Genel anlamda; TDP'nin devletle bölge halkının yakınlaşmasında, birbirini anlayıp güven duymasında oldukça etkili bir yöntem olduğu; polise yönelik bilinçaltındaki önyargıların kırılması yoluyla polisten yardım isteme konusunda halkı cesaretlendirdiği; gençleri suç, şiddet, kanunsuz eylemler ve terörden uzaklaştırdığı, toplumda kaynaşma ve insanlar arasında devlete aidiyet hissinin artması gibi bir çizgide yarar sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle eğitim ve işsizlik sorununun çözümüne yönelik sosyal projelerin gençleri hayata tutunmaya teşvik ederken, dağa çıkış motivasyonlarını azalttığı bu çalışmanın bulguları arasında yer almıştır. Bununla birlikte, katılımcıların yaşanmış hayat hikâyeleri ve bazı istatistiklerle bu görüşlerini desteklemeye çalışmaları kayda değer bulunmaktadır. Bu araştırmanın ve sonuçlarının daha sonra yapılacak çalışmalara kaynak oluşturması umulmaktadır. Gelecekte yapılacak çalışmaların halkın, diğer kurum personelinin ve diğer birimlerde görev yapan polislerin görüşlerine yer vermesi beklenmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu alışmada, TDP yapan polislerin bakış açısıyla, toplum destekli polislik anlayışının terörle mücadeledeki yerini araştırma; Türkiye'de terörün yoğun olduğu

bölgelerde yürütülen TDP projelerin amaç, kapsam, yöntem ve çıktıları açısından değerlendirme ve TDP faaliyetlerinde yaşanan sorunları çözüm önerileri ile birlikte ortaya koyma amaçlanmaktadır. Bir bakıma buradaki işlem, TDP faaliyetlerinin terör ve toplumsal barış perspektifinden fotoğrafının çekilmesi, özelde ise TDP faaliyet ve projelerinde yer alan polislerin bu faaliyetlere ilişkin algılamalarının gösterilmesidir.

Projelerin yerel düzeyde nasıl ortaya çıktığı, hangi aşamalardan geçerek uygulamaya geçirildiği, bu aşamalarda kurum içi ve kurum dışından destek ve engellemelerin olup olmadığı, halkın bu faaliyetlere yönelik nasıl bir tutum ve davranış sergilediği, hangi tür faaliyetlerin daha isabetli ve yararlı görüldüğü, projelerin somut, elle tutulabilir ve istatistiksel olarak desteklenebilir çıktıların olup olmadığı araştırma kapsamında cevabı aranan sorular olmuştur. Çalışmanın, bu soruların cevaplarını bularak uygulayıcılara, politika hazırlama konumunda bulunan idarecilere ve teorisyenlere veri sağlaması amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilecek sonuçlar ile alanda yaşanan sorunların giderilmesi, birimler arası koordine ve işbirliğinin geliştirilmesi ve daha etkili TDP uygulamalarının yapılabilmesi hedeflenmiştir.

Problem Durumu ve Araştırma Soruları

Türkiye’de 30 yılı aşkın süreçte terör mücadele alanında önemli adımlar atılmıştır. Terörle mücadele konsepti içerisinde önemli bir güvenlik kurumu olan polis, geçmişte yaptığı ve halen yapmakta olduğu teröristle mücadeledeki başarısını terörizmle mücadele çizgisinde sürdürmek istemektedir.

Halkın güven ve desteğinin kazanılması, terör örgütüne katılımın engellenmesi ve bölgenin kalkınmasına destek olunması gibi amaçlarla polis tarafından yürütülen toplum destekli polislik faaliyetleri, yazılı ve görsel basında yer bulmakta, çoğunlukla devlet organları tarafından desteklenmektedir. Toplum destekli polislik proje ve faaliyetleri, yeterli olmasa da son zamanlarda bilimsel çalışmalara konu olmakta ve farklı açılardan değerlendirilmektedir. Ancak, çalışmaların çoğunlukla betimsel düzeyde kaldığı görülmektedir. 40.000 insanın hayatını kaybettiği, 300 milyar doların üzerinde ekonomik kayba neden olan ve Türkiye’nin son 30 yıldır en büyük problemi konusunda yapılanların, elbette bilimsel araştırmalarla ölçülmesi, bilimsel çalışmalara daha çok konu edilmesi gerekmektedir.

Yapılan her proje ve faaliyette olduğu gibi TDP faaliyetlerinin de hedeflerine ulaşip ulaşmadığının, amaçları ile sonuçlarının örtüşüp örtüşmediğinin yapılacak bilimsel çalışmalarla ölçülmesi gerekmektedir. Projelerin içerik, yöntem ve uygulamalarında yapılacak hataların mevcut durumu negatif yönde etkileme ihtimali her zaman bulunmaktadır.

Bu araştırma, Türkiye’de özellikle terör olaylarının yoğun olarak yaşandığı şehirlerde yürütülen toplum destekli polislik faaliyetlerinin terörle mücadelede birçok açıdan olumlu katkı sağladığı varsayımı üzerinden hareket etmektedir. Terörü besleyen kaynakların kurutulması, gençleri örgüte katılmaya sevk eden nedenlerin ve faktörlerin ortadan kaldırılmasında toplum destekli polislik hizmetlerinin önemli bir rol üstlenmekte olduğu düşüncesi araştırmaya temel oluşturmaktadır.

Bu çalışmada, “*toplum destekli polislik faaliyetlerini yürüten polislerin bakış açısından TDP faaliyetlerinin terörle mücadeledeki rolü nedir?*” sorusunun cevabı aranmıştır.

Çalışma boyunca aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

(1) TDP faaliyetlerinde görev alan polisler, yapılan TDP çalışmalarının terörle mücadeledeki yerini nasıl açıklamaktadır?

(2) TDP faaliyetlerinde görev alan polisler, yapılan faaliyetlerin halktaki yansımalarını nasıl görmektedir?

(3) TDP faaliyetlerinde görev alan polislere göre yapılan TDP faaliyetleri, kurum içi personel ve diğer kurum personeli tarafından nasıl algılanmaktadır?

(4) TDP faaliyetlerinde görev alan polislerin karşılaştıkları sorunlar, getirdikleri çözüm önerileri ve geleceğe ilişkin önerileri nelerdir?

Araştırmanın Önemi ve Literatüre Katkısı

TDP ve terör konusu üzerine dünyada olduğu gibi Türkiye’de de son yıllarda artan sayıda makale yayınlanmaktadır. Ancak, TDP ve terör konusunu bir arada değerlendiren gerek uluslar arası alanda gerekse ulusal literatürde az sayıda yayın bulunmaktadır. Mevcut yayınlar içerisinde ampirik değeri olan, ölçme ve değerlendirmeye dayalı araştırmaların azlığı araştırmanın kıymetini artırmaktadır.

Bu çalışma, şu ana kadar yapılan çalışmalardan daha kapsamlı ve daha makro düzlemden konuya yaklaşan ilk çalışma olacaktır. Ulusal ve uluslar arası literatürdeki az sayıdaki çalışma, ya tek bir TDP faaliyeti veya projesini incelemiş ya da faaliyetlerden bağımsız olarak genel perspektifte TDP'nin terörle mücadeleye olumlu katkı getireceğini teorik olarak savunmuştur. Bu çalışma, TDP ve terörle mücadele konusunu birlikte ele alan, TDP'nin terörle mücadelede neler vaat ettiğini proje ve faaliyetlerle destekleyerek açıklayan, değerlendirme yapan ilk doktora çalışması olacaktır. Yapılan değerlendirmelerin bizzat uygulamacıların algılamaları üzerinden, onların birebir ifadelerine dayalı olarak yapılması çalışmaya ayrı bir değer katmaktadır. Mülakat yapılan kişilerin 6 (altı) ilde, farklı rütbelerde ve birimlerde görev yapıyor olması araştırmaya zenginlik katarken konunun farklı boyutlarının ortaya çıkarılmasında yarar sağlamaktadır.

Çalışmanın sonuçlarının polis bilimleri alanı dışında hem “TDP” hem de “terörizm” çalışma alanına zenginlik katması, her iki alanda çalışan akademisyen ve uygulamacılara yeni ve farklı bakış açıları kazandırması beklenmektedir. Çalışmanın, devletin terörle mücadelede politikasını belirleyen siyasiler ve bürokratlardan oluşan karar vericiler için yol gösterici olması umulmaktadır. Bu açıdan araştırma sonuçlarının demokratik açılım ve terör sorununa sivil odaklı çözüm gibi konularda kaynak oluşturması hedeflenmektedir.

Araştırma sonuçlarının sadece terörle mücadele eden polis için değil, jandarma teşkilatı başta olmak üzere, terörü besleyen kaynakların kurutulmasında etkin rol üstlenebilecek diğer kamu ve özel kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşları için de uyarıcı, uyandırıcı ve cesaretlendirici bir etki yapması öngörülmektedir.

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde toplum destekli polislik (TDP) kavramı ile giriş yapılmış, bu anlayışın temel ilke ve prensipleri ile tarihsel gelişimi bu anlayışı ortaya çıkaran faktörlerle birlikte ele alınmıştır. TDP yaklaşımının teorik altyapısının oluşmasında etkileri olan teoriler ve diğer yaklaşım biçimleri sonrasında birinci bölüm, dünyada ve Türkiye'deki TDP uygulamaları ile sonuçlandırılmıştır.

İkinci bölüm terör ve terörle mücadele etrafında örgülenmiştir. Kısaca terör ve dünyada terör tarihi verildikten sonra teröre neden olan faktörler, terör

örgütlerinin adam kazanma yolları ve örgüt profilleri dünya ve Türkiye literatüründen yararlanılarak ayrıntılarıyla ele alınmıştır. Dünyada denenen terörle mücadele yöntemleri, ülkelerin terörle mücadelede sergiledikleri farklılıklar ve süreçte yaşanan mücadele yöntemlerindeki değişimlere vurgu yapılmıştır. Bu bölümde son olarak Türkiye'nin terörle mücadele serüveni etnik terör ağırlıklı işlenmiştir.

Üçüncü bölümde TDP kavramı, terörle mücadele yöntemi ile birlikte ele alınmıştır. Kozmopolit yapılarıyla toplumsal bütünleşme ve birlikteliklere daha çok ihtiyaç duyan ülkelerdeki TDP uygulamaları ve sonuçları ile yaşanan zorluklar tartışılmıştır.

Dördüncü bölüm, veri toplama aracı olarak kullanılan derinlemesine mülakat yönteminin tercih edilme gerekçesine, evren ve örneklem ilişkisine, araştırmada verilerin nasıl toplandığı, analiz edildiği ve yorumlandığına dair ifadelerle ayrılmıştır. Bu bölümde ayrıca, araştırmanın kapsamı ve sınırlılıkları üzerinde durulmuştur.

Araştırmadan elde edilen bulguların analiz edilerek yorumlandığı bölüm beşinci bölümdür. Bölüm başında polisin ve polis bakış açısından bölge halkının terör sorununu algılama biçimine yer verilmiştir. Terör eylemlerine konu olan illerde yürütülen TDP proje ve faaliyetlerinin amaçları, öne çıkan projeler ve özellikleri ile bu faaliyetlerde görev alan personelin nitelikleri masaya yatırılmıştır. Polisin ve diğer kurum personelinin terörle mücadelede TDP'yi nerede gördükleri ile TDP uygulamalarının sonuçları, bölgesel kalkınma ve toplumsal bütünleşmeye katkısı bu bölümün esasını oluşturmaktadır.

Bu çalışma, araştırmada ortaya çıkan sonuçların ve araştırmacı tarafından geliştirilen önerilerin yer aldığı sonuç ve öneriler bölümü ile sonlandırılmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TOPLUM DESTEKLİ POLİSLİK ANLAYIŞININ TEORİSİ VE UYGULAMALARI

Çalışmanın bu ilk bölümünde toplum destekli polislik yaklaşımının kavramsal çerçevesi çizilmiş, bu anlayışın temel ilke ve prensipleri ile tarihsel gelişimi bu anlayışı ortaya çıkaran faktörlerle birlikte ele alınmıştır. TDP yaklaşımının teorik altyapısının oluşmasında etkileri olan teoriler ve diğer polislik yaklaşımları verildikten sonra, dünyada ve Türkiye’deki TDP uygulamaları ile bölüm sonlandırılmıştır.

1.1.TOPLUM DESTEKLİ POLİSLİK ANLAYIŞININ KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

Polis örgütleri, tarihi süreçte toplumların demokratik gelişmişlik düzeylerine paralel gelişen yaklaşımlar çerçevesinde güvenlik hizmeti sağlamak sorumluluğunu yüklenmişlerdir. Bugün demokrasi kültürünün yerleştiği, halka hizmetin ön planda tutulduğu, gelişmiş ülkeler tarafından yoğun şekilde uygulanan ve gelişmekte olan ülkelerin de hedef seçtiği çağdaş polislik yaklaşımlarının başında toplum destekli polislik gelmektedir.

Kavramı literatüre kazandıran Robert Trojanawicz’e (1983) göre toplum destekli polislik; vatandaş ve polis arasında yeni bir ortaklık öngören bir felsefe ve kurumsal bir stratejidir. Polis ve halkın suç, madde bağımlılığı, suç korkusu, sosyal ve fiziksel düzensizlik ve yaşam alanlarında görülebilecek kargaşa gibi günümüz problemlerini birlikte tespit etmesi ve çözmesi ve böylece bölgedeki yaşam kalitesini artırması hedefi üzerine kurulmuştur.

TDP’nin ortak ve tek bir tanımından bahsetmek imkânsızdır (Scott, 2000; Kappeler and Gaines, 2005; Cordner and Biebel, 2005; Sözer ve Ekici, 2010). ABD’de zamanın Ulusal Toplum destekli polislik Merkezi Müdürü olan Robert Trojanowicz (1983) Toplum Destekli Polisliği;

- Adem-i merkeziyetçi bir anlayışla
- Devriye uzmanlarına
- Sürekli olarak tahsis edilmiş bölgeler yoluyla
- Problemleri çözmek için,
- Halkla polis arasında ortaklığı esas alan,
- Tam zamanlı polislik hizmetine dayanan
- Bir felsefe olarak tanımlamaktadır.

Bir diğer ifadeyle TDP, halkın yaşam kalitesini etkileyen suç, sosyal-fiziksel düzensizlikler, sosyal dokudaki çürüme ve suç korkusunun, polis halk ortaklığı ile çözülmesini öngören önleyici bir polislik felsefesidir (Kappeler and Gaines, 2005). Trajonawicz (1983) bu felsefenin, kurumun operasyonel misyonunda bir dönüşümü gerektirdiğine, sadece kanunları uygulamanın ötesine geçip mahalle sakinlerini de harekete geçirerek sürecin bir parçası haline getirmesi zorunluluğuna, toplumu rahatsız eden problemlerin ortaya çıkma nedenlerini birlikte ele alarak birlikte çözüm yolları üretmeye vurgu yapmaktadır. Buna göre, vatandaşlar sadece polisin bir olaya müdahale etmesi için beklemeyecekler aynı zamanda inisiyatif alarak (bireysel ve kolektif olarak) çeşitli toplumsal problemleri birlikte ele alacaklardır. Aynı şekilde Kessler (1999) tarafından toplum destekli polislik, topluma daha iyi hizmet sunabilmek amacıyla, işbirliği çabalarının artırılarak polisin halkla ilişkilerini geliştirmesi olarak tarif edilmektedir.

Eski geleneksel polislik anlayışından köklü bir şekilde ayrılan bu yaklaşım, ilk başlarda ABD’de polis müdürleri arasında da tam anlaşılammıştır. Nitekim 1994 yılında yapılan bir çalışmaya göre, ABD’de 1606 kolluk biriminden emniyet müdürlerinin katıldığı araştırmada, yaklaşık yüzde (%) 45’inin toplum destekli polisliğin ne olduğu konusunda tam ve net bir fikir sahibi olmadıkları tespit edilmiştir (Annan, 1994). Bayley (1984) bu belirsizliği ifade etmek için toplum destekli polislik “eski şarapları yeni kadehlere koymak mıdır?” şeklinde sormaktadır. Goldstein (1990) abartılı tanımların halkta toplum destekli polislik hakkındaki beklentiyi artırabileceği ve yaklaşımın sadece suç, düzensizlik ve ırkçı çatışmaların önlenmesi ile sınırlı kalmayıp, şehirleri etkileyen ve yıllardır devam eden hemen bütün problemlere çözüm olacağı yönünde bir izlenim oluşturabileceği konusunda uyarıda bulunmaktadır.

Amerikan Polis Vakfı tarafından 1993 yılında yapılan bir anket sonucuna göre, ankete katılan polis müdürlerinin büyük çoğunluğu yüzde (%) 71 kolluk görevlerinin yerine getirilmesini ve yakın vatandaş-polis işbirliği arasında bir çelişki olmadığını ifade etmişlerdir. Ankete katılan polis müdürlerinin yüzde (%) 63'ü toplum destekli polisliğin benimsenmesi için eğitim sisteminde büyük değişikliklere gidilmesi gerektiği önerisinde bulunmaktadır (Brodeur, 1998).

1.2. TDP'NİN TARİHSEL GELİŞİMİ

1960'lar ABD'de siyahların, devletin kendilerine karşı ayrımcılık yaptığı iddiasıyla eşitlik ve özgürlük hareketlerine giriştiği, Vietnam savaşına karşı gösterilerin yoğunlaştığı, Watergate skandalının da patlak vermesiyle Amerikan halkının devletin güvenilirliğini sorgulamaya başladığı yıllar olmuştur (Sözer ve Ekici, 2010:4; Yıldız ve Şahin, 2010: 224). Bütün bu sosyal, ekonomik ve politik sorunların doğurduğu çatışmalar ve gösteriler, polisin sık sık ve olumsuz koşullarda halkla karşı karşıya gelmesine yol açmıştır. Artan suç oranları ile birlikte tartışmaya açılan polisin meşruiyet sorunu üzerine Federal Hükümet tarafından hazırlatılan raporlar, polis ve halk arasındaki kopukluğa vurgu yapmıştır (Sözer ve Ekici, 2010:4). 1967 yılında Başkanlık Makamı Kolluk ve Adalet Yönetimi Komisyonunun vatandaşla aralarındaki fiziki ve psikolojik uzaklığın giderilebilmesi amacıyla kolluk birimlerine "takım polisliği" yapmaları yönünde tavsiyede bulunması, toplum destekli polisliğin ilk adımlarının atılmasını beraberinde getirmiştir.

Kappeler and Gaines (2005:67), TDP'nin geçmişini, polisin eğitimi, kadın polislerin seçimi, polisliğin siyasetten arındırılması, topluma karşı hesap verilebilirlik eksikliğinin doğurduğu yetkinin kötüye kullanılması gibi konuları ele alan 1930'lardaki Polis Reform Hareketine kadar götürmektedir. Lyman (2004) ise 1920-1970 arası dönemi ABD için "Reform Dönemi" olarak ayrı değerlendirirken "Toplum destekli polislik Dönemi"ni 70'li yıllardan itibaren başlatmaktadır.

1970'li yıllarda teknolojik gelişmelerin bir yansıması olarak devriye hizmetlerinin donanımlı araçlar ve motosikletlerle yapılmaya başlanması, polis helikopterlerinin kullanılmaya başlanması, sonraki süreçte kameraların yaygın kullanımı polisin halk ile temasını ve iletişimini zayıflatan yan etkenler olmuştur

(Cinoğlu ve Sever, 2011). Benzer problem 1960'ların sonunda İngiltere'de uygulamaya konulan 'Birim Bölge Polisliği' uygulamasında da görülmüştür. Polisin hareket kabiliyetinin artırılması ve çağrılara daha hızlı cevap verilebilmesi amacıyla başlatılan şahsi telsiz uygulaması, araçlı ve motorize devriyelerin yaya devriyelerin aleyhine çoğaltılması, farkına varılmadan polis ile halk arasındaki mesafeyi açmıştır.

Kappeler and Gaines'e (2005: 66,67) göre, "TDP, Amerikan polislik tarihinde kaçınılmaz bir dönüşümdür ve değişen politik, ekonomik ve sosyal yapılar bu değişimi zorunlu kılmıştır." Bu kaçınılmazlık içerisinde iki temel unsur ön plana çıkmıştır: "polisin halktan kopuk olması ve toplumsal grupları kontrol etmek maksadıyla polisin açıkça ve sembolik olarak artan şekilde şiddete başvurusu." Benzer bir çıkarım yapan Eck and Rosenbaum (1994), TDP'yi büyük sosyal değişimlerin doğal bir sonucu görürken bu değişimleri suç oranlarındaki artış, polisin özellikle ırkçı ve sert tavrı ile birlikte yerel hizmet kaynaklarının yetersizliği olarak ifade etmektedir.

Sonuç olarak, TDP'nin tarihsel süreçte öğrenilenlerin, birikimlerin, polisle halk arasındaki kopukluğun, özellikle azınlıklara karşı uygulanan aşırı ve orantısız güç kullanımlarının bir sonucu olarak ortaya çıktığı ve bu sorunların panzehiri olarak düşünüldüğü söylenebilir (Kavgacı, 1997). Küresel düzeyde bakıldığında ise, çağın değişen ve gelişen yüzünün, insan hakları ve hukukun üstünlüğü kavramlarının bilinirliğinin artması, bireysel ve toplumsal eğitim düzeyinin yükselmesi, hak arama yollarının gelişmesi, hesap verebilirlik anlayışının sorgulanması, polislik mesleğini yapanların da diğer kamu görevlileri gibi halka hizmet için görev yaptıkları ve halkın vergileri ile maaşlarını aldıkları bilincinin toplumda gelişmesi ve yapılanların daha fazla sorgulanması gibi durumların ve bu durumlara paralel ortaya çıkan beklenti, ihtiyaç ve kaygıların da bu felsefeyi poliste zorlayıcı bir unsur olduğu söylenebilir (Erdem, 2010).

1970'li yıllarda, TDP ilk defa uygulamaya konulduğunda, pratikte ciddi zorluklarla karşılaştığı bir gerçektir. Özellikle, yetkilerin bir anlamda sokaktaki polise devredilecek olması, adem-i merkeziyetçi bir yapıyı ve merkezin kontrolünün kaybolmasını gerektiren bir yapılanmayı esas alması ciddi dirençlerle karşılaşması sonucunu doğurmuştur (Kappeler and Gaines, 2005). 1980'lere değin bu dirençle

birlikte gelişen toplum destekli polislik yaklaşımı süreç içerisinde daha bilinir ve tanınır hale gelmiştir.

1980'ler ve 1990'larda şiddet, uyuşturucu problemleri, çete olayları ve özellikle polisin aşırı güç kullanımı medyada geniş yer bulmaya başlamış ve bu değişim, polis müdürleri üzerinde daha kapsamlı ve etkin stratejiler üretme yönünde yoğun bir baskı oluşturmuştur. Bu doğrultuda, New Jersey eyaletine bağlı Newark şehrinde ve Michigan eyaletine bağlı Flint şehrinde yaya devriye programları, Virginia eyaletine bağlı Newport News şehrinde ve Teksas eyaletine bağlı Houston kentinde çeşitli problem çözme projeleri hayata geçirilmiştir. Bunlar arasında mobil devriye araçları ve karakolların kurulması, kapı kapı gezilerek vatandaşların bilgilendirilmesi ve gönüllü toplumsal organizasyonların kurulması gibi etkinlikler sayılabilir (Brodeur, 1998). Sonuçta, yapılan çalışmaların yaşam kalitesini artırarak insanlarda suç korkusunu azalttığı ve halkın polisten duyduğu memnuniyet düzeyini artırdığı gözlenirken aynı zamanda polisin vatandaşa karşı tutumunda olumlu değişime neden olduğu ve polisin moral ve mesleki tatminlerini artırdığı görülmüştür (Kappeler and Gaines, 2005).

1.3.TDP ANLAYIŞININ TEMEL PRENSİPLERİ

Toplum destekli polislik yaklaşımında devriye görevi ve devriye olarak sokakta görev yapan memurlar ön plana çıkmaktadır. Devriye memurları TDP anlayışında daha fazla inisiyatif almakta, toplum bireyleri ile doğrudan temas kurmakta ve ne yapmaları gerektiğine merkezden bağımsız olarak karar verebilmektedirler. Bu da bir anlamda sokakta görev yapan memurların yönetsel bir sorumluluk üstlenmesi anlamına gelmektedir. Sokakta görev yapan memurlar doğal olarak toplumun karşı karşıya kaldığı sorunlara ve sorunların karşılığında toplumun güçlü yanları ve yapabilecekleri konusunu en iyi bilen böylelikle halkla yakın işbirliği sağlayarak birlikte çözüm üretebilecek kolluk görevlileridir. Bu durum, memurlara bir anlamda “konusunda uzmanlık” ve “sahiplenme duygusu” sağlayacağından devriye memurları daha motive olacak ve toplumun dengesini ve uyumunu bozan problemlere vatandaşla birlikte çözüm üretme çabalarını güçlendirecektir (Community Policing Consortium, 1994).

ABD Toplum Odaklı Polislik Hizmetleri Dairesi (Office of Community Oriented Policing Services-COPS, 2011)'ne göre; "TDP felsefesi, suç, sosyal düzensizlik ve suç korkusu gibi kamu güvenliği sorunlarına neden olan durumlara proaktif bir şekilde hitap etmek için, ortaklıkları ve problem çözme tekniklerinin sistematik kullanımını destekleyen örgütsel stratejileri teşvik eder".

ABD Toplum Odaklı Polislik Hizmetleri Dairesi-COPS (2011), TDP'nin üç anahtar öğeden oluştuğu üzerinde durmaktadır: (1) toplumla ortaklık (community partnership), (2) örgütsel değişim (organizational transformation) ve (3) problem çözme (problem solving).

1.3.1.Toplumla Ortaklık

Toplumla ortaklık; polisin, diğer kamu kurumları, belediyeler, kanaat önderleri, sivil toplum örgütleri, özel firma/işletmeler ve medya ile toplumu rahatsız eden her türlü suç ve düzensizlik sorununun çözümü ve karşılıklı güveni artırmak amaçlı ortak çalışma ve işbirliği yapmasını ifade etmektedir. Bu kavram, halkla tek yönlü ilişki ve toplumla işbirliğinin ötesinde bir anlam ifade etmektedir. Polis uygulamalarının şeffaflaşması, polisin hesap verebilirliğinin artırılması ve temel hak ve hürriyetlerin güvence altına alınması için sivil denetim ve kontrol mekanizmalarının oluşturulması bu başlık altında ele alınabilecek konulardan bazılarıdır. Halkın güvenlik politikalarının belirlenmesinde karar mekanizması içerisine alınması, kontrol merkezli polislikten hizmet merkezli polisliğe geçilerek halkın ihtiyaç ve beklentileri yörlüneli hareket toplumla ortaklığın önemli öğelerindendir. Toplumla ortaklıktaki makro amaç ise, halkın güven ve desteğinin kazanılması yoluyla her türlü suç ve düzensizliğin önlenmesi, halkın hizmetlerden memnuniyeti sağlanarak polisin meşruiyetinin artırılmasıdır.

1.3.2.Örgütsel Değişim

Örgütsel değişim; örgütlerin yönetim, yapı, personel ve bilgi sistemlerinin toplumla ortaklıkları ve proaktif problem çözmeyi destekleyecek şekilde yeniden düzenlenmesini konu almaktadır. Burada öne çıkan ana başlıklar polis örgütünün aşırı merkeziyetçilikten arındırılması, yerel birimlere yetki ve sorumluluk devredilmesi, kurum içerisinde yatay hiyerarşinin desteklenmesi ve karar alma ile inisiyatif geliştirmenin en uçtaki polis memuruna kadar genişletilmesi olarak

özetlenebilir. Bu sayede oluşacak yeni örgüt iklimi, motivasyonu artırıcı yönde tesir gösterecektir.

1.3.3.Problem Çözme

Problem çözme; sorunların altında yatan temel nedenlerin katılımcı ve çok yönlü bir yaklaşımla bilimsel yöntemler kullanılarak ortaya çıkarılmasını, sorunların enine boyuna, tüm aktörlerin katılımıyla analiz edilmesini ve planlı ve sistematik bir şekilde uygulamaya geçilmesini önermektedir. Problemlere proaktif yaklaşılmasını, sorunların çözümü için sistematik hareketi içeren problem çözme, bir başka çağdaş polislik yaklaşımı olan Problem Odaklı Polislik (Problem Oriented Policing) felsefesinin kullandığı SARA Modeli ve Suç Üçgeni formülasyonlarının kullanımını teşvik etmektedir.

1.3.4.Suç Önleme

ABD Toplum Odaklı Polislik Hizmetleri Dairesi'nin 2000 yılı verilerini esas alan Sözer ve Ferzan (2010), suç önlemeyi TDP'nin dördüncü unsuru olarak kabul etmişlerdir. Suç önleme; geleneksel polislikteki suç sonrası faillerin yakalanmasının ötesindedir ve sadece polisin görünürlüğüne artırılarak devriye hizmetleri yoluyla caydırıcılık oluşturmayı amaçlayan bir taktiksel eylem değildir. Suç önleme, suça neden olan sosyal ve fiziki faktörlerin tespit edilerek çok yönlü ve katılımcı bir işbirliği ile ortadan kaldırılmasını böylelikle suçun oluşmadan önlenmesini hedeflemektedir (Sözer ve Ferzan, 2010).

Bazı önemli suç önleme yaklaşımları arasında suçu azaltma ve önleme yönünde çevresel düzenlemelere gitme (alarm sistemleri, çit çekme, kamera sistemleri yerleştirme vb), toplumun kendi savunma güçleri oluşturması (neighborhood watch), suç mağdurlarının korunması ve rehabilitasyonu, kaynakların daha etkin kullanımı ve hayat şartlarının ve standartlarının yükseltilmesi gibi yaklaşımlar sayılabilir. Polisin operasyonel yaklaşımları açısından bakıldığında problem odaklı polislik yoluyla probleme neden olan unsurların temelde tespit edilerek kaynağında kurutulması veya suçun yoğun olduğu bölgelere (hot spots) özel uygulamalar yapılarak suçun bastırılması gibi taktikler geliştirilmiştir (Hope, 1995).

1.4.TDP ANLAYIŞININ TEORİK ALTYAPISI

Toplum destekli polislik anlayışının iki temel amacı bulunmaktadır: (1) insanları rahatsız eden ve güvenlik algılamalarına etki eden suç ve düzensizliklerin önüne geçilmesi, (2) halkın memnuniyeti, güven ve desteğinin alınması adına katılım ve işbirliğinin geliştirilmesidir.

TDP'nin birinci faktör bağlamında etkilendiği veya teorik altyapısını oluşturmak için yararlandığı çalışmalar arasında Goldstein'in (1979, 1990) "Problem Odaklı Polislik" (Problem-Oriented Policing) felsefesi, Wilson ve Kelling'in (1982) "Kırık Camlar" (Broken Windows) teorisi ve Shaw and McKay'ın ortaya koyduğu "Sosyal Düzensizlik Teorisi" (Social Disorganization) sayılabilir. Ayrıca, bu kapsamda ABD'de polis yaya ve araçlı devriyeleri, suçu önleme, suç mahalline erken ulaşma ve suç korkusu üzerine yapılan araştırmalar da TDP'nin olgunlaşmasında önemli rol oynamıştır (Kappeler and Gaines, 2005; Sözer ve Ekici, 2010).

İkinci faktör polislik dışında gelişmiş ancak polislik yaklaşımını etkilemiştir. Vatandaş müşteri olarak, polisliği de halka yönelik bir hizmet olarak değerlendiren anlayış, 1960'lı yıllarda ortaya çıkan Toplam Kalite Yönetimi ve 1970'li yıllarla yaygınlaşan Yeni Kamu Yönetimi yaklaşımlarının etkisiyle polis içerisinde tanınmaya başlamıştır. Yine halkla ilişkiler alanı ile özel bir polis-halk ortaklığı olan vatandaş polis akademileri TDP'nin gelişimine katkı sağlayan unsurlardır. Yerel sorunlara katılımcı çözüm çabaları, hesap verebilirlik gibi konular ile dünyada insan hakları konusundaki hassasiyetin gelişmesi, kriminoloji, sosyoloji ve yönetim bilimlerinde yaşanan gelişmeler de polisliğin geleneksel yaklaşımından TDP anlayışına yönelimi hızlandırmıştır (Alpkan ve Palacı, 2008:98; Sözer ve Ekici, 2010).

Yaşanan süreçte TDP, kendi felsefesine uygun olan problem-odaklı polislik, kırık camlar ve durumsal suç önleme (situational crime prevention) gibi önemli polislik yaklaşımları ile bir çeşit evlilik gerçekleştirmiş, pek çok yeni polislik modelini bünyesine ya katmış ya da strateji ve taktik düzeyinde onlardan istifade etmeyi başarmıştır (A. Sevinç, 2006).

1.4.1.Problem Odaklı Polislik (POP) Yaklaşımı

Problem Odaklı Polislik yaklaşımı, son 30 yılda oldukça popülerlik kazanmış bir polislik modelidir. POP’u 1979 yılında yazdığı makale ile literatürle tanıştıran Herman Goldstein olmuştur. Yaklaşım önce ABD’de sonra da Kanada ile Kuzey Avrupa ülkelerinde tatbik edilmeye başlanmıştır (A. Sevinç, 2006).

Goldstein (1979:256) problem odaklı polisliği “polislin fonksiyonlarının iyileştirilmesi sürecinde yeni bir bakış açısı” olarak tanımlamaktadır. Problem Odaklı Polislik anlayışı, bir suçun, kabahatin veya insanları rahatsız eden bir düzensizliğin semptomları ortaya çıktıktan sonra reaktif olarak hızlı bir şekilde müdahale etmeye çalışmak yerine olaya neden olan esas sosyal problemin tanımlanmaya çalışılması ve analiz edilmesini önermektedir. POP modeli polise, problemlerin altında yatan asıl nedenlerine odaklanmayı işaret ederken, problemin çözümünde, kendi dışında çözüme ortak/paydaş olabilecek tüm aktörlere bir masa etrafında toplama sorumluluğu yüklemektedir (Goldstein, 1990).

Dilimize TAMÜD olarak çevrilen ve İngilizce SARA olarak bilinen suç analiz yöntemi en yaygın şekilde uygulanan problem çözme yöntemlerinden biridir. TAMÜD, tarama (scanning), analiz (analysis), müdahale (response) ve değerlendirme (assesment) aşamalarından oluşmaktadır. İlk olarak Newport News Projesinde kullanılan TAMÜD modeli, problemin nasıl çözüldüğünü baştan sona anlatan bir süreç ve bir yol haritasıdır (Scott, 2000).

“Tarama” aşaması halkı rahatsız eden problemlerin farklı yöntemler kullanılarak çeşitli boyutlarıyla tespit edilmeye ve tanımlanmaya çalışıldığı ilk adımdır. Problemlerin tespitine yönelik vatandaşla yüz yüze iletişime geçilmesi yanında ilgili kayıt ve kaynakların taranması, istatistikî verilerin tetkik edilmesi, acil çağrı ve ihbarların geçmişe dönük gözden geçirilmesi bu adımda kullanılabilecek yöntemlerdendir. “Analiz” aşamasında, probleme ilişkin elde edilen bilgiler bir yapbozun parçalarının bir araya getirilmesi gibi tüm boyutları ve sorunun nedenleriyle birlikte anlaşılmaya çalışılır. Akademisyen, alan uzmanı, sivil toplum, kamu ve yerel kurum temsilcileri ile halkın analiz sürecine dahil edilmesi isabetli ve kalıcı çözümler bulma şansını artıracaktır. Bilişim teknolojilerinin tanıdığı yeni imkanlar sayesinde görsel olarak zenginleştirilmiş ayrıntılı analizler

yapılabilmektedir. Günümüzde polis birimleri problem analiz aşamasında, hassas bölge polisliği (hot-spot policing), suç haritalama (crime mapping), suç analizi (crime analysis), problem çözme (problem solving) gibi metotları kullanmaktadırlar.

Üçüncü aşama “müdahale/harekete geçme” aşamasıdır. Polis, ilk iki aşamanın sonuçlarına göre hangi tür eyleme geçeceğine karar verir ve uygular. Çözüm için öngörülen eylem planları alternatifli ve birbirini destekler mahiyette olmalıdır. Müdahale süreci dinamik, canlı bir süreç olduğundan müdahale aşaması kontrol, denetim ve değerlendirmeyi içinde barındırır. Müdahale yöntemi üzerinde yapılan başarı ve yerinde değerlendirme bir sonraki alternatif müdahale için bakış açısı oluşturur (Goldstein, 1990; Sevinç ve Demir, 2009). Dördüncü ve son aşama “değerlendirme” aşamasıdır. Bu aşama probleme çözüm olsun diye uygulanan yöntemin işe yarayıp yaramadığını test etmek amacıyla yapılır. Yapılan değerlendirmenin sonuçları, negatif olması durumunda polisi problem çözme çemberinin başına dönmeye, problemi tekrar tanımlamaya kadar geri götürür. Problem çözme süreci canlı, dinamik bir süreçtir. Bir defaya mahsus bir işlem değildir, periyodik aralıklarla değerlendirmenin tekrarlanması gerekir (Goldstein, 1990:49).

“Problem Analiz Üçgeni” TAMÜD problem çözme sürecinde tarama ve analiz sürecini kolaylaştıran bir yöntemdir. Problem analiz üçgeninin teorik temelini “Akılcı Tercih” oluşturmaktadır. Teoriye göre suç; (1) muhtemel saldırganın ve (2) savunmasız mağdurun (3) belirli bir yerde ve belirli bir zamanda etkileşimde bulunması ile gerçekleşmektedir (Center for POP, 2011). Suç analiz üçgeni, fail, mağdur ve bu ikisinin buluşma zaman ve mekânına odaklanmakta, bu üç parçanın kontrolüne çalışmaktadır.

Saldırgan, “işleyen” diye tanımlanabilecek anne-baba, öğretmen ve din görevlileri tarafından kontrol edilebilirken, mağdur, “koruyan” diye tanımlanabilecek kişi ve kurumlar tarafından korunabilir. Üçgenin diğer ayağındaki zaman ve mekan ise “yönetenlerin” sorumluluğu altındadır. Yönetici konumundaki insanlar, koruma, gözlemlleme veya saldırganın, mağdurun ve mekanın geliştirilmesi konularında pay sahibidirler (Center for POP, 2011). Suç analiz üçgeni, kontrol altında tutulması gereken saldırgan, mağdur ve mekan unsurlarının bunları koruması ve kontrol etmesi

gereken aktörlerin denetiminden çıkararak nasıl bir araya geldiklerini araştırmaktadır (Sevinç ve Demir, 2009).

Sonuç olarak, POP, ortaya atıldığı zaman dilimi itibariyle toplum destekli polislik yaklaşımına alternatif veya onun dışında bir polislik yaklaşımı olarak ortaya çıkmıştır. Zaman içinde TDP ve POP birlikte ve birbirlerini destekler şekilde gelişme göstermişlerdir (Yüksel, 2013). A. Sevinç'in (2006) yaptığı çalışma sonuçları bu iki yaklaşımın süreçte bir anlamda evlilik gerçekleştirdiğini ortaya koymuştur.

1.4.2.Kırık Camlar Teorisi

“Kırık Camlar” (Broken Windows) teorisi, George Kelling ve James Q. Wilson tarafından 1982 yılında Atlantic Monthly dergisinde yayınlanan bir makale ile literatüre girmiştir. Teori, iki temel prensip üzerine bina edilmiştir: (1) İnsanları huzursuz eden, güvensizlik hissi uyandıranlar ve suça maruz kalma korkusuna neden olanlar sanıldığı gibi cinayet gibi büyük suçlar değil, fiziki çevrenin bakımsızlığı, düzensizliği ve sahipsizliği mesajını veren bozulmalardır. (2) Küçük sorunlar ise müdahale edilmezse zamanla daha büyüklerine davetiye çıkarır (Clarke and Eck, 2007).

Wilson ve Kelling kırık camlar teorisinde psikolog Philip Zimbardo'nun 1969 yılında kırık camlar teorisini test eden deneyi üzerinden kendi argümanlarını ortaya koymuşlardır. Zimbardo, deneyde plakasız ve kaportası cadde üzerine gelmiş şekilde bir otuyu Bronx şehrinde, başka bir aracı düzgün bir biçimde Kaliforniya eyaletinin Palo Alto şehrine bırakmıştır. Bronx şehrindeki araç terk edilmiş olduğundan 10 dakika içinde saldırıya uğramış, önce camlar indirilmiş, sonra bölmeler parçalanmış ve döşemeleri sökülüştür. 24 saat içinde de araç bütünüyle yağmalanmıştır. Bu deneyde Zimbardo'yu asıl şaşırtan olay aracı yağmalayanların içinde iyi giyimli, iyi tıraşlı beyazların ve ailelerin bulunması olmuştur. Palo Alto'daki araca ise bir hafta boyunca neredeyse hiç dokunan olmamıştır. Sonra Zimbardo, bu aracın bir parçasını çekiç ile kırmış, kısa süre sonra yoldan geçenler de kendisine katılmışlardır. Bir iki saat içinde araba ters çevrilmiş ve ne varsa yağmalanmıştır.

Teoriye göre, mahalle sakinleri yaşadıkları çevrenin düzen ve temizliği konusunda sorumluluk almaz, düzeltilmesi yönünde çaba göstermezse bir süre sonra o bölgede insanları huzursuz eden, korku ve güvensizlik hissi uyandıran sorunlar

daha da büyüyecektir. Bir yaşam alanında toplanmayan çöpler, duvar yazıları, gece yanmayan sokak lambaları veya köşe başlarını tutan gençlik çeteleri gibi düzensizlik ve bakımsızlık göstergesi sayılabilecek durumlar, insanların bilinçaltına hiç kimsenin durumdan rahatsız olmadığı veya umursamadığı mesajını göndermektedir (Wilson and Kelling, 1982).

Kırık Camlar Teorisi, fiziki çevredeki bozulmanın yarattığı tahribat ve suç korkusunun oluşumuna dikkat çekmektedir. Mahalle sakinlerini, içinde yaşadıkları mekândaki bozulmalar ve düzensizliklere karşı duyarlı olmaya sevk etmekte, güvenli ve huzurlu bir çevre için polisin, küçük çapta da olsa halkı rahatsız eden bozulma ve düzensizlikleri önemsemesi gerektiğine işaret etmektedir. Özetle; Kırık Camlar teorisi, TDP yaklaşımıyla uyumlu olan, polise mesleki ipuçları ve pratik çözümler sunan bir teoridir. Çözüm noktasında polis, ilgili kurum ve kuruluşları harekete geçirerek, desteklerini alarak her düzeyde sosyal kontrolü sağlayacak uygulamalar yapmalıdır.

1.4.3.Sosyal Düzensizlik Teorisi

“Sosyal Düzensizlik Teorisi”, halkın katılımının sağlandığı suç önleme programları için temel ilke ve prensiplerinden yararlanılabilecek bir teoridir. Bu yönüyle toplum destekli polislik yaklaşımının teorik altyapısının şekillenmesinde önemli bir yere sahiptir (Sözer ve Ekici, 2010). Sosyal düzensizlik sosyolojik olarak, insanlar arasındaki toplumsal düzenin göstergesi sayılan, onları bir arada tutan bazı ilişki özelliklerinin ve bağların bir şekilde bozulması veya yok olması şeklinde tanımlanmaktadır (Jensen, 2003). Thomas ve Znaniecki’ye göre sosyal düzensizlik, “bireysel grup üyeleri üzerinde var olan sosyal davranış kurallarının azalma etkisi göstermesidir” (Akt. Başbüyük, 2008:8).

“Sosyal Düzensizlik Teorisi”ni açıklamak amacıyla kullanılan kavramların başında sosyal kontrol (social control) gelmektedir. Sosyal kontrol Janowitz tarafından “bir toplumun, arzu edilen prensip ve değerlere göre kendisini düzenleyebilme kapasitesi” olarak tanımlanmaktadır (Akt. Başbüyük, 2008:20). Sosyal kontrol düzeyleri üç ana başlıkta incelenmektedir (Bursik ve Grasmick’den akt. Başbüyük, 2008:21-23).

(1) Kişisel düzey sosyal kontrol; aile, akraba ve yakın arkadaşlar arasındaki bireysel ilişkileri ve bağları ifade etmektedir.

(2) Mahalli düzey sosyal kontrol; dini kuruluşlar, okul, iş çevreleri ve gönüllü kuruluşlar düzeyinde yaşanan yerel seviyedeki iletişim ve etkileşimi konu almaktadır.

(3) Kamu düzeyi sosyal kontrol; vatandaşın, resmi devlet kurumları ve bürokrasi ile ilişkisini konu almaktadır. Eğer halkın devlet kurumları ve adalet mekanizmalarını etkileme gücü yoksa o halde kamu düzeyi sosyal kontrol yok demektir.

Kamu düzeyi sosyal kontrol ilişkisinde, yerel halkın polisle ilişkisinin boyutları önemli yer tutmaktadır. Suçun, toplumsal çürümenin ve düzensizliklerin önüne geçmeye çabalayan polis için, sosyal kontrol düzeylerinin sınıflandırılması, oluşturulacak TDP proje ve faaliyetlerinin sistematik hale getirilmesi ve önceliklerin tespitinde yarar sağlamaya adaydır. Kamu düzeyinde sosyal kontrolün gerçekleşmesi, TDP'nin hedeflediği toplumun güvenlik hizmetlerine katılımı, güvenlik hizmetlerinin şeffaflığı ve polisin hesap verebilirliği gibi prensiplerin hayat bulmasına bağlıdır.

Sosyal bütünleşme (social integration) teorisi çerçevesinde nüfus hareketliliği ile sosyal düzenin sağlanamaması ve sonucunda suçun artış göstermesi arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar bulunmaktadır (Başibüyük, 2008). Kentte yaşanan hızlı gelişme, sosyal düzenin sağlanmasında önemli rolü olan sosyal kuralların öğrenilmesi ve öğretilmesini engellemekte ve böylece sosyal düzenin ve sosyal bütünleşmenin oluşmasını olumsuz yönde etkilemektedir (Thomas ve Znanieki'den akt. Başibüyük, 2008). Göç ve hızlı kentleşme sonucunda oluşan yolların bozukluğu, aydınlatmanın yetersizliği, park, bahçe ve benzeri sosyal alanların olmayışı gibi fiziki yetersizlikler kamu denetiminin ve sosyal kontrolün yeteri kadar yapılamaması sonucunu doğurmakta ve böylece bu alanları suç işlemeye müsait hale getirmektedir (Eren, Özel ve Altınkaya, 2010).

“Sosyal Düzensizlik Teorisi” içerisinde kullanılan terimlerden biri de “Sosyal Sermaye”dir. Sosyal Sermaye; temelde toplumdaki karşılıklı güven anlayışı, ortak değerler, sosyal ağlar ve ilişkiler gibi sosyal düzenin sağlanmasında etkili olan ve

toplumsal verimliliği artıran unsurları içermektedir (Bourdieu'dan akt. Başbüyük, 2008). Devletle toplum arasındaki ve toplumun fertleri arasındaki karşılıklı etkileşimin yoğunluğu ve oluşan güçlü bağlar, insanları suç işlemekten ve devlete karşı gelmekten alıkoymaktadır (Beren, 2013).

TDP felsefesi de benzer şekilde halkın kendi arasında ve polisle halk arasında karşılıklı güvenin tesisini, bu amaçla paylaşılan ortak değerlerin ön plana çıkarılmasını ve sosyal ağların kuvvetlendirilmesini önermektedir. Özellikle sosyal sermaye, etnik çeşitliliğe sahip ülke veya yaşam alanlarında polislerin sıklıkla ihtiyaç duyabilecekleri bir vurgudur. Sosyal sermaye araştırmacılar tarafından toplumun olumlu özelliklerini, etkili sosyal kontrol sağlama kapasitesini ve ortak hedefe ulaşma kabiliyetini izah etmek amacıyla kullanılmaktadır (Sampson and Raudenbush, 1999).

“Sosyal Düzensizlik Teorisi” ile ilişkili biçimde ele alınan konulardan biri de suç korkusudur. Yüksek suç oranları, insanlar arasında korkuya neden olmakta, bu da insanlar arasındaki bağları kopartarak, onları birbirine yabancılaştırarak fiziki ve psikolojik geri çekilme şeklinde sosyal düzensizliğe neden olmaktadır. Suç korkusu, geleneksel sivil kontrol mekanizmalarını zayıflatmakta ve toplumsal yaşamda var olan düzeni olumsuz yönde etkilemektedir (Skogan'dan akt. Dolu ve Uludağ, 2010). Sosyal düzensizlik teorisine göre fiziki ve sosyal çevredeki çürüme belirtileri ve çeşitli düzensizlikler ihmal edildiği takdirde bireylerde korku ve zamanla toplumda panik havası ile birlikte güvensizlik duygusu doruk noktaya ulaşacaktır. Toplum destekli polislik yaklaşımı, gerçek veya kurgu düzeyindeki her türlü suç korkusunun zihinlerden kazınması, toplumdaki kaygı ve endişenin halkla birlikte çalışarak giderilmesi, nihayetinde halkla polis arasında karşılıklı güvenin tesisini amaç edinmektedir. TDP felsefesi bireyleri endişelendiren, huzursuz eden fiziki ve sosyal çevredeki her türlü bozulma ve düzensizliğe karşı alıcıların açık olması, halkın nabzının sürekli tutulmasını öngörmektedir.

18'inci ve 19'uncu yüzyıl, uyum, düzen, durağanlık ve tek düze yaşantının hakim olduğu tarım toplumundan; istikrarsızlık, karmaşıklık ve düzensizliğin yaşandığı sanayi toplumuna geçişin tüm yönleriyle yaşandığı çağlar olmuştur. Sanayileşme, nüfus hareketliliği, ekonomik rekabet ve bireysellik, aile ve küçük

yaşantı grupları gibi sosyal kontrol araçlarının kontrol edemeyeceği benzeri yeni ilişki biçimlerini beraberinde getirmiştir (Başibüyük, 2008). Toplumdaki ve insanların yaşam biçimlerindeki bu hızlı değişimi inceleyen o dönemin sosyologları suçu, “suçlu birey”den öte “suça karşı kırılğan toplum veya suçun çevresel nedenleri” açısından açıklama çabası içerisine girmişlerdir (Başibüyük, 2008:6).

Sanayileşme ile birlikte yaşanan değişimin sonuçlarının ve sancılarının en net biçimde görüldüğü şehirlerin arasında ABD’nin Şikago şehri ön plana çıkmaktadır. 1900’lü yıllarla birlikte Şikago şehri özelinde ve Şikago Okulu olarak adlandırılan ekolün takipçisi sosyolog ve kriminologların ortaya attıkları fikre göre “suç ekolojik faktörlerden bağımsız değildir. Suç, sosyal çevreye karşı bir tepki, reaksiyon ve bir anlamda sonuçtur” (Başibüyük, 2008:9).

Park ve Burgess’in “ekoloji modeli” veya “yoğunlaşma bölgeleri modeli” adı verilen modelini kullanan Shaw ve Mckay Şikago ve banliyölerinde 30 yılı aşkın bir dönemi takip ederek yaptıkları araştırmalarında gençlik suçlarının nedenlerini tespit etmeye çalışmışlardır. Çalışmadan çıkan temel sonuç; uzun zaman diliminde insan grupları değişse de bazı yerleşim alanlarının sosyal ve fiziki özelliklerinden dolayı oluşturdukları uygun/kırılğan zeminin, suç ve kabahatlere bir anlamda davetiye çıkarmakta olduğudur. Bu çalışma, suçun oluşumunda genetik ve biyolojik faktörlerden ziyade sosyal faktörlerin etkili olduğunu bilimsel olarak iddia eden ilk ve kuvvetli bir çalışma olması nedeniyle önemlidir. Bu sonuç, suçun kaçınılmaz bir son olmayıp, fiziki ve sosyal faktörlerin düzenlenmesi ile önlenebileceğini ifade etmektedir (Başibüyük, 2008; Dolu, 2010). TDP felsefesi teoriyle örtüşür şekilde polisin problemlere ve mevcut koşullara karşı reaktif değil proaktif davranması gerektiğinin altını çizmektedir. “Suç, kabahat ve düzensizliklere karşı etkin çözümler ancak bunların etrafını saran koşulların iyi araştırılması ile üretilebilmektedir” (Kappeler and Gaines, 2005:15).

Shaw and Mckay’ın yaptığı bu araştırmada, sosyal kontrol mekanizmalarını çökerten ve böylece sosyal açıdan düzensizliğe neden olan yapısal özellikler; “etnik çeşitlilik, nüfus hareketliliği, düşük gelir düzeyi ve yoksulluk ile sağlıklı aile yapısının bulunmaması” olarak belirlenmiştir (Dolu, 2010:211). “Sosyal düzen”; toplumu bir arada tutan ortak değerlerin, normların ve amaçların uyumu iken “sosyal

düzensizlik”, o toplumdaki ortak değerlerin azalması ve etkin sosyal kontrolün zayıflamasıdır. Eğer bir toplum, suç ve sosyal düzenin bozulmasının önlenmesi noktasında “organizeli” olamazsa suçun “sistematik” hale gelmesi muhtemeldir (Sutherland’dan akt. Başbüyük, 2008).

Çalışma sonuçları ayrıca, yerel sosyal organizasyonların ve ailelerin çocuklar üzerindeki denetim ve gözetiminin gençlik suçlarını önlemedeki hayatiyetine işaret etmektedirler (Başbüyük, 2008). Suç önlemede kullanılan suç üçgeni (crime triangle) üç unsura (fail, mağdur ve mekan) dikkat çekmektedir. Bu unsurların denetim, koruma ve bakım rolleri ile teorideki hem fail hem de mağdur duruma düşebilecek gençlerin aile ve çeşitli sosyal faaliyetlerle sosyal kontrol sistemi içerisinde tutma kaygısı örtüşmektedir.

Shaw ve McKay tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre suçla mücadele edebilmek için Şikago Bölgesinde başlatılan proje, günümüz TDP uygulamalarının bir nevi ilk örnekleri sayılabilir. Bu proje kapsamında Sosyal kontrol mekanizmalarını harekete geçirerek toplumda sosyal kontrolün sağlanmasını amaçlayan çalışmalar, yerel düzeyde polis, ceza adalet sistemi içerisindeki diğer aktörler ve halkın katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Oluşturulan gençlik kulüpleri ve dernekler aracılığıyla gerçekleştirilen sosyal ve sportif faaliyetler, gençleri suçtan uzak tutarken diğer yandan halkı da bir araya getirerek sosyal düzensizliğe karşı bir bilinç oluşturmaya hedeflemiştir (Dolu, 2010:221,222).

“Sosyal Düzensizlik Teorisi” çerçevesinde suçla mücadelede önemli sayılabilecek diğer bir düzensizlik türü de fiziki çevredir. “Kırık Camlar Teorisi”nde de tartışıldığı üzere fiziki çevredeki bozukluk, sahipsizlik, bakımsızlık, terk edilmişlik ve kirlilik göstergeleri suça ve suçluya davetiye çıkarmaktadır. Ancak, çevre temizliği, bakım ve düzenlemesi, yerel sakinlerin yaşadığı bölgeyi sahiplenmesi, sosyal kontrolü işletmesi, güven ve birlikteliğin oluşmasına zemin hazırlamaktadır.

Shaw ve McKay’ın çalışmalarını “Sosyal düzensizlik Teorisi”nin test edilmesi noktasında eksik gören Sampson ve Groves sosyal düzensizliğin doğrudan suça neden olmadığını savunmuştur. Düşük ekonomik statü, etnik çeşitlilik, nüfus hareketliliği, aile yapısındaki sorunlar ve kentleşme gibi yapısal sorunlar, zayıf yerel

arkadaşlık ve dostluk ilişkileri, gençlik gruplarının denetim ve kontrolünün yetersizliği ile yerel sivil organizasyonlara düşük seviyede katılım gibi sonuçlar doğurmak suretiyle geleneksel sosyal kontrol mekanizmalarını çökertmektedir. Sosyal kontrol mekanizmalarının çöküşü de sonuçta suça sebebiyet vermektedir (Sampson and Groves'dan akt. Dolu, 2010:213).

Sosyal düzensizliğin sadece geleneksel sosyal kontrol mekanizmalarını zayıflatmadığı aynı zamanda toplumdaki karşılıklı güven duygusunu ve birlikte hareket etme kabiliyetini etkilediği öne sürmektedir. Sosyal düzensizliğin panzehiri olarak üretilen “toplumsal tutkunluk” (collective efficacy) kavramı, “toplumsal birlik ruhu ile toplumun ortak menfaatleri doğrultusunda ortaya çıkan sorunlara hep birlikte ve isteyerek müdahale etme arzusu” olarak tanımlanmaktadır (Sampson vd.'den Akt. Dolu 2010:217).

Ralph Taylor'a göre “bir yaşam alanındaki insanlar birlikte hareket eder, daha iyi toplum için yerel organizasyonlarda çalışır, yerel sorunların sivil yollardan çözümü için adımlar atarsa orada ‘toplumsal tutkunluk’ var demektir” (Akt. Jensen, 2003:8). Bir diğer anlatımla, insanlar kendi huzur, refah ve güvenliklerini tehdit eden faktörlere karşı resmi ve sivil kurumları da yanlarına alarak ekip ruhu içerisinde hareket etmeyi başarırorsa orada halkın demokratik katılımı ve sivil gözetimi var demektir. Bu noktada toplumlardaki farklı unsurları bir arada tutacak, insanları sağlanacak güven ve oluşturulacak işbirliği ortamlarıyla birbirine bağlayacak proje ve programlar bugün toplum destekli polislik başlığı altında hayata geçirilmektedir. Özetle sosyal düzensizlik teorisinin “toplumla ortaklık, birlikte çalışma ve paylaşılan sorumluluk açısından TDP'ye teorik altyapı oluşturduğu söylenebilir” (Sözer ve Ekici, 2010:9).

1.4.4.Toplam Kalite Yönetimi

Kalite kavramı, 20'nci yüzyılın ortalarından itibaren mal ve hizmet çıktılarına uyarlanarak organizasyonel yapıların işleyişinde uygulanmaya başlanan, 1980'li yıllardan günümüze kadar gelen süreçte ise *Toplam Kalite Yönetimi (TKY)* anlayış ve tanımlaması etrafında, hem üretilen malları hem de üretilen hizmetleri kapsayan geniş bir kavramdır. TKY uygulamalarının ana felsefesi, geniş çaplı bir katılım modeliyle mal ve hizmet kalitelerinin artırılarak gelişimi sürekli ve sürdürülebilir

hale getirmektir. TKY, üretici ile müşteri arasındaki güven ve tatmin düzeyini yukarılara çıkararak organizasyonu sürekli iyileştirerek rekabet gücünü artırmayı hedeflemektedir (Hackman and Wageman, 1996).

Deming (1996:23,24), *Out of the Crisis* adlı kitabında TKY temel prensiplerini on dört başlık altında toplamıştır. Her ne kadar bu kitabında TKY kavramından bahsetmese de bu kitapta yer alan temel prensipler daha sonra TKY anlayışının temel esasları olarak kabul edilmiştir. Önceleri özel teşebbüslerin güdümünde gelişen TKY uygulamaları daha sonradan kamu sektörüne de taşınmış, TKY anlayışının kamu kesiminin öncelikleri göz önüne alınarak kamuda da uygulanabileceği tartışılmıştır (Swiss, 1992).

TKY, verimlilik odaklı yönetim anlayışından müşteri memnuniyeti odaklı yönetim anlayışına geçişte yaşanan paradigma değişikliğinin yaşandığı alandır. 1970’lerde ABD’de gelişen “müşteri odaklı hizmet anlayışı” kamu kurumları ile birlikte polis birimlerinde de yerleştirilmeye çalışılmış, halk polisiye hizmetlerde müşteri olarak görülmeye başlanmıştır (Denhardt and Denhardt’dan akt, Sözer ve Ekici, 2010:10).

TDP, halkı rahatsız eden güvenlik sorunlarının tespiti ve çözüm sürecinde halkın katılımını önemsemektedir. Sorunları bizzat yaşayan toplum, nedenlerini ve çözüme giden yolu da bilecek bu sürece vereceği destek ve yapacağı işbirliği ile katkıda bulunacaktır. Bu noktada halkı merkeze koyan, toplumun memnuniyetini temel alan TKY ve TDP anlayışlarının felsefi olarak örtüştüğü, TKY’nin TDP’nin teorik çerçevesinin oluşmasında etkili olduğu söylenebilecektir (Sözer ve Ekici, 2010).

1.4.5.Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı

2. Dünya Savaşı sonrasında devletlerin hızla büyümesi ister istemez idari yapılarında “kırtasiyecilik (red tape)”, “verimsizlik” ve “hantallık” gibi istenmeyen durumları ortaya çıkarmıştır. Yeni durum eleştirilmiş, devlet yapısı ve uygulamalarında değişime gidilmesinin gerekliliği tartışılmaya başlanmıştır (Çevik, 2010:20). O dönemde yaşanan ve klasik kamu yönetimi anlayışı olarak nitelendirilen durumun temel karakteristiği içerisinde merkeziyetçilik, hantal bürokrasi, büyüyen kamu harcamaları ve devlete olan güvensizlik ön plana çıkmıştır (Eryılmaz, 2011). *Yeni*

Kamu Yönetimi yaklaşımı, 1980’li ve 1990’lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri’nde ortaya çıkmış, ABD’de Ronald Reagan ve İngiltere’de Margaret Thatcher attıkları adımlarla klasik kamu yönetiminden yeni kamu yönetimine geçişte öncü rol oynamışlardır.

Yeni KamuYönetimi yaklaşımı esasında ekonomik teori temelleri üzerine kurulmuştur. Bu yeni yaklaşımın altında yatan en önemli kabullerden biri faydayı maksimize etmektir. Daha da özelde yani kamu yönetimi yaklaşımı, kamu ve özel sektör ortaklığı ve kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi gibi birkaç ilkeyi kapsamaktadır. Bu ilkelerin temelinde kamu kesiminde etkinliği, verimliliği ve hesap verilebilirliği öne çıkarmak yatmaktadır (Hood, 1995:99). Kettl’e (2000) göre, *Yeni KamuYönetimi* anlayışının altı temel prensibi vardır. Bu prensipler üretkenlik, piyasa ekonomisi, hizmet odaklı çalışma, yerinden yönetim, stratejik yaklaşım ve hesap verilebilirliktir.

Yeni KamuYönetimi anlayışı ile devletler kamu yönetiminde hesap verebilir, verimli ve etkili, stratejik planlar yapan, performans ve müşteri odaklı hareket eden yapılar haline gelmeyi amaçlamaktadırlar (Çevik, 2010:20). *Yeni KamuYönetimi* anlayışı, bir kamu görevlisi olarak polisin, halkın hizmetinde olması gerektiğini, kuruluş gayesinin bu olduğunu, asıl gücünü ve meşruiyetini halktan aldığını hatırlatıcı bir rol üstlenmektedir. *Yeni KamuYönetimi* anlayışının bir unsuru da yönetişim kavramıdır. Yönetişim kavramı, merkezi yönetimle birlikte sivil toplum örgütlerinin, özel girişimcilerin ve kar amacı gütmeyen kuruluşların yönetim sürecine katılımını öngörmektedir. Kısaca yönetişim modeli, daha etkin ve daha demokratik bir yönetim yapısına ulaşmada kurumsal bir çerçeve önermektedir (Göksu, Çevik, Filiz ve Gül, 2009:131).

TDP’nin kurumsal uygulamasında önemli yer tutan “organizasyonel değişim”in ifade ettiği yatay yapılanma, yerinden yönetim, vatandaşla doğrudan temas halinde bulunan ilk derece memurlarının inisiyatif kullanımı konusunda yetkilendirilmesi ve cesaretlendirilmesi ile hizmet kalitesinin artırımında kırtasiyecilik ve bürokrasinin azaltılması gibi konular *Yeni KamuYönetimi* anlayışı ile TDP’nin örtüştüğü, bir bakıma TDP yaklaşımının *Yeni Kamu Yönetimi* anlayışından yararlandığı alanlardır. Yıldırım (2005) çalışmasında şeffaflık anlayışı, hesap

sorulabilirlik, halkın katılım ve etkinliğinin sağlanması ile alınan kararlarda halkla sorumluluk paylaşımı konuları üzerinden Türkiye’de toplum destekli polislik hizmetlerini yönetim perspektifinden değerlendirmiştir.

1.4.6.Halkla İlişkiler

Halkla ilişkiler kısaca içinde bulunulan kişi, grup veya toplumla olumlu iletişim kurmaktır (Ulukuş, 2004). Devletin halkla ilişkilerinde iletişimin tek yönlü değil çift yönlü olması gerektiği üzerinde durulmaktadır. İletişimin bir yönü kamu hizmeti sunan birimin kendini ve yaptığı hizmetleri halka tanıtması ise diğer yönü, halkın istek, beklenti ve varsa şikâyetlerinin alınarak bu doğrultuda gerekli iyileştirmelerin yapılması ve tekrar halka dönüş yapılmasıdır (Yalçındağ’dan akt. Ulukuş, 2004:4).

Türkiye’de TDP’ye getirilen eleştirilen bir kısmı halkla ilişkiler kavramı üzerinden yapılmaktadır. Türkiye’de TDP’nin halkla ilişkilerin ötesine geçemediği ileri sürülmektedir (Alpkan ve Palacı, 2008).

Halkla ilişkilerin, TDP’ye kazandırdığı alanlar ise şu şekilde özetlenebilir. Halkın her bir kesimi ile etkileşim halinde olan özellikle devriye memurlarının iletişim sürecinde yapması veya dikkat etmesi gereken hususlar halka ilişkiler alanına girmektedir. TDP hizmetlerinin tanıtımı, basın ve medya aracılığıyla duyurulması, halkın bazı konulara dikkat ve ilgisinin çekilmesi gibi konular da halkla ilişkiler alanının TDP’ye sağladığı faydalardandır. Ulukuş (2004) *Polis Odaklı Halkla İlişkiler ve Stres Yönetimi* adlı kitabında; toplumla birlikte hareket etme ve birlikteliklerin çoğaltılması, görevin ifasında hesap verebilirlik ilkesi, polis ve diğer kurumlar arasında eşgüdüm ve işbirliği, alt kademe memurlara inisiyatif tanınması ve suçla mücadelede çok kurumlu yaklaşım gibi konular etrafında halkla ilişkiler ve toplum destekli polisliği birlikte ele almaktadır.

Polis halkla ilişkilerinin geliştirilmesi ve karşılıklı güven zemininde yürütülmesi güvenlik hizmetlerinde atlanamayacak kadar önemli bur konudur. Polis ile halk arasında karşılıklı güvenin sağlanması ve “ortaklık” anlayışı içinde kamu düzeninin sağlanmasında sorumluluğun paylaşılması gerekir. Eğer taraflar arasında güven tesis edilemezse önyargılar hareket geçer ve neticede bir tarafta polisin otoriter davranışı diğer tarafta polise ve dolaylı olarak devlete mesafeli duran ve işbirliğine yanaşmayan bir halk ortaya çıkar (Bahar, 2002:293).

1.4.7.Vatandaş Polis Akademileri

Vatandaş Polis Akademileri (VPA); vatandaşa yönelik olarak, polisinin yapısı, işleyişi, suçla mücadelede kullandığı yöntemler ve polisiye teknolojiler gibi konularda yüzeysel bilgilerin verildiği, suçtan korunma, asayiş ve güvenliğin temininde polise yardımcı olma gibi derslerden oluşan bir bilgilendirme veya eğitim etkinliği olarak tanımlanabilmektedir (Kars Emniyet Müdürlüğü, 2009).

VPA'nın ilk örneğinin İngiltere'de "polis gece okulları" ismiyle ortaya çıktığı söylenmektedir. Bu gece okullarında on hafta boyunca haftada bir gün polisle katılımcılar bir araya gelmişler, toplantılar yapmışlardır (Aryani vd.'den akt N.Ekici, 2010). Bilinen şekliyle VPA ise ABD'de karşımıza çıkmaktadır.

VPA, suç ve suçluyla mücadeleye vatandaş katılımının ilginç örneklerinden biridir (Gültekin, 2009). Polisle vatandaş işbirliğini sağlayan önemli bir mekanizmadır. Bu işbirliği sayesinde vatandaşlar, suçla mücadelede polise yardımcı olmakta, sosyal sorunlara karşı duyarlılık kazanmakta ve güvenliğin sağlanması noktasında toplumun aktif bir parçası haline gelmektedir (Raffel, 2005). Raffel'in (2005) de belirttiği gibi VPA aynı zamanda halkın polise ve polisliğe bakışını etkilemekte, polise gösterilen saygı ve desteğin artmasını sağlamaktadır.

Literatür incelendiğinde, VPA'nın suçla mücadeleye katkısı, vatandaşın güvenliğe yardımı gibi konularda yeterli araştırmanın yapıldığı söylenemez. Vatandaş polis akademileri suçla mücadeleye ciddi bir katkı yapmamakla birlikte insanların gözünde polisin imajını olumlu yönde etkilemekte, polisiye uygulamalar konusunda halkın bilinç düzeyini yükseltmekte ve güvenlik hizmetlerine vatandaşın aktif katılımını sağlamaktadır (Sherman and Eck'den Akt. N.Ekici, 2010). N.Ekici'ye (2010) göre, bu akademilerden mezun olmuş vatandaşlar adeta birer "polis elçisi" gibi çalışmaktadır. Diğer taraftan bu akademilerden mezun olan kişilerin kendi güvenliklerini sağlama konusunda farkındalık ve bilgi düzeylerinin arttığı ileri sürülmektedir (N.Ekici, 2010).

1.5. DÜNYADA TDP UYGULAMALARI

ABD ve İngiltere’de 1980 sonrası çağdaş polislik çalışmalarının öncülüğünü toplum destekli polislik yapmıştır (Pickering, McCulloch ve Neville, 2008). Bu bölüm içerisinde TDP’nin tarihsel gelişimi başlığı altında ağırlık ABD olmak üzere ABD ve İngiltere’de TDP’nin gelişimi ve uygulamalarına yer verilmiştir. Bu iki ülke dışında son yirmi yıl içerisinde Avrupa’dan Asya’ya Afrika’dan Avustralya’ya pek çok ülke polisi, demokrasi düzeyine ve sosyokültürel yapısına göre değişkenlik göstermekle birlikte TDP uygulamalarına yer vermişlerdir. Sadece polis değil Avrupa’daki bazı Jandarma örgütlerinin de TDP’ye geçme yolunda önemli adımlar attıkları bilinmektedir (Bergmans, 2002:195-220).

TDP, sadece devletler tarafından değil, uluslararası kuruluşlar tarafından da ülkelere önerilmekte ve teşvik edilmektedir. 56 Asya ve Avrupa ülkesinin üye olduğu bir “Avrasya forumu” olan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT-OSCE), ülkelerde barış ve demokrasinin sağlam zeminlere oturtulması, insan temel hak ve hürriyetlerinin güvence altına alınması noktasında TDP’yi önemli bir araç olarak görmektedir. Bugün eski Yugoslavya’dan kopan yeni Cumhuriyetlerden Gürcistan’a, Azerbaycan’dan Kırgızistan’a kadar pek çok ülkede AGİT, çeşitli program ve projelerle, çalıştay, seminer ve uluslararası konferanslarla TDP’nin bölge ülkelerinde gelişimine yönelik hatırı sayılır yatırımlar yapmaktadır (OSCE, 2010). Yapılan uygulama projelerinin başarıları rutin olarak değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. 2001 yılında AGİT tarafından Makedonya’da başlatılan projenin polis, vatandaş ve devlet görevlilerinden oluşan örneklem grubu tarafından TDP çalışmaları, artan bir eğimde başarılı ve yararlı olarak değerlendirilmiştir (Fert and Günbeyi, 2008:25-27).

Bölgesel kuruluşlarla birlikte en önemli küresel örgütlenme olan Birleşmiş Milletler (BM) TDP modeline oldukça güvenmektedir. Birleşmiş Milletler, BM Polisi (UNPOL) eliyle etnik bölgesel çatışmaları durdurmak amacıyla yaptığı müdahalelerin ardından, kalıcı barış ve istikrarın sağlanması adına “barışı kurma” (peacebuilding) ve “barışı koruma” (peacekeeping) bağlamında Liberya’dan Sudan’a ve Endonezya’ya TDP faaliyetlerine destek vermektedir (UNPOL, 2010). Bunun ötesinde BM, barış ve istikrarın kalıcılığını sağlamak amacıyla bu ülkelerde ulusal

polisler için el kitapları hazırlayarak uygulanması tavsiyesinde bulunmaktadır (Liberia National Police, 2004). Avrupa Birliği üye ve aday ülkelere bu felsefenin yaygınlaştırılması noktasında çeşitli seviyelerde yardımlar yapmaktadır.

1.6.TÜRKİYE’DE TDP UYGULAMALARI VE GETİRİLEN ELEŞTİRİLER

TDP’nin Türk polisindeki serüvenine tarihsel perspektiften bakmak gerekirse üç dönemden söz edilebilir. Sadece bu felsefeye uygun mahalle bekçiliği, karakol ve polis noktası yapılanması ile daha sonraki yıllarda uygulanmaya başlanan huzur toplantıları gibi bazı uygulamaların hayat bulduğu yıllar ilk dönem olarak sayılabilir (EGM, Asayiş Dairesi Başkanlığı, 2007:115).

1990’lı yılların ortalarında başlayıp 2006 yılında 10 ilde pilot uygulamanın başlamasına kadar geçen zaman dilimi ikinci dönem olarak nitelendirilmektedir. Bu dönemde TDP kavramı, özellikle yurt dışı deneyim ve lisansüstü çalışması olan öğretim görevlileri ve literatürü takip eden kurum personeli tarafından dile getirilmiş, kavram bazı yazılı metinlerde yer bulmuştur. TDP’nin orijinal İngilizce karşılığı olan “community policing” veya “community oriented policing” tanımlamaları da ilk olarak 1990’lı yılların ortalarından itibaren Türkçe karşılıkları ile kullanılmaya başlanmıştır. “Demokratik Toplum Polisliği”, “Toplumsal Polislik” ve “Toplum destekli polislik” bu dönemde kullanılan bazı tanımlamalardır (Kavgacı, 1997:27-28). Suç analizleri, yaya devriyeleri, okul irtibat görevliliği, halka yönelik bilgi kartları ve broşürlerin dağıtımı ve mahalle toplantıları gibi uygulamalar bu zaman diliminin ön plana çıkan uygulamalarıdır.

Kurumsal olarak ilk defa EGM Eğitim Dairesi Başkanlığı, 2002 yılında, toplum destekli polislik konusunu “Yıllık Hizmet İçi Eğitim Planı”na koyarak uygulamalı eğitimler dahilinde zorunlu ders haline getirmiştir. 2000-2002 yılları arasında Avrupa Konseyi ile Emniyet Genel Müdürlüğü arasında yürütülen “Polis, Profesyonellik ve Toplum Projesi” kapsamında toplum destekli polislik, eğitim programına konulmuş, uygulamalarının yerinde görülmesi amacıyla yurtdışı programına eklenmiştir. 2003 yılında, İçişleri Bakanlığı Strateji Merkezi Başkanlığınca, suçun önlenmesi amacı çerçevesinde güvenlik güçlerinin hareket tarzlarını belirleyici “Toplum Destekli Güvenlik Hizmeti Modeli” oluşturulmuştur.

Emniyet Genel Müdürlüğü Polis Dergisinin Ekim-Kasım-Aralık 2004 tarihini kapsayan 42'nci sayısında toplum destekli polislik konusu ağırlıklı olarak yer almıştır (Alaç, 2011:75-76).

TDP'nin tümüyle kurumsal olarak kabul gördüğü ve oluşturulan yeni birimler yoluyla görev ve sorumluluklarının mevzuatla standartlaştığı üçüncü dönem 2006 sonrası yıllardır. Bu noktada 2003 yılında başlayan ve İspanya ile yürütülen "Türk Polis Teşkilatının Sorumluluğunun, Verimliliğinin ve Etkinliğinin Güçlendirilmesi" AB Eşleştirme projesinin önemli bir yeri bulunmaktadır. Beş bileşeninden oluşan bu projenin temel ayaklarından biri toplum destekli polislik olmuştur. Oluşturulan "Toplum destekli polislik Türkiye Modeli" çerçevesinde, yapısal değişimler yapılmış ve TDP, kurumsal olarak 2006 yılında 10 ilde pilot olarak uygulanmaya başlamıştır. 18 Şubat 2009 tarihinde yürürlüğe giren Emniyet Genel Müdürlüğü Toplum destekli polislik Hizmetleri Yönetmeliği ile yapılanma tamamlanmıştır. Buna göre tüm İl Emniyet Müdürlükleri bünyesinde TDP Şube Müdürlükleri kurulmuştur (EGM, Asayiş Dairesi Başkanlığı 2007, 2009; Gökaya ve Doğan, 2009, 2010:242).

2009 tarihli Emniyet Genel Müdürlüğü Toplum destekli polislik Hizmetleri Yönetmeliği 6'ncı maddesi TDP hizmetlerinin temel prensiplerini şu şekilde ifade etmektedir:

- a) *TDP anlayışını, yürütülen görevde temel yaklaşım olarak benimsemek ve görev alanının bütününe yaygınlaştırmak,*
- b) *Toplumla iç içe ve her zaman insanlarla iletişime açık olmak,*
- c) *Güvenlik hizmetlerine toplumun katılımını sağlamak,*
- ç) *Toplumun üyeleri ile işbirliğinde bulunmak,*
- d) *Güvenlik hizmetlerine toplumsal taleplere göre yön vermek,*
- e) *Toplumda genel güvensizlik hissini ve suç korkusunu azaltmaya çalışmak ve bu yönde hizmet yürütmek,*
- f) *Herkese aynı düzeyde ve eşit nitelikte hizmet sunulmasını sağlamak,*
- g) *Hizmetlerin yürütülmesinde objektif bir yaklaşımı benimsemek,*
- ğ) *Vatandaşın güvenlik hizmetlerinin yürütülmesinde sorumluluk alma bilincini geliştirmek.*

TDP'nin Türkiye'de geçirdiği gelişim evrelerine bakıldığında toplum destekli polislik anlayışının Türkiye'de toplumun bir talebi olarak değil polis bürokrasisinin öngörüsüyle geliştiği görülmektedir (Bahar, 2002; Gül, 2011; Alaç, 2011). TDP yaklaşımı, üstten aşağıya doğru, merkez teşkilatının emirleri doğrultusunda uygulamaya başlamış olması dolayısıyla taşra teşkilatında “hızlı bir değişim ve tam bir TDP entegrasyonu” sağlaması zor gözükse de ABD ile karşılaştırıldığında Türkiye'de TDP'nin hangi faaliyet ve işlemleri kapsadığının ve uygulama standartlarının merkez teşkilatı tarafından belirlendiği ifade edilmektedir (Sözer, 2011).

Gökkaya ve Doğan (2010:244-253), ülke genelinde 2009 yılında toplum destekli polislik birimleri tarafından gerçekleştirilen toplum destekli polislik faaliyetlerini şu şekilde özetlemektedir: Huzur toplantıları adı verilen bilgilendirme toplantıları kapsamında; 30 bine yakın okul ziyaret edilmiş ve 200 bine yakın öğrenci çeşitli konularda bilgilendirilmiştir. 100 binin üzerinde iş yeri sahibi, 40 bin kurum çalışanı, 5 bin özel güvenlik kuruluşu çalışanı, 13 bin sivil toplum kuruluşu temsilcisi ve 300 bin vatandaşla yapılan toplantı ve birlikteliklerde bilgilendirme faaliyetleri yapılmıştır. Bilgilendirmeler suç önleme, suçtan korunma ve bireysel güvenlik önlemleri ile güvenlik hizmetlerinden yararlanma konularında yoğunlaştırılmıştır. Çalışmalar içerisinde broşür, afiş, kitap, film, CD, mektup ve e-posta gibi yöntemlerden yararlanılmıştır. TDP polisi, toplantılar yanında yüz yüze diyalogların önemine istinaden esnaf ve vatandaşlarla bireysel görüşme yöntemi kullanarak yarım milyon insana ulaşmıştır.

TDP birimlerinin üzerinde durduğu diğer bir konu sosyal ve sportif faaliyetlerdir. Yurt çapında futboldan basketbola, masa tenisinden halk oyunlarına farklı alanlarda yapılan spor müsabakalarına 16 bin, piknik, gezi, kitap okuma, yardımlaşma gibi sosyal içerikli etkinliklere 150 bin vatandaşın katılımı sağlanmıştır. Yurt çapında katılım gerçekleştirilen nişan, evlilik ve sünnet düğünü ve iş yeri açılışı gibi sosyal etkinlikler kapsamında 23 bin insanın duyguları paylaşılmıştır. Destek ziyaretleri kapsamında suç mağdurları, intihara teşebbüs edenler ve taziye ziyaretleri ile 20 bin vatandaşın acıları paylaşılmıştır. 2009 verilerine göre, yapılan rutin TDP faaliyetlerine ek olarak ülke genelinde sürdürülen proje sayısı 300'e yaklaşmıştır.

Ülke genelinde yapılan TDP uygulama ve projelerinin ortak noktaları bulunmakla birlikte, TDP felsefesinde yer alan, bölge insanının ihtiyaç ve beklentileri, korku ve endişeleri temel alınarak üretilen çözüm yöntemleri değişebilmektedir. Hırsızlıkla mücadelede komşu kollama, risk altındaki çocukların eğitimi, aile içi şiddetin önlenmesi, gençlerin okuma ve spora yönlendirilmesi ihtiyaca göre uygulanan çalışma örnekleridir. Terör eylemlerine konu olan bölgelerde yapılan faaliyetler ise daha çok bölgede yaşayan halkın devletle barıştırılmasını, tekrar güven ve desteklerinin kazanılmasını ve özellikle gençlerin terör örgütlerine katılımlarının önüne geçilerek topluma yararlı bir kişi olarak yetişmesini amaçlamaktadır (Yıldız ve Şahin, 2010).

Türkiye’de Toplum Destekli Polisliğin uygulamaları ile ilgili tereddüt ve karşıt görüşler de az değildir. Dolu ve Uludağ (2010:57), Türkiye’de önemli bir adım olarak değerlendirdikleri TDP kuruluşu ve yapılanmasının Türk polisinin bu felsefe etrafında “bütüncül bir dönüşüm” gerçekleştirmesine mani olmaması gerektiğini savunmaktadırlar. Dolu ve Uludağ’a (2010) göre uygulamada toplum destekli polislik hizmetleri adı altında yapılabilecek faaliyetler sadece bir şube müdürlüğüne verildiği takdirde diğer birimlerden bir bütün olarak toplum destekli polislik yaklaşımını göstermelerinin bir anlamda önü tıkanmış olacaktır. TDP, bir felsefe olarak anlaşılmalı ve sadece belirlenmiş bir ekip veya birim tarafından değil tüm personel tarafından benimsenmeli ve uygulanmalıdır (Gül, 2011). Bu noktada Sözer (2011), Türkiye’deki TDP uygulamasını ABD’de 1968 ile 1973 arasında uygulanan ve vazgeçilen “Takım Polisliğine (Team Policing)” benzetmektedir. Özel kıyafet ve araç gereçle donatılan TDP polisi, suça doğrudan müdahale etmeden sadece gerektiğinde ilgili birimleri bilgilendirmekte, bazı durumlarda rapor tutmaktadır. TDP birimleri dışındaki polis birimleri klasik polislik uygulamalarına devam etmektedir.

Toplum destekli polisliğin başarıya ulaşmasında esaslı faktörlerden biri uygulayıcı konumunda bulunan sokaktaki polisin TDP’yi nasıl algıladığının bilinmesidir. Sözer’in (2011) İstanbul ilinde yaptığı çalışmanın sonuçları, polislerin çoğunlukla TDP hakkında olumlu görüş sahibi oldukları ve faydasına inandıklarını gösterse de TDP’nin “gerçek polislik olmadığı,” “reklam koktuğu,” “iş takipçiliğine kaydığı” gibi görüşler aynı çalışmada yer almaktadır. Bir başka görüşe göre, yönetsel

seviyede toplum destekli polislik uygulamalarının öneminin kavrandığı ancak memur düzeyinde tam olarak anlaşılamadığı veya benimsenemediği söylenebilir (Kratcoski and Noonan, 1995).

Toplum destekli polislik eleştirisi yapan Gordon'a (1987) göre, toplum destekli polislik çalışmaları samimiyetten uzak bir şekilde istihbarat toplamak amacıyla kullanılmaktadır. Bir diğer anlatımla TDP, polisin toplum üzerindeki gözetim rolünü kolaylaştırıcı bir araçtır (Akt. Bahar, 2002). Bahar (2002) Türkiye'deki polis alt kültürünün ve Türk polis teşkilatının aşırı merkeziyetçi yapısının TDP'nin Türkiye'de uygulanabilirliğini güçleştireceğini ileri sürmektedir. Kaldı ki TDP yaklaşımı Türkiye'de toplumun bir talebi ile değil polis bürokrasisinin öngörüsü ile gelişmektedir.

Gül (2011:2), Türkiye'de TDP'nin etkinlik ve verimliliğini etkileyen unsurları aşağıda belirtilen bazı engeller etrafında sıralamaktadır:

Emniyet Genel Müdürlüğü'nün merkeziyetçi yapısı, atama ve terfi sistemi, polis alt kültürü ve hiyerarşik örgütsel yapı, bir taraftan yerel yönetimlerin güvenlik alanına uzak olmaları, kurumlar arası koordinasyon kurma güçlükleri ve vatandaşların aktif olarak katılımlarını sağlayacak mekanizmaların bulunmaması.

Toplum Destekli Polisliğin Türkiye'deki gelişimi ve polis teşkilatında yaygın olarak kullanılmaya başlanması, bazı araştırmacıları üzerinde akademik araştırma yapmaya teşvik etmiştir. Literatüre bakıldığında TDP'yi konu alan pek çok yüksek lisans ve doktora çalışması yapıldığı görülmektedir. Yapılan çalışmaların bir kısmı TDP'yi halkla ilişkiler açısından değerlendirirken (Hançer, 2008; Hızlı, 2010), bir kısmı kavramı yeni kamu yönetimi, stratejik yönetim ve yönetim alanı perspektifinden (Alaç, 2005; Yıldırım, 2005; Zeki, 2006;) ele almışlardır.

Yapılan çalışmaların sonuçları, TDP'nin Türkiye'de uygulanabilirliğini (S. Demir, 2008), halk tarafından desteklendiğini (Aksu, 2008), TDP uygulamalarının halkla ilişkileri geliştirdiğini, mahalli problemleri azaltan yönde etki yaptığını, polisin suçla mücadeledeki başarısını artırdığını (Alpkan ve Palacı, 2008:114) göstermiştir. Bunun yanında, Türkiye'de uygulanan TDP, halkın katılımı konusundaki karmaşıklığı, kontrolü güç bir süreç içermesi, kültürel ve sistemsel reforma ihtiyaç duyması (Kabukcu, 2006), pratikte halkla ilişkilerin ötesine

geçememesi (Alpkan ve Palacı, 2008) gibi yönleriyle de eleştirilerden nasibini almıştır.

Sonuç olarak TDP, son yarım asırlık süreçte gösterdiği önemli gelişim eğilimiyle, polislik mesleğine farklı bakış açısı kazandıran bir yaklaşım biçimidir. Teorik altyapısı ve gelişme sürecinde yararlandığı teoriler ve yaklaşımlar TDP'yi güçlendirmiştir. Bugün dünyanın pek çok demokratik ve çağdaş ülkesi TDP'yi benimsemişken TDP, gelişmekte olan, sosyo-kültürel yapıları itibariyle kırılganlık gösteren ülkelere de uluslar arası kuruluşlar tarafından önerilmektedir. Günümüzdeki anlamıyla TDP'nin Türkiye'deki tarihi geçmişi çok gerilere götürülemese de geldiği nokta, pek çok çağdaş ülke polis kurumunun önündedir. Yaşanan zorluklara ve dirençlere rağmen TDP, Türk Polis Teşkilatı'ndaki kurumsal yapılanmasını tamamlamış, üzerine onlarca akademik araştırma yapılmış ve uygulama projesi hazırlanmış ve alınan sonuçlara göre halk tarafından da kabul görmüş bir polislik anlayışıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE TERÖR VE TERÖRLE MÜCADELE

İkinci bölümün başında terör ve dünyada terörün tarihi verildikten sonra teröre neden olan faktörler, terör örgütlerinin adam kazanma yolları ve örgüt profilleri dünya ve Türkiye literatüründen yararlanılarak ayrıntılarıyla ele alınmıştır. Bu konuların ayrıntılı ele alınmasının faydası, TDP’nin terörle mücadeledeki yerini anlatan üçüncü bölümde ve araştırma bulgularının yorumlanması aşamasında daha net biçimde anlaşılacaktır.

Bu bölümün ilerleyen kısımlarında terörle mücadele yöntemleri, ülkelerin terörle mücadelede sergiledikleri farklılıklar ve süreçte yaşanan değişimlere vurgu yapılmıştır. İngiltere ve İspanya’nın terörle mücadele deneyimleri, yaşanan değişimin en açık şahitleri olması nedeniyle bu çalışmaya eklenmiş ve etraflıca anlatılmıştır.

Son olarak, kısaca sağ ve sol terör ile dini istismar eden Hizbullah terör örgütü verildikten sonra Türkiye’nin terörle mücadele deneyimi etnik terör ağırlıklı olmak üzere işlenmiştir. PKK ile mücadelede yapılan yanlışlar, çıkarılan dersler, kullanılan argümanlar, yaşanan reform niteliğindeki gelişmeler ve bir bütün olarak Türkiye’nin etnik terörle mücadele aşamaları örnekleriyle ele alınmıştır. Ayrıca, PKK’nın zaman içinde izlediği strateji ve halk üzerinde etkinlik kurma çabaları bu bölümde konu edinilmiştir.

2.1. TEMEL KAVRAMLAR

Günümüzde teröristle gerilla, politik teröristle suç çeteleri, devlet destekli terörizmle kendi dinamikleri ile oluşmuş terörizm arasındaki çizgiler kaybolmuştur. Bu bulanık alanda terör tanımı yapmak sorunu geçmişe göre daha karmaşık hale getirmekle birlikte terörizmi anlama adına somut bir katkı vaat etmemektedir (Laqueur, 1999). Bu nedenle tartışmalı tanımlamalar alan uzmanlarına ve araştırmacılara havale

edilerek bu bölümde giriş mahiyetinde konuya açıklık getirecek temel ifadeler yer verilmiştir.

Modern çağın bir ürünü olarak ortaya çıkan terör kavramı kısaca, “herhangi bir amaca (bu amaç çoğunlukla siyasaldır) ulaşmak için, sivillerin veya güvenlik görevlilerinin, propagandaya yönelik, ses getirici eylemlerle öldürülmesi” olarak tanımlanmaktadır (Bal, 2006a:34). Bir başka ifadeyle terör; “şiddet kullanarak ve korku yaratarak birtakım siyasal sonuçlar elde etme çabasıdır” (Plano ve Olton’dan akt. Baharçipek, 2010:28). Acar ve Ural’a göre terörist ise; “sahip olduğu ideolojisi; mevcut yönetimin görüş, düşünce ve uygulamalarına ters düşen, mevcut iktidarı şiddet kullanarak değiştirmeyi veya ülkeyi bölmeyi amaçlayan kişidir” (Acar ve Ural’dan akt. Okyar ve Güneş, 2012:140).

Laqueur (1999:5), ABD Savunma Bakanlığının 1990’da yapmış olduğu terörizm tanımını en iyi tanımlardan biri olarak nitelendirmektedir. Buna göre terörizm; “politik, dini veya ideolojik amaçlar uğruna, hükümetleri veya toplumu baskı altında tutmak ve sindirmek için, bireylere veya mallarına karşı kanunsuz ve tehditle kuvvet veya şiddet kullanmaktır.” Terörizmi; “bir ideoloji etrafında örgütlenen birden fazla kişinin siyasi amaçlarını gerçekleştirebilmek için yürüttüğü kurlsız şiddet hareketleri” olarak tanımlayan Alkan (2009b:98), bir eylemin terör eylemi olarak tarif edilebilmesini “ideoloji, örgüt ve eylem” unsurlarının bir arada bulunması koşuluna bağlamaktadır. Bir başka yaklaşıma göre terör kavramı dört unsurun bir arada bulunması ile oluşmaktadır. Bu dört unsur; “cebir ve şiddet,” “siyasi içerik,” “korku ve sindirme” ile “psikolojik etki”den oluşmaktadır (Şirin’den akt. Okyar ve Güneş, 2012:139).

En sade ifadesiyle terör kavramı “stratejik bir eylem”i ifade ederken terörizm kavramı “stratejik yöntem”e karşılık gelmektedir. Bir diğer anlatımla, terör; “silahlı eylemler marifetiyle kendini ve davasını duyurma, terörizm ise, bu eylemleri savunan, stratejilerini anlatan, geliştiren bir düşünce disiplini veya akımıdır” (Bal, 2006a:35).

Araştırmanın konusu itibariyle bu noktada “etnik çatışma,” “etnik terör” ve “etnik terörizm” gibi kavramları açıklamak yerinde olacaktır. Etnik çatışma; “bir ülke dahilinde, bir ya da birden fazla etnik grubun, diğer etnik gruplara veya bu

grupların dominant konumda bulunduğu devlet otoritesine karşı geniş ölçekli başkaldırışını ifade etmektedir” (M.Yılmaz, 2007:3). Literatürde milliyetçi terör olarak da ifade edilen etnik terör Çakmak’a göre “kendi adını taşıyan ülkelerde yaşamayan bir etnik grubun milliyetçi ve ayrılıkçı düşüncelerle giriştikleri terör eylemleridir” (Akt. Okyar ve Güneş, 2012:141). Etnik terörizm ise ırk, din veya mezhepsel olarak farklı oldukları iddiasıyla ortaya çıkan etnik grup veya grupların toplumu bölmek ya da yoğunlukta olduğu bölgeyi kopararak bağımsız bir yapı oluşturmayı amaçlayan sistemli şiddet hareketleri olarak tanımlanmaktadır (Alkan, 2002).

Etnik terörizmde terör örgütü kendi halkının devlet içinde baskın güç olan çoğunluk tarafından ayrımcı politikalarla mağdur edildiğini, ayrımcılığa tabi tutulduğunu ve kasıtlı bir şekilde ihmal edildiğini, adeta dışlandığını haklarını savunduğunu iddia ettiği topluluğa her fırsatta anlatır. Bu propaganda, ezildiğini iddia eden halkta kendisini farklı bir kimlikle tanımlama, çoğunlukla birlikte yaşamak istememenin ötesinde millete/devlete aidiyet hissinde azalmaya yol açmaktadır. Devam ede gelen propagandalar ve propagandaları haklı çıkaracak yanlış devlet politikaları üst üste gelince de devletle bağlar kopmakta ve bir adım ötesinde devlete ve sisteme karşı kin ve öç alma duygusu ön plana çıkmaktadır (Okyar ve Güneş, 2012:142).

2.2.TERÖRÜN TARİHİ

İnsanlık tarihinde terör hareketleri korku yaymak, dehşet saçmak veya şiddet içermesi gibi özellikleri itibariyle binlerce yıl geriye götürülebilmektedir. Bunun en bilinen örneği de ilk yüzyıldaki “Sicari” olarak tanınan Yahudi “Zealots”dur. “Zealots” grubu Filistin’in Romalılar tarafından işgalinden sonraki dönemde Romalı işgalcilere karşı popüler bir ayaklanmayı denemişlerdir. 11. ve 13. yüzyıllar arasındaki dönemde “Assassins” olarak adlandırılan Şii mezhebine mensup bazı kişiler, gerçek İslâmı bozmakla suçladıkları Müslüman liderlere suikast yaparak ideolojik terörizm gerçekleştirmişlerdir. Bu dönemdeki terör hareketleri de din referanslı ve din adına yapılmıştır. Yakın tarihteki 1789 Fransız Devrimi “terör” veya

“devlet terörizmi” terimlerinin doğuşuna neden olması dolayısıyla terörizm tarihinde önemli bir yere sahiptir (Chaliand ve Blin, 2007).

Akademik kaynaklara göre, modern terörizmin başlangıcı, 1879-80’lerde Rusya’da ortaya çıkan ve kendilerini Narodnaya Volya (The People’s Will-Halkın İradesi) olarak adlandıran ideolojik gruba dayanmaktadır. Narodnikler Çarlık rejiminin çalışanlarına yönelik suikastlar düzenleyerek Rus halkını devrime hazırlamaya çalışmışlardır. Narodnaya Volya’nın asıl popülaritesini sağlayan olay Çar Alexander II’nin öldürülmesidir (Laqueur, 1999; Chaliand ve Blin, 2007).

David Rapoport’a göre terör hareketleri günümüze kadar dört dalga halinde gelişme göstermiştir. “Anarşist Dalga” olarak isimlendirilen ilk dalga Narodnaya Volyanın ortaya çıktığı 1880’lerden başlayarak 1920’lerde başlayan anti sömürgeci bağımsızlık hareketlerine kadar gitmektedir. İkinci dönem, 1920-1960 arasını kapsamakta ve “Anti-Kolonyel Dalga” olarak adlandırılmaktadır. 1960 – 1990 arası dönem sol hareketlerin revaçta olduğu, eylem ve söylemleri ile kendilerini hissettirdikleri yıllar olduğundan bu dönem “Yeni Sol Dalga” olarak bilinmektedir. Son dalga olan ve 80’li yıllarla başlayıp 11 Eylül saldırıları ile zirve yapan “Dini Dalga” dönemidir ki bu dönem halen devam etmektedir (Akt. Beşe, 2009).

Bal (2006), dünyada terör dönemlerini üçe ayırmaktadır. *Birinci dönem* olarak adlandırılan dönemde, 19. yüzyılda endüstrileşme ve kentlere göçle birlikte oluşan işçi sınıfının haklarını elde etmek için yapmış oldukları mücadele esnasında yaşanan işçi hareketleri ve bu işçilerin yapmış oldukları eylemler terör olarak nitelendirilmiştir. *İkinci dönemde* iki önemli hareket ön plana çıkmaktadır: Sömürgeci devletlere karşı girişilen bağımsızlık hareketleri ve soğuk savaş döneminde iki süper devletin bir anlamda kışkırtma ve tahrikleriyle hedef seçilen devletler içerisindeki şiddet ve çatışmalardır. Bu dönemde, ABD ve SSCB arasındaki istihbarat savaşları “soğuk savaş dönemi terörü” olarak da nitelendirilen terör eylem ve hareketlerini ortaya çıkarmıştır. *Üçüncü dönem* ise soğuk savaş döneminin sona erdiği 1990’lı yıllarla başlamış, kullanılan propaganda ve eylem biçimleri, gösterilen hedefleriyle “küresel terör” dönemi olarak kabul edilmiştir. Ulusal sınırları aşan, daha kompleks yapılanmalara sahip yeni terör örgütleri, küresel propaganda ve

psikolojik hareketlara başvurmuş, küresel tehdit olarak dünya lideri, tek süper güç konumuna yükselen ABD'yi hedef tahtasına koymuştur.

Bununla birlikte aynı zaman dilimlerinde belirli bölgelerde farklı terör biçimleri ve ideolojileri boy göstermiştir. Dünya genelinde anti sömürgeci hareketler yoğunluktayken 1920-30 arası Avrupa, Almanya ve İtalya'da aşırı sağ ideolojik terör ortaya çıkmıştır. Yine sol ideolojik eylemlerin revaçta olduğu 1980'li yıllarda Avrupa ve Amerika da aşırı sağ terör hareketlerinin sonucunda özellikle yabancılar ve azınlıklar hedef seçilmiştir. Ermeni terör örgütü ASALA tarafından Türk diplomatlara yönelik saldırıların hız kazandığı yıllar da bu yıllara rast gelmektedir. Yine sol ideolojiye sahip olsa da ayrılıkçı taleplerle ortaya çıkan IRA ve ETA'nın şiddet eylemleriyle ses getirdiği yıllar 1960'lı yıllardır (Laqueur, 1999).

2.3. TERÖRE YOL AÇAN NEDENLER

Dünyada terör sorununun yaşandığı coğrafyalara ve devletler içindeki terör olaylarının yaşandığı bölgelere bakıldığında, terör sorununun pek çok nedeninin olduğu görülmektedir. Başlangıçta bilinmesi gereken, terör sorununun makro planda sosyal, siyasal ve ekonomik nedenlerden tarihi ve kültürel kökenlere ve psikolojik etkenlere hatta uluslararası ilişkilere kadar pek çok boyutlarının bulunduğu gerçeğidir (Baharçiçek. 2010; Erjem ve Gödelek, 2010).

M.Yılmaz (2007), dünyada etnik çatışmaların yaşandığı bölgelerdeki sorunları incelediği çalışmasında çatışmaların nedenlerini makro planda yedi faktör etrafında toplamıştır. Bu unsurlar (1) etnik kimliğin ifade edilme arzusu, (2) ayrımcılık, (3) rejimin niteliği ve toplumsal kültür, (4) elverişsiz ekonomik koşullar ve kaynakların adaletsiz dağılımı, (5) merkezi otoritenin çökmesi, (6) tarihsel travmalar ve (7) uluslar arası destek olarak sıralanmaktadır.

Zafer (1999) terörizmin sebeplerini ideolojik nedenler, toplumsal ortam ve ülke sorunları olmak üzere üç başlık altında toplamaktadır. Sağ ve sol ideolojiler ile anarşizm ve nihilizm, sorunun ideolojik boyutunu oluştururken siyasi düzensizlik, sosyo-ekonomik dengesizlikler ve şiddet kültürü toplumsal ortamı resmetmektedir. Ülke sorunları başlığı altında ise etnik hareketler, özgürlük hareketleri ve devlet

yönetimine karşı oluşan aşırı tepkiler kastedilmektedir (Zafer'den akt. Erjem ve Gödelek, 2010:216).

Mağduriyet algılaması terörle son zamanlarda sıkça ilişkilendirilmektedir. Mağduriyet algılaması ekonomik, etnik, ırksal, politik, dini ya da sosyal alanlarda olabilmektedir. Mağduriyet psikolojisiyle hareket eden kişi ve gruplar, diğer gruplar veya devleti oluşturan çoğunluk karşısında mahrumiyet içinde olduklarını iddia etmektedirler (Sever, Cinoğlu ve Başbüyük, 2010). Türkiye’de PKK terör örgütüne karşı halkın belli bir kesiminde oluşan sempatinin arkasında, mağduriyet hissi ve propagandanın rolü büyüktür. Genel manada etnik grup üzerinde yaşanmış mağduriyetler ne kadar fazlaysa terör örgütlerinin propagandalarının tesiri de o derece artmaktadır. Mağduriyetler ve bunun üzerine yapılan propaganda, aynı zamanda halktaki ayrımcılık duygusunu ve etnik kimliğe duyulan aidiyet hissini de beslemektedir (Okyar ve Güneş, 2012:136,147).

Anti-kapitalist ideolojinin bir yansıması olarak “eşitsizlik,” sol örgütler tarafından terör faaliyetlerine gerekçe olarak gösterilen diğer bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Sever vd., 2010). Laqueur (1999) eşitsizliği terörizmin ana nedenleri arasında “milliyetçi baskı” ile birlikte en önde saymaktadır. Eşitsizlik algısına neden olabilecek, bireyleri veya toplumları mutsuz kılacak benzer bir olgu da haksızlığa uğramışlık hissi ve adaletsizlik algısıdır (Özeren, Sözer ve Demirci, 2010). Şeker, Sevimli, Akgül ve Acar, Akif (2012), yaptıkları araştırmada PKK sorununda ayrımcılık ve eşitsizlik ve haksızlığa uğramışlık psikolojilerinin halk tabanında işletildiği sonucuna ulaşmışlardır. Okyar ve Güneş (2012), PKK sorunu özelinde halktaki ayrımcılık algılamasına neden faktörleri örneklendirmiştir. Buna göre, bölgeye yönelik yatırım eksikliği işsizliği ve yoksulluğu; öğretmen, okul ve derslik yetersizliği eğitim eksikliğini; Kürtçenin yasaklanması ise dışlanmışlık hissini ve ötekileştirmeyi doğurmuştur. Özdemir (2012), PKK terör örgütünün cezaevindeki lideri Öcalan’ın babasının fakir bir çiftçi olduğu bilgisinden hareketle, Kürt halkının sosyal statüsünün alt tabakalarda yer almasının ve Kürt sosyo-politik yaşamına ilişkin memnuniyetsizliğin örgütün kuruluş içgüdüsünde önemli yer tuttuğunu ileri sürmektedir.

Köseli ve Yaşar (2009), Kolombiya ve FARC örgütü üzerinde yaptığı araştırmada ülkedeki terör sorununun en büyük nedeninin gelir dağılımındaki adaletsizlik ve yoksulluk olduğunu ileri sürmektedir. Yapılan bilimsel araştırmalar ekonomik eşitsizlik, yoksulluk ve işsizlik oranının yüksekliği ile terörizm arasındaki ilişkiyi ispatlamaktadır. McCulloch, 1975-1995 yılları arasında 60 ülkede devrimci akımların olduğu ve olmadığı ülkeleri karşılaştırdığı araştırmasında gelir düzeyi yüksek ülkelerde gelir düzeyi düşük olan ülkelere kıyasla terör sorunun daha az yaşandığını ortaya koymuştur (McCulloch'dan akt. Sever vd., 2010:2). Türkiye’de Van ilinde ana dili Kürtçe olan vatandaşlar üzerinde yapılan bir araştırma, işsizliğin PKK sempatisini artırdığını ve etnik temelli ayrılıkçı düşüncüyü körüklediğini ortaya çıkarmıştır (Okyar ve Güneş, 2012:160).

Güvenlik güçleri tarafından yapılan gözaltılarda ve cezaevi sürecinde başvurulmuş aşğılama ve kötü muamelelerin kişileri örgüte daha sıkı bağladığı, yapılan bilimsel çalışmalarda ortaya konulmuştur (Teymur, 2007; A. Ekici, 2010). Özeren vd.’nin (2010) aktarımıyla:

Devlet görevlilerinin intikam, cezalandırma ve teröristlere hak ettikleri dersi verme düşüncesiyle yaptıkları aşırı güç kullanımı, çoğunlukla terör örgütü elemanlarının devlet görevlilerini düşman olarak görme eğilimlerini güçlendirmekte, daha fazla kinlenmelerine sebep olmakta ve buldukları ilk fırsatta intikam almak için örgütün saflarında yerlerini almaya itmektedir (s.148).

Terör örgütlerine katılımdaki diğer kuvvetli bir saik de etnik kimliğin ifade edilme arzusudur (M.Yılmaz, 2007). Etnik kimliğe yönelik her türlü baskı, aşğılama ve haksızlık veya gerçek olmasa da bu konsept üzerine kurulan bir propaganda insanlardaki etnik aidiyet hissini alevlendirmektedir. Ergenlik dönemindeki gençler de yaşanan haksızlık ve mağduriyetler içerisinde propagandaya en açık kesimdir. Kimliğin şekillendiği ergenlik döneminde arayış içinde olan gençler, propagandaların etkisiyle, yaşamın ağır yükünden veya topluma adapte olamamaktan “kaçış” amacıyla veya kendini ispat etmek maksadıyla terör örgütlerine katılırlar (Özeren vd., 2010:147; Okyar ve Güneş, 2012:143). Terör örgütleri, kişilerde kimliği sorgulamaya, “biz kimiz?” sorusunu kendilerine sormaya ve sonunda “biz ve onlar” cevabına ulaşmaya çalışır. Bu aşamadan sonra “farklılıkları sivrilmiş ‘bize’ karşı

‘onları’ çatıştırmak ve kızdırmak terör örgütleri için [artık] çok kolay hale gelecektir” (Okyar ve Güneş, 2012:144).

Terör sorunu incelendiğinde, mücadelenin geniş bir perspektifte ve uzun zaman dilimine yayılmasının bir başka ilginç neticesinin olduğu görülmektedir. Özeren vd. (2010), yukarıda etraflıca ele alınan konuları “*sorunlardan beslenen terör*” olarak nitelendirirken “*terörden beslenen sorunlar*” altında terörün bir sektör haline geldiğinin, kaçakçılık ve yolsuzluk gibi sorunların oluşumunda ve gelişiminde terörün önemli bir yere sahip olduğunun altını çizmektedir. Türkiye’de ideolojik olarak taban tabana zıt olan PKK ve Hizbullah’ın bir dönem adeta birbirlerini beslemeleri Özeren vd. (2010) tarafından yine “*terörden beslenen sorunlara* örnek gösterilmektedir. Uluslararası alanda, Kolombiya’daki FARC terör örgütüne ve terör sorununa bakıldığında uyuşturucu ticaretinin terör sorununun nedeni mi yoksa sonucu mu olduğu benzeri şekilde tartışılmaktadır (Köseli ve Yaşar, 2009).

Göç konusu da günümüzde hem terörün bir sonucu olarak hem de terörü besleyen bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Göç nedeniyle nüfusları hızla artan kentlerde kaçınılmaz olarak gecekondulaşma baş göstermekte, gecekonduların fiziki ve sosyal ortamları, buralarda yaşayanların ekonomik durumları ile birleşerek radikal eğilimlere davetiye çıkarmaktadır. Gecekondular zamanla suçlu yuvasına veya göçle gelen Kürt kökenli vatandaşların yoğun olarak yaşadığı bir çevreyse terörün beslendiği, teröristlerin saklandığı merkezler haline dönüşmektedir (Göksu ve Bilgiç, 2010). Özetle, Türkiye’de hem terörün sonucu olarak kırsaldan kente ve Doğu illerinden Batı illerine göç yaşanmış hem de göçün yarattığı olumsuz etki teröre kaynak oluşturmuştur.

2.4.TERÖR ÖRGÜTLERİNİN MİLİTAN PROFİLLERİ

Terör sorununa hangi faktörlerin davetiye çıkardığı veya hangi durumların devletleri terör sorununun ortaya çıkmasında kırılgan hale getirdiğine bakıldığında, kimlerin terör örgütlerinin tuzağına düştüğü konusunda fikir vermektedir. Terör örgütlerinin militan profilleri kimlerin örgütlerin tuzağına düşmeye daha meyilli olduğunu göstermektedir. Terör örgütlerinin militan profili açısından analiz edilmesi sorunun

daha iyi anlaşılması ve çözüm için doğru stratejiler üretilebilmesinde büyük yarar sağlamaktadır.

Literatürde, örgüt militanlarının profillerinin çıkartılması amacıyla yapılmış çalışmalar az değildir. Bu çalışmalar genel olarak örgüt üyelerini cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, eğitim durumu, ekonomik durumu, mesleği, sosyal tabanı, asıl memleketi ve yaşadığı muhit, sabıkalı olup olmadığı gibi faktörlerle tanımlamaya çalışmaktadır. Aile üyelerinin özelliklerinin militan profili içerisinde değerlendirildiği çalışmalarda ise anne babanın sağ olup olmadığı veya ayrı yaşayıp yaşamadığı, gelir durumu, mesleği, eğitim düzeyi ve evdeki kardeş sayısı konu edilmiştir. Çalışmanın bu kısmında gençler üzerine vurgu yapıldıktan sonra militan profilini oluşturan diğer veriler bu konuda yapılan bilimsel araştırmalar içerisinde verilecektir.

Gençler terör örgütleri için kandırılmaya ve fikirlerinin yeniden inşa edilebileceği en müsait gruptur. Ergenlik dönemine geçişte gençlerde bir yere ait olma, bir şeyin parçası olma, kendini değerli hissetme duygusu baş gösterir. Bu yaşlarda gençler, içinde bulunduğu grup tarafından kabul görmek, sevilmek ve takdir edilmek ister. (Ahşen ve Koç, 2010). Gençler bu dönemde kendilerine örnek alacakları rol modeller seçerler. Kimi zaman bu meşhur bir sinema yıldızı, bir şarkıcı veya bir sporcu olabilecekken kimi zaman yakınındaki bir öğretmeni, arkadaşı veya anne-babası olabilir. Hayranlık hissi onun gibi olma isteğini tetikler ve bu dürtü çok güçlüdür (Ahşen ve Koç, 2010). İngiltere'nin terörizmle mücadele strateji belgesinde kişileri terör örgütleri tarafından kullanılmaya müsait hale getiren nedenler arasında “aile ve arkadaş baskısı, olumlu rol modellerinin olmaması, suç veya farklı şiddet formları ile bağlantılı olma, travmatik olayların mağduru olma” gibi faktörler belirtilmiştir (UTSAM, 2009:83). Dünyadaki tüm örgütler çocuk yaştaki gençler üzerine oynamaktadır. Uç bir örnek olarak Sri Lankalı Tamil kaplanları terör örgütü, “Bebek Tugayı” (Bakuts) adında yaşları 10 ile 16 yaşları arasında değişen çocuklardan oluşan bir tugay dahi kurmuşlardır. BM verilerine göre sadece 2001-2007 arasında 5794 çocuğun bu örgüte katıldığı iddia edilmektedir (Ö.Yılmaz, 2009).

Özeren vd.'nin (2010:157) Türkiye’de faaliyet gösteren Hizbullah terör örgütünün silahlı kanadında bulunan örgüt mensuplarına yönelik çalışması, örgüte

katılım yaşının yüzde (%) 62 oranında 17 yaş ve altında, yüzde (%) 24'ünün yine 18-21 yaş arasında olduğunu göstermiştir. Özeren vd. (2010), bu durumu bölgedeki ailelerin çok çocuklu olması nedeniyle oluşan yetersiz kontrolle ilişkilendirmektedir. Eğitim durumu açısından bakıldığında militanların yüzde (%) 80'i en az lise ve üniversite mezunudur. Hizbullah şehir merkezlerinde eleman kazanmaya çalışan bir örgüt olduğundan PKK ile kıyaslandığında çıkan portre oldukça farklıdır. Üyelerin yüzde (%) 62'si işsizdir. Diğer şaşırtıcı bir sonuç da bölgede şeriat yönetimini kurmak isteyen bir örgütün silahlı kanat üyelerinin dörtte üçünün kendilerini “az dindar veya hiç dindar değil” olarak tanımlamalarıdır.

Ahşen ve Koç (2010), İstanbul ilinde terör suçu işleme zanıyla Emniyet Müdürlüğüne getirilen bir grup üzerinde yaptıkları çalışmada çarpıcı sonuçlara ulaşmışlardır. Emniyet Müdürlüğüne getirilen şüphelilerin yüzde (%) 54,7'si 25 yaş ve altında, yüzde (%) 64'ü bekar, yüzde (%) 61,3'ü 5 veya daha fazla kardeşe sahip, yüzde (%) 70'i düşük gelir düzeyine sahip bir aileden gelmekte ve yine yüzde (%) 70'i lise ve altında bir eğitim almış durumdadır. Bu kişilerin yüzde (%) 82'sinin babaları da lise ve altında bir eğitim düzeyine sahipken annelerinin yüzde (%) 59,3'ünün hiçbir eğitim almamış olması oldukça manidardır. Kendilerine yöneltilen “terörün sebepleri nelerdir?” sorusuna araştırmaya katılanlar yüzde (%) 28,7 ekonomik sorunlar, yüzde (%) 20,7 eğitimsizlik, yüzde (%) 12,7'si adaletsizlik ve eşitsizlik olarak cevap vermişlerdir.

Şeker vd. (2010), 2005-2009 yılları arasında Van ilinde terör suçu şüphesiyle yapılan operasyonlarda gözaltına alınan şahıslarla ilgili yaptıkları araştırmada dosyası incelenen 400 kişiden yüzde (%) 41'inin 19-32 yaş aralığında, yüzde (%) 60'ının bekar, yüzde (%) 73'ünün Van iline dışarıdan göç ettiği, yüzde (%) 83'ünün 5 veya daha fazla kardeşe sahip olduğu, %84'ünün belirli bir gelir kaynağının olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Çalışma sonuçlarına ilişkin yapılan değerlendirmede eğitim ile suç arasındaki ters orantılı ilişkiye dikkat çekilmektedir. Gençlerin okulda oldukları süre arttıkça suça ve teröre yönelmeleri azalmaktadır. Diğer bir ifadeyle, okulda geçirilen süre arttıkça terör faaliyetlerine katılma ihtimali azalmaktadır.

Eren vd. (2010) tarafından Adana ilinde 2001-2006 yılları arasında terör nedeniyle adliyeye sevk edilen kişiler üzerinde yapılan çalışmada diğer çalışmalara benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Şahısların yüzde (%) 81,3'ü göç eden kişilerden oluşmakta iken yüzde (%) 68'i halen Adana'nın gecekondulu bölgelerinde ikamet etmektedir. Türkiye'de terör suçları ile göç olaylarının ilişkisi başka deneysel araştırmalarla da desteklenmektedir (Köseli, 2012; Özüyılmaz ve Demir, 2012).

Türkiye dışındaki araştırmalara bakılacak olursa, yapılan araştırmalar İngiltere'de 7/7 saldırılarını düzenleyenlerin de "içinde bulundukları sosyo-ekonomik şartlar, sosyal marjinalleşme, düşük eğitim düzeyi, iş bulma olanaklarındaki sınırlılıklar ve etnik kimlik ağırlıklı varoşlardaki ırkçılık düşüncesi" gibi nedenleri gerekçe yaparak radikalleştiklerini göstermektedir (Özeren ve Demirci, 2009:224).

Özetle, Sri Lankalı Tamil kaplanlarından ETA'ya, Hizbullah'dan PKK'ya kadar örgüt militanlarının ortalama yaşları düşük, örgüte katılma yaşları ise çok daha azdır. Türkiye'de kırsalda eleman devşirmeye ağırlık veren PKK ile daha çok kentlerde ve üniversite ortamlarında propagandaya ağırlık veren Hizbullah ve Sol örgütler arasında farklılık olsa da literatüre bakıldığında örgüt militanlarının eğitim düzeyleri düşüktür. Eğitim durumu açısından bakıldığında, anne ve babaların durumunun örgüt üyelerine nazaran çok daha kötü olduğu görülmektedir. Örgüt üyelerinin hem kendi hem de ailelerinin gelir durumları zayıftır, çoğunluğu yoksul aile çocuklarıdır. İşsizlik önemli bir problem olarak hep önümüze çıkmaktadır.

Çok çocuk sahibi olmak, ailede ilgi eksikliğine, sosyal kontrolün zayıflamasına neden olmaktadır. Araştırma bulgularına göre PKK ve Hizbullah terör örgütü üyelerinin kardeş sayılarının çokluğu dikkat çekmektedir. (Özeren vd., 2010). Bu sonuçlar, taş atma gibi sokak eylemlerine katılan çocukların genel olarak 10 ve daha fazla çocuklu ailelerden geldiği, doğal olarak ailede sevgi, ilgi ve disiplin eksikliğinin baş gösterdiği sonucuna ulaşan Özdemir'in (2012:83) araştırma bulguları ile örtüşmektedir. Yine bahsi geçen araştırma sonuçlarına göre, araştırmalara konu olan örgüt mensuplarının hatırı sayılır bir oranının sabıkalı olması, bu kişilerin göçle gelen ailelerin çocukları olması ve halen gecekondularda yaşıyor olmaları devletin kurumlarının kaydetmeleri ve çözüm üretmeleri gereken sorunlardır.

Son olarak, terörle mücadelede örgüt üyelerinin profillerinin oluşturulması, örgütün eleman devşirme yollarını tıkamak anlamında fayda sağlasa da dikkat edilmesi gereken, terör örgütü üyelerinin profilini çıkarmaya yönelik çalışmaların, “bir amaç olarak değil bir araç” olarak görülmesi gerektiğidir. Araç olarak görüldüğünde terörle mücadele oldukça yol gösterici, ilham verici ve oluşturulacak strateji ve taktikler için iyi bir kaynak oluşturabilecekken amaç olarak görüldüğünde, vizyonu daraltan, önyargılara sebebiyet veren bir hale dönüşebilmektedir (Özeren vd., 2010:166).

2.5.TERÖR ÖRGÜTLERİNİN ADAM KAZANMA YOLLARI

Terör örgütleri için yeni eleman temini, adam kazanma aktivitesi olarak hayati bir konu olup, genel olarak bu yolda işlerine gelebilecek, menfaatlerine dokunacak her türlü argümanı kullanırlar (Bal, 2006a). Terör örgütleri kazanmak istedikleri hedefleri belirlerken kişilerin sosyal ve kültürel durumundan geçmişlerine ve ekonomik dezavantajına kadar her türlü özelliklerine bakarlar. Genel olarak terör örgütleri için tek ve ezberlenmiş bir adam kazanma yöntemi yoktur. Örgütün ideolojisine ve örgütün aktif halde olduğu çevrenin ve toplumun özelliklerine göre farklılık gösterebilmektedir (Gerwehr ve Daly’dan akt. Köseli, 2012). Terör örgütleri nicelik olarak eleman sayısını artırmaktan öte istenen kabiliyet, cesaret ve motivasyona sahip, gerçek anlamda örgüte katkı sağlaması muhtemel kişileri örgüt bünyesine katmak için stratejiler oluşturur zaman ve zemine göre değişkenlik gösterebilen yöntem ve teknikleri izlerler (Köseli, 2012:94).

Terörle mücadele eden başta güvenlik birimleri olmak üzere tüm aktörlerin terör örgütlerinin eleman kazanma stratejilerinin farkında olması, buna karşı önlemler ve karşı taktikler geliştirmesi gerekir. Hatta devlet güçleri ileri görüşlü hareket ederek önlem geliştirmede öncelik almalı, reaktif değil proaktif bir yaklaşımı hayata geçirmelidir (Köseli, 2012; Okyar ve Güneş, 2012). Türkiye’de son 30 yılda terörle mücadele kapsamında etkisiz hale getirilen militan sayısının yaklaşık 30 bin olduğu buna rağmen PKK’nın silahlı militan sayısının eksilmeden sürekli 5 binler dolayında seyretmesi, terörün sadece askeri önlemlerle bitirilemeyeceği, insanları

örgüte katılmaya sevk eden faktörlerin giderilmesi gerektiği konusunda uyarmaktadır (Altun ve Karaman, 2012).

19. ve 20. yüzyılda yaygın olan birinci görüşe göre teröristler hasta ruhlu insanlar olarak değerlendirilmiştir. Sonraki yıllarda bilim insanları tarafından teröristler üzerinde yapılan araştırmalar, teröristlerin içinden geldikleri ve içinde yaşadıkları sosyal, ekonomik ve siyasal koşullara odaklanmıştır. Terörle mücadele politika ve yöntemlerinin şekillenmesinde son derece pratik faydalar içeren şu sonuçlara ulaşılmıştır. Teröristler hak elde etmek, ideallerini gerçekleştirmek için silahlı mücadeleden başka bir yöntemin kalmadığını bilinçli ve rasyonel olarak hesaplayan ve ona göre karar veren insanlardır (Bal, 2006a:41-45).

Borum (2004) tarafından geliştirilen ve terör örgütlerinin eleman devşirme yöntemini açıklayan “İdeolojik Gelişim Süreci” modeli dört aşamadan oluşmaktadır. *Birinci aşamada* birey içinde bulunduğu sosyo-ekonomik koşullardan rahatsızlık duymaya ve yoksunluklardan dolayı tatminsizlik yaşamaya başlar. *İkinci aşama*, bireyin mevcut durumu sorguladığı aşamadır. Kendi durumunu diğerleri ile karşılaştırır ve ulaştığı adaletsizlikten sorumlu olduğunu düşündüğü birey, grup veya devletin kendisine karşı öfke duymaya başlar. *Üçüncü aşama*, bireyin olayın sorumlusu olarak gördüğü kişi ve grupları zihninde netleştirmeye çalıştığı, öfke duygusunun arttığı ve aynı durumdan şikayetçi başka birilerini aradığı aşamadır. *Dördüncü ve son aşamada* ise birey, zihninde oluşturduğu önyargılarla birlikte hedef seçtiği birey veya grupları normal bir insan olarak bile görmeyerek onlara karşı uygulanabilecek şiddeti meşru karşılar (Borum’dan akt.Özeren vd., 2010:148,149).

Alkan (2009b:7-34) terör örgütlerinin adam kazanma sürecine yönelik yapmış olduğu değerlendirmesinde iki aşamadan söz etmektedir. *Birinci aşamada* örgüt üyeleri bireyin sosyal ilişki biçimlerini (arkadaşlık, hemşericilik, akraba ilişkisi) kullanarak ilk önce onlarla temas kurar, katılmış olduğu sosyal ve kültürel faaliyetler yoluyla da etkileşime geçerler. Bu aşamada dayanılan taban ise etnik köken ve dini duyguların istismarı yoluyla bireylerin ikna çabasıdır. *İkinci aşamada* örgüt üyeleri, planlı ve kurgusal bir çalışmayla, psikolojik metotlar kullanarak bir yandan bireyin zihnini yıkarken bir yandan da örgüt ideolojisini zihinlere kazımaya çalışırlar. Bu süreç bir anlamda kimliğin yeniden inşası yeni aidiyet kazandırma sürecidir. Bu

çarka giren bireyin iradesi zamanla ortadan kalkar, olayları algılama ve yorumlama biçimi tamamen örgüt tarafından empoze edilen ideoloji ve değer yargılarına göre otomatik olarak şekillenir.

UTSAM Raporu (2012:32-49) PKK terör örgütü üyelerinin dilinden örgüte katılımı etkileyen faktörleri bireysel ve örgütsel faktörler olarak iki kategori altında incelemektedir. Bireysel faktörler; ailevi sorunlar, zorla evlendirme, ailede değer yoksunluğu nedeniyle otoriteden kurtulma isteği, evde fiziki veya psikolojik şiddet, akraba etkisi, arkadaş etkisi, güvenlik birimleri tarafından aranıyor olma, etnik milliyetçilik, işsizlik ve ekonomik sorunlar, intikam duygusu, özenti, takdir edilme ve statü arzusu, kişisel sorunlardan kaçış olarak sıralanmaktadır. Örgütsel faktörler: gençlerin suça itilerek sabıkalı hale getirilmesi, kaçırılma, zorlama, tehdit, kandırılma, örgütle ilişkili yapıların eleman kazanma sürecinde kullanılması, örgütsel yayınların etkisi, cezaevi faaliyetleri ve Avrupa faaliyetleri şeklinde başlıklandırılmıştır.

Örgüte katılım süreci, kendisi veya toplumla barışık olmayan, içinde bulunduğu, ekonomik, sosyal veya kültürel durumdan rahatsızlık duyan bireylerin örgüt mensuplarıyla karşılaşması ile başlamaktadır. Bu karşılaşmanın önemli olduğu kadar, karşılaşma sonrasında örgütün izlediği yol ve yöntem, ikna ve kimliğin inşa süreci de bir o kadar önemlidir. Bu süreç, yüz yüze iletişim, birebir ilgi ve takip ve uzun süreli birliktelikle gelişmektedir. Gerwehr ve Daly, cezaevleri, mülteci kampları, dernekler, siyasi partiler, sosyal ve sportif etkinlikler ve benzeri organizasyonlardaki küçük gruplar içindeki yüz yüze etkileşimi “aleni ve yakın” eleman kazanma yöntemleri olarak adlandırmaktadır. “Aleni ve aracılı” olarak tanımladığı eleman kazanma yöntemi ise, yasal veya yasadışı olarak medya organları üzerinden, internet gibi kitle iletişim araçlarının sunduğu imkânlardan yararlanarak yapılan propaganda faaliyetleridir (Gerwehr ve Daly’dan akt. Köseli, 2012).

Köseli’nin (2012:93-103) Kuzey Irak’taki terör örgütü kamplarına katılmak üzere iken yakalanan 244 şahıs üzerinde yaptığı araştırmada; “örgüte nasıl katıldınız?” sorusuna örgüt mensuplarının yüzde (%) 30,1’i arkadaşları tarafından yapılan propagandadan, yüzde (%) 25’i siyasi partide yapılan propaganda faaliyetlerinden şeklinde cevap vermiştir. Özüyılmaz ve Demir’in (2012:127)

İstanbul ilinde gerçekleştirdiği araştırmada örgüte katılma biçimi olarak yüzde (%) 25,1 arkadaşlık ilişkisi ve yüzde (%) 24,4 siyasi faaliyetler şeklinde sonuçlara ulaşılması, bu araştırmayla tam bir paralellik göstermektedir. Köseli'nin (2012) araştırma verilerine göre örgüt militanlarının yüzde (%) 18'inin örgüt içerisinde bir yakını bulunmaktadır. Araştırmaya katılan örgüt mensuplarının yüzde (%) 50'sinin daha önce kolluk kuvvetleri tarafından gözaltına alınmış veya tutuklanmış olması, gözaltında yapılan muameleleri ve cezaevi ortamlarını araştırmaya sevk etmektedir. Araştırma bulgularına göre, örgüt mensuplarının yüzde (%) 15,7'sinin örgüte katılım nedeni olarak aile baskısını göstermesi, ailenin eğitim düzeyi, çocuk sayısı ve ekonomik koşulların yanında Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı'nı harekete geçirmelidir.

Literatürde benzer özelliklere, hatta aynı etnik kimliğe sahip ve aynı coğrafyada yaşayan insanlardan bazılarının terör örgütüne katılmadıkları, örgütün kurduğu benzer tuzaklara düşmedikleri üzerine yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Beren (2013), yaptığı çalışmada 2010 verilerine göre Şanlıurfa ilinden terör örgütünün dağ kadrosuna katılan 581 kişiyi yetiştikleri yerleşim yerine göre analiz etmiştir. 581 kişiden 29'unun il merkezinden, 127'sinin ilçelerden ve 425'inin köylerden kırsala çıktığı bir başka ifadeyle, Şanlıurfa'dan örgütün dağ kadrosuna katılan şahıslardan yüzde (%) 62'sinin köyden, yüzde (%) 6'sının il merkezinden katıldığı sonucuna ulaşmıştır. Aynı çalışma kapsamında 2010 yılında Şanlıurfa'nın da içinde bulunduğu örgüte katılımın en yüksek olduğu 14 il örgüte katılım oranları açısından karşılaştırılmış ve görece olarak gelişmiş olan şehirlerden katılımın, gelişmemiş olanlara göre daha az olduğu tespit edilmiştir. Şanlıurfa'nın ilçeleri arasında yapılan kıyaslama da benzer sonuçlar vermiş, gelişmiş ilçelerden örgüte katılımın, gelişmemiş olanlara göre çok daha az olduğu görülmüştür.

Beren (2013), ortaya çıkan bu sonucu Joseph S. Nye ve Robert Keohane tarafından ortaya atılan "Karşılıklı Bağımlılık Teorisi"ne (Complex Interdependence Theory) dayandırmaktadır. Teoriye göre, temel olarak devletle toplum arasındaki karşılıklı etkileşim alanı ne kadar genişse ve iletişim kanalları ne kadar açıksa devletle vatandaş arasında o derece güçlü bağlar kurulmaktadır. Araştırma sonuçları ile bağlantı kurmak gerekirse, devletle ekonomik, siyasi, sosyal veya kültürel bağları kuvvetli olan insanların dağa çıkma ihtimalleri daha düşüktür. Köye göre kasaba ve

ilçeler, ilçelere göre de il merkezleri, Beren'e (2013:86) göre vatandaşla devlet etkileşiminin ve sosyalleşmenin daha yoğun yaşandığı ve insanların yaşam standartlarının daha yüksek olduğu yerleşim yerleri olarak bireylerin teröre bulaşma oranlarının daha az olduğu yerlerdir.

2.6.TERÖRLE MÜCADELE YÖNTEMLERİ

Uzun yıllar gelişmiş gelişmemiş ülke, demokratik antidemokratik rejimler fark etmeksizin devletler terörle mücadeleyi teröristle mücadele şeklinde algılamış ve buna uygun politika ve stratejilerle hareket etmişlerdir. Yine uzun yıllar terörle mücadeledeki başarı öldürülen terörist sayısının yüksekliğiyle ölçülmüş, bu durumun aslında örgütlerinin kolay eleman kazandığı anlamında geldiği fark edilmemiştir (Sever vd., 2010).

Literatüre bakıldığında terörle mücadele konusunda adlandırmaları farklı olsa iki ana yaklaşımla karşılaşmaktadır. İlk yaklaşım; asgari düzeyde güç kullanma ve asker yerine polisin aktif kullanılmasını öngören “Adalet Bilimleri Modeli”dir. Geçmişte çok daha yaygın olarak kullanılan ikinci mücadele yöntemi ise, asker eliyle daha çok güç kullanımına ağırlık veren “Savaş Modeli”dir. Bu modelde savaş kuralları geçerlidir ve güç kullanmaya yetkili olan asker, demokrasi ve hukuk dışına taşacak eylem ve uygulamalarından sorumlu değildir. Bu mücadele yönteminin felsefesi arka planında “suçlu vatandaş” yerine vatandaşı “düşman” olarak algılayan bir anlayış yatmaktadır (Crelinsten'den akt. Cerrah, 1998:139,140). ABD tarihinde sıkça kullanılan savaş metaforuyla “savaş kazanmak için yapılıp ve kazanıncaya kadar devam edilir” mesajı verilmeye çalışılmaktadır. Guatemala ve Ebu Garip gibi skandallar bu politikanın sonucunda yaşanan olumsuz örneklerle doludur (Meşe, 2005:53). ABD merkezli savaş modeli, 60'lı yıllarda “suça karşı savaş” (war on crime) sloganıyla da kullanılmış, bu dönemde ABD'de toplumunda ırk ve etnisite temelli problemler hat safhaya ulaşmıştır (Walker, 2001).

Terörle mücadelede yaklaşımlarıyla yapılabilecek ikinci sınıflandırma “Yumuşak Güç” (Soft Power) ve “Kaba Güç” (Hard Power) ikiliği içerisinde sunulabilmektedir. Joseph S. Nye'nin 1990 yılında *Foreign Policy* dergisinde söz ettiği "Yumuşak Güç" kavramını terörizmle mücadeleye uyarlayan araştırmacılar bu

kavramı, devletin karşılıklı diyalogla kalıcı çözümler araması, askeri ve baskıcı önlemler yerine demokratik çözümler üretmesi ve uygulaması olarak açıklamaktadırlar (Bal, 2006a; Cinoğlu, 2010:52; Cornelius, 2008:30,34; Grabosky, 2008). Bu perspektiften hareketle terör mücadelede kaba güç, militarist bakış açısı etrafında, taviz vermeden, baskıcı ve caydırıcı politikalarla teröristlerin etkisiz hale getirilmesi çabasıdır. Yumuşak güç ise, teröre neden olan faktörlerin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik açılardan değerlendirilmesi ve bu alanlara uygun yöntemlerin çözüm sürecinde kullanılması olarak da ifade edilmektedir. Diğer yandan terör örgütlerine karşı kamuoyunun vicdanını kanatacak şekilde gereğinden fazla hoşgörü ve taviz içerdiği yönünde eleştiriler alan “yumuşak-kucaklayıcı güç, Bal’a (2006a:28) göre “bir zafiyetin değil bir erdemin, aklın, profesyonelliğin ve sağduyunun ürünüdür.”

Uluslararası ilişkiler stratejileri perspektifinden Sandole (2010:2), terörizmle mücadele yöntemlerini “Realpolitik” ve “İdealpolitik” kavramları üzerinden tartışmaktadır. Terörizmle mücadele üç yolla yapılabilir. Bunlar; (1) belirtiler (symptoms) düzeyi, (2) ilişkiler (relations) düzeyi ve (3) kökleşmiş nedenler (deep-rooted causes) düzeyidir. Günümüzde terörizm konusu “realpolitik” içerisinde değerlendirilmekte ve mücadele ise “belirtiler” düzeyinde kalmaktadır. Buna en iyi örnek 11 Eylül sonrası Bush yönetiminin Afganistan ve Irak’a yönelik askeri müdahaleleridir.

Realizm, terörizmle mücadele konusunda tek bir bakış açısı sunmaktadır: Hukuk ve düzenin korunması ve cezalandırma anlayışı içerisinde; “tehdit, yıldırma, baskı altında tutma ve saldırma gibi sadece belirtiler düzeyinden giden yöntemleri kullanma konusunda karar vericileri etkilemektedir” (Sandole, 2010:3). Realist yöntemlerin en büyük handikapı “bazı durumlarda hedeflenenin tam aksi yönde olumsuz sonuç vererek terörist hareketlerin artmasına neden olabilmesidir” (Sandole, 2010:10). Caydırma ve yıldırma amaçlı hukukun askıya alındığı sert uygulamalar, aşağılama ve kötü muameleler, bu şekilde temel hak ve hürriyetlerin sekteye uğraması terör örgütlerinin işine gelmektedir. Bu durum teröristlerin birbirleriyle ve örgütle olan bağlarını kuvvetlendirirken yeni eleman kazanma noktasında propaganda amaçlı kullanımına imkan vermektedir (Byman, 1998; Bal, 2006a; Baharççek, 2010; Özeren, 2010a; A. Ekici, 2010, Teymur, 2007).

Terörizmle mücadelede, “kazan/kaybet” (win/lose) mantığını kullanan realist anlayış yerine “kazan/kazan” (win/win) anlayışını uygulamak isteyen idealist akım daha kalıcı çözümler üretmeye yakın durumdadır. İdealist akım, marjinal kesimlerde düş kırıklıklarına neden olan faktörlerin geniş çaplı işbirliği içerisinde ve problem çözme mantığında ortadan kaldırılmasının uzun vadede kalıcı çözümler üretmeye adaydır (Sandole, 2010).

Özetle, terörle mücadele yaklaşımlarını açıklamak amacıyla kullanılan sınıflandırmalara bakıldığında temelde birbirine ters iki farklı yaklaşımın varlığı göze çarpmaktadır. Günümüzde halen büyük ölçüde geçerliğini sürdüren, terörle mücadelede sıklıkla kullanılan *birinci yöntem*; baskıcı politikalar doğrultusunda, temel insan hak ve hürriyetlerini göz ardı eden yöntemlerle, daha çok askeri kuvvetler eliyle yapılan uygulamalardır. *İkinci yöntem ise*; terörizmin sosyal ve çok yönlü bir sorun olduğu esassından hareketle, sorunun kökleşmiş nedenlerine yönelik, tüm aktörlerin katılımıyla kalıcı ve uzun soluklu demokratik çözümler üretilmesidir.

Terörle mücadele stratejileri içerisinde “demir yumruk” veya “hard-line militarizm” olarak da ifade edilen baskıcı yöntemlerin demokrasi ve demokratik ülke gelenekleriyle bağdaşmadığı görülmektedir. “Terörizm ve demokrasi birbirinin düşmanı olan ve birinin yaratacağı boşluk ve ihmal diğeri tarafından doldurulacak olan, birer siyasal ve sosyal olgudur” (Bal, 2002:137). Ancak, Fukuyama’nın insanlığın sonu olarak nitelendirdiği gerçek liberal demokrasiler, hukukun üstünlüğü ilkesi ve demokratik geleneğin kazandırdığı ilke ve prensipleri takip ederek terörle mücadelede başarı imkanı yakalayabilirler.

2.7.DEMOKRATİK ÜLKELERDE TERÖRLE MÜCADELE

Demokrasileri olgunlaşmış, gelişmiş ülkelerin terörle mücadelede geliştirdikleri stratejiler iki ana kategoride incelenmektedir. “Teröristle mücadele” olarak adlandırılabilir birinci kategori, terörle mücadele için özel güvenlik birimlerinin kurulması, bu güçlerin gerek teçhizat gerekse eğitim donanımı açısından etkili hale getirilmesi ve güçlü bir istihbarat ağı kurulması konularını kapsamaktadır (Bal, 2002).

Terörizmle mücadele olarak tanımlanan ikinci kategori mücadele yöntemi, sivrisinekle mücadele yerine bataklığı kurutma çabası olarak ifade edilmektedir (Bal (2006a). Demokratik ülkeler, terörizmin altında yatan nedenlere odaklanarak, çözüme katkı yapabilecek tüm aktörleri aynı karede buluşturmalı, temel hak ve hürriyetlere, insani değerlere saygı duyan bir anlayışla, ortak çözümler üretilmesini sağlayan mücadele yöntemlerine ağırlık vermelidir (Özeren, 2010a).

Bal (2002), terörizmle mücadele yaklaşımını üç alt başlık altında ele almaktadır:

- a. Terör sorununun siyasal, ekonomik ve sosyolojik boyutlarıyla ele alınıp, çözüme yönelik çok yönlü ve alternatifli “alan daraltma” projeleri hazırlanması,
- b. Örgüte katılabilecek potansiyel grupların sistem içerisinde kalmasının sağlanması ve devletin yanına çekilmesi,
- c. Terörle mücadelede çözümler üretilmesi ve uygulanması aşamalarında halkın sürece ortak edilmesi (s.139).

İlk etapta demokratik ülkeler dahil ilk terörizm problemi ile karşılaştıklarında askeri ve güvenlik önlemlerine dayalı, etkisiz hale getirilen terörist sayısı ile başarının ölçüldüğü bir başka ifadeyle sadece “teröristle mücadele” edilmeye çalışıldığı dönemlerden geçmişlerdir (Özeren, 2010a). Günümüzde ise terörizm sorununa insan hakları ve hukukun üstünlüğü gibi demokratik prensipler ve değerler sistemi içerisinde sivil inisiyatifler devreye sokularak ulusal ve uluslar arası konsensüslerle çözüm aranması önerilmektedir (The Madrid Agenda, 2005). “Terörizmle mücadelede demokrasinin ilke ve prensiplerine uygun hareket etmek demokratik toplumlarda bir ‘tercih’ veya ‘lüks’ değil gereklilik hatta bir zorunluluktur” (Cerrah, 2008:142).

Sadece teröristle mücadeleye odaklanmak ne kadar yanlışsa, sadece terörizmle mücadele de bir o kadar eksik ve devleti zaaf içerisinde gösterecek bir durumdur (Bal, 2006c; Özeren, 2010a). Her ikisinin de tek yönlü olarak uygulanmasının sonuçları terör örgütlerinin lehine sonuçlanmaktadır. Aşırı baskıcı ve şüpheli bakış açısı, teröristle sempaticizmi, sempaticizmi örgüt korkusundan örgüte zorunlu boyun eğen masum vatandaş arasındaki farklı kavramayı zorlaştırdığından

terör örgütlerinin tabanını güçlendirmektedir. İdealist ve aşırı uzlaşmacı bakış açısı da yine örgütlerin bu durumu destekçilerine kendi başarıları olarak lanse etmelerine, tabanlarını sağlamlaştırılmalarına imkan tanımaktadır. Bazı uzlaşmacı yaklaşımlar, ülkelerin bölünmelerine dahi razı olurken terör sorununun hala bitmediğine şahit olmuşlardır.

Terörle mücadelede ağırlık, terörizmin ideolojik tabanına yönelik, sorunun sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel yönlerini de içine alan çok boyutlu ve çok yönlü çabalarda olmalıdır. Terör sorunun nedenleri, birilerinin neden örgüte katılmayı tercih ettikleri, halkın terör örgütlerine olan desteğinin arkasında yatan etkenlerin neler olduğunun araştırılması ve bunlara yönelik eylem planları geliştirilmesi, terörle yumuşak güç kullanarak çözüm aramayı ifade etmektedir. Devletlerin kaba güç alternatifleri ise yumuşak güç politikasının bir nevi sigortası, koruyucu kalkını gibidirler. Halkın güveninin kazanılması ve böylece terör örgütlerinin çözülme sürecini hızlandırmayı amaçlayan uzun soluklu mücadele yolunun güvenliği, bu güzergâhın emniyeti caydırıcı politikalardan geçmektedir. Bunlar gerektiğinde aniden ortaya çıkabilecek ve kara propagandalarla barış sürecini baltalamaya çalışan militanların önünü kesecek, asıl gücün devlette olduğunu örgüte sempati ile bakabilecek, destek çıkabilecek kesimlere gösterebilecektir.

Diğer taraftan gelinen noktada “demokrasinin güçlendirilmesi ve demokratikleşme terörle mücadelede en etkili araçlardan biri olarak ortaya çıkmaktadır” (Baharççek, 2010:25). Demokrasinin olgunlaşması ve tüm unsurlarıyla benimsenmesi, halkın devletle ilişkisinde güven artırıcı bir etki yaptığı gibi farklılıkların bir zenginlik olarak algılanıp hoşgörünün yerleşmesine temel oluşturur (Baharççek, 2010:4). Bu yüzden terör örgütleri hep normalleşmenin, demokratik açılımların ve ekonomik yatırımların karşısında olmuşlardır. Halkın devlet yanlısı olması, devlete güven duyması terör örgütlerinin bastıkları zeminin kayması, yaslandıkları duvarın çökmesi, beslenme kaynağının kurutulması demektir. Demokratikleşmenin radikal eğilimleri besleyeceği, geniş hak ve özgürlüklerin terör grupları tarafından istismar edileceği ve demokrasiyi yok etmek için kullanılacağı yargısı kesinlikle gerçeği yansıtmamaktadır (Sever vd., 2010).

Terörle mücadele, terör örgütleri ile güvenlik güçleri/bir bütün olarak devlet arasında yaşanan bir “Alan Kazanma Stratejisi”dir (Bal, 2006c:28-30). Bu mücadele içerisinde teröristler, uğruna sözde mücadele ettikleri halk içerisinde bir destek zemini ararken devlet de koruması altındaki halk arasında terörizmin destek bulmasını önlemeye ve halkı kendi yanına çekmeye çalışır. Teröristlerin yasal sınırlar içerisinde kalma kaygısının olmaması, aksine devletin sonuna kadar hukuk kuralları içerisinde tutum ve davranış sergileme zorunluluğu bu mücadeleyi asimetrik yapmaktadır (Özeren, 2010b). “Devleti meşru ve güçlü kılan onun sorumlu davranışı, hukuk kurallarıyla sınırlandırılması, hesap verebilmesi ve insan haklarına uygun hareket etmesidir. Teröristi terörist yapan ise hiçbir kuralı tanımaz olmasıdır” (Bal, 2006a:100).

“Terörizmle mücadele tabiatı gereği bir propaganda mücadelesidir” (Bal, 2006a:5,21; Laqueur,1999:43,44). Bu nedenden ötürü teröristler, eylemlerini “insan psikolojisindeki korkma ve toplum psikolojisindeki güdülenme” duygularından hareketle gerçekleştirirken doğal olarak terörizmle mücadelenin de yine aynı zemin üzerinde yapılması gerekmektedir (Bal, 2006a:5).

Teröristlerin asıl amacı yaptıkları eylem değil, eylem sonucunda korku ve panik ortamı oluşturarak devleti sert ve baskıcı yöntemlere başvurmaya zorlamaktır. Terör örgütleri aslında yaptıkları eylemlerle değil, eylemlerin sonunda devletin kendilerine verdiği tepkinin biçimi oranında başarılı olurlar. Bu bakımdan özellikle güvenlik güçlerinin yapacakları her hata ve yanlış uygulama terör örgütünün hanesine artı olarak yazılmaktadır (Bal, 2002:143). Terör eylemlerinde, ölen veya yaralanan sayısının, eylemin biçimi veya ölenlerin kimlikleri/statülerinin önemli olduğu düşünülür. Bilinenin aksine, teröre karşı gösterilen reaksiyon tehdidin bizzat kendisinden daha zararlı olabilmektedir. Bir başka ifadeyle, gösterilen reaksiyon teröristlere zarar vermekten ziyade çoğunlukla onlara yardım etmektedir (Mueller, 2006). Christie (2000:16), benzer bir yorumu suç tehdidi konusunda yapmaktadır. “Modern toplumlarda gerçek suç tehdidi suçların kendisi değildir, fakat onlara karşı yapılan mücadeledir ki bu durum toplumları totaliter gelişmelere yönlendirebilmektedir.”

“Korku, endişe ve aşırı tepkinin giderilmesi terörizmle mücadelede tam merkezi bir noktada durmaktadır” (Mueller, 2006:142). Terör örgütlerinin toplumda düşmanlığı artırmak, insanlar arasındaki bağları koparmak ve toplum içerisinde farklı kimlikler yaratmak suretiyle kamplaşmalara yol açmak istedikleri bilinmektedir (Mueller, 2006). Birleştirici öğelerin zayıflayıp ayrıştırıcı öğelerin artması toplumu kırılgan ve propagandaya açık hale getirmektedir. Bu nedenle devletle küs, ötekileştirilmiş, yalnızlaştırılmış kesimler terör örgütler için potansiyel hedef kitlelerdir. Devlete güvenin sarsılması, kırılgan grupları özellikle ihmal edilmişlik hissiyle terör örgütlerine yakınlaştırır. Bu nedenledir ki “teröristlerin odaklandığı halkı devletin ihmal etme lüksü yoktur. Devlet mutlaka halkı terörle mücadele politikasının odağına yerleştirmelidir...halk terörle mücadelede kuvvet dengesinin belirleyicisidir” (Bal, 2006a:206). Bu nedenle güvenlik güçlerinin halkın aklını ve kalbini kazanacak, karşılıklı güven tesis edecek ve halkı kendi yanına çekecek önlemler geliştirmeleri gerekmektedir (Bal, 2002; Bal, 2006c; A. Ekici, 2010:45).

Halkı güvenlik hizmetlerinin merkezine yerleştiren, halkın güven ve desteğini kazanmayı birincil amaç edinen ve bu amaçla yapısal dönüşümler öneren TDP yaklaşımının polisler için terörle mücadele açısından biçilmiş kaftan olduğu görülmektedir. Türkiye gibi “kendiliğinden demokrasi”nin doğal seyrinde tecrübe edildiği ülkelerde demokratik polislik ana felsefesi içerisinde toplum destekli polislik yaklaşımı çözüm vaat etmektedir.

2.8. DÜNYADAN TERÖRLE MÜCADELE ÖRNEKLERİ

Dünyada terör sorunu ile uğraşan pek çok ülke bulunmaktadır. Demokratik ülkelerden baskıcı askeri diktatörlüklerle yönetilen totaliter rejimlere kadar ülkeler terör sorunu etrafında çözüm yöntemleri tatbik etmektedirler. Dünyadaki uygulamalar ağırlıklı olarak yukarıda sözü edilen iki politikanın yaygın kullanımını göstermektedir. Bu iki ana terörle mücadele stratejisi, ülkeden ülkeye değişiklik gösterdiği gibi ülke içerisinde tarihsel süreçte ülkenin demokratikleşme aşamalarına paralel gelişim göstermektedir. Bununla birlikte, 11 Eylül gibi dünyayı şoke eden terör saldırıları da terörle mücadele politika ve stratejilerinde kırılma noktalarını oluşturabilmektedir.

Japonya tarihinde Marksist-Leninist ideolojiyi benimseyen Japon Kızıl Ordusu (JKO) ve Budist felsefe üzerine hareket eden Aum Shinrikyo örgütleri ile mücadele etmiştir. Japonya, bu mücadelede, belki homojen nüfus dağılımına belki de bu örgütlerin marjinallik ötesine geçemeyeceğine olan inancı nedeniyle olsa gerek “geleneksel uzlaşmacı ve yumuşak güç” odaklı yaklaşımlarından başlangıçtan sonuna kadar vazgeçmemiş, politikalarını kararlılıkla uygulamıştır (Sözer ve Elmas, 2009:44).

Sri Lanka son yıllarda kısmen yavaşlasa da yarım yüzyıldan fazla süredir ayrılıkçı terör olaylarına sahne olmuştur. Bu mücadelede 75.000 insanın hayatını kaybetmesi Tamil Anayurdu Özgürlük Kaplanları (LTTE) terör örgütünü dünya en kanlı terör örgütleri arasına sokmaktadır. Dünyada deniz ve hava unsurlarını da kullanarak eylem gerçekleştiren tek örgüt olan LTTE ile mücadelede Sri Lanka devleti başarısız barış görüşmeleri dışında 1990’lı yılların ortalarına kadar sorunu salt güvenlik sorunu olarak değerlendirmiş ve etnik çatışmaların temellerine inilmeden teröristle mücadeleye sarılmışlardır. Sri Lanka hükümetlerinin mücadele sürecinde inisiyatif geliştirememesi, terör olayları sonrasında reaktif ve aşırı baskıcı yaklaşımlara başvurusu örgütün militan sayısının 20.000’lere kadar çıkmasına neden olmuştur. Kader birliği yapan Tamiller canlı bombalama olaylarında kadınları kullanırken yaşları 10 ile 16 arasında değişen çocuklardan “bebek tugayı” dahi kurabilen 1990 yılında militanlarının dörtte üçü 30 yaşın altında olan bir örgüt olmuştur (Ö.Yılmaz, 2009:74,94,96).

Kolombiya’nın Marksist-Leninist ideolojiyi benimseyen Kolombiya Devrimci Ordusu-FARC başta olmak üzere diğer terör örgütleriyle olan mücadelesi, Narko terör tanımlamasının en iyi anımlandığı örnektir. Kolombiya örneği aynı zamanda terörle mücadelede siyasi istikrar ve güçlü iktidarın ne kadar önemli olduğunun bir ispatı niteliğindedir. Ülkede gelir dağılımındaki adaletsizlik, uyuşturucu üzerindeki güçler savaşı ile birleşince sorunu dış müdahalelere açık hale getirmiştir (Köseli ve Yaşar, 2009). Kolombiya’da yaşananlar terörün finansmanı için dünyadaki çoğu örgüt tarafından sıklıkla başvurulmuş uyuşturucu kaçakçılığının, bir finansal destek aracı olmanın ötesinde sorunun nedeni ve gerekçesine dönüşmesine şahitlik etmektedir.

Peru devleti, başlangıçta Marksist-Leninist “Aydınlık Yol-Shining Path” ve “Tupac Amaru Devrimci Hareketi” ile mücadelesinde güvenlik kuvvetleri eliyle keyfi tutuklamalar yapmış, şiddet, işkence ve yargısız infazlara başvurmuştur. Ancak 1990’lı yılların başında Peru devletinin kırsalda halkın güvenini kazanma amaçlı yaptığı küçük çaplı programlar halk üzerinde olumlu etkiler bırakmıştır (Kayaoğlu ve Başbüyük, 2009). Palmer’in (2003) tespitine göre, yoksul ailelere yiyecek yardımı, ücretsiz sunulan sağlık hizmetleri, kırsalda yol yapım çalışmaları, okul binalarının onarılması ve çöplerin düzenli toplatılması gibi faaliyetler halkın güven ve desteğinin tekrar kazanılmasında, devletin imajının olumluya çevrilmesinde etkili olmuştur (Akt. Kayaoğlu ve Başbüyük, 2009:368). Kırsalda yerel dilleri konuşan güvenlik güçlerinin istihdam edilmesi, terörle mücadelede özel birliklerin yetiştirilmesi, Türkiye’deki köy koruyuculuğu gibi yerel savunma gruplarının oluşturulması ve pişmanlık yasası gibi tedbirler oldukça yararlı sonuçlar doğurmuştur (Kayaoğlu ve Başbüyük, 2009).

Bu kısımda, demokrasi yolculuğu içerisinde her iki terörle mücadele yöntemini de tarihsel süreçte tecrübe eden ve büyük oranda terör sorununu çözüme kavuşturan iki ülkenin, İspanya ve İngiltere’nin deneyimlerine yer verilecektir. Bu deneyimin Türkiye’nin terörle mücadelesine ve terörle mücadele ve TDP ilişkisini kavramada katkı sağlaması beklenmektedir.

2.8.1.İspanya’nın Terörle Mücadelesi

İspanya’nın etnik terörle mücadelesi 1960’lı yıllarda başlamıştır. İspanya devleti tarafından bu süreçte Bask bölgesinin bağımsızlığını savunan ETA (Euskadi Ta Alkatasuna-Bask Ülkesi ve Özgürlük) terör örgütüne karşı “sertlik yanlısı militarist politikalardan sivil odaklı, yumuşak güç kullanımına dayanan politikalara doğru bir seyir” takip edilmiştir (UTSAM, 2010:9). Bu kısımda, ETA terör örgütünün ortaya çıkış süreci, İspanya hükümetlerinin ETA’ya karşı uyguladığı politikalar ve mücadele yöntemleri üzerinde durulacaktır.

Yaklaşık 2,5 milyon nüfusa sahip olan Bask Bölgesi, İspanya’nın kuzeyinde, Fransa’nın güneyi ile sınırı olan bir bölgedir. Bask bölgesi, İspanyanın diğer bölgeleri ile karşılaştırıldığında sanayisi gelişmiş ve refah seviyesi oldukça yüksek bir bölgedir. Buna ilave olarak Fransa’nın İspanya sınırında bulunan Bask bölgesinde

yaklaşık 300.000 Bask nüfusu yaşamaktadır (Çökmez, 2008). Çiftçi (2013) Bask nüfusunun sınır komşusu iki ülke arasında paylaşılması ilişkisini Türkiye'nin Kuzey Irak'la ilişkisine benzetmektedir. PKK militanlarının Kuzey Irak'la Türkiye arasında sürekli gidip gelmesi gibi, Kuzey İspanya'da Basklı ETA militanları, Fransa topraklarında bulunan etnik kökeni aynı olan destekçilerinden lojistik destek sağlamış ve terör saldırılarından sonra sınırı geçerek o bölgelerde güvenli bir şekilde saklanabilmişlerdir (Çiftçi, 2013).

Bask sorununu ortaya çıkaran temel faktörler; Basklıların yüzyıllardır ellerinde bulundurdıkları özerkliklerinin ve ayrıcalıklarının İspanya devleti tarafından ellerinden alınması, dünyayı sarsan milliyetçilik rüzgârının etkisi ve 40 yıl (1936-1975) süren Franco diktatörlük rejimi gösterilmektedir (Çiftçi, 2013; Çökmez, 2008; Grugel, 1990). Başlangıcı itibariyle şiddet içermeyen ve milliyetçi bir siyasi parti (PNV- Partido Nacionalista Vasco) ile temsil edilmeye başlanan Bask sorunu zamanla şiddeti tetiklemiş ve nihayetinde ayrılıkçı ETA terör örgütünü ortaya çıkarmıştır (Grugel, 1990).

Her ne kadar ETA'nın ortaya çıkışı etnik farklılık temeline dayandırılrsa da, Franco diktatörlük rejiminin sert ve baskıcı uygulamaları ile Basklıların otonom haklarının ellerinden alınması en önemli nedenler olarak gösterilebilir (Shepard, 2002). ETA, Bask milliyetçi partisi olan PNV'nin şiddet içermeyen politikalarından rahatsız olan bir grup isyancı genç tarafından kurulmuş ve ilk saldırısını 1961 yılında İspanya sivil savaşı gazilerini taşıyan tren yoluna sabotaj düzenleyerek yapmıştır (Laqueur, 1999). Franco'nun hayatta olduğu ve baskıcı politikalarına aralıksız devam ettiği bir döneme rast gelen bu başarısız saldırı ETA'nın Basklıların gözünde prestijlerini artırmıştır. ETA'nın kuruluş amacı, Bask dilini ve kültürünü yaşatmak olsa da süreç içerisinde Bask bölgesinin bağımsızlığını isteyen ayrılıkçı bir amaca dönüşmüştür (Irvin, 1999).

ETA'nın ilk ciddi eylemi, 1968 yılı içerisinde bir trafik polisi ve bir polis şefinin öldürülmesiyle gerçekleşmiştir (Şimşek, 2009:254). Bu saldırıların hemen akabinde Franco rejimi tüm Bask bölgesini kuşatma altına alarak baskısını şiddetlendirmiştir. İki yıl süren bu baskı sürecinde binlerce Basklı hapsedilmiş, işkenceye tabi tutulmuş ve sürgüne gönderilmiştir (Barros vd., 2006). Bu baskı

politikalarına cevap olarak ETA'nın, 1973 yılında zamanın İspanya Başbakanı Luis Carrero'ya yönelik bombalı saldırısı İspanya'da unutulmayan bir eylem olarak zihinlerdeki tazeliğini korumuştur (Kern, 2009). ETA eylem yaptıkça güvenlik güçlerinin Bask halkına yansıyan sert müdahaleleri gelmiş, müdahaleyi yeni bir eylem takip etmiştir. Bu sayede, ETA'nın temel saldırı politikası olan “*eylem-baskı-eylem*” stratejisi 1980 yılına kadar başarılı bir şekilde devam etmiştir. Bu süreçte örgüt, şiddet sarmalının oluşmasını sağlayarak Bask halkını kapsayacak şekilde bilinçli olarak mücadele alanını hükümetin sertlik yanlısı politikalarıyla genişletmiştir (Laqueur, 1999; UTSAM, 2010:11). Bu süreç “Alan Kazanma Stratejisi”nin ihmal edildiği, ETA'nın güçlendiği, dikta rejimine karşı olan İspanyollar da dahil halk desteğinin kazanıldığı yıllar olmuştur (Şimşek, 2009:267, 268).

1975 yılında Franco'nun ölümü ve diktatörlük rejiminin yıkılması ile birlikte İspanya'da demokrasiye geçiş ve terörle demokratik rejime uygun şekilde mücadele de başlamıştır. 1977'de ilan edilen genel af la siyasi suçlu olan Basklılar affedilmiş, sürgündekiler özgürlüklerine kavuşmuş, ilk demokratik seçimler yapılmış ve Bask ülkesine mali ve idari anlamda yetkiler veren “Gernika” statüsü yeni hazırlanan Anayasada yer bulmuştur (Şimşek, 2009; UTSAM, 2010:22-23). Demokratik ve kültürel alanda tüm İspanya vatandaşlarını kapsayan iyileştirmeler, Bask bölgesinin özerklik statüsünün Galiçya ve Katalonya ile birlikte tekrar anayasaya konması gibi gelişmeler Bask halkı tarafından memnuniyetle karşılanmasına rağmen ETA, bu politikalara saldırı ile karşılık vermiştir. Hatta 1978 ve 1986 yılları ETA saldırılarının zirve yaptığı yıllar olmuştur (Çiftçi, 2013). Her iki yılın karakteristik özelliğine bakıldığında, 1978, özerklik tanındığı, demokratik ve kültürel hakların yeniden verildiği ve İspanya sivil demokratik anayasasının hazırlandığı yıl olurken 1986 yılı, İspanya'nın AB'ye giriş tarihidir. Her şeye rağmen İspanya hükümeti, AB sürecini de kullanarak birçok demokratik ve kültürel reformları hayata geçirmiş ve Bask halkı ile birlikte İspanya'nın geri kalanında yaşayan vatandaşlarını memnun etmeye çalışmıştır.

ETA terör örgütünün Bask halkından aldığı politik ve lojistik desteğin azalmasında ve nihayetinde kesilmesindeki temel etken yine ETA'nın saldırı stratejisindeki köklü değişim olmuştur. Şiddetin başladığı 1961 yılından 1980 yılına

kadar ETA'nın temel hedefi İspanya asker ve polisi ile siyasi figürleriyken 1980 sonrasında örgüt hedef kitlesini kendisini eleştiren gazeteciler, akademisyenler ve yargıçları ilave ederek genişletmiştir (UTSAM, 2010). 1985 sonrasında ise ETA, hedef gözetmeksizin masum İspanyol ve Basklı sivillere yönelik birçok kanlı eylem gerçekleştirmiştir.

Hem İspanya hükümetinin yumuşak terörle mücadele politikaları çerçevesinde attığı demokratik adımlar hem de ETA'nın saldırı stratejisindeki değişim 2000'li yıllarla birlikte ETA'nın halk tabanındaki yerini sarsmıştır (Barros vd, 2006; Çiftçi, 2013). Örneğin, 1997'de Ermua Belediye Meclisi üyelerinden birinin ETA tarafından öldürülmesinin ardından Bask bölgesi dahil tüm İspanya çapında milyonlarca insanın "Ermua Ruhı" olarak adlandırılan sessiz protestosu ortaya çıkmıştır (Şimşek, 2009:259). 2004 yılındaki Madrid saldırıları sonrasında da görülen bu ruh, İspanya hükümetinin terörle mücadele stratejilerine destek niteliğindeki aynı zamanda terörün artık bitmesi gerektiği konusunda terör örgütüne yönelik açık bir mesaj olarak algılanmıştır.

İspanya'nın ETA'ya karşı bu süreçteki başarısında, AB'ye giriş süreci çerçevesinde yapılan demokratik reformların ve buna bağlı uluslararası anlaşmaların da önemli bir etkisi olmuştur (Şimşek, 2009:272). Yine bu dönemde örgüt üyelerini yeniden kazanmak amacıyla "topluma kazandırma" yasası çıkarılmıştır. 1988 yılında imzalanan "Ajura Enea Paketi" ile terörle mücadele amaçlı olarak Bask bölgesi siyasi partileri arasında bir uzlaşma sağlanmıştır. 2004 sonrasında, Madrid saldırılarına rağmen İspanya hükümeti Bask bölgesi ve Katalonya için yeni hakları içeren ve özekliği genişleten planları kabul etmiştir (UTSAM, 2010:25,29).

İspanya'da ETA saldırılarını azaltmak ve nihayetinde bitirmek için, Franco döneminde baskıcı politikalar, Franco sonrasında da caydırıcı politikalardan yumuşak politikalara doğru bir terörle mücadele stratejisi izlenmiştir. Caydırıcı politikalar çerçevesinde, ETA'nın lojistik destek aldığı, yönetici kadrosunu içinde barındıran Fransa ile terörle mücadelede işbirliği anlaşması imzalanmıştır. Terörle mücadele amaçlı özel polisiye birimler kurulmuş, düzenlenen operasyonlarla teröristlerin etkinliği azaltılmaya çalışılmıştır. Terörle mücadele eden birimler arası koordinasyonu artırıcı önlemler alınmıştır. Örgütü alttan alta destekleyen sivil

toplum örgütleri yargı yoluyla baskı altına alınmıştır (UTSAM, 2010:28). Hukuki düzenlemelerde gözaltı süreleri uzatılmış, terör suçlarının cezaları artırılmış ve özel yetkili mahkemeler kurulmuştur. ETA mahkûmları ülke genelindeki hapisanelere dağıtılmıştır (Şimşek, 2009:271,273). İspanya'nın bu süreçte devlet içinde bazı üst düzey bürokratlarla bağlantıları sonradan ortaya çıkan Anti-terörist Kurtuluş Örgütü (GAL) eliyle antidemokratik uygulamalara başvurduğu sonradan anlaşılmıştır.

İspanya hükümetleri, caydırıcı önlemlerin yansıra etnik terörü ortaya çıkaran nedenleri göz ardı etmemiş, demokratik Anayasa ile başlayan ve demokratik reformlarla devam eden müdahalelerle Bask halkının güvenini kazanmış ve ETA'ya olan desteği kesmeyi başarmıştır. Burada noktada üzerine basa basa vurgulanması gereken nokta, İspanya hükümetlerinin her yumuşak müdahale sonrasında gelen ETA saldırılarına rağmen geri adım atmamış olmasıdır (Çökmez, 2008). İspanyol hükümetlerinin bu duruşuna karşı ETA'nın da sivilleri hedef alan eylemlerine devam etmesi, örgütün halk desteğini kaybetmesine, yaşaması için olmazsa olmaz olan toplumsal tabanını kaybetmesine neden olmuştur. Nihayetinde ETA marjinal bir örgüt haline gelmiştir. ETA, 2011 yılında süresiz ateşkes ilan ederek silahlı mücadeleyi bıraktığını ve Bask Ülkesinin bağımsızlık mücadelesini siyasi zeminde sürdüreceğini ilan etmiştir (Çiftçi, 2013).

İspanya'nın ETA deneyiminden çıkarılabilecek dersler, Uluslararası Terörizm ve Sınıraşan Suçlar Araştırma Merkezi (UTSAM) (2010:57), tarafından aşağıda özetlenmektedir:

- 1. Etnik sorunlar karşısında sergilenen tepkisel davranış, askeri ve baskıcı politikalar sorunun büyümesine ve kronikleşmesine yol açar.*
- 2. Terörle mücadelede demokratik çizgide yol alınmalıdır. Anti demokratik uygulamalar örgütlere propaganda malzemesi olurken halk desteğini örgüt lehinde kaydırır ve örgütün eleman kazanmasını kolaylaştırır.*
- 3. Demokrasi çerçevesinde yapılan mücadele ve demokratik açılımlar terör örgütlerini rahatsız etmektedir. Bu bilinçle uzun vadede halk desteğini kazandıran, terör örgütünü zayıflatan yöntemler sabırla takip edilmelidir.*

4. *Terörle mücadele ve teröristle mücadele eş zamanlı ve birbiri ile bağlantılı yapılmalıdır. Siyasi, sosyal ve ekonomik açılımlar yapılırken polisiye önlemler ihmal edilmemelidir.*

5. *Dini, ideolojik ve etnik açıdan terör örgütleriyle ortak noktaları olan, sorundan çıkar uman devletlerle öncelikli olmak üzere uluslararası destek ve işbirliği zorunludur.*

İspanya'nın tarihi süreçte ETA sorunu etrafında uyguladığı terörle mücadele strateji ve yöntemleri bu kısımda ele alınırken 11 Eylül 2001 ve 11 Mart 2004 Madrid saldırılarına küçük bir parantez açılmasında yarar vardır. Bal (2006d:360), 11 Eylül 2001 sonrasını, İspanya'nın üçüncü dönem terörle mücadele perspektifi içerisinde değerlendirdiği makalesinde İspanya'nın diğer ülkeler gibi önleme amaçlı acil yasalar çıkarmadığının sadece terör örgütlerinin kaynaklarının kurutulması ve kullandıkları araçların ellerinden alınması maksadıyla bazı düzenlemelere gittiğinin altını çizmektedir. Ancak, İspanya hükümetinin ABD'nin kendine özgü küresel terörle mücadele stratejisine vermiş olduğu destek kimilerine göre 11 Mart 2004 saldırısına gerekçe olmuş ve saldırının hemen sonrasındaki seçimleri mevcut hükümet kaybetmiştir. 11 Mart sonrasında yeni hükümetin Türkiye ile birlikte BM nezdinde öncülük ettiği "Medeniyetler İttifakı" tezi dünya barışı için önemli fırsatlar içermektedir (Bal, 2006d).

Sonuç olarak, İspanya'nın ETA ile mücadelesi ve izlediği terörle mücadele politikaları, özellikle etnik terörle mücadelede sadece askeri önlemlerin ve caydırıcı politikaların tek başına yeterli olmadığını hatta sadece bu politikaların uygulanmasının sorunu daha da büyüttüğü ve terör örgütüne olan halk desteğini artırdığını göstermiştir. İspanya'nın terörle mücadele politikaları, askeri önlemlerin yanında uygulanan yumuşak politikaların ve sorunun kaynağını kurutmaya yönelik çıkarılan kapsamlı demokratik reformların zamanla terör örtüne olan halk desteği azalttığını ve uzun vadede etnik çatışmayı bitirdiğini göstermiştir. Bu nedende, İspanya örneği, özellikle Türkiye gibi demokratik ülkelerde, etnik terörle mücadelede terör saldırılarına yönelik yapılan askeri müdahaleler ile eş zamanlı olarak, terörün çıkış kaynağına yönelik demokratik açılımların ve anayasal reformların hayata geçirilmesinin önemini ve zorunluluğunu bir kez daha göstermektedir.

2.8.2.İngiltere'nin Terörle Mücadelesi

İngiltere uzun yıllar bölücü terör örgütü IRA ile ondan kopan cumhuriyetçi örgütler, Protestan Birlikçi terör örgütleri ve 2000'li yıllar sonrasında da El Kaide bağlantılı dini istismar eden gruplarla mücadele etmek zorunda kalmıştır (Özeren ve Demirci, 2009). İngiltere'nin terörle mücadele serüveni, terör sorunuyla boğuşan ülkeler için dersler çıkartılması gereken zengin bir içeriğe sahiptir. Burada ayrıntıya girmeden kısaca İngiltere'nin terörle mücadelede geçtiği yollar ile başarı ve başarısızlıkları ele alınacaktır.

İngiltere'de, terör sorunun kaynağı 16 ve 17. yüzyıllara kadar götürülebilse de Kuzey İrlanda'da Katoliklerin siyasal, ekonomik veya sosyal haklarının savunulması ve Kuzey İrlanda ile güneydeki İrlanda'nın birleşmesi amacıyla ortaya çıkan İrlanda Cumhuriyet Ordusu'nun (*Irish Republican Army-IRA*) bir nevi tekrar doğuşu 1969 yılıdır. Bu tarihte Katoliklerin siyasi haklar, barınma ihtiyaçları ve eğitimle ilgili problemlerin çözümü için yaptıkları gösteri ve sokak eylemleri şiddet ve aşırı güç kullanılarak bastırılmış, bu durum IRA için bulunmaz bir fırsata dönüşmüştür (White'den akt. Özeren ve Demirci, 2009:179). 1998'de imzalanan *Hayırlı Cuma* ya da Belfast Anlaşması'na kadar geçen 30 yıllık sürede ise Kuzey İrlanda terörü ile bağlantılı olarak 3500'den fazla insan yaşamını yitirmiştir (UTSAM, 2009:9).

İngiltere 30 yıllık terörle mücadele sürecinde başlangıçta baskı ve caydırıcı politikalarla sorunun üzerine gitmiştir. 1971'de uygulamaya konulan alıkoyma politikası IRA için eleman kazanmada önemli bir propaganda malzemesi olmuştur. Bu politikanın uygulamasında Katolikler aleyhine ayrımcılık ve haksızlık yapıldığına dair oluşan kuvvetli kanaatler IRA'yı Kuzey İrlanda Katoliklerinin tek koruyucusu haline dönüştürmüştür. Bu yıllarda yapılan geniş çaplı askeri operasyonlar ve Kanlı Pazar (*Bloody Sunday*) gibi olaylarda asker eliyle yaşanan can kayıpları şiddet sarmalını körüklemiştir (Özeren ve Demirci, 2009:180-182). Diğer taraftan IRA'nın bombalı saldırılarında sivil can kayıplarının yaşanması da örgütün meşruiyet zeminini zedelemiştir. Öyle ki 1976 yılındaki Kingsmill Katliamı, IRA'yı destekleyen Katolikler tarafından dahi eleştirilmiştir. Özeren ve Demirci'ye (2009) göre, IRA'nın askeri hedefler yerine sivil hedeflere yönelmesinin arkasında İngiliz

güvenlik birimlerinin aldığı korunma tedbirleri ve gelişen operasyonel kabiliyetleri de yatmaktadır.

1970’ler terör saldırılarının ve karşıt askeri operasyonların yoğun olduğu yıllar olmasına rağmen aynı zamanda ateşkeslerin ve örgüt ile İngiliz hükümetleri arasında görüşme ve pazarlıkların başladığı yıllar olmuştur. 1980’lerin ikinci yarısında “*Ulsterization*” politikası çerçevesinde İngiliz askeri gücü önemli ölçüde azaltılmış, İrlandalılardan oluşan polis gücünün sayısı ve yetkileri artırılmıştır. Polis gücünün ismi Kuzey İrlanda Polis Servisi olarak değiştirilmiş ve mezheplere göre eşit oranda polis alımı yapılmıştır. Diğer yargı ve güvenlik birimlerinde de Katolik İrlandalıların istihdamı artırılmıştır (Özeren ve Demirci, 2009:196-199). Teröristle ve terörizmle mücadelenin eşgüdüm ve işbirliği içerisinde yürütülebilmesi için yeni kurumsal yapılanmalara gidilmiştir. Bakanlık düzeyinde ve iç güvenlik yapılanmasında getirilen yeniliklerle “çok sektörlü katılım anlayışı ile hem hükümetin ilgili bakanlıkları hem de diğer kamu ve özel sektör temsilcilerinin katılımına” uygun hale getirilmiştir (Özeren ve Demirci, 2009:203).

Terör sorununun çözümüne yönelik uygulamaya konulan yasal düzenlemelerde de geçmişten günümüze caydırıcı ve sert hükümlerden kısmen önleyici ve arabulucu düzenlemelere geçiş görülmektedir. 1973’de çıkartılan “Acil Yetkiler Yasası” o kadar ileri gitmiştir ki “şüphelinin suçlu olup olmadığı hakkında ispat iddia makamı olan devlete değil, savunma durumundaki şahsa bırakılmıştır” (Özeren ve Demirci, 2009:213). Uzun dönem terörle mücadele eden İngiltere’nin af, şartlı salıverme, ülkeye dönüşe izin verme ve cezada indirimle gitme gibi yasal düzenlemeleri ancak Hayırlı Cuma Anlaşmasından sonraki dönemde devreye sokması ilginçtir. İngiltere’nin terörle mücadele yasalarını inceleyen Laçiner’e (2006) göre, 2000’li yıllarda yapılan yasal düzenlemeler dahi yeteri kadar özgürlükçü değildir. Örneğin 2001’de çıkartılan anti-terör yasası kamuoyunda güvenlik güçleri lehine fırsatçılık olarak nitelendirilmektedir. Bu dönemde yapılan hukuki düzenleme ve uygulamalar belli kesimleri din, mezhep veya ırka göre “ötekileştirmiş” zaten yabancı olan Müslüman azınlığı devlete ve topluma karşı iyice “yabancılaştırmıştır” (Laçiner, 2006:341).

İngiltere'nin terörle mücadele serüveninde sosyo-ekonomik program ve projelerin yeri büyüktür. 1990'lı yılların sonundan itibaren eğitim başta olmak üzere sağlık, konut edindirme, alt yapı ve şehir planlaması gibi alanlarda büyük paralar harcanmıştır. Kuzey İrlanda'da uzun vadede iki ayrı mezhebe mensup halkın birlikte yaşama kültürünü artırmayı amaçlayan bu projeler için 1997 yılından itibaren yaklaşık 869 milyon ABD doları ödenek ayrılmıştır. Hükümet o dönemde vergi muafiyeti ve indirimi gibi ekonomik önlemlerle de dolaylı olarak bölgedeki yatırımı artırmak için teşvik paketlerini uygulamaya koymuştur. Mutlak eşitlik prensibine göre uygulamaya konulan sosyo-ekonomik projelerin tatbikinde mezhepsel farklılıklar nedeniyle zorluklar yaşansa da belli ölçüde başarı sağlandığı ileri sürülmektedir (Cragin ve Chalk'dan akt. Özeren ve Demirci, 2009:219-221).

Cragin ve Chalk (2003), sosyo-ekonomik program ve projelerin, yerel düzeyde teröre desteğin zayıflaması, terör örgütlerinin yeni eleman kazanma yollarının daralması, kişilerin örgüte katılımlarına yönelik motivasyonlarının azalması ve toplumda teröre karşı meyilli grupların heveslerinin kırılması gibi faktörler etrafında terörle mücadelede hatırı sayılır bir yere sahip olduğunu ileri sürmektedir (Akt. Özeren ve Demirci, 2009:218,219). Bununla birlikte, bu projelerin aksi tesir yapmaması, olumlu sonuç vermesi için birtakım konulara dikkat çekilmektedir:

1. Sosyal ve ekonomik politikaların geliştirilmesi aşamasında toplum liderleri, kanaat önderleri ve diğer sivil toplum örgüt temsilcileri ile görüşerek ihtiyaçlar ve ihtiyaçların giderilmesine yönelik uygulamaya konulacak olan programlar tespit edilmelidir.

2. Politikalar ilgili kurumun kendine özgü problemlerine ışık tutan ve toplumun ihtiyaçlarını gideren çözümler içermelidir.

3. Yapılacak harcamalar şeffaf mekanizmalar tarafından denetlenmeli ve politikalar doğrultusunda uygulamaya konulan programların uygulanmasına ilişkin yönetim mekanizmaları net olarak tanımlanmalıdır” (Cragin ve Chalk'dan akt. Özeren ve Demirci, 2009:219).

Yukarıda üzerinde hassasiyetle durulan ilke ve prensiplerin büyük ölçüde hayat bulduğu uygulamalar, İngiltere'nin Uluslararası Terörizmle Mücadele Strateji

Belgesi'nde yer almaktadır. Strateji Belgesi, aynı zamanda radikalleşmenin ve dini istismar eden örgütlerin İngiltere için büyük tehdit olarak algılanmaya başlandığını gösteren ilk kapsamlı belge niteliğindedir (Özeren ve Demirci, 2009). Bu belgenin amacı, insanların özgürce ve güven içerisinde yaşayabilmeleri için Birleşik Krallık ve onun denizaşırı ilgi alanlarında uluslararası terörizmden gelen terör riskini azaltmak şeklinde tarif edilmektedir (UTSAM, 2009). Belgenin genel prensipleri ise; insan haklarının korunması, hukukun üstünlüğü, terörizmin nedenleri ve emareleriyle birlikte mücadele, teröre verilen desteğin azaltılması ve insanların terörist olmasının önüne geçilmesi, şeffaflık ve güvene dayalı ulusal ve uluslararası işbirliği olarak belirlenmiştir (UTSAM, 2009:12).

İngiltere'de terörle mücadele sorumluluğu olan tüm aktörlerin katılımını öngören CONTEST adındaki Strateji Belgesi, İzleme (Pursue), Koruma (Protect), Hazırlıklı Olma (Prepare) ve Önleme (Prevent) aşamalarından oluşmakta ve 4P olarak da bilinmektedir (UTSAM, 2009).

İzleme: Teröristlerin gizlilik içerisinde yürüttükleri faaliyetlerin tespit edilerek önlenmesi amacıyla yapılacak birtakım işlemleri ifade etmektedir. İstihbarat faaliyetlerinin koordinasyon ve işbirliği içerisinde yürütülmesi ve kapasitesinin artırılması; yabancıların ülkeye giriş, çıkış ve sınır dışı işlemleri gibi terörist tehdide karşı yasal düzenlemeler yapılması; uluslar arası işbirliği ile özgürlük-güvenlik dengesinin her zaman ve zeminde korunması bu adımın önemli başlıklarındandır.

Korumak: Terörist saldırılara karşı ulusal güvenlik açısından kritik konumdaki yerlerin zaafiyet noktalarının giderilmesi ve daha güvenli hale getirilmesini amaçlamaktadır. Sınır güvenliğinin güçlendirilmesi, ulaştırma ve taşıma sistemlerinin güvenlik risklerinin azaltılması ile elektrik, su ve gaz gibi altyapı hizmetlerinin korunmasına yönelik tedbirleri kapsamaktadır.

Hazırlıklı Olma: Terör saldırılarının önlenemediği durumlarda etkisinin en aza indirilmesini sağlamak amacıyla önceden yapılabilecek işlemleri kapsamaktadır. Kimyasal, biyolojik, radyoaktif, nükleer ve patlayıcılarla topyekûn mücadele, saldırı sonrası için kurumların senkronize hareketini sağlamak amacıyla Acil Eylem Planları ve Standart Müdahale Usulleri oluşturulması ve tatbikatlarla canlı tutulması gibi konular bu başlık altında ele alınan konulardan ön plana çıkanlardır.

Önlemek: CONTEST belgesinin en hayati ve uzun vadede en etkili olması beklenen aşamasıdır. Teröristle ve terörizmle mücadele ayrımı içerisinde 4P'nin bir anlamda terörizmle mücadele ayağını temsil etmektedir. Aşırılıkların önlenmesi yoluyla teröre olan desteği azaltma ve bireylerin terörist olmalarını engelleme, terör örgütlerinin ideolojileriyle başa çıkma, şiddet ve aşırılığa karşı toplumun direncini artırma, terör örgütleri tarafından istismar edilen alanların tespit edilmesi ve saptanan sorunların giderilmesi amaçlanmaktadır. Önleme Stratejilerinin hayata geçirilmesinde; insan haklarında standartların korunması, uluslar arası hukuka saygılı olunması, toplumsal eşitlik, sosyal birlik ve beraberlik ile aktif katılımın teşvik edilmesi, devlet kurumlarının kendi aralarında ve toplumun tüm kesimleriyle ortaklaşa çalışması gibi konular, temel çalışma prensipleri olarak öne çıkmıştır (Özeren ve Demirci, 2009:227). Benzersiz bir yerel, ulusal ve uluslar arası ortaklığa dayanan Önleme Stratejisinin sadece çıkış planı için 2008/2009 yıllarında bütçeden ayrılan toplam paranın 140 milyon Sterlin olarak gerçekleştiği kaydedilmektedir (UTSAM, 2009:78). Yerel yönetimler, sivil toplum temsilcileri ve çeşitli toplum kesimleriyle ortaklaşa yürütülen Şiddete Dayalı Aşılığın Önlenmesi: Kalpleri ve Beyinleri Kazanma programı, Polislin Önleme Stratejisi ve Uygulama Planı, polislin diğer güvenlik birimleriyle toplum destekli olarak yürüttüğü “Kanal Programı” bilinen ve ön plana çıkan önleme programlarından bazılarıdır (UTSAM, 2009:75).

Müslüman toplumla çalışmayı radikalleşmeyle mücadelede çok önemli bir yapıtaş olarak gören İngiltere hükümeti, Müslüman cemaatlerin katılımıyla camilerde standart geliştirme ve yükseltme çalışmaları başlatmıştır (Özeren ve Demirci, 2009:226). Müslüman yazarlar, liderler ve akademisyenlerle işbirliği yapılarak kimlik ve farklılıkları anlatan kitapçıklar hazırlanmış, düzenlenen eğitim ve sosyal etkinliklerle din eğitiminin toplumda güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Diğer yandan oluşturulan çeşitli fonlar aracılığıyla özellikle kilit grup olarak belirlenen Müslüman kadınların, gençlerin ve dini liderlere yönelik özel programlar hazırlanmıştır.

Ülke içinde ve dışında radikalleşmenin nedenlerinin, uygun müdahale biçimlerinin ve mevcut terörle mücadele yöntemlerinin etkilerini tespit etmek amacıyla sosyal araştırmalar yaptırılmış, bu alandaki akademik araştırmalar desteklenmiş, hazırlanan rapor ve analitik değerlendirmeler ışığında hareket

edilmiştir. Bilimsel çalışmalar yoluyla yoksulluk ve işsizliğin aşırılığı körüklediği, özellikle gençleri terör örgütlerinin tuzaklarına düşmeye meyilli hale getirdiğini tespit eden hükümet, özellikle fakir ve dezavantajlı bölgelerde işsizlikle mücadele için Şehir Stratejileri oluşturmuştur. Bu projelerde belirlenen yerlerin ekonomik imkanlarının artırılması ve gençlere iş bulmayı kolaylaştıracak yeteneklerin kazandırılması hedeflenmiştir.

İngiltere hükümetinin izlediği önemli bir prensip de sivil toplumun aktif olarak sürece dahil edilmesidir. CONTEST Strateji Belgesinde sivil toplum katılımı ile birlikte kurumlar arası koordinasyona dikkat çekilmektedir. “Önleme programının başarısı yalnızca topluluklara değil, yerel otorite, eğitim, sağlık, kültürel ve sosyal hizmetler ve suçlu yönetimi ile ilgilenen kuruluşlara da bağlıdır” ifadesine yer verilmiştir (UTSAM, 2009:79). Sivil toplum temsilcileri danışma toplantılarına ve düzenlenen etkinliklere davet edilmiş, radikalleşmenin önlenmesi ve toplumsal barışın sağlanması adına hazırlanan proje ve programları maddi olarak desteklenmiştir. Toplumun belli kesimlerinde algılanan din ve ırk eşitsizliklerinin giderilmesi amacıyla eğitim, sağlık, barınma, adalet ve işe alma konularında hükümet birimleri, toplum temsilcileri ve sivil toplum birlikte çalışmalar yapmışlardır.

Önleme stratejisi içerisinde toplumsal bağların güçlendirilmesi önemli yer tutmaktadır. CONTEST belgesi şu tespiti yapmaktadır:

Farklılıkların öneminin yanı sıra ortak değerlerin vurgulanmasıyla oluşan toplumsal bağ ortak bakış açıları oluşturabilir...aşırı gruplar toplumsal bağların çok kuvvetli olduğu toplumlarda görülse de, aşırılık içeren mesajların böyle toplumlarda çok rağbet görmediği kesindir. Aşırılığın olmadığı toplumlarda güven duygusu, kişiler arası iletişim ve toplumsal bağlar haliyle gelişecektir (UTSAM, 2009:79).

Bu anlayıştan hareketle ülke içine ek olarak ülke dışında da çalışmalar yapılmıştır. Ortadoğu ve Güney Asya’da, British Council’in Kültürler arası Diyalog Programı yardımıyla radikalleşmenin önlenmesi ve insanların ortak değerler etrafında birleşerek kültürler arası anlayış ve güven ikliminin oluşmasına yönelik çalışmalar bu faaliyetlerden öne çıkanlardır.

Polis kontrolünde ve yerel otoritelerle koordineli olarak toplumda radikalleşme riski olan insanları tespit etmek ve destek sağlamak amacıyla başlatılan “Kanal Programı” (*Channel Programme*) 2007 yılından itibaren uygulamaya

geçirilmiştir. 2011 yılı itibariyle 75 yerel otorite ve 12 polis birimi bu programı aktif olarak kullanmışlar, program için Nisan 2007 ile Mart 2011 tarihleri arasında yaklaşık 4,7 milyon sterlin para harcanmıştır (Home Department, 2011:60,63).

“Kanal Programı” tespit aşaması, risk değerlendirmesi ve yönlendirme ile destek aşamalarından oluşmaktadır. İlk etapta korunmasız durumdaki kişiler tespit edilmekte, kanal koordinatörü olarak görev yapan polis memuru veya yerel memurlar tarafından yapılan değerlendirmeler ışığında bu kişilere iş bulmaktan, çeşitli konularda danışmanlık yapmaya kadar destek verilmektedir. Bu süreçte radikal ideolojileri çürütmek amacıyla da görüşme ve rehberlik yapılmaktadır. “Kanal Programı” geçen süreçte, çocukların korunması, aile içi iletişim ve yüksek riskli saldırganların kontrolü gibi risk yönetimi gerektiren görevlerde de diğer kurumlara model olmuş, risk grubundaki insanlar için suç, uyuşturucu ve çetelere karşı bir bakıma korunma imkanı sağlamıştır (Home Department, 2011:60,61). “Kanal Programı” aracılığıyla polis, yerel düzeyde önleme amaçlı ortaklıklarda ve stratejinin desteklenmesinde diğer kurumların bir araya getirilmesinde canlandırıcı bir rol üstlenmiştir. Program sayesinde polisle yerel kurumların ortaklık ve işbirlikleri gelişmiş, birlikte çalışabilme imkanları artmıştır (Home Department, 2011:63,102).

“Kanal Programı”nın değerlendirilmesi amacıyla yapılan araştırmalarda güvenilir veri eksikliğinden söz edilmektedir. Ancak, ilk sonuçlar, zannedilenin aksine polisle Müslüman toplum arasındaki güven ilişkisinin arttığını göstermektedir. Polisle yerel toplum artık önceden hayal etmesi zor olan bir biçimde terörizm tehdidi, bu tehdidi azaltma yolları hakkında konuşabilmektedir (Home Department, 2011:102). Değerlendirme raporu, “Kanal Programı”ndan çıkarılan dersler ve geleceğe dair öneriler getirmektedir. Buna göre, program terörizmin tüm biçimleriyle ilgilenecek şekilde genişletilmeli, riskli bölgelerde sempatizanlar programa dahil edilmeli, programın öncelikli bölgelerde önemsenmesi sağlanmalı, olay yönetimi bilgi sistemi oluşturulmalı, standart olmayan müdahaleler için müdahale sürecini takip edecek bir kontrol ve takip sistemi geliştirilmelidir (Home Department, 2011:63).

Sonuç olarak, CONTEST Strateji Belgesi ve uygulama programları, İngiliz hükümetinin terörle mücadelede yaşadığı tecrübelerden ders çıkardığını, destek

verdiği veya bizzat teşvik ettiği bilimsel araştırma sonuçlarını ve değerlendirme raporlarını doğru analiz ettiğini açıkça göstermektedir. İngiltere'nin mevcut terörizmle mücadele politikası “çözüm odaklı-bütüncül ve çok sektörlü yaklaşımın” güzel bir örneğini oluşturmaktadır (Özeren ve Demirci, 2009:236).

2.9.TÜRKİYE’NİN TERÖRLE MÜCADELE DENEYİMİ

Dünyada terör sorunu ile uğraşmak zorunda kalan az denilemeyecek sayıda ülke bulunmaktadır. Türkiye ise talihsiz bir şekilde farklı ideolojik tabana sahip terör örgütleriyle mücadele etmek, kimi zaman aynı zaman dilimi içerisinde mücadele etmek zorunda kalmış veya bırakılmıştır (Özeren vd. 2010).

Türkiye’deki terör olayları bir analize göre dört dönemde incelenmektedir (Kongar’dan akt. Alkan, 2009b:159-160). *Birinci dönem*, 1960’lı yılların ikinci yarısından 1980 İhtilaline kadar geçen dönemde sağ-sol çatışması olarak adlandırılan terör ve şiddet olaylarını kapsamaktadır. *İkinci dönem*, ASALA tarafından Türkiye’nin yurtdışındaki diplomatlarına ve vatandaşlarına yönelik yapılan saldırılarını ifade eden ve 30’un üzerinde insanımızın yaşamına mal olan “Ermeni Terörü”dür. *Üçüncü dönem*, PKK’nın temsil ettiği etnik terör, *dördüncü dönem* ise 1990’lı yıllarda ortaya çıkmaya başlayan ve Türkiye’deki etkinliği dikkate alındığında Hizbullah’ın sıra dışı eylemleriyle bilinen dini inanışları istismar eden dini motifli terör örgütleridir. Alkan (2009b), beşinci dönem olarak 15-20 Kasım 2003 tarihinde El Kaide’nin yaptığı İstanbul saldırılarını gerekçe göstermekte ve bu dönemi “küresel terör” olarak nitelemektedir. Bu saldırılarda 58 Türk vatandaşı ımız hayatını kaybetmiş ve 700’ün üzerinde insan yaralanmıştır.

2.9.1.Sol Terör Örgütleri ve Sağ-Sol Çatışması

Alkan’a (2009a) göre Türkiye’de terörün gelişimini aşırı sol örgütlerle başlatmak yanlış olmayacaktır. Sol terör örgütleri tarihi süreçte aşırı sol örgütler içerisinde çıkmışlar, ortak amaç olarak Türkiye’nin mevcut sistemini yıkarak Marksist-Leninist ideolojiyi Türkiye’de hakim kılmayı hedeflemişlerdir. Sol örgütlerin eylem ve propaganda gücünün en etkin olduğu dönem, 1960’lı yılların ikinci yarısı ve 1970’li yıllar olmuştur. 1980 darbesi öncesinde sol ideolojiyi benimseyen “devrimciler” ile

milliyetçi sağ ideolojiyi benimseyen “ölkücü” gençler arasında çıkan çatışmalarda beş binden fazla genç hayatını kaybetmiştir (Alkan, 2009a:115).

12 Eylül askeri darbesinden sonra alınan sert tedbirlerle etkinliğini kaybeden sol örgütlerin şimdiki adlarıyla en bilinenleri Devrimci Halk Komünist Partisi-Cepheci (DHKP-C), Maoist Komünist Partisi (MKP), Türkiye Devrimci Komünist Partisi (TDKP), Türkiye Komünist Emek Partisi-Leninist (TKEP/L) ve Türkiye İhtilalci Komünistler Birliği (TİKB)’dir. Günümüzde zaman zaman etkili eylemler gerçekleştirmekle birlikte sol örgütler toplum içinde taban bulma konusunda oldukça zorlanmaktadır. Bu durumu Alkan (2009a:117,118) bazı nedenlere bağlamaktadır: (1) Sol örgütler, Türkiye’nin toplumsal yapısını iyi okuyamamış, dini ötelemeleri toplam tarafından hoş karşılanmamıştır. (2) 1990’ların sonunda komünist rejimin en büyük hamisi olan SSCB ve bazı komünist rejimlerin yıkılması sol örgütleri ideolojik açıdan düş kırıklığına uğratmıştır. (3) Sol örgütlerin örgüt yapısı, ideolojileri ve eylem yöntemleri konularında elde ettiği birikimlerle Türk polisi mücadelede öne geçmiştir. (4) Polisin zamanla tutum ve davranışlarında gösterdiği iyileşme, sol örgütlerin polisin hatalı davranışlarını kullanarak ürettiği propaganda malzemesini ellerinden almıştır.

2.9.2.Dini İstismar Eden Terör Örgütleri ve Hizbullah

Türkiye’de 1990-92 yılları arasında gerçekleştirdiği sansasyonel cinayet ve bombalama eylemleri ile hatırlanan Tevhid Selam/Kudüs Ordusu adlı terör örgütü bir tarafa radikal dini terör örgütleri arasında en bilineni Hizbullah’dır. Hizbullah/İlim Grubu, 1980 yılında Diyarbakır’da Vahdet kitapevi etrafında bir araya gelen oluşumdan ayrılan Hüseyin Velioğlu liderliğinde 1982 yılında kurulmuştur. 1987 yılına kadar kendileri gibi Vahdet Kitabevinden ayrılan M. Fidan Güngör liderliğindeki Menzil grubu ile birlikte hareket eden örgüt, bu tarihten sonra ayrılmışlardır. 1990’lara kadar halk arasında taban oluşturma ve örgütlenme faaliyetleri ile uğraştığından polisin pek dikkatini çekmeyen örgüt, 1990’lardan sonra Güneydoğu Anadolu bölgesinde menzil grubu ve PKK terör örgütüne yönelik silahlı eylemlere başlamıştır (Alkan, 2009a:127,128).

1991-1995 döneminde PKK ile Hizbullah arasındaki çatışmalar, her iki örgütün birbirlerini beslemelerine hizmet etmiştir. PKK’nın halka yönelik sindirme

ve korkutma amaçlı eylemlerinden korkan ve PKK'yı ideolojik olarak da benimsemeyen bölgedeki halkın belli bir kesimi alternatif olarak Hizbullah'ı görmüştür. O dönemde devlet ile bölge halkı arasındaki iletişim kopukluğu ve güvensizlik de soruna tuz biber olmuştur (Özeren vd, 2010).

Hizbullah, "Türkiye'deki mevcut siyasal düzeni silahlı faaliyetlerle yıkarak yerine dini esaslara dayalı bir İslam devleti kurmayı" amaç edinmiştir (Alkan, 2009a:128). Hedef olarak muhalif tarikat ve cemaat mensupları ile iş adamlarını da içine alan örgüt, 2000 yılına kadar geçen dönemde yaklaşık 800 kişiyi öldürmüştür. Örgütün ilginç diğer bir yönü de gerçekleştirdiği eylemleri üstlenmemesine rağmen uyguladığı domuz bağı ve mezar evler gibi yöntemlerle kendisini dolaylı olarak bildirmesidir. Bu sayede örgüt, kitlelerin kendisini dolaylı olarak bilmesini sağlayarak "terörün baskı, korkutma ve sindirme etkisinden yararlanma yolunu seçmiştir (Bal, 2006c:26). 2000 yılında polis tarafından İstanbul/Beykoz'da bir villaya yapılan baskında örgüt lideri Hüseyin Velioğlu'nun öldürülmesi örgütün çözülme sürecini hızlandırmıştır. Örgütün arşiv kayıtlarından yararlanılarak 61 ilde gerçekleştirilen operasyonlarda 4500 dolayında örgüt mensubunu yakalanmıştır. Çok ciddi darbe alan örgüt 2003 yılında eylemsizlik kararı almıştır (Alkan, 2009a).

Polisi Hizbullah terör örgütü ile mücadelede başarılı kılan en önemli faktör, terörizmle mücadele çerçevesinde, "terörist ile halkı ve hatta sempatizanı ayırabilme" bilgi ve deneyimine sahip oluncaya kadar araştırmasına ve incelemesine devam etmiş olmasıdır (Bal, 2006c:42). Polisin başarısının altında yatan ikinci nedense operasyonel başarıdır. Polis, teröristle mücadele konsepti içerisinde hukuka bağlı kalarak uzman kadrolarla topladığı istihbaratı yine profesyonel ekiplerle doğru zamanda, doğru yerde ve doğru kişilere karşı operasyonel boyuta taşımayı başarmıştır. 15-20 Kasım 2003 İstanbul saldırıları ile Türkiye'nin gündemine girmiş olan El Kaide terör örgütü de yine polisin başarılı operasyonları ile Türkiye'de etkinliğini yitiren dini istismar eden terör örgütlerdendir (Alkan, 2009a).

2.9.3. Terör Örgütü PKK/KCK ve Terörle Mücadele

Türkiye'nin son 30 yılına damgasına vuran ve geçen süreçte acı izler bırakan en önemli olay kuşkusuz PKK terörüdür. Geçen zaman diliminde sivil, polis, asker ve

teröristler olmak üzere toplam 40 bin insan yaşamını yitirmiş ve 300-400 milyar dolar civarında harcama yapılmıştır (USAK, 2007).

Kürdistan İşçi Partisi (PKK), Abdullah Öcalan ve bir grup arkadaşı tarafından 27-28 Kasım 1978 tarihinde Diyarbakır'ın Lice ilçesinde kurulmuştur. Kuruluşundan itibaren gittikçe etkinliğini artıran örgüt, 1978 ile Türkiye Cumhuriyeti devletine karşı ilk eylemini gerçekleştirdiği 1984 Eruh ve Şemdinli baskınlarına kadar ülkenin Doğu ve Güney Doğusu olmak üzere gençlik kesimine yönelik taban kazanma faaliyetlerinde bulunmuştur. Yine bu dönemde PKK, yanlarına çektiği gençleri ideolojik ve silahlı eğitimden geçirerek terör eylemlerine hazırlamıştır (Alkan, 2009b:160). Kuruluş amacı itibarıyla Türkiye, Suriye, İran ve Irak'a dağılmış tüm Kürtleri bağımsız büyük Kürdistan çatısı altında birleştirmeyi amaçlayan örgüt, Marksist-Leninist ideolojiyi ilke edinmiştir (Roth ve Sever, 2007).

PKK, eleman kazanmak ve siyasi faaliyetlerde bulunmak amacıyla 1985'de Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi (ERNK) ve 1986 yılında silahlı mücadele amaçlı Kürdistan Ulusal Kurtuluş Ordusu (ARGK)'yı kurmuştur. Güvenlik güçlerinin hazırlıksız yakalanmasını fırsat bile örgüt, boşluktan yararlanarak 80'li yılların ikinci yarısından 90'lı yılların başına kadar bölge halkı üzerinde uyguladığı korkutmak, sindirmek, güç gösterisi yapmak amaçlı politikasında başarılı olmuş, bazı halk kesimlerinin dahi desteğini alabilmiştir. PKK, bölgenin ekonomik, sosyal, siyasi sorunlarını ve güvenlik güçlerinin münferit hatalarını iyi değerlendirmiştir (Alkan, 2009a). Bu dönemde güvenlik güçlerinin düzenli birliklerle mücadelesine karşın PKK, gerilla tekniklerini kullanarak vur kaç taktiği ile asker, polis ve sivilleri hedef alan saldırılar düzenlemiştir (Semiz'den akt. Alkan, 2009a:121). Öyle ki 1990'lı yılların başında PKK, on bin kişilik silahlı ordusu olan, finansman sorunu çekmeyen ve Ortadoğu coğrafyasında bilinen bir örgüt haline gelmiştir (Özdağ'dan akt. Alkan, 2009a:121).

1990'lı yılların başında devlet, PKK ile mücadelede farklı yöntem ve taktikler kullanılması gerektiğinin bilincine ancak erişmiştir. "Alan hakimiyeti" konsepti çerçevesinde terörle mücadele için Özel Kuvvetler, Jandarma ve Polis Özel Harekat birlikleri oluşturulmuştur (Bila'dan akt. Alkan, 2009a:121). Gece görüş dürbünü, yeni silahlar, zırhlı araçlar ve helikopterlerle desteklenen profesyonel birlikler

başarılı operasyonlara imza atmışlardır. 1992 yılında Kuzey Irak’a yapılan sınır ötesi hareket ile örgütteki kriz derinleşmiştir. Operasyonlardan bunalan örgüt, yurt içinde ve yurt dışında çıkış yolu aramaya başlamıştır. Yurt dışı bağlamında 1995’de sürgünde Kürt parlamentosunu açan örgüt ülke içinde 1996’da önce Akdeniz bölgesine sonra da Karadeniz’e açılmaya çalışmıştır. Umduğu çıkışı bir türlü yakalamayan örgüt, militanlarına moral desteği sağlamak ve terör korkusunu tüm yurda yaymak amacıyla bu defa büyük kentleri hedef alan intihar saldırılarına bel bağlamıştır. (Bal, 2006c; Alkan, 2009a). İçine düştüğü durumdan çıkamayan PKK’nın yediği son darbe Türkiye’nin Öcalan’ı barındıran Suriye’ye uyguladığı diplomatik baskıdır. Baskılar sonucunda Suriye’den çıkarılan Öcalan, güvenlik güçlerince yakalanarak 16 Şubat 1999’da Türkiye’ye getirilmiştir. Alkan’a (2009a) göre Türkiye, örgütün tasfiyesi için oluşan bu uygun ortamı yeterince değerlendirememiştir.

Öcalan’ın yakalanmasının hemen sonrasında gösteri yürüyüşleri, saldırılar ve intihar eylemleri olsa da PKK 2000 yılında “Demokratik Cumhuriyet ve Barış Projesi” adında yeni bir strateji geliştirmiştir. PKK’nın 11 Eylül saldırıları sonrasında oluşan terör karşıtı havadan en az zararla kurtulmak istemesi 8. Kongresinde adının Kürdistan Halk Kongresi (KONGRA GEL) olarak değiştirmesi ile neticelenmiştir (Bila’dan akt. Alkan, 2009a). Diğer yandan PKK, siyasa alandaki çalışmalarına ve “serhildan” ismi verilen başkaldırı türü eylemlerle eksi kazanımlarına tekrar sahip olmaya çabalamıştır (Alkan, 2009b). Öcalan’ın yakalanmasından sonra 2004 yılına kadar farklı stratejiler benimseyen PKK, ABD’nin Irak işgalini fırsat bilerek yeniden terör eylemlerine başlamıştır. Türkiye’nin 1999-2004 arası dönemi terörizmle mücadele açısından iyi değerlendiremediği, Jandarma ve Polis Özel Harekât timlerinin 1990’ların sonunda lağvedilmesinden dolayı, 1990 öncesi dönem gibi terörle mücadelede tekrar eğitimsiz ve deneyimsiz güvenlik güçleriyle terörle mücadele etmek zorunda kaldığı ileri sürülmektedir (Alkan, 2009a). Birçok kesim tarafından süreç içerisinde profesyonel birliklerin kurulması gerektiği dile getirilse de ancak 24 Haziran 2010 tarihli Milli Güvenlik Kurulu (MGK) toplantısında terörle mücadelede bu birliklerin kurulacağı ifade edilmiştir (Altun ve Karaman, 2012). 2004’den günümüze PKK, zaman zaman kırsalda ve şehirlerde terör eylemlerini

yoğunlaştırmakta zaman zaman da şehir yapılanması olan KCK eliyle eleman temini ve siyasi propaganda faaliyetlerini yürütmektedir.

PKK'nın özetlenen sözde strateji ve eylemlerine karşılık Bal'a (2006c:25) göre Türkiye'de terörle mücadelede *üç dönem* yaşanmıştır. İlk dönem güvenliğe öncelik verildiği ve askeri operasyonlara yaslanıldığı militarist dönemdir. İkinci dönem de yine kısmi olarak militarist anlayışın hakim olduğu ancak halk desteğinin öneminin kavrandığı 1990'ların ortalarından sonraki dönemdir. 1984 yılında devlet güçlerine karşı yapılan ilk silahlı eyleme tepki olarak Doğu ve Güney Doğu Anadolu'da 9 ilde sıkıyönetim ilan edilirken 1987'de sıkıyönetim, olağanüstü hale dönüşmüştür. 2002 yılına kadar devam eden OHAL, 15 yılda toplam 46 kez uzatılmıştır (A. Ekici, 2010).

OHAL kapsamında güvenlik güçlerinin bireysel keyfî ve hukuk dışı muameleleri bölge halkının tepkisini çekmiş, devletle halk arasındaki bağları koparmış (Bal, 2006c; Altun ve Karaman, 2012), güvenlik kuvvetleri ile bölge halkı birbirine karşı yabancılaşmıştır (Durna, 2008:22). Bu yıllarda, faili meçhullerin artması ve görevi suiistimal eden güvenlik görevlilerinin yargılanmasında yaşanan zorluklar PKK'ya propaganda malzemesi olmuştur (Alkan, 2009a). Bölgede yaşayan halka potansiyel terörist olarak bakılmış ve halk bu algı paralelinde muamele görmüştür. Özellikle PKK'ya yardım ve yataklık edildiği gerekçesiyle OHAL kapsamında mezralardan ve köylerden çıkmaya zorlanan insanlar bir travma yaşamışlardır. Köylerden boşalttığı insanlar için bir plan ve projesi bulunmayan devlet, halkına şehirlerde sahip çıkamamış, yoksulluk ve işsizlikle birleşen sorun önce devlete kırınglık, örgüt propagandasıyla kin ve nefrete dönüşmüştür. PKK terör örgütünün eleman kazanmada en çok istismar ettiği kitle de köyden göç eden ve sahipsiz kalan ailelerin çocukları olmuştur (Sever vd., 2010; Göksu ve Bilgiç, 2010).

Resmi istatistikler köyü boşaltılan insan sayısını 380 bin olarak ifade ederken sivil toplum kuruluşlarına göre bu rakam 2,5 milyon kişidir. O dönemlerde köyden çıkmak istemeyen kişilerin zorla askeri araçlara bindirilerek il merkezlerine götürüldükleri ve öylece bırakıldıkları söylenmektedir (Altun ve Karaman, 2012:17). Bir başka ilginç durum da uyuşturucu kaçakçılığı başta olmak üzere Doğu ve

Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki kaçakçılığın OHAL döneminde artmış olmasıdır (Altun ve Karaman, 2012).

Özetle sorun, “Şark meselesi,” “Doğu sorunu” ya da “Kürt sorunu” olarak hep güvenlik endeksli olarak değerlendirilmiş ve hal böyle olunca izlenmesi gereken tek stratejinin askeri ve polisiye tedbirler olabileceği akla getirilmiştir. Yakın dönemde 1960 ve 1980 darbelerinin ardından da yine Kürt kimliğinin inkar edilmesi, ana dilin yasaklanması gibi tedbirler geliştirilmiştir. 60 darbesinden sonra yaşanan Sivas kampı ve 1980 darbesinden sonra yaşanan Diyarbakır 5 No’lu E Tipi Askeri Cezaevindeki yaşanan işkenceler acı izler bırakmıştır (Altun ve Karaman, 2012). Öyle ki 1984 yılında Diyarbakır Cezaevinden çıkanların %80’inin PKK’ya katılmak üzere dağa çıktığı ifade edilmektedir (Pamir’den akt. Altun ve Karaman, 2012:10).

Etnik terörle mücadelede üçüncü dönem Bal’a (2006c:25) göre terörle mücadele politikalarının siviller tarafından oluşturulmaya başlandığı, polisin profesyonelleşerek devreye girdiği dönemdir. Bu dönemde demokratik açılım, ekonomik, sosyal ve siyasi yatırımlarla bir anlamda terörizmle mücadele konsepti hayata geçirilmeye başlanmıştır. Ancak bu dönem yapılanların sabote edilmemesi için teröristle mücadelenin de ihmal edilmediği dönemdir. İnsansız hava araçlarıyla teröristler kontrol edilmeye çalışılmış, örgütün şehir yapılanması olan KCK’ya yönelik operasyonlar devam etmiştir.

11 Eylül, İstanbul, Madrid ve Londra terör saldırılarının uluslar arası alanda yarattığı etkiden faydalanılarak 2002 yılında AB’nin 2004 yılında ABD’nin PKK’nın yabancı terör örgütleri listesine dahil edilmesi sağlanmıştır. Bu işlem örgütün finansman kaynaklarının kesilmesi yönünde uluslar arası alanda bazı önlemler alınmasına yardımcı olmuş, Avrupa ülkelerinde o dönem itibarıyla örgüte yönelik operasyonların önü açılmıştır. ABD’den örgütün bölgedeki hareketleriyle ilgili anında istihbarat sağlama yardımı alınmıştır (Bal, 2006c).

Türkiye’nin güvenlik odaklı terörle mücadele uygulamalarına Terörle Mücadele Kanunu’nda (TMK) yapılan değişiklikler ve hükümetlerin zaman zaman başvurduğu “Pişmanlık Yasası” veya “Topluma Kazandırma Yasası” adı verilen yasal düzenlemeler örnek gösterilebilir. Son dönemde terörle mücadelede kurumlar arası koordinasyonu sağlamak ve işbirliği imkânlarını artırmak amacıyla İçişleri

Bakanlığı bünyesinde oluşturulan Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığından ise güvenlik odaklı bir politikanın ürünü olmasına rağmen terörizmle mücadele amaçlı politikalara ağırlık vermesi beklenmektedir.

Durna (2008), Türkiye'nin etnik terörle mücadele deneyimini “reaktif önlemler,” “proaktif önlemler” ve “demokratikleşme projeleri” altında üç kategoride incelemektedir. Türkiye'nin uzun yıllar tecrübe ettiği, reaktif önlemler olarak tanımlanan ve sorunu güvenlik sorunu olarak algılayan politikaya ilişkin örneklerle yukarıda yeterince yer verilmiştir.

Terörle mücadelenin bir diğer yöntemi olan terörizmle mücadelede, diğer bir tabirle proaktif yaklaşım, Türkiye’de edinilen deneyimlerin, olgunlaşan demokrasinin ve aynı zamanda AB sürecinin etkilediği bir yöntemdir. Proaktif önlemler, makro planda siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel alanda gerçekleştirilen proje ve faaliyetlerden oluşmaktadır. Türkiye’de terörün nedenleri arasında sayılan yoksulluk ve işsizlik gibi konulara çözüm olarak bölgenin kalkındırılması ve işsizliğin azaltılması amacıyla GAP projesi başlatılmış, KÖY-DES ve BEL-DES gibi destek projeleriyle bölgenin altyapı ve fiziki koşullarının iyileştirilmesi hedeflenmiştir. Yeterli olmasa da yapılan TOKİ benzeri kentsel dönüşüm projeleri, homojen yapının kırılması, istismar alanlarının ortadan kaldırılmasında önemli işlev görmüştür ve görmektedir. Bölgeye zorunlu olarak atanan öğretmenler, açılan Yatılı Bölge Okulları (YİBO) ve dar gelirli ailelere yapılan devlet bursları uygulamaları dağa çıkışın tıkanmasını ve topluma sağlıklı gençlerin kazandırılmasını amaçlayan yerinde eğitim hamleleridir (Alkan, 2009a; Durna, 2008). Proaktif önlemler başlığı altında polisin yapmış ve yapmakta olduğu faaliyetlere ayrı bir parantez açmak gerekir.

1990’lı yılların başından itibaren Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde Terörle Mücadele ve Harekat Daire Başkanlığınca, terör örgütünün propagandalarına karşı propaganda yürütmek, gençler ve aileler başta olmak üzere toplumun tüm kesimlerini örgütün adam kazanma yol ve yöntemlerine karşı uyanık tutmak amacıyla bilgilendirme faaliyetleri yapılmaktadır. 2007-2008 yılından itibaren İl Emniyet Müdürlükleri bünyesinde kurulan Toplum destekli polislik Şube Müdürlükleri ve sonraki yıllarda Doğu ve Güneydoğu Anadolu özelinde bunlara

katılan diğ er bazı emniyet birim ve personeli terör sorununun toplumsal tabanına yönelik projeli faaliyetlere başlamışlardır. Toplum destekli polislik anlayışına uygun olarak yerel düzeyde gerçekleştirilen ekonomik, sosyal, sportif, eğitim ve kültürel alanlardaki faaliyetler bu çalışmanın ana konusunu oluşturmaktadır. İkinci bölümde ve beşinci bölümde ayrıntılı olarak ele alınacak toplum destekli polislik çalışmalarından bazıları şunlardır:

Terörle Mücadele şube Müdürlükleri  nleme ve Bilgilendirme Büro Amirlikleri eliyle yürütülen çalışmalarda, dört aşamada örgütün hedef listesine girdiği öğrenilen, terör suçu şüphesiyle gözaltına alınan, dağa çıkan veya cezaevinde bulunan örgüt mensuplarının ailelerine yönelik olarak bilgilendirme yapılmakta, ilerleyen dönemlerde ailelerden çocuklarının örgütten uzaklaştırılması noktasında destek ve işbirliği talep edilmektedir. Örneğin 2000 yılındaki açlık grevi ve ölüm orucu eylemlerinde, 1050 aileden çocuklarını eylemden vazgeçirme konusunda mektupla yardım talep edildiği ve ailelerden pek çoğunun polise aktif destek verdiği ifade edilmektedir. Ailelere yönelik yapılan çalışmalarda olumlu geri bildirimler alındığı, cezaevlerine yönelik  nleme çalışmaları sonrasında cezaevinden çıkan örgüt mensuplarından çoğunun örgüte katılmadıkları iddia edilmektedir (Alkan, 2009a:145-149). Milli bilincin ve tarihi bağların kuvvetlendirilmesi için yapılan İstanbul, Çanakkale ve Afyon gibi gezi programları, gençleri kötü alışkanlıklardan ve terör tuzağından koruyarak eğitime ve meslek sahibi olmayan teşvik eden burslu derslane ve kurslar, spor organizasyonları, tiyatro, sinema, resim, şiir ve kompozisyon yarışmaları ile meslek edindirme kursları yapılan faaliyetlerden bazılarıdır. Taziye ziyaretleri, bayramlaşmalar ve düğünlere polisin katılımı, ev ziyaretleri gibi polisle vatandaşı buluşturan ortamlar, halkla polis arasındaki buzların erimesi, halkın polise güven duyması ve terörle mücadelede destek vermesi gibi sonuçları beraberinde getirmektedir (Akbulut ve Beren, 2012).

Terörizmle mücadele politikası içerisinde değerlendirilen demokratikleşme adımları ise tarihsel olarak son dönemlerde yapılan daha çok hukuki ve siyasi proje ve düzenlemeleri kapsamaktadır (Durna, 2008). Kürtçe yayın yasağı kaldırılmış, Kürtçe dil kurslarına izin verilmiştir. Bazı  niversitelerde açılan Kürtçe kürsüler ve bölümler aracılığıyla akademik anlamda Kürtçe dilinde bilimsel çalışmaların  n  açılmıştır. Terörle Mücadele Kanunu'nda demokratik yeni düzenlemeler yapılmıştır

(Alkan, 2009a). Temmuz 2009’da AKP Hükümeti tarafından ilk “Kürt Açılımı” olarak adlandırılan proje başlatılmıştır. Daha sonraları adı “Demokratik Açılım” ve “Milli Birlik ve Beraberlik Projesi” olarak da adlandırılan proje farklı nedenlerle başarı olamamıştır. Ancak, Kürtçe yayın yapan TRT-6’nın açılması ve kamuoyunda “Taş Atan Çocuklar Yasası” olarak bilinen yasanın 2010’da Mecliste kabul edilmesi ile 18 yaşından küçük çocukların özel yetkili mahkemeler yerine çocuk mahkemelerinde yargılanmaya başlanması önemli adımlar olarak dikkat çekmektedir (Altun ve Karaman, 2012). Özdemir’e (2012) göre son yapılan yasal düzenlemeler, terör örgütünün etkisi altında kalan ve karar verebilme yeteneği henüz gelişmemiş olan gençlerin zamanla potansiyel birer terörist olmasını engellemek amacıyla başlatılmıştır.

2013’de “İmralı Süreci” veya “Çözüm Süreci” olarak kamuoyunda binen süreç, 2009 yılında başlatılan ancak olumlu bir sonuç alınamayan demokratik açılım çalışmalarının devamı niteliğindedir. İmralı’da bulunan Öcalan’la Kürt siyaseti yapan BDP ve devletin ilgili kurumları ile birlikte görüşmeler sürmektedir. Çözüm sürecine yardımcı olması amacıyla hükümet tarafından bilim insanlarından, sanatçı, gazeteci ve yazarlardan oluşan “akil insanlar” grubu da halkın nabzını tutmaktadır. PKK’nın silah bırakması ve ülke dışına çıkmasını da kapsayan sürecin nasıl ilerleyeceği ve sonuçta çözümün çıkıp çıkmayacağı kamuoyunda merakla beklemektedir. Laçiner’e (2013) göre “şu an yaşadıklarımız bir çözümden çok, çözüm sürecidir. Adı üzerinde, yaşanan bir süreç ve ne kadar süreceği de henüz belirsiz. Dolayısıyla her şey bitmiş gibi davranmak da mümkün değil, süreci toptan kötülemek de...” Laçiner (2013) ayrıca, PKK’nın önde gelen isimlerinden Cemil Bayık’ın annesinin dahi oğlunu affetmediğine atıfta bulunarak PKK’nın meşrulaştırma çabalarına anlam veremediğini, tüm aktörlerin sağduyulu hareket etmesi gerektiğini ifade etmektedir. Her durumda terörle mücadelenin teröristle kırsalda silahlı mücadele dışında bir zeminde yürütülüyor olmasının ve yapılanların kamuoyunda serbestçe tartışılabilir olmasının Türkiye’nin terörle mücadele ve demokratikleşme yolunda önemli mesafeler kat ettiğinin bir göstergesi olduğu söylenebilir.

Bu bölümde, terör ve terörle mücadele penceresinden teröre sebep olan faktörler, ülkelerin terörle mücadelede izledikleri yöntemler literatürden

yararlanılarak ele alınmıştır. İspanya ve İngiltere'nin terörle mücadelede geçirdikleri evrim çalışmaya genişlik katması amacıyla eklenirken Türkiye'nin terörle mücadelede izlediğı yöntemler, ağırlıklı olarak PKK terör örgütü üzerinden tartışılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TERÖRLE MÜCADELEDE TOPLUM DESTEKLİ POLİSLİĞİN YERİ

Birinci bölümde, TDP'nin tarihsel gelişimi, çıkış nedeni, ilke ve prensipleri, kuramsal temelini oluşturan teori ve yaklaşımlar, dünyada kullanım alanı ile Türkiye'deki serüveni ve mevcut uygulamaları yer almıştır. İkinci bölümde, terörle ilgili temel kavramlar, terörün tarihi, terörün beslendiği kaynaklar, terörist profilleri, terör örgütlerinin adam kazanma yolları ile dünyada ve Türkiye'de terörle mücadelede kullanılan yöntemler yer bulmuştur. İspanya, İngiltere ve Türkiye'nin terörle mücadele deneyimine benzerlik ve farklılıkların görünmesi açısından detaylı olarak yer verilmiştir.

Bu bölümde, kısaca demokratik polislik ve demokratik polisliğin terörle mücadeleye kazandırdıkları anlatıldıktan sonra TDP anlayışının terörizmle mücadele konsepti çerçevesinde vaat ettikleri, yapılan faaliyet ve gerçekleştirilen sosyal projeler ile literatüre göre yapılan ilk değerlendirmeler ve getirilen eleştiriler ele alınmıştır.

3.1. DEMOKRATİK POLİSLİK

Otoriter veya demokratik her rejimde toplumun güvenliğini ve kamu düzenini sağlamak amacıyla kurulmuş bir güvenlik örgütü bulunmaktadır. Bu örgütlerin yapısı, işlevi ve uygulama yöntemleri, aşırı baskıcı askeri sistemlerden toplumun tüm kesimlerinin sorumluluğu paylaştığı, temel hak ve özgürlüklerin en geniş anlamda yaşanmasına fırsat veren gelişmiş demokrasilere kadar geniş bir yelpazede görülmektedir. Demokrasinin olgunlaştığı, vatandaşın devlet kurumları ile ilişkilerinin demokratik hak ve özgürlükler ekseninde gerçekleştiği toplumlarda polisliğin en demokratik biçimlerine, yapı ve uygulamalarına rastlamak mümkündür.

Bağımsız ve demokratik bir ülkede polisin temel görevi; “asayiş ve kamu düzenini sağlamak; bireyin temel hak ve hürriyetlerini korumak ve ona saygı

göstermek; suçu önlemek ve onunla mücadele etmek ile halka yardım ve hizmet etmektir” (OSCE, 2008:15).

Demokratik polislik kavramı demokrasi ve demokrasiye uygun çağdaş polislik anlayışlarının birlikte değerlendirilmesiyle oluşturulmuş bir tamlamadan oluşmaktadır. Literatürde “demokrasi” ve “çağdaş polislik” tanımlamalarında ortak tanımlamalara ulaşılabirse de “demokratik polislik” kavramı ile ilgili çok geniş yelpazede yorum ve açıklamalara rastlanmaktadır (Durna, 2008:21).

Skolnick’e (1999) göre demokratik polisliğin en temel prensipleri “şeffaflık” (transparency) ve “hesap verebilirlik” (accountability)’dir. “Bağımsız bir toplumda polis, demokratik rejimin kanunlarının uygulamasını yürütürken bu iki ayıraç arasındaki dengeyi demokratik değerlere bağlı kalarak sağlamalıdır” (Skolnick, 1999:7). Bu iki prensibe ilave olarak demokratik polisliğin uygulama çerçevesini çizen değerler literatüre göre çok çeşitlidir: “Şeffaflık,” “tarafsızlık,” “eşitlik,” “hizmet odaklılık,” “ayrımcılığın önlenmesi,” “hukukun üstünlüğü,” “insan haklarına saygı,” “son çare olarak en az kuvvete başvurma,” “sivil katılım” ve “toplumla ortaklık” demokratik polislik terimi ile sıklıkla ilişkilendirilen değer ve normlardandır (Kavgacı, 1997; Semiz, 2009; Durna, 2008).

Demokratik polislik bir sonuç bir çıktı değildir aksine yaşayan, canlı bir süreçtir. Bu süreç, özgürlükler ve devletin sürekliliği için birinci önceliğe sahip kamu düzeni arasında gidip gelmektedir. İnsanlar, huzur ve güvenliği tehdit eden her türlü tecavüz karşısında polisin korumasına ihtiyaç duyarken aynı zamanda bir takım hak ve özgürlüklerinin polis tarafından ihlal edilebilme ihtimali ile karşı karşıyadırlar (Marx, 2001).

Demokratik polislik nasıl olur? sorusunun yanıtını veren prensiplerden ön plana çıkanlar şu şekilde sıralanabilir (Goldstein, 1990; OSCE, 2008; Marx, 2001; Semiz, 2009):

1. Polis, toplumun genel huzur ve refahı ile kamu düzenini sağlama konusundaki sorumluluğunu yerine getirirken eylem ve olaylara müdahalelerinde hukukun üstünlüğü ilkesi çerçevesinde temel hak ve hürriyetlere, toplumun ortak değerlerine saygılı davranmalıdır.

2. Polis, “kontrol merkezli yaklaşım”dan “hizmet merkezli yaklaşım” a doğru gelişim kat etmelidir. Bir başka deyişle, toplumun ve devletin beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde kendini geliştirmeli ve faaliyetlerine ona göre planlamalıdır (OSCE, 2008:15). Halkın beklentileri dikkate alınarak hazırlanan polislik uygulamaları polise duyulan güvenin artmasına sebep olurken halkın gözünde polisin meşruluğunu da artırmaktadır.

3. Polis, topluma, devlete ve kanunlara karşı sorumlu olduğunu bilmeli, tarafsızlığı, şeffaflığı ve hesap verilebilirliği işletecek, sivil denetim ve kontrol mekanizmaları kurulmalıdır.

4. Polis, “olay merkezli klasik polislik” anlayışından sıyrılarak halkla ve diğer hizmet kurumları ile birlikte “proaktif suç önleme”yi ve genel huzuru bozan problemleri çözmeyi hedefleyen bir yaklaşıma yönelmelidir (Goldstein, 1990). Bu yaklaşım güvenlik politikalarının belirlenmesi ve uygulamaların denetlenmesinde sivil katılımı öngörmektedir.

Özetle, hizmet kalitesinin artırılarak vatandaş memnuniyetinin yükseltilmesi; eşit ve tarafsız tutum ve davranışlarla toplumun kaynaşmasının sağlanması; ortak çalışmalarla polise duyulan güven ve itimadın artırılması çalışmalarının nihai hedefi devletin meşruiyetinin sağlanmasıdır. “Polisin vatandaşın gözündeki imajı, aynı zamanda siyasi rejimin ve devletin imajı demektir” (Kavgacı, 1997:1; Dikici, 2008a).

Uluslararası organizasyonlar, küresel kuruluşlar, çatışma ve karışıklıklar için kırılgan yapıları ve bu konuda geçmiş kayıtları olan ülkelerde kalıcı ve sürdürülebilir bir barışın inşası için demokratik polisliğin yerleştirilmesi amacıyla inisiyatif almaktadırlar. AGİT, BM ve son yıllarda AB, Balkan ülkelerinde kuruluş ve görevleri demokratik polislik standartlarına uygun yeni polis kuvvetleri kurmaya çalışmaktadır (Dikici, 2008a). BM, Afganistan gibi ülkelerde polis-halk ilişkilerini geliştirmek, vatandaşta hakları konusunda farkındalık yaratmak, hukukun üstünlüğünü yerleştirmek ve sivil toplum bilinci oluşturmak gibi demokratik polislik prensiplerinin ülkede yerleşmesi için pilot çalışmalar yapmaktadır (ACSF, 2010). Bu noktada, etnik çeşitliliğe ve heterojen nüfus yapısına sahip bölgelerde demokratik değerlere vurgu yapılarak uygulanan yeniden inşa çabasının nedenini, polisin temel

hak ve özgürlüklerin koruyucusu, adalet ve kamu düzeninin bekçisi olma rolünde aramak gerekir (Kavgacı, 1997; Dikici, 2008a).

Türkiye açısından demokratik polisliğin gelişim yılları 1990'lı yıllar olmuştur. 1980 darbesinin üzerinden hatırı sayılır zaman geçmesi, o günün hükümeti tarafından liberal siyasi ve ekonomik adımlar atılması, soğuk savaş döneminin sona ermesi ve Türkiye'nin AB üyeliği ile ilgili ciddi adımlar atılması, bu gelişmede önemli pay sahibi olaylardır. Polis kurumu içerisinde akademik ve emniyet hizmetleri sınıfı personelinin yurtdışı eğitimlere gönderilmesi, yurtdışına açılımın sonucunda yeni polislik anlayışları ve yeni polis teknoloji ve araçları ile tanışılması bu gelişmeleri hızlandırmıştır. Demokratik polislik ve toplum destekli polislik anlayışları ile polis personeli arasında insan hakları bilincinin gelişmesi, polisiye hizmetlerde bilgisayar yazılımlarının ve olay yeri inceleme tekniklerinin kullanılmaya başlanması ile topluma sunulan hizmetin kalitesinin artırılarak memnuniyet düzeyinin yükseltilmesi bu dönemin ürünleridir. Türkiye'de 1990'lı yılların demokratik polisliğin, 2000'li yılların ise toplum destekli polisliğin gelişim yılları olduğu söylenebilir.

Demokratik polislik ve toplum destekli polislik ilişkisi ile ilgili literatürde farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Gary Corder toplum destekli polisliği, halk için, halkla birlikte hatta büyük ölçüde halk tarafından yapılması nedeniyle demokratik polisliğin bir adım önüne koymaktadır. Bir başka deyişle TDP, demokratik polisliği de kapsayan daha üst bir çatı felsefedir (akt. A. Sevinç, 2006). Diğer görüş demokratik polislik kavramının daha genel bir kavram olduğu, TDP'yi de içine aldığı savunur. Buna göre TDP, demokratik polisliğin bir parçası, onu sağlamak için yapılan uygulama prensiplerinden ve polislik yaklaşımlarından biridir (Kavgacı, 1997; OSCE, 2008; Semiz, 2009). Gültekin (2011) Türkiye'deki demokratik polislik uygulamalarından örnekler verdiği çalışmada toplum destekli polislik faaliyetlerini demokratik polislik konsepti içerisinde değerlendirmektedir. Alaç (2011:82), toplum destekli polisliğin “kuvvet (güç) anlayışına dayalı polislik yerine hizmet anlayışına dayalı hizmet sunmayı” hedeflediğinden bahisle TDP'yi bir bakıma demokratik polislik anlayışının uygulanması olarak tanımlamaktadır.

Literatürde, demokratik polisliğin ve toplum destekli polisliğin benzer anlamlarda veya birbirinin yerine kullanıldığı görülmektedir. Demokratik polislik kavramını tanımlayan literatürden de anlaşılacağı üzere pek çok ortak ilke ve prensip bulunmaktadır. Durna (2008), demokratik polislik prensiplerin Türkiye’deki terörle mücadeleye sunabileceği katkılardan söz etmektedir. Durna’ya (2008) göre Türk polisi, reaktif terörle mücadele politikalarının ürünü olan kontrol merkezli yaklaşımları terk ederek hizmet merkezli yaklaşımlara geçmelidir. Toplum liderlerini de sürece dahil eden, bölgenin güvenliği için sorumluluk paylaşımı öngören çalışmalar polisle halk arasında kontrol merkezli yaklaşımlarla zedelenen güveni yeniden sağlayacak, devletle halkın kopukluğundan faydalanarak kolay adam kazanan örgütün can damarını tıkayacaktır.

3.2.TOPLUM DESTEKLİ POLİSLİĞİN TERÖRLE MÜCADELEDEKİ YERİ

Günümüzde pek çok ülke TDP uygulama ve projelerinden terörizmle mücadele alanında istifade etmektedir. İngiltere, IRA ile mücadele ve Londra saldırılarına neden olan radikalleşmenin önlenmesi amacıyla TDP faaliyetlerine başlamış ve devam ettirmektedirler (Özeren ve Cinoğlu, 2010). İspanya ve İngiltere’nin terörizmle mücadele yöntemleri ayrıntılı olmak üzere Peru’nun benzer mücadele biçimi ikinci bölümünde ele alınmıştır.

Dikici’ye (2008b:119) göre TDP prensipleri, önleme stratejileri bağlamında çocuk ve gençlerin örgüte katılımının engellenmesi noktasında ciddi fırsatlar sunmaktadır. TDP’nin toplumla ortaklık arayışı, suçun altında yatan asıl nedenlere problem çözme mantığında odaklanması, reaktif değil proaktif yaklaşımı öngörmesi gibi özellikleri itibarıyla terörizmle mücadelede önemli bir araç olmaya adaydır (Dikici, 2008b:127). Sandole’ye (2010:3) göre, terörizm ve şiddet hareketleri gibi toplum için yaşamsal öneme sahip problemler, sorunun kökenine inilerek, “kapsamlı, çok aktörlü ve çok işlevli yaklaşım” sergilenerek çözülebilirken bu anlamda toplum destekli polislik felsefesi yerel düzeydeki etkinlik ve işlevleriyle faydalanılabilecek önemli bir polislik felsefesidir.

TDP, “ötekileşmeyi engelleyip ortaklıkları kuvvetlendiren bir anlayışın ürünü” olması dolayısıyla da terörizmle mücadelede oldukça etkili olmaya aday bir

stratejidir (Cinoğlu, 2010:51). Afacan’a (2007) göre de özellikle Türkiye gibi farklı kültürel değerlere sahip olan ülkelerde, terörle mücadele sürecinde kaybedilen güvenin tekrar kazanılması noktasında, politika, strateji ve uygulamalarıyla toplum destekli polislik yaklaşımı önemli bir görev üstlenmeye adaydır. Yıldız ve Şahin (2010) bu konudaki benzer görüşü şu şekildedir:

Güneydoğu Anadolu Bölgesinde TDP Faaliyetlerinde, bölgenin önceliği olan terör meselesinin çözümüne yönelik projelere öncelik verilmesi doğru bir strateji olacaktır. Bir yandan klasik TDP aktiviteleri yürütülürken, diğer yandan terör ile mücadele amacına yönelik üretilen projelerle, toplum destekli polislik bu bölgelerde çok etkili bir terörle mücadele enstrümanı olarak kullanılabilir (s.222).

TDP’nin terörle mücadele için sunduğu fırsatlar altı (6) başlık altında incelenecektir:

3.2.1.Toplumu Poliste Eşit Temsil Etmek

TDP kurulum çalışmalarına başlarken için “abc”si olarak sayılabilecek konuların başında polis içerisinde polisin görev yaptığı bölgenin etnik, dini, kültürel çeşitliliğine uygun personel seçme ve görevlendirme konusu gelmektedir. ABD’de 1970’lerde TDP birimleri kurulurken ilk olarak dikkat edilen konuların başında eşit temsil gelmiştir. Özellikle siyahların ve İspanyol kökenlilerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerde azınlık grupların polis olması teşvik edilmiştir. 1999 yılında yapılan bir çalışma New York’un, ülkenin en büyük 10 şehri içerisinde etnik çeşitlilik açısından en yetersiz şehir olduğunu göstermiştir. 2000 yılında 40 bin New York Polisinin sadece %34’ü siyah, İspanyol kökenli ve Asyalılardan oluşmaktadır. NYPD bu durumun değişmesi için önemli paralar harcayarak, geniş çaplı kampanyalarla azınlık grupları polis olmaya teşvik etmiştir (Berg, 2007:273-274). Kuzey İrlanda’da Hayırlı Cuma anlaşmasından sonra 2000 yılında çıkan yasayla polisinin Katolik toplumun üzerindeki “Protestanların polisi” imajını kırarak yüzde (%) 50 Katolik ve yüzde (%) 50 Protestan oranında oluşması sağlanmıştır (Özeren ve Cinoğlu, 2010:204). Bunun bir adım ötesinde İspanya’da Bask bölgesi kendi özerk bölge polisine sahiptir. Bask Bölge Polisi Basklı halk arasından seçilmektedir (Dağ vd., 2004).

Etnik zenginliğe sahip Kanada ve Avustralya gibi demokratik ülke polis birimlerinde farklı ülke orijinli insanlar özellikle polisliğe alınırken Avustralya’da

“Çok Kültürlü Toplulukla İrtibat Polis Birimi” gibi birimler kurulmuştur. Bu birimlerin kurulmasındaki amaç, yerel halkın nabzının sürekli tutulması yoluyla sorunların büyümeden önlenmesidir (Pickering vd., 2008).

Uluslararası kuruluşlar tarafından etnik çatışma ve karışıklıkların yaşandığı ülkelerde yerel polisin kurulumunda etnik çeşitliliğin polis içerisindeki temsiline özellikle dikkat edilmektedir (Fert and Günbeyi, 2008). Etnik kompozisyonun polis birimlerinde muhafaza edilmesi azınlık veya etnik grupların devlet yönetimine karşı yapacağı “ayrımcılık” suçlamasını önleyecek veya şiddetini azaltacaktır. Etnik gruplar arası veya hükümetle etnik gruplar arasındaki tansiyonu düşürecek, istikrarın devamlılığına hizmet edecektir (Dikici, 2008a:18). Bu kompozisyon aynı zamanda polisin kendi içerisinde bir iç kontrol sistemini ifade etmektedir. Bu durumda bireysel yanlışlar dışında polisin, hukuk dışı uygulamalara eğilim göstermesi zorlaşacaktır.

Birleşmiş Milletler gibi uluslararası kuruluşlar tarafından çatışmaların yaşandığı ülkelerde barış gücünün oluşturulması aşamalarında bu prensibe dikkat edilmektedir (www.un.org., 2010). Balkanlarda yaşanan çatışmalar sonrasında kurulan uluslararası barış güçlerinde de etnik ve dini hassasiyetler göz önünde bulundurulmaktadır (Fert and Günbeyi, 2008). Bosna, Kosova, Afganistan, Sudan, Lübnan’da görev yapan barış güçlerinde Müslüman ülkelere, Türkiye’den polis ve askerlerin görev yapması talep edilen bir durumdur. Buradaki temel amaç; insanların paylaştığı ortak değerlerden dolayı barış gücünü yabancı, hasım ve istilacı olarak görmesini engellemek, kendinden ve dost olarak algılamasını sağlayarak güven ve nihayetinde tüm barış gücünün meşruiyetini sağlamaktır (Dikici, 2008a:18).

Tüm bu değerlendirmeler ışığında, etnik çatışma ve terör sorununun devletin meşruiyetinin sorgulandığı, toplumun birbirine yabancılaştığı, devlete güvenmediği hatta hasım gördüğü ortamlarda ortaya çıktığı düşünüldüğünde TDP’nin bu prensibinin terörün önlenmesi noktasındaki önemi açıkça görülmektedir. Bilindiği gibi halkın polise destek vermesi, yanında yer alması için en birincil koşul, halkın polise güvenmesidir.

3.2.2. Toplumla Ortaklık Geliştirmek

TDP yaklaşımı içerisinde önemli yer tutan toplumla ortaklık konusu, halkla ilişkiler ve toplumla işbirliğinin ötesinde bir anlam ifade etmektedir. Polisin halkla, diğer güvenlik birimleriyle veya ilgili diğer tüm kesimlerle ortaklık konusu terörizm gibi bir tehdit özelinde ayrı bir öneme sahiptir (Scheider and Chapman, 2003). Bu ortaklık; terör eylemlerinin tahmin edilebilirliği ve nlenebilirliğinin sınırlı olması; fiziki hasarın ötesinde toplumdaki psikolojik travma etkisinin büyük olması gibi nedenlerle ayrıca zorunluluk arz etmektedir. Ayrıca, teröristlerin yasallık kaygısının olmamasına karşılık güvenlik glerinin en ince detayına kadar hukuka uygun hareket etme zorunluluğu, geniş çaplı ortaklığın önemini bir kez daha ortaya koymaktadır (zeren, 2010b; Bal, 2006a).

TDP'nin en önem verdiği unsurlardan olan toplumla ortaklık vurgusu terörizmle mücadelede önemli katkı getirmeye adaydır. Halkın ve ilgili tüm resmi-sivil aktörlerin bir platformda buluşturulması, terör tehdidine ilişkin risk faktörlerinin belirlenmesine, buna ilişkin detayların tartişılabilmesine ve isabetli kararlar alınabilmesine imkan sağlarken ortak hareket edilerek yerinde çözümler retilenilmesinde kolaylık sağlamaktadır (Scheider and Chapman, 2003). Cinoğlu'na (2010) göre yerel yapıya uygun, sosyo-kültürel süzgeçlerden geçirilmiş öneriler ancak böyle geniş katılımlı birliktelik ve ortaklıklar sonucunda ortaya çıkabilecektir. İster birey isterse kurum olsun ortaklık ve işbirliği sürecine dahil olan, görüşleriyle ona katkı sağlayan aktörler işi daha çok sahiplenirler (Goldstein, 1990). Bu nedenle halkı ve ilgili aktörleri karar alma sürecine dahil etmek gerekir ki çözüm sürecinde sahiplenme duygusu ile sonuca ulaşılabilsin.

Hemen tüm anlaşmazlıkların ve uyumsuzlukların temelinde bir araya gelememek ve konuşamamak yatmaktadır. İnsanlar bir araya geldikleri takdirde birbirlerini anlamaları kolaylaşacaktır. İnsanların ortak bir karara varamasalar dahi karşılıklı duygu ve düşüncelerini paylaşmalarının görünmeyen faydaları vardır. Türkiye özelinden düşünülecek olursa devlet son yıllara gelinceye kadar terör sorununu inkar etmiş, halkla temas kurmada zaafiyet ve yetersizlik göstermiştir (Alkan, 2009a). Son yıllarda, TDP faaliyetleri çerçevesinde halkla temas kurulması, onların sorunlarının dinlenmesi ve basit ev ziyaretleri dahi yankı bulmuş, alınan ilk

geri bildirimler polisi ve devletin ilgili kurumlarını TDP faaliyetlerine devam etme konusunda cesaretlendirmiştir (Dikici, 2008b; Cinoğlu, 2010; Yıldız ve Şahin, 2010).

Innes (2006) İngiltere’de büyük, orta ve küçük ölçekli polis birimlerinin mahalle polisliği birimlerinde çalışan polislerle yaptığı görüşmelere dayanarak, toplumla yapılan ortaklıklarla halkın yerel sorunlarına daha fazla vakıf olunabileceğini ve yerel grupların nabzının tutulabileceğini savunmaktadır.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu illerinde güvenlik güçleri tarafından konut ve araç aramaları, şüpheli şahısların üzerlerinin aranması terörle mücadele kapsamında sıkça yapılan polisiye uygulamalar arasındadır. Geniş katılımlı toplumsal olaylar öncesinde Batı illerinde de rutin olarak alana gelen tüm katılımcıların üzerleri aranmakla birlikte konu, terörizm ve yer, bölge illeri olduğunda bu risk bir kat daha artmaktadır. Yapılan bir araştırmaya göre, polis adaletli davrandığı, halkın değerlerine, inançlarına ve kültürüne saygılı davrandığı zaman halk daha işbirlikçi davranmaktadır (Ross ve Sabir’den akt. Gözübenli, 2008:29). Bu nedenle TDP kapsamında gerçekleşen polis halk etkileşimi karşılıklı anlayışı sağlayacak, empati yapabilme yeteneğini geliştirecek ve bu vesileyle tansiyonu azaltıcı rol oynayacaktır. Polisin halkla pozitif ilişki kurması ve bu etkileşimde temel hak ve hürriyetlere saygı yanında oluşacak sıcak ve samimi hava bilinçli olarak örgüt tarafından ortaya atılacak iftiraların, halkı yanlış bilgilendirmeye yönelik propagandaların da boşa çıkmasını sağlayacaktır (Innes, 2006).

Polisle birlikte kurum ve kuruluşların halkla bir araya gelerek halkı bilgilendirmesi, bazı konularda halk kesimlerini eğitmesinin birçok yararı bulunmaktadır. Örneğin bu bir araya gelmelerde polis tarafından uyuşturucudan korunma, çocuklara yönelik internet tuzakları, hırsızlıkla mücadele ve çocuk kaçırma gibi toplumda ihtiyaç duyulan konularda halk bilgilendirilmektedir. Bu tür farkındalık oluşturan bilgilendirme faaliyetleri halkı sosyal sorunlara ve suça karşı uyanık kılacaktır. İkinci olarak polis (devlet) halk yaklaşmasını sağlaması, insanlarda “devlet bize sahip çıkıyor” algısı uyarması nedeniyle halkın polise güvenini artıracaktır. Polisin TDP faaliyetleri yoluyla suçla, düzensizliklerle veya yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyen unsurlarla mücadele ederken halkın güveninin kazanılması, terörle mücadele aşamasında da kendini göstermektedir

(Gözübenli, 2008). Burada güven taşınması/aktarımı yaşanmakta suçla mücadele sürecinde tesis edilen güven, terörle mücadelede halkı, polisin yanında yer almaya sevk etmektedir.

Polisin “öncü rolü” üstlendiği ortak platformlarda devletin ilgili birimlerinin fikir ve amaç birliği yaparak aynı görüş ve düşünceleri seslendirmesi, birlikte hareket etmesi çok hassas bir konudur. “Birlikten güç doğar” Türk Atasözünde vurgulandığı gibi ortak hareket, yapılan faaliyetlerin amacına ulaşmasını kolaylaştıracağı gibi halkın gözünde devletin gücünü gösterecektir. Buradaki “güç” personel sayısı ve son teknolojinin kullanımının kattığı güç değil, TDP’nin de içerisinde yer aldığı yumuşak gücün terörizmle mücadele konsepti çerçevesinde devletin tüm organlarının terörle mücadele sürecinde aynı tutum, davranış ve faaliyet içerisinde hareket etme becerisidir.

Türkiye’deki etnik terör bağlamında değerlendirilecek olursa terör örgütü ile devlet arasında yaşanan “alan kazanma mücadelesinde” yerel halkın kalbi ve aklı kazanılmak isteniyorsa devletin yetkili organları tek vücut olmalıdır (Bal, 2006c:28-30). TDP projeleri yoluyla sağlanan güven ve destek, bir toplumsal olayda bir çevik kuvvet polisinin fevri bir hareketiyle silinip gitmektedir. Terörle mücadele güvenlik aktörleri ve ilgili kişi ve kurumlar arasında gönüllülük esasına dayalı bir birliktelik” olarak ifade edilebilecek “ortak platform”un etkin ve düzenli bir şekilde işlemesi ancak terörle mücadelede başarıyı getirecektir (Cinoğlu, 2010:51).

Scheider and Chapman’a (2003) göre, halkla yapılan etkili ortaklıklar, terörist eylemlerin önlenmesinde istihbarat toplama ve bilgi paylaşımı konusunda fırsatlar içermektedir. Geleneksel istihbarat toplama yöntemleriyle karşılaştırıldığında “TDP yoluyla istihbarat toplama, güven ve toplumsal katılım üzerine bina edildiği için güvenlik perspektifinden aynı riski taşımaz” (Pickering vd., 2008:101). Diğer bir anlatımla, terörizmle mücadelede bu yöntemin kullanılması, genişletilmiş gizli polislik yöntemlerinden daha etkili olurken “demokratik geleneklere daha az zarar verici niteliktedir” (Innes, 2006:3). Pickering vd.’e (2008:102) göre bilgiler karşılıklı güven inşasını sağlayacak biçimde polisle halk arasında “çift yönlü” olarak paylaşılmalıdır. Türkiye’de Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da vatandaşların polis

uygulamalarından memnuniyet duyması ve ona güvenmesi neticesinde terörle mücadelede bilgi aktardığı örnekler bulunmaktadır (Gözübenli, 2008).

Dış dinamikler açısından küreselleşme ve AB süreci, iç dinamikler açısından demokratikleşme ve genel kalkınma trendi ülkemizde “iç güvenliğin sivil denetim ve gözetimi” konusunu gündeme getirmektedir. Polis şikayet sistemleri ve bağımsız izleme mekanizmaları gibi yöntemler güvenlik güçlerinin hesap verebilirliğinin ve şeffaflığının artırılması açısından önerilmektedir (Karaosmanoğlu, 2010). TDP uygulamaları, güvenlik hizmetlerine halkın katılımı, şeffaflık ve hesap verebilirlik gibi demokratik polislik prensiplerinin hayat bulmasını hızlandıracaktır. Polis uygulamalarının sivil kontrol mekanizmaları yoluyla denetlenmesi, temel hak ve hürriyetlerin güvence altına alınmasını sağlarken aynı zamanda polis hizmetlerinin halkın gerçek güvenlik ihtiyaçlarına kanalize olmasını temin edecektir. Halkın polise güveninin artması polisiye uygulamaların meşruiyetini artırıcı bir rol oynayacaktır (Gözübenli, 2008). Yapılan araştırmalar polisin anti demokratik tutum ve davranışlarının, insan hakları ihlallerinin terör örgütüne katılımı etkilediğini ispat etmiştir (Teymur, 2007, A.Ekici, 2010).

3.2.3.Problem Odaklı Çözüm Geliştirmek

TDP'nin problem çözme modelleri, terörist faaliyetlerin önlenmesi ve terörle mücadelede çözüm üretmeye adaydır. TDP'nin etkilendiği ve karşılıklı olarak gelişimine katkı sağladığı Problem Odaklı Polislik (POP) anlayışının TAMÜD modeli ve suç analiz üçgeni ile suç haritalandırma gibi yaklaşımlar, başta polis birimleri olmak üzere terörle mücadele eden devlet kurumları, sosyal gruplar ve toplum temsilcilerine yol gösterebilecek, basit yöntemler sunabilecek özelliklere sahiptir. 2000'lerden sonra TDP felsefesi içerisinde değerlendirilen Problem Odaklı Polislik, çok boyutlu ve kompleks bir yapısı olan terör probleminin, temellerine inilerek çok yönlü çözümler üretilmesinde yararlanılabilecek bir yaklaşımdır (Scheider and Chapman, 2003). Terörle mücadelede görevli birimler tarafından, mevcut nitel ve nicel veriler kullanılarak risk analizleri yapılabilecektir.

Akademisyen, uygulamacı, bürokrat, sivil toplum temsilcileri ve yerel kanaat önderleri gibi çok aktörün aynı masa etrafında problem çözme sürecine dahil olması, bir başka ifadeyle katılımcı ve çok aktörlü yaklaşım, problem analiz ve çözüm

aşamasının başarısını olumlu yönde etkileyecektir (Goldstein, 1990). Uzman desteğiyle olası terör tehditlerinde kriz önleme ve krizlere müdahale planları yapılabilir (Scheider and Chapman, 2003). Kriz yönetimi; “olası kriz durumuna karşılık, kriz sinyallerinin yakalanarak değerlendirilmesi ve [organizasyonun] kriz durumunu en az kayıpla atlatabilmesi için gerekli önlemlerin alınması ve uygulanması süreci” olarak açıklanmaktadır (Can’dan akt. Göksu vd., 2009:234). Tanıma bakılırsa kriz yönetiminin büyük oranda kriz öncesine işaret ettiği ve proaktif yaklaşımı önerdiği görülmektedir.

İngiltere’nin Uluslararası Terörizmle Mücadele Strateji Belgesi’nde yer bulan “Korumak” aşaması; terörist saldırılara karşı ulusal güvenlik açısından kritik konumdaki yerlerin zafiyetlerinin giderilmesi ve sınır güvenliğinden ulaşım ve taşıma sistemlerine kadar güvenlik risklerinin azaltılmasını öngörmektedir. Aynı belgenin “Hazırlıklı Olma” aşaması da benzer şekilde terör saldırılarının önlenemediği durumlarda etkisinin en aza indirilmesini sağlamak amacıyla önceden alınabilecek önlemleri içermektedir. Bu iki aşama, toplum destekli polislik anlayışının teröristle mücadeleye sunabileceği katkıları gösteren örneklerdir.

3.2.4.TDP’nin Uygulanmasına Yönelik Yapısal Değişim Yapmak

TDP felsefesi, suçun önlenmesi, suçluların yakalanması ve yaşam kalitesini olumsuz etkileyen sosyal güvenlik sorunlarının çözümü için yöntem ve stratejiler geliştirirken bu hedefin tutturulabilmesi için polis kurumu içerisinde yapısal ve yönetsel bir takım dönüşümler öngörmektedir. İlk bölümde açıklanan bu değişimler, polisin terörle mücadelesinde bir takım avantajlar sağlamaktadır:

TDP, doğası gereği aşırı merkezîyetçiliğin karşısında ve yerelliği ön plana çıkaran bir polislik felsefesidir. Yerel halkın beklenti ve ihtiyaçları, sorumluluk bölgesinin demografik yapısı ile fiziki ve sosyal özellikleri polisin başarılı olabilmesi için öncelikle dikkate alması gereken olmazsa olmazlardır (Kavgacı, 1997). Sandole (2010), terör ve şiddet hareketlerinin önlenmesinde kısa sürede sorunun kaynağının belirlenmesi ve çözüm üretilmesi gerektiğini ifade ederken Toplum destekli polislik yaklaşımının yerel düzeydeki etkinlik ve işlevlerinin bu anlamda faydalı olacağını iddia etmektedir. TDP’nin çok çeşitli alanlarda başarılı uygulamalarına rastlanılan

ABD için bu başarının arkasında yatan nedenlerden biri yerinden yönetimin ABD’de uzun yıllardır uygulanıyor olmasıdır.

TDP felsefesi, yatay hiyerarşi ve en uçta görev yapan, halkla etkileşim halinde olan polis memurlarına inisiyatif tanınmasını teşvik edilmektedir (Goldstein, 1990). Böylece polis memurları halkla daha yakın temas ve samimi iletişim kurma imkanı bulmaktadır. Sağlanan bu iletişim, teröre neden olan sorunların tespiti ve zamanla bu sorunların çözülmesi noktasında katkı sağlamaktadır (Kappeler and Gaines, 2005:336). Polisin hiyerarşik olarak yatay yapılanması, en üst ve alt makamlar arasındaki basamakların azlığı, polise teröre neden olan faktörleri fark etme, terör örgütlerinin adam kazanma yollarını tespit etme ve ani çözümle üretebilme adına kolaylık sağlayacaktır. Dikey hiyerarşi, personel arasındaki iletişim hatlarının zayıflamasına, bilgilerin karşılıklı olarak yavaş iletilmesine neden olurken aynı zamanda kararların zamanında ve isabetli alınmasının önüne geçebilecektir.

TDP uygulamalarındaki bölgesel sorumluluk ve yaya devriye hizmetleri, memurların olası terörist tehdidi ve hareketlerini fark etmelerinde avantaj sağlayacaktır. Yerel halkla zaman geçiren, onlarla birlikte olan ve pek çok açıdan yerel halkı yakından tanıyan polislerin sokak düzeyinde bilgi toplayabilmesi, istihbari verilere ulaşabilmesi kolay olacaktır (Scheider and Chapman, 2003; Kappeler and Gaines, 2005:336). Aynı zamanda karar almaya ve inisiyatif kullanmaya alışmış memurların terör saldırıları gibi bir kriz durumu karşısında çabuk ve isabetli karar alarak harekete geçmesi daha kuvvetle muhtemel bir durumdur (Scheider and Chapman, 2003).

Halkla iç içe olan ve halkın bir bakıma nabzını tutan memurların pek çok defa karşılaştıkları suç, düzensizlik veya polisiye bir problem karşısında yaptıkları uygulamalarda kazandıkları deneyim, terörle bağlantılı durumlarda kriz yönetimi becerisini artıracaktır. Yatay hiyerarşi ve karar verme iradesinin daha alt kademelere devri, polis birimlerinin kendi aralarında hem de polisle halk arasında bilginin daha hızlı paylaşımını sağladığından dolayı terörle bağlantılı kriz durumlarına karşı etkin müdahale imkânı sunacaktır (Kappeler and Gaines, 2005:336).

Türkiye, “güçlü ve aşırı merkeziyetçi” bir devlet anlayışına sahiptir. Devlet, her şeyi elinde tutma meyli gösterir ve her zaman toplumun üzerinde güçlü bir

konumda bulunma eğilimindedir (Göksu vd., 2009:43). Türkiye’deki mevcut “güçlü ve aşırı merkeziyetçi” yönetim sistemine ve bürokrasinin ağırlığına ayrıca, Emniyet Genel Müdürlüğünün dikey hiyerarşisine rağmen TDP faaliyetlerinin şaşırtıcı düzeyde bu dezavantajlardan görece daha az etkilendiği görülmektedir. Bu durumun TDP’nin gelişim aşamasında, yeni kamu yönetimi anlayışı ve halkla ilişkiler prensiplerinden yararlanarak kendisine güvenli bir yol açtığı iddia edilebilir.

3.2.5.Önleyici Projeler Geliştirmek

Bazı belirti ve sinyallerden yola çıkarak sorun oluşmadan önce gerekli önlemleri almak TDP felsefesinin temel yaklaşımları arasındadır (Scott, 2000; Biebel and Cordner, 2003). Terörizmle mücadelenin merkezinde terör örgütlerinin eleman kazanma yollarının tıkanması, yerel halkın güven ve desteğinin alınarak devletin yanına çekilmesinin yattığı düşünüldüğünde önleyici bakış açısı oldukça hayati bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Terörizm, “güçlü, dinamik, hızlı ve fiziki kalitesi yerinde olan gençlere ihtiyaç duyar” (Laqueur, 1999:38). Terör örgütlerine bakıldığında elemanlarının büyük çoğunluğunun gençlerden oluştuğu bilinmektedir (Özeren vd., 2010; Köseli, 2012). Örneğin, ETA elemanlarının kuruluşuna göre epey düşmüş olmasına rağmen %60’ı 20 yaş altı bekar erkeklerden oluşmaktadır (Şimşek, 2009:262). PKK gençleri istismar etmektedir. Dikici (2008b:123), gösteri ve yürüyüşlerde PKK’nın kadın ve çocukları ön saflarda kullanarak Filistinli çocukların İsrail askerlerine karşı direnişi gibi halkın sempatisini kazanmayı ve eylemlere yasallık kazandırmaya çalıştığından söz etmektedir. Alkan’a (2009a) göre, terörle mücadelede önleyici tedbirler öncelikle çocuk ve gençlere yönelik olmalıdır.

Türkiye’de, terörle mücadelenin yoğunluklu olarak yaşandığı bölgelerde TDP faaliyetlerinin büyük çoğunluğu, yarınları kurtarma adına çocuk ve gençler üzerine odaklanmaktadır. Okul çağındaki çocuklara yönelik yoğun olarak sosyal ve sportif organizasyonlar yapılmaktadır. Spor organizasyonlarıyla, hayatın normal akışında seyretmesi, gençlerin enerjilerinin doğal yollardan tüketilmesi, sosyal kaynaşmanın sağlanması, sportif organizasyonlar aracılığıyla açılan iletişim kanallarından çocukların ve ailelerin kalplerine nüfuz edilmesi amaçlanmaktadır. Top, ayakkabı ve muz simgesi ile kamuoyunun gündemine gelen yardımlarla, bir yandan yoksullukla

mücadele yapılırken diğer yandan halkın güveninin kazanılması amaçlanmaktadır. Madde bağımlılığı ile mücadele amaçlı yapılan projelerde yarınlarmız çocukların topluma katkı sağlayacak sağlıklı birer birey olarak yetişmesi amaçlanmaktadır.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki illerin TDP ve Terör Şube Müdürlükleri tarafından yurt gezilerine ayrı bir önem verilmektedir. Antalya gibi ülkenin doğal ve turistik zenginlikleri “Ülken Senin Keşfet” sloganıyla gezdirilerek vatanın bir bütün olarak sahiplenilmesi, terör sorununun ülkenin güveliklerini karartan bir konu olduğu anlatılmaktadır. Bu gezilerde ülkenin diğer bölgelerinden çocuk ve gençlerin buluşturulması, tanışma, paylaşım ve dostluklar kurulmasına vesile olmaktadır. Çanakkale ve İstanbul gezisi ile tarih yolculuğunda kardeşlik, birlik ve beraberlik duygularının gelişmesi, ortak değerler etrafında geçmişte yaşanan kaynaşmanın önemi vurgulanmaktadır.

Sosyal düzensizlik teorisi kapsamında irdelenen sosyal sermayenin; oluşturan güven anlayışı, ortak değerlerin ön plana çıkarılması ve artan sosyal ağlar ve ilişkilerle sağlandığı düşünüldüğünde yapılan faaliyetlerin toplumsal tutkunluk sonucuna ulaşmada önemli bir işlev görmesi beklenmektedir. Pickering vd., (2008), TDP felsefesi içerisindeki toplumsal katılımın “sosyal uyum” oluşturduğunu ve yerel düzeyde teröre kaynaklık eden, teröre neden olan temel koşulları ortadan kaldırdığını ifade etmektedir. Benzer şekilde vatandaşın aktif katılımının sağlandığı komşu kollama, gençlerin eğitimi ve temizlik programları gibi TDP projelerinin vatandaş arasında sosyal uyumu artırdığı ve suç korkusunu azalttığı ileri sürülmektedir (Scheider and Chapman, 2003).

Her türlü suç, düzensizlik veya terör gibi hukuk dışı eylemlerin önlenmesinde sosyal kontrol düzeyleri içerisinde en çekirdekte yer alan ailenin ve akrabalık bağının hayati önemi vardır. Örgüte katılımı etkili olan bu bağ, doğru ve yerinde projelerle dağdan inmenin de merdiveni olabilir. Gözübenli, (2008) çalışmasında, aranan bir terör sempatisi gencin, babası ile yapılan çalışmalar neticesinde babası tarafından ikna edildiğinden söz etmektedir. Alkan (2009b:52), 2006 ve 2007 yıllarında 12 ilde ailelerle yapılan görüşmelerin bir meyvesi olarak 64 PKK terör örgütü üyesinin örgütü terk ederek güvenlik güçlerine teslim olduğu bilgisini vermektedir.

Teymur (2007), terör örgütlerinin adam kazanma sürecini incelediği araştırmasında, en önemli yöntemin kendi örgüt üyeleri yoluyla kurulan arkadaşlık ilişkileri olduğunu iddia etmekte, gençlerin denetim ve kontrolü ile arkadaşlıklarının ebeveynler tarafından takibi konularına parmak bas aktadır. Yıldız ve Şahin (2010), Mardin’de yürütülen TDP faaliyetleri özelinde yaptığı değerlendirmede, Türkiye’de TDP kapsamında yapılan faaliyetlerin örgütten kaçışa ve katılımın azalmasına yaptığı olumlu etkilerden söz etmektedir.

Cinoğlu ve Sever (2011) çalışmasında, Alkan’ın (2009b) arkadaşlık, hemşericilik, akraba ilişkisi, sosyal ve kültürel faaliyetler, etnik köken ve dini duygular adı altında ortaya koyduğu terör örgütlerinin adam kazanma yolları üzerinden TDP’nin terörle mücadelede kullanımını tartışmaktadır:

Arkadaş ilişkisi başlığı altında, okul polisi gibi uygulamalarda polisin gençlere yönelik yaptığı eğitsel ve kültürel aktivitelerdeki birlikteliklerin gençlerin örgütlerin menzili dışına itmede etkin olduğundan söz edilmektedir. Akraba ilişkisi içerisinde, dağda bir akrabası olan gencin örgüte katılımının kolaylığına vurgu yapılarak Diyarbakır’da uygulamaya konulan “Komşu Kollama Projesi” gibi programların yaygınlaştırılması önerilmektedir. Hemşericilik bahsinde İstanbul, İzmir, Mersin ve Adana gibi büyük şehirlere göç eden vatandaşların, psikolojik ve fiziksel ihtiyaçlarını iyi okuyan terör örgütünün çalışmaları üzerinde durulmaktadır. TDP uygulamaları çerçevesinde göçe karar vermişlerin tespiti ve gittikleri yerlerde devletin diğer kurumlarıyla birlikte sosyal devlet ilkesi gereği illerinden tutulması çözüm olarak ileri sürülmektedir.

Terör örgütlerinin kişilerle “ilk kontağı sağlamalarında ve bunun akabinde üyeliğin aktivasyonunda” yararlandıkları önemli vesilelerden birisi sosyal ve kültürel aktivitelerdir (Cinoğlu ve Sever, 2011:36). Cinoğlu ve Sever tarafından, insanların önem verdiği düğün, cenaze ve bayramların sevinç ve üzüntülerin paylaşımı noktasında değerlendirilmesi gerektiğini, piknik, sinema, konferans, konser, sergi, konferans gibi sosyal ve kültürel faaliyetlerin önemli olduğunu aktarmaktadır. Dini değerler başlığı altında, ülkemizde dinin belirleyiciliğinden söz edilerek dini duyguların istismarının önlenmesi için Diyanet İşleri Başkanlığı daha aktif olmaya davet edilmektedir. Son olarak vurgulanan etnik kökenin kullanılması konusunda ise,

geçmişte yaşanan yanlışların kaşınması ve ötekileştirme çabasına karşı, geleneksel polislik yaklaşımıyla suçluların cezalandırılması, masum insanların güven ve desteğinin bu yolla korunması önerilmektedir (Cinoğlu ve Sever, 2011:37).

İngiltere'nin Uluslararası Terörizmle Mücadele Stratejisinin Önleme aşaması, aşırılıkların önlenmesi yoluyla teröre olan desteği azaltma ve bireylerin terörist olmalarını engelleme, terör örgütlerinin ideolojileriyle başa çıkma, şiddet ve aşırılığa karşı toplumun direncini artırma, terör örgütleri tarafından istismar edilen alanları tespit etme ve saptanan sorunları giderme amaçları etrafında sosyal projeleri ve toplum destekli polislik faaliyetlerini önemsemektedir (UTSAM, 2009).

3.2.6. Korku Ortamından Güven Ortamına Geçmek

Terörün amacı, “bilinen hedeflere ulaşmak için bir korku iklimi yaratmak, toplumda ve kişilerde bir korku, panik ve ümitsizlik duygusu yaratarak toplumsal düzeni bozarak istediği hedeflere ulaşmaktır” (Kuper'den akt. Baharçiçek, 2010:28). Aşırı korku, endişe ve evham güvensiz toplum oluşturur. Korkunun yaygınlaşması, bir panik ortamı oluşturur, akıl ve mantık devre dışı kalarak toplumda ciddi derecede huzursuzluk yaşanır. Bireyler empati yapamaz ve provokasyonlara karşı kırılgan hale gelirler. Oluşan gerilimin sürekli canlı tutulması ise şiddeti ve terör doğurmaktadır (Laçiner, 2008).

TDP'nin amaçları ve ilgi alanları arasında suç korkusunun azaltılarak toplumda huzur ve güvenin tesisi olduğu düşünüldüğünde TDP'nin korkuyu bertaraf etmede polis birimleri için çok uygun bir polislik yaklaşımı olduğu görülmektedir (Dolu ve Uludağ, 2010).

Geleneksel olarak önleyici devriye hizmetlerinin, acil çağrılara anında cevap verme çabasının ve olası suçluların yakalanması ile ilgili alınacak tedbirlerin halktaki korku düzeyini azaltmadığı yapılan çalışmalarla ispatlanmıştır. Suç korkusu, suç mağduru olma riskinin ötesinde diğer kişisel, sosyal ve çevresel etkenlerden etkilenmektedir (Moore and Trojanowicz, 1988). Başka bir araştırma, halkın önceden bilgilendirilmesi koşuluyla vatandaşla hizmet mantığında ve işbirliği temelinde yapıldığı takdirde özellikle yaya devriye hizmetlerinin vatandaştaki suç korkusunu azaltıcı etkisinin olduğunu göstermektedir (Dolu ve Uludağ, 2010). Polise duyulan güven ile suç korkusu arasındaki ters orantılı ilişki (Box vd.'den akt. Dolu ve

Uludağ, 2010:55) esas alınarak, polis-halk yakınlaşmasını ve kaynaşmasını sağlamak amacıyla pratiğe geçirilecek TDP uygulama ve faaliyetleriyle baskı ve tehditle yapılan kepenk kapatmada yaşanan korkunun önüne geçilebilecektir.

Sosyal Düzensizlik Teorisine göre fiziki ve sosyal çevre bozuklukları suç korkusunu artırmaktadır. Belediye ve ilgili kurumlarla işbirliğinin yapılabildiği bölge illerinde polisin öncülüğünde fiziki ve sosyal çevrenin düzenli ve bakımlı tutulması sağlanabilir. Sokak eylemleri sonrasında çevrenin temizlenmesi, kaldırımların tamiri, hasar gören sokak lambalarının değiştirilmesi, işyerlerinin camlarının takılması, yasadışı pankart, bayrak ve duvar yazılarının ortadan kaldırılması gibi çalışmalar korkuyu azaltıcı etki yapacaktır. TDP'nin teorik altyapısına katkı sağlayan Wilson ve Kelling'in (1982) Kırık Camlar Teorisi bu noktada terörle mücadeleye ilham vermektedir. İngiltere'de 56 kişinin hayatını kaybettiği ve 600'den fazla kişinin yaralandığı 7 Temmuz saldırıları sonrasında Londra metrosu olay yeri inceleme amacıyla sadece bir gün kapalı tutulmuştur (Chandler ve Gunaratna, 2007). 2007 yılında, Ankara Ulus Anafartalar Çarşısına yapılan saldırının ardından kısa sürede etrafın temizlenerek her şeyin eski haline getirilmesi hayatın normal akışına çekilme çabası terörle mücadeledeki korku, sindirme ve yıldırma hedefine karşı devletin geliştirdiği bir tedbir olarak karşımıza çıkmaktadır.

TDP faaliyetleriyle halkla iletişim halinde olan polis, yerel halkın endişe ve korkularından, korkunun boyutlarından zamanında haberdar olacak ve vatandaşa hizmet parolasıyla çözümü için çaba gösterecektir. TDP, problem çözme modellerinden biri olan TAMÜD'ü kullanarak korkunun boyutlarının tespit edilmesi amacıyla mülakatlar, anketler ve yüz yüze görüşmeler gerçekleştirerek çözüme yönelik analizler yapmaya, eylem planları oluşturmaya ve birimleri harekete geçirmeye yönelik tedbirler geliştirmeye uygun bir yaklaşımdır (Scheider and Chapman, 2003).

Korku bir histir ve algıya dayanır. Korku, gerçek tehditler, gerçek olgu ve olaylara dayanabilirken algı ve tahminlere dayanabilmektedir. Bir başka ifade ile tehdidin bir reel yönü bir de hissedilen, algılanan yönü vardır ve her zaman bu yönler birbirine yakın seyretmez (Dedeoğlu, 2008:22). Örneğin Amerikan CBS televizyonunun yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre, Amerikan halkının

yaklaşık yüzde (%) 50'si kendisinin veya bir yakınının terörist bir saldırıya maruz kalabileceği endişesini taşıırken ancak halkın yüzde (%) 10'u yakın zamanda bir terörist saldırı beklemektedir (Mueller, 2006:3). Kriminoloji literatürü de gerçekten bir suçun mağduru olma durumu ile suç korkusu arasında ters orantılı bir ilişki olduğunu gösteren sayısız örneklerle doludur (Dolu ve Uludağ, 2010:47).

Gerçek veya kurgu toplumda korku oluşumu/korku inşasında en önemli rol medyaya düşmektedir. Teröristler, daha eylemlerini gerçekleştirmeden önce eylemin medyada geniş yer bulmasını amaçlarlar ve medyayı halk üzerinde korku ve panik oluşturmak amacıyla maksimum düzeyde kullanmanın yollarını araştırırlar (Ganor, 2005). Terörizm bir propaganda mücadelesidir ve bu mücadelede medyanın çok önemli bir yeri vardır (Laqueur, 1999). Diğer taraftan, etnik şiddet ve terör eylemlerinin toplumda ayrışmalara ve kamplaşmalara neden olduğu bilinmektedir ((M.Yılmaz, 2007). Ülkemizde terörün tırmanışa geçtiği dönemlerde aşırı Kürt ve Türk milliyetçilik hisleri artış göstermektedir. Yaşanan kayıplar ve dökülen kan ve gözyaşları, aşırı milliyetçilik duygusunu körüklerken örgütün daha sert ve acımasız bir mücadeleye girmesine, güvenlik güçlerinin de aynı his ve duygularla teröre karşı daha katı önlemler almasına neden olmaktadır (Bal, 2006a). Bu açıdan polis, basın, medya ve diğer kitle iletişim araçlarını kullanarak halka yönelik yapacağı bilgilendirmelerle korku ve belirsizliğin giderilmesini, halkın kendisini güvende hissetmesini sağlarken terör örgütlerinin propagandası ile yanlış düşüncelere kapılmasını engelleyecektir (Scheider and Chapman, 2003).

3.3.TÜRKİYE'DE TERÖR MÜCADELE VE TDP FAALİYETLERİ

Bu çalışmanın birinci bölümünde, Türkiye'de yürütülen TDP faaliyetlerinin, TDP ilke ve prensiplerine paralel olarak, uygulandığı coğrafyanın ve yaşayan insanların güvenlik sorunlarına odaklandığı ifade edilmiştir. Bu doğrultuda ülkemizde terör eylemlerine konu olan bölgelerde yapılan TDP faaliyetlerinin daha çok o bölgede yaşayan insanların devletle barıştırılması, güven ve desteğinin kazanılması ve özellikle gençlerin terör örgütlerine katılımlarının önüne geçilmesini amaçladığı üzerinde durulmuştur (Yıldız ve Şahin, 2010).

Çalışmanın ikinci bölümde, terörle mücadelenin tarihi, uygulama biçimleri ile Dünyadan ve Türkiye’den örnekler verilmiştir. İspanya’nın ETA ile mücadele serüveninde, baskıcı ve caydırıcı teröristle mücadele yöntemlerinden yumuşak ve uzlaşmacı politikalara geçişine yer verilmiştir. İngiltere’nin IRA ile mücadelesindeki değişim kısaca ele alınırken Londra saldırıları sonrasında hazırlanan Uluslar arası Terörizmle Mücadele Stratejisi kısmen detaylı olarak anlatılmıştır. İkinci bölümde ayrıca, Türkiye’de Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yürütülen sosyal içerikli proje ve faaliyetlerden “proaktif önlemler” ve “demokratikleşme projeleri” adı altında Alkan (2009a) ve Durna’dan (2008) alıntı yapılarak bahsedilmiştir. Bu kısımda Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yürütülen TDP faaliyetlerine ve ilk değerlendirme sonuçlarına bazı örnekler üzerinden yer verilecektir.

Sosyal uygulama projeleri konusu içerisinde akla ilk gelen, Kalkınma Bakanlığı tarafından mali açıdan desteklenen Sosyal Destek Programları (SODES)’dir. Akbulut ve Beren’e (2012:264) göre SODES projeleri, devletin “bölgesel sosyal kalkınmışlık farklılıklarını azaltmak üzere uygulamaya koyduğu büyük ölçekli ve geniş kapsamlı pozitif ayrımcılık programlarıdır.” SODES, uygulamaya başladığı 2008 yılından bu yana Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin kalkınmasına önemli katkı sağlamaktadır (Akbulut ve Beren, 2012). Kalkınma Bakanlığı’nın 2012 yılındaki SODES projeleri için açıkladığı miktar yaklaşık 196 milyon TL. olarak (Kalkınma Bakanlığı, 2013) açıklanırken uygulamaya başladığı 2008 yılından bu yana SODES’lerin toplam bütçesi 674.347.748 TL olarak gerçekleşmiştir (Kalkınma Bakanlığı, 2013a). SODES *Projelerinin amaçları;*

- *“Toplumsal bütünleşmeyi güçlendirmek*
- *Sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesini artırmak*
- *Beşeri sermayeyi geliştirmek*
- *Toplumun dezavantajlı kesimlerine fırsatlar sunmak*
- *Gençlerin ve kadınların istihdam edilebilirliğini artırmak*
- *Mesleki eğitim imkânlarını genişletmek*
- *Çocukları, gençleri ve kadınları kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere yönlendirmek*
- *Çocukların ve gençlerin ülkemizin diğer bölgelerindeki akranlarıyla kaynaşmalarını sağlamak”*

olarak tanımlanmaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2012, 2013a).

Diğer yandan, 2012 yılında Kalkınma Bakanlığı ile Emniyet Genel Müdürlüğü arasında imzalanan protokolle Toplum destekli polislik hizmetlerinin finansmanını karşılamak amacıyla yeni bir sosyal program uygulamaya konulmuştur. EGM, Asayiş Dairesi Başkanlığı yetkililerinin ifadelerine göre, “Güvenli Hayat ve Güvenli Gelecek için Çocuk ve Gençler Sosyal Koruma ve Destek Programı (ÇOGE P)”, emniyet personelinin SODES uygulamalarına gösterdiği ilgi ve elde ettiği başarının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

ÇOGE P, çocuk ve gençlerin kişisel ve sosyal gelişimlerinin sağlanması çerçevesinde toplumsal açıdan korunmalarına ilişkin tedbirlerin yaşama geçirilmesi, bu kapsamda kendilerine sosyal ve eğitim desteği sağlanarak topluma faydalı bireyler olarak yetiştirmelerine katkıda bulunmayı, kente göçle gelmiş, uyum sağlayamamış veya diğer dezavantajlı toplum kesimlerinin şehir yaşamına dâhil edilmesini ve güvenli yaşama dolaylı olarak olumsuz yönde etki eden yoksunlukları azaltmayı amaçlamaktadır. 2012 yılında 17 ilde, 2013 yılında 37 ilde ve 2014’te ise 81 ilde uygulamaya başlayacak programın 2016 yılı sonuna kadar devam etmesi öngörülmektedir. ÇOGE P için beş yılda 120 Milyon TL kaynak planlaması yapılmıştır (EGM, Asayiş Dairesi Başkanlığı, 2013).

Türkiye’de TDP anlayışı etrafından SODES, ÇOGE P veya başka destek programları içerisinde terör sorununun çözümüne katkı getireceği düşüncesiyle polis tarafından çok çeşitli sosyal içerikli çalışma yapılmaktadır. Batman Emniyet Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen şu etkinlikler buna örnek olarak gösterilebilir: Bir ilköğretim okuluna kütüphane kurulmuş, hediye edilen kitaplarla kütüphane zenginleştirilmiş, ziyaret edilen okullardaki televizyon, bilgisayar, projeksiyon cihazı, kitap gibi ihtiyaçlar karşılanmış, basketbol potaları tamir edilmiştir. Çocuklarla piknikler yapılmış, oyunlar oynanmış, futbol turnuvaları yapılmış, 73 okula hediye edilen masa tenisi takımlarıyla gençlerin spor yapması sağlanmış, özel günler vesilesiyle hediyeler takdim edilmiş, dar gelirli ailelerin çocuklarına gıda, kıyafet ve kırtasiye malzemesi yardımları yapılmıştır. Ramazan ayında, Batman Polisevinde çocuklar ve aileleriyle iftar yemeği yenmiş, yapılan aile ziyaretleriyle halkla diyalog ortamı oluşturulmuştur (Batman Emniyet Müdürlüğü, 2010).

Batman Emniyet Müdürlüğünce 2010 yılında üç SODES projesi yapılmıştır. Polis Teşkilatının kuruluş yıldönümlerinde geleneksel olarak “Gençlerin Gözüyle Polis” konulu resim, şiir ve kompozisyon yarışmaları yapılarak, kazanan öğrencilere çeşitli hediyeler ve yurt gezisi imkânı sunulmuştur. Yine 11 ilde Ortaöğretim Kurumları arasında düzenlenen “İdeallerimizdeki Yarınlar” konulu kompozisyon yarışması Bahçeşehir Üniversitesi ve Milli Eğitim Bakanlığı işbirliğinde gerçekleştirilmiştir. İkinci SODES projesi, gençler arasında madde bağımlılığını önlemeyi amaçlayan “Gençlik ve Güvenli Yarınlar” projesidir. Bu kapsamda konferanslarla gençlerin ve ailelerinin bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi, eğitimcilerin bu konuda özel olarak yetiştirilmesi, anket çalışmalarıyla sorun ve ihtiyaçların tespit edilmesi, afiş ve slogan yarışmaları yapılması planlanmaktadır.

Üçüncü SODES projesi aile içi iletişimde yaşanan problemleri en aza indirmek, mağdur ve kilit öneme sahip anneleri bilgilendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Polis eşleri, öğretmenler, öğrenciler ve mahalle sakinlerinden oluşturulan yirmi adet gruba ilgili konularda eğitim verilmiştir. Projenin hedefi, proje grupları aracılığıyla yaklaşık 5000 bayana ulaşmaktır. Ev ziyaretleri sırasında fikir paylaşımları yapılmış, aile içi iletişim ve çocuk gelişimi konularında bilgilendirme ve paylaşım yapılmış, aynı zamanda ihtiyacı olanlara psikolog desteği sağlanmıştır (Batman Emniyet Müdürlüğü, 2010).

Batman Emniyet Müdürlüğü tarafından başlatılan bir başka çalışmada, “155 Polis İmdat” telefonuna cevap vermek üzere Kürtçe bilen personel görevlendirilmesi uygulamasıdır. Bu uygulamayı değerlendiren Eczacılar Odası Başkanına göre; “...Kürtçeyi bilen, bölgenin örf ve adetlerini, inanç yapısını bilen polislerin alınması, halkı rahatlatacak kendinden bilecek, halkın adalet duygusunu pekiştirecek, güven ve huzur ortamını tesis edecektir” (Batman Emniyet Müdürlüğü, 2010:24).

3.4. TDP FAALİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

TDP anlayışına paralel genel anlamda yürütülen sosyal projelerin değerlendirilmesi amacıyla Kalkınma Bakanlığı tarafından bir rapor hazırlanmıştır. SODES’in Değerlendirilmesi Araştırma Raporunda (2013b:288) projelerden “duygusal ve fonksiyonel” faydalar elde edildiği belirtilirken bölgede eğitim düzeyinin

yükselmesi, istihdam edilebilirliğin artması, sosyalleşme imkanların çoğalması, devlete karşı bakışın olumlu yönde değişmesi, kurumlara yeni bir vizyon kazandırılması ve kurumların halk nezdindeki prestijlerinin yükselmesi gibi faydalardan söz edilmektedir. Projelerin sonunda yeterince istihdam sağlanmamasının hayal kırıklığı oluşturduğu ve projelere kazanç elde etmek için yaklaşan sivil toplum kuruluşlarına dikkat edilmesi gerektiği, SODES uygulamalarının kritiği anlamında ortaya çıkan tespitlerdir.

Dikici (2008b), toplum destekli polislik çalışmalarının PKK terör örgütünün eleman devşirmesine yönelik önleyici bir etki yapıp yapmadığına yönelik yaptığı çalışmada önemli tespitlerde bulunmaktadır. Şanlıurfa ilinde yapılan toplum destekli polislik projelerini değerlendirdiği çalışmasında Dikici (2008b), yapılan çalışmaların yararlarını şu şekilde açıklamaktadır:

Çocukları terör örgütüne katılmış olan ailelerle yürütülen ikna çalışmalarında önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Şanlıurfa'da 2002-2006 yılları arasında ziyaret edilerek iletişim kurulan çocuğu dağda 50 aile içerisinde 12'si çocuklarını eve dönme konusunda ikna etmişler, terör örgütü üyesi bu gençler uzun ikna çabaları neticesinde polise teslim olmuşlardır. Dikici (2008b) aile görüşmelerinde, polislerin yanında sivillerin de inisiyatif olarak projelere dahil olması gerektiğini, politikacılar, eğitilmiş sivil gruplar, deneyimli psikologlar ve işinin uzmanı ilgili diğer meslek grupları üyelerinin daha fazla rol alması gerektiğini savunmaktadır.

Dikici'nin (2008b) sözünü ettiği bir başka projede sokaklarda yaşayan çocuklara el uzatılmıştır. Çocuklar yabancı dil ve bilgisayar gibi konularda kurslara alınmışlar, kurs sonunda turist rehberliği yapmaya başlamışlardır. Bu proje kapsamında 55 öğrencinin sokaktan kurtarıldığı ve meslek sahibi yapıldığı kaydedilmektedir. Okuldan kaçan, okulu asmayı alışkanlık haline getiren çocuklara yönelik geliştirilen projede, okul polisleri okul saatlerinde cadde ve sokaklarda devriye gezerek okula gitmemiş veya okuldan taşmış çocuk aramışlardır. Okulu astığı tespit edilen çocukların, okula gitmeme nedenleri üzerinde yapılan çalışmaların sonucunda okul yönetimi ve ailelerle işbirliği içerisinde okula devamlılık oranları yükseltilmiştir.

Dikici'nin (2008b) açıkladığı uyuşturucu ve madde bağımlılığı ile mücadele amaçlı projede çocuklar, riskli bölgelerden uzaklaştırılmış, onlara yiyecek ve kıyafet yardımında bulunulmuş ve sağlık merkezlerinde tıbbi tedaviye alınmışlardır. Tedavi sonunda aynı çocukların sosyal faaliyetlere dahil edilerek topluma tekrar entegre olmalarına çalışılmıştır. Bu proje polisler, psikologlar, psikoterapistler ve aile danışmanları ortak çalışmışlardır. Bu proje kapsamında, 2003-2007 arasında temas sağlanan 82 madde bağımlısı çocuktan 71'inin bağımlılıktan kurtulurken 11 tanesinin polis tarafından takip ve kontrolünün devam ettiği Dikici (2008b) tarafından ileri sürülmektedir.

Şanlıurfa ilinde gençlere yönelik pek çok proje ve programın bir yansıması olarak gençlerin karıştığı suç oranlarında kayda değer bir azalma meydana geldiği iddia edilmektedir. Örneğin Şanlıurfa'da 2002 yılında gençler tarafından 923 suç işlenmişken, 2006 yılında bu sayı 397'ye düşmüştür. Benzer şekilde gençlere yönelik işlenen suçlar da 2002 yılında 1026 iken, 2006'da 590'a gerilemiştir (Dikici, 2008b:136). Benzer şekilde projeler sonunda yapılan değerlendirme anketlerine *“polis hakkındaki düşüncelerim tamamen değişti, artık bir daha arabaları çizmeyeceğim”* diye söz veren çocukların sözlerini tuttukları, Şanlıurfa'da 2002 yılında araç çizme olayının bir önceki yıla kıyasla %95 oranında düşüş gösterdiği ileri sürülmektedir (Dikici, 2008b:133). Projelerin faydaları çocuklarla bağlantılı olan suç oranlarını düşürmekle kalmamakta buna ilave olarak polisle gençler arasında iletişimin ve iyi ilişkilerin gelişmesine de yol açmaktadır. TDP projelerinin bir faydası da tamamen polisle ilgilidir. Projeler, polisin bakış açısını genişletmekte, poliste halkla birlikte çalışma yönünde bir değişim ve dönüşüm sağlamaktadır (Dikici, 2008b:134).

Bir başka çalışmada, SODES benzeri yürütülen sosyal proje ve faaliyetlerin, Türkiye'nin terörle mücadele anlayışında bir değişim yaşandığının bu değişimin “teröre karşı parçalı mücadeleden bütüncül mücadeleye, cezalandırma odaklı stratejilerden yaşatma odaklı stratejilere” geçildiğinin bir işareti olduğu ileri sürülmektedir (Akbulut ve Beren, 2012:262). Akbulut ve Beren (2012), SODES projeleri özelinde, terörü önleme adına yapılan sosyal, siyasal ve ekonomik projelerden yararlanan kişilerin terör ve terörle mücadelede konusunda ne düşündüklerini öğrenmeyi amaçlayan bir çalışma yapmışlardır. Çalışma sonucunda,

katılımcıların sadece yarısının teröre karşı duyarlılıklarının geliştiği ve bu nedenle (terörden mağdur olmamak için) kendilerince bir dizi önlem ve tedbirler de alabilecekleri sonucu ortaya çıkmıştır. Nihayetinde terör yoğun bölgelerde gerçekleştirilen sosyo-ekonomik projelerin, terörü önleme sürecine önemli katkılar sağladığı kamuoyu tarafından kabul edilmesine rağmen bu katkının derecesi, artıp artmayacağı, nasıl daha etkin hale getirilebileceği, hala cevap bekleyen konulardandır (Akbulut ve Beren, 2012).

Delice ve Dağlar (2011), Türkiye’de Kars Emniyet Müdürlüğü bünyesinde bir toplum destekli polislik örneği olan “Vatandaş Polis Akademileri”ni (VPA) terörizmle mücadelede alternatif bir taktik olarak uygulamaya koymuşlardır. Yaşları dörtte üçün üzerinde 18 ile 30 arasında değişen 200’ün üzerinde vatandaş, 6-7 ay süren VPA programına alınmışlar, polis, polisin görevleri ve suçla ilişkili konulardaki eğitimlerle birlikte bazı polisiye görevlere polislerle birlikte katılmışlardır. Vatandaş polis akademileri programına katılan vatandaşların algıları, düşünceleri ve polise, polis görevlerine ve suçla ilgili konulara karşı tutumlarının değişip değişmediğini görmek amacıyla VPA öncesi ön test ve sonrasında son test uygulaması yapılmıştır.

VPA uygulaması sonrasında yapılan ölçe ve değerlendirme sonuçları, vatandaşların VPA uygulamasını faydalı, eğitici ve eğlenceli bulduklarını, polisi, polislik görevlerini ve polis davranışlarını daha iyi anladıklarını, suça ve çevrelerindeki şüpheli durumlar hakkında duyarlılıklarının arttığını göstermiştir. Sonuçları yorumlayan araştırmacılar; Kars Emniyet Müdürlüğü bünyesinde yapılan VPA uygulamasının “halkın desteğini kazanma ve polisle vatandaş arasında yakın ilişkilerin kurulması” açılarından faydalı bulunduğunu, programa katılanların “polise, hükümete ve devlete olan güven ve saygılarının büyük ihtimalle arttığını” ve bunun da “terörle mücadele açısından önemli bir kazanç” olduğunu savunmuşlardır (Delice ve Dağlar, 2011:21-22).

Pickering vd. (2008) TDP yaklaşımı üzerinden yumuşak güç ağırlıklı polislik uygulamasının terörizmle mücadeledeki yerini araştırmışlardır. Araştırma, Avustralya’nın Victoria eyaletinde, farklı birimlerde görev yapan polisler, etnik ve kültürel farklılıkları olan topluluk temsilcileri ve vatandaşlar üzerinde anket ve

mülakat yöntemleri kullanılarak yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre terörizmle mücadele ve etnik/kültürel farklılık gösteren bölgelerde görevli polisler TDP'yi “terörizmle mücadele polisliğinde önemli bir yol ve araç olarak görmektedirler” (s.91). Bu birimde çalışan polisler, “Çok Kültürlü Toplulukla İrtibat Polis Birimi” personelinin çalışmalarını överken, terörizmle mücadele bağlamında halkla birlikte yapılan çalışmaların önemli olduğunu ifade etmişlerdir (Pickering vd., 2008:100). Araştırmadan önemli bir de öneri çıkmıştır: Bu yöntemden daha fazla verim elde edebilmek için polisin “kültürel okuryazarlığı” artırılmalıdır. Kültürel farklılıkları olan bölgelerde görevli polislerin halka etkileşim kalitesinin artırılması, bu yönde yapılacak eğitim ve bilgilendirme çalışmalarına bağlıdır. Toplum Destekli Polisliğin sosyal refaha ve demokrasiye olan katkısı polise anlatılmalıdır. Araştırmada ayrıca, TDP çalışmalarının polisin “güven kazanma” ve “meşruiyetinin sağlamlaştırılması” konularında etkili bir yöntem olduğu araştırmaya katılanlar tarafından dile getirilmiştir (Pickering vd., 2008:102).

Araştırma sonuçlarını yorumlayan Pickering vd.'e (2008:106) göre, özünde TDP anlayışını barındıran terörizmle mücadele polisliğinde sosyal uyum yaklaşımı, özellikle etnik çeşitliliği olan toplumlarda sosyal, kültürel ve hukuki refahın oluşturulmasında önemli katkı sağlamaktadır. Bu yaklaşım, eşitlik, hesap verebilirlik ve hukukun üstünlüğü ilkelerine vurgu yapması dolayısıyla polisle halk arasındaki güvenin artırması ve meşruiyetin sağlamlaştırılmasına katkı sağlamaktadır.

A. Ekici (2010), Türkiye’de sekiz hapisanede bulunan terör itirafçılarına yönelik yaptığı anket ve mülakat çalışmalarında, Türkiye’deki güvenlik güçlerinin uygulamalarının terör örgütlerinin adam kazanması üzerine bir etkisinin olup olmadığını araştırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, güvenlik güçlerinin “kaba davranışları, ayrımcı davranmaları ve yerel değerlere saygı göstermemeleri” terör zanlıları tarafından terör örgütüne katılmalarında önemli etkenler olarak değerlendirilmiştir. “Kendisi veya aile bireylerinden birisi kötü muameleye maruz kalmış olanlardan %80’i terör örgütüne katılma kararında güvenlik güçlerinin tavır ve davranışlarının etkisi olduğunu” ifade etmiştir (A. Ekici, 2010:45). Bu sonuç, “güvenlik güçlerince zor kullanılan her yurttaşın terör örgütü tarafından istismar edilmeye açık potansiyel bir terörist adayı” (Bal, 2002:143) olduğu tezini doğrulamaktadır. A. Ekici’nin (2010) çalışmasında, araştırmaya katılan itirafçıların

yüzde (%) 90'ından fazlası, “zamanında güvenlik güçleri tarafından toplum destekli polisliğin uygulanması durumunda terör örgütüne katılmayı yeniden değerlendireceklerini” ifade etmişlerdir (s.46). İtirafçıların bu değerlendirmesinden hapisanelerde yatan terör mahkûmlarının polisin uyguladığı toplum destekli polislik proje ve etkinliklerinden haberdar oldukları, olumlu olarak değerlendirdikleri ve TDP faaliyetlerini geç kalınmış olarak gördükleri sonucu ortaya çıkmaktadır.

Araştırma sonuçlarını yorumlayan A. Ekici, (2010) TDP anlayışının terörle mücadele kullanımını da içeren şu değerlendirmede bulunmaktadır:

Terörle mücadele edebilmek için çok boyutlu pozitif düşünmek, mümkün mertebe problemin kaynağındaki her kesimden insanı, organizasyonu toplumsal çözüm sürecine dahil etmek gerekir. Bu amaca hizmet edebilecek özellikle güvenlik güçleri açısından bakıldığında, en uygun yöntem toplum destekli polislik ve kamu hizmeti felsefesinin bütün bireyler ve bütün kamu kurumları tarafından benimsenmesi ve gönülden uygulanmaya konulmasıyla mümkün olacaktır (s.47.)

Gözübenli (2008) 2005 yılında Diyarbakır'da polisle toplum arasındaki kopukluğu gidermek amacıyla yapılan TDP faaliyetlerinden örnekler vermektedir: Yaya devriyelerle günde en az dört ya da beş esnaf ve işyeri ziyaretleri yapılmış, iş yeri sahiplerine endişe ve sorunları sorulduktan sonra alınan cevaplar rapor halinde sorumluluk bölgesindeki polis birimlerine aktarılmıştır. Vatandaşla geniş katılımı olarak yapılan toplantılarda polisin yeni stratejisi halka anlatılmaya çalışılmıştır. Gözübenli'nin (2008) aktarımıyla ikili görüşmeler ve toplantılara özellikle Diyarbakırlı iş adamı, tüccar, öğretmen ve diğer toplum liderlerinin katılımına özen gösterilmiştir.

TDP Şube Müdürlüklerinin henüz İl Emniyet Müdürlükleri bünyesinde kurumsal olarak bulunmadığı 2005 yılında yapılan toplum destekli polislik çalışmalarının sonuçlarını Gözübenli (2008) şu şekilde aktarmaktadır: “2007 yılının Ocak ayında ziyaret edilen 365 iş yeri sahibinin yüzde (%) 93'ü, Şubat ayında ziyaretine gidilen 414 iş yeri sahibinden yüzde (%) 88'i faaliyetlerle ilgili olumlu geri bildirimde bulunmuşlardır (s.30).” Gözübenli (2008) tarafından vatandaşın yardımıyla iki büyük gasp olayının çözüldüğü, bazı işyeri sahiplerinin haber vermesiyle PKK terör örgütünün provoke edeceği öğrenilen gösterilerin engellendiği vurgulanmıştır. Yapılan TDP çalışmaları sonunda vatandaşın 155 Polis İmdat telefonuna yaptığı çağrılarda artış olduğu ileri sürülmektedir.

3.5. TDP UYGULAMALARINDA YAŞANAN SORUNLAR VE ÖNERİLER

Devletin terörle mücadele yönteminde bir değişime giderek başlattığı “proaktif önlemler” ve “demokratikleşme projelerinin üzerinden çok fazla zaman geçmemiştir. Polisin, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi özelinde geliştirdiği ve uygulamaya koyduğu TDP proje ve faaliyetlerinin üzerinden de ancak üç beş yıl gibi bir zaman geçmiştir. Geline süreçte, dünyadaki TDP uygulamalarında yaşanan sorunlara benzer sorunlar ortaya çıktığı, bazı zorlukların da terörle mücadeleden kaynaklandığı dikkat çekmektedir.

Toplum destekli polislik birimlerine yönelik getirilen eleştirilerin başında, TDP’nin bir birimin tekelinde değil, bir felsefe olarak tüm polis birimlerince benimsenmesi ve uygulanması gerektiği görüşü gelmektedir (Trajonawicz, 1983; Gül, 2011). Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde, polis tarafından yürütülen sosyal proje ve faaliyetler, TDP Şube Müdürlükleri, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünün Bilgilendirme ve Önleme Faaliyetleri Büro Amirliği ve Çocuk Şube Müdürlükleri ağırlıklı olarak üstlenilmektedir. Gözübenli ve Akbaş (2009), diğer polis birimlerinin anlayış farklılığından dolayı projelerde gerektiği zamanlarda destek ve katkı vermeyebileceğini ileri sürmektedir. Scheider and Chapman (2003), TDP’nin henüz felsefe olarak tüm birimlerin düşünce altyapısı ve uygulama yöntemlerine yerleşmediği durumlarda projelerin diğer birimler tarafından sahiplenilme sorunu yaşanacağına dikkat çekmektedir. Yıldız ve Şahin (2010) ise müstakil bir birimin birinci derecede sorumluluğunda ve rehberliğinde TDP faaliyetlerinin yürütülmesinin terörle mücadele özelinde ideal bir uygulama biçimi olduğunu savunmaktadır.

TDP proje ve faaliyetleri yapan birimler haricinde kalan polislerden bir kısmının yapılanları sahiplenmemesinin, destek olmamasının arkasında farklı etkenler bulunabilmektedir. Birincisi, terörle mücadele yaşanan can kayıplarının polisler arasında ön yargılar oluşturmaları, bu nedenle klasik polislik ve bilinen teröristle mücadeleden başka bir yol ve yöntemin işe yaramayacağı yargısıdır. Bazı polislerde oluşan olumsuz algı, polisleri toplumla iç içe olma konusunda bir isteksizlik, çekingenlik ve tedirginliğe sevk ederken TDP faaliyetlerine kuşkuyla yaklaşılmasına neden olabilmektedir. TDP’yi yumuşak, etkisiz ve ödün veren bir

yöntem olarak değerlendiren algının değiştirilmesi için polis yöneticilerine “örnek liderlik sergileme,” “görev tanımlamaları yapma,” “amaç ve beklentiler konusunda ikna ve bilgilendirme çalışmaları yapma,” “resmi ve gayri resmi ödüllerle personeli motive etme” gibi yollar denemesi tavsiye edilmektedir (Gözübenli ve Akbaş, 2009:83,84). Sonuç itibariyle, TDP ilke ve prensiplerine göre terörle mücadele ederken diğer polisler tarafından yapılan yanlış tutum ve davranışlar TDP projelerinin etkinliğini zedeleyebilmektedir. Yıldız ve Şahin (2010), sorunun aşılması için “bilgilendirme, kararlılık, planlı hareket ve ödüllendirme mekanizmalarının kullanılmasını” önermektedir.

Türk polis teşkilatındaki statükocu birikimin de TDP uygulamaları için önemli bir sorun olduğunu söyleyen Cinoğlu ve Sever (2011), yapılan uygulamaların ve deneyimlerin bu “eşiğin aşıldığını” gösterdiğini iddia etmektedir.

Terörist ailelerle, hatta terör örgütü sempatanlarıyla yürütülen yapıcı görüşmeler bu eşiğin aşıldığının göstergesi kabul edilebilir. Bunun yanında sokak eylemlerinde kullanılan çocuklarla ilişkilerin gayet yapıcı ve yaş odaklı oluşu da polisliğin geleneksel katı uygulamalar dışına çıkarak, terör sorununu bitirmek maksadıyla uzlaşa temelli bir yöntemin benimsendiğinin delilleridir (s.33).

TDP proje ve faaliyetlerinde kurum içi veya kurum dışı politika birliği ve koordineli hareket ve işbirliği TDP’nin başarısı için oldukça gereklidir. Durna (2008), Türk polisi tarafından terörizmle mücadele perspektifi içerisinde proaktif bakış açısını yansıtan pek çok proje başlatıldığını, ancak yapılan çalışmalarda “kapsayıcı ve sistematik yaklaşımın eksiklik” olduğuna dikkat çekmektedir.

Gül (2011) TDP’nin başarısı için, polis yöneticilerinin yeni anlayışı gerçekten benimseyip uygulamaya koymasının önemine dikkat çekmektedir. TDP faaliyetlerinin sistemli ve koordineli bir şekilde yürütülebilmesi için Vali ve Emniyet Müdürünün projelere sahip çıkmaları oldukça gerekli bir durumdur. Üst düzeyde oluşan inanmışlık, üst düzeyde koordinasyonu sağlarken politika birliğini de sağlamış olacaktır. Bölge illerine son yıllarda yapılan Vali ve Emniyet Müdürü atamalarında bunun gözetildiği en azından görünen biçimiyle yeni atanan Vali ve Emniyet Müdürlerinin yeni terörizmle mücadele konseptine ve toplum destekli polislik faaliyetlerine destek verdiği görülmektedir.

TDP uygulamalarında yaşanabilecek diğ er bir sorun bölge halkının TDP faaliyetlerine katılma konusunda isteksiz ve çekingen bir tavır sergileyebilmektedir. “Geçmişte yaşanan olumsuzluklar yüzünden devlet görevlilerinden uzak durma ve terör örgütünün tepkisinden çekinme bu durumun temel iki sebebi olarak” ortaya çıkmaktadır (Yıldız ve  ahin, 2010:227). Bu nedenle Yıldız ve  ahin (2010) tarafından, halkın katılımını teşvik amacıyla yetişkinlere kıyasla olumsuz anlamda devletle daha az temas kurmuş olan ve sosyal programlara katılmaya daha istekli olabilecek çocukların ve gençlerin hedef grup olarak seçilmesi  onerilmektedir.

Sonuc  olarak, dünya ve Türkiye literatürü TDP yaklaşımının terörle mücadeledeki yerini gösterir konular içermektedir. Farklı açılardan TDP’nin ilke, prensip ve öncelikleri itibariyle terörle mücadele için fırsatlar sunduğu bu bölümde görülmüştür. Türkiye’de Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yürütülen TDP faaliyet ve projelerinin sonuçları ve ilk değerlendirmeleri literatüre yansım  olmakla birlikte bu çalışmanın ilerleyen bölümlerinde elde edilen çalışma bulgularıyla birlikte ele alınacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Bu bölümde, problem durumu ve araştırma soruları, araştırma modeli ve gerekçesi, araştırma evreni ve örneklemin hangi kriterlere göre belirlendiği, veri toplama aracı olarak ne kullanıldığı, verilerin nasıl toplandığı, verilerin nasıl analiz edildiği ve bulguların nasıl yorumlandığı ile araştırmanın kapsam ve sınırlılıkları üzerinde durulmuştur.

4.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ VE GEREKÇESİ

Türkiye’de 30 yılı aşkın bir süredir etnik terörle mücadele edilmektedir. Türkiye’de güvenlik güçleri eliyle teröristle mücadele ağırlıklı yöntemler kullanılırken geçen süreçte terörizmle mücadele yönünde önemli adımlar atılmaya başlanmıştır. Terörizmle mücadele yöntemi, terör sorununun altında yatan siyasal, ekonomik, sosyal veya kültürel nedenlere odaklanan, çözüme katkı yapabilecek tüm aktörleri aynı karede buluşturmayı hedefleyen temel hak ve hürriyetlere, insani değerlere saygı duyan bir anlayışla ortak çözümler üretilmesini amaçlayan bir yöntemdir (Özeren, 2010b).

Terörizmle mücadele konsepti içerisinde vazgeçilmez bir aktör olan polis, genel olarak davranış biçimi, halkla iletişimi, halkın güven ve desteğinin kazanılmasına yönelik çabaları ile örgüte katılımın engellenmesine yönelik projeli faaliyetleriyle oldukça değerli bir rol üstlenmektedir. Polis, son yıllarda suçla mücadelede toplum destekli polislik anlayışını polislik mesleği içerisinde hakim kılmaya çalışırken özellikle terör olaylarına sahne olan şehirlerdeki TDP hizmetleri dikkat çekicidir. Kalkınma Bakanlığı tarafından bütçe olarak desteklenen ve Emniyet Genel Müdürlüğü merkez teşkilatı tarafından teşvik edilen toplum destekli polislik proje ve faaliyetleri, yeterli olmasa da son zamanlarda bilimsel çalışmalara konu olmakta ve farklı açılardan ölçülmektedir.

Toplum destekli polislik, gelişmiş ülke polisleri tarafından suçla mücadelede yarım asırdır uygulanan bir polislik anlayışıdır. Bu polislik yaklaşımı, ABD,

İngiltere, Kanada, Avustralya gibi ülkelerde toplumsal barışın sağlanması, farklı din, mezhep, kültür, etnik kökenden gelen insanları kaynaştırmak ve sosyal bütünleşmeyi sağlamak, polislik hizmetlerinden yararlanan halk kesimleri için eşitlik oluşturmak gibi amaçlar etrafında da uygulanmaktadır. TDP, etnik çatışmaların sıkça yaşandığı Balkanlar, Afrika kıtası ve Orta Asya ülkeleri için uluslar arası kuruluşlar tarafından önerilmekte ve bu ülkeler için modeller geliştirilmektedir (Dikici, 2008a).

Türkiye’de Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yürütülen TDP faaliyetlerinin teröre neden olan etkenlerin ortadan kaldırılması, gençlerin terör örgütünün tuzağına düşmemesi, bölge halkının devletle yakınlaşması ve bölgede huzur ve güvenin tesisi gibi konularda ne gibi katkılar sağladığının veya sağlamadığının araştırılmasına ihtiyaç vardır. Konu üzerinde betimsel düzeyde kaleme alınan birkaç makale dışında ampirik olarak konuya yaklaşan bir çalışma mevcut değildir. 40.000 insanın yaşamına mal olan, 300 milyar doların üzerinde ekonomik kayba neden olan (Erjem ve Gödelek, 2010) Türkiye’nin son 30 yıldır en büyük problemi olan terör konusunda yapılanların elbette bilimsel araştırmalarla ölçülmesi gerekir. TDP Şube Müdürlüklerinin tüm şehirlerde yapılanmasının üzerinden dört yıl gibi bir süre geçmiştir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yürütülen TDP projelerini konu alan basılı kaynaklar incelendiğinde, ulusal basına yansıyan haberlere bakıldığında, bu projelerde görev yapmış polislere kulak verildiğinde çarpıcı iddialarla karşılaşmaktadır.

Bu gerekçelerle bölgede yürütülen TDP uygulamalarının bilimsel olarak ele alınması, uygun araçlarla ölçülmesi, analiz edilmesi, çok boyutlu olarak alan uzmanları ile birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu noktada bu çalışma, Türkiye’de terörün yoğun olduğu bölgelerde yapılan Toplum destekli polislik faaliyetlerinin terörle mücadeledeki yerini görmek, uygulanan TDP projeleri ile ilgili yaşanan sorunları çözüm önerileri ile birlikte ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Bu ve benzeri çalışmalar hem teorik çerçevede terör ve TDP çalışan akademisyenlere hem de alanda bizzat terörle mücadele eden güvenlik güçlerine iyi bir kaynak teşkil edecektir. Devletin terörle mücadelede politikasını belirleyen siyasiler ve bürokratlardan oluşan karar vericiler için yol gösterici olacaktır. Araştırma sonuçlarının sadece terörle mücadele eden polis için değil, jandarma

teşkilatı başta olmak üzere, terörü besleyen kaynakların kurutulmasında etkin rol üstlenebilecek diğer kamu ve özel kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşları için de uyarıcı, uyandırıcı ve cesaretlendirici bir etki yapacağı beklenmektedir.

Araştırma konusunun, terörle mücadele gibi çok yönlü ve çok boyutlu bir alan olması, TDP anlayışının tek bir tanımlamaya sığmayan oldukça geniş ve kapsamlı bir anlayış olması ve buna ek olarak TDP'nin Türkiye uygulamalarının kendine özgü yapısının olması dolayısıyla çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Bilimsel araştırma yöntemleri ikiye ayrılmaktadır: “Nicel Araştırma Yöntemi” (Quantitative Research Design) ve “Nitel Araştırma Yöntemi” (Qualitative Research Design). Nitel araştırmalar, ölçmekten çok değişkenlerin derinlemesine incelenmesini amaçlar; değişkenler arasındaki ilişkinin varlığı ve bu ilişkinin kuvvetli olup olmadığı ile değil, ilişkinin neden ve nasıl kurulduğu üzerinde durur ve onu anlamaya çalışır; sonuçları sayılarla değil zengin anlatım ve yorumlarla açıklar; deneysel ortamlar yerine doğal ortamlarda yapılır; bir hipotezden yola çıkma gereği duymaz; tümevarımcı bir yaklaşım izler ancak sonuçta nicel yöntemler gibi bir genellemeye ulaşmak zorunluluğu yoktur (Neuman and Wiegand, 2000; O.Ö. Demir, 2009).

Araştırmanın konusu itibarıyla başlangıç aşamasında az bilgi sahibi olunması, nasıl bir sonuçla karşılaşılacağına bilinmemesi, nitel araştırmalarda derinlemesine analize imkan sağlanması, hipoteze gerek duyulmaması, araştırmanın tümevarım yaklaşımına yakınlığı gibi nedenler araştırmacıyı nitel araştırmaya yöneltmiştir. Araştırmada deneysel bir ortam yerine kişiler, olaylar ve algılar doğal ortamında görülmek istenmiştir. Ayrıca, nicel ölçme araçlarının araştırma sorularına cevap veremeyeceği düşünüldüğünden çalışmada tercih nitel araştırma tekniği yönünde kullanılmıştır.

4.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu çalışmada nitel araştırmalarda sıkça kullanılan “Amaçlı Örneklem” (Purposive Sampling) yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örneklem, olasılıklı olmayan (tesadüfi olmayan) örneklem yöntemlerinden birisidir. Olasılıklı olmayan örneklem

yönteminde çalışma evreninden örnek gruba seçilme işlemi bir olasılığa dayanmamaktadır. Diğer bir anlatımla, örnek gruba seçilme konusunda her ögenin eşit şansı bulunmamaktadır. Örnekler, çalışma evreninden belirli bir amaca özgü olarak, sahip oldukları bazı özelliklerinden dolayı ve belirli kriterler çerçevesinde, araştırmacı tarafından seçilmektedir. Araştırmacı, konu hakkındaki bilgi, deneyim ve çalışmanın amacına göre seçme kriterlerini belirlediğinden bu yöntem araştırmacının doğru örneklem yapabilecek bilgi ve deneyime sahip olduğu kabulüne dayanmaktadır (Böke, 2009:122,125).

Bu yöntemde dikkat edilecek diğer bir nokta, örneğin evreni temsil etme gücünün yüksek olduğuna inanılmasına rağmen örneklem üzerinden evrene genelleme yapmanın oldukça sınırlı olduğudur. Bir dezavantaj olarak da değerlendirilebilecek bu durum hemen tüm olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinin genel özelliğidir. Araştırmacının örneklem seçme kriterinde ve örneklem almadaki yanılgısı bu sonucu doğuran ana etkenlerdendir (Böke, 2009).

Bu çalışmanın evreni, terörizmle mücadelenin yoğun olarak yürütüldüğü, terör eylemlerine maruz kalan iller oluştururken bu çalışmada belirli kriterler ölçüsünde Batman, Diyarbakır, Hakkâri, Mardin, Mersin ve Siirt illeri örneklem alınmıştır.

Örneklem seçilirken belirlenen kriterler;

- Terör örgütünün silahlı eylem veya örgüt yönlendirmeli sokak gösterileri gibi yasa dışı eylemlerin ilde yaşanıyor olması,
- Terörizmle mücadele amacıyla TDP projelerinin yürütülmüş veya yürütülüyor olması,
- Demografik yapısı, etnik ve kültürel çeşitliliği itibarıyla öznellik taşıırken bölgedeki diğer bazı illeri temsil kabiliyetinin olmasıdır.

Emniyet Genel Müdürlüğü kayıtlarına göre; terör eylemlerine konu olan iller arasında güvenlik açısından üzerinde en hassas durulan iller Hakkâri, Şırnak ve Tunceli olarak göze çarpmaktadır. Bu nedenle Emniyet Hizmetleri Sınıfı personelinin 2. bölge zorunlu hizmet süreleri içerisinde bu üç ilin görev süresi 2 (iki) yıl olarak belirlenmiştir. Çalışma kapsamında üç il içerisinde demografik yapısı, coğrafi konumu ve güvenlik durumu kriterlerine göre Hakkâri ili örneklem

alınmıştır. Hakkari'nin zor koşullarına ve güvenlik riskine rağmen kayda değer TDP faaliyetlerinin olması, ilde sosyal projelerde görev alan bazı kişilerin diğerleri tarafından görüşme yapılması için önerilmesi Hakkari ilini ön plana çıkarmıştır.

Türkiye'de terör bağlantılı sokak gösteri ve yürüyüşlerinin yaşandığı, terör örgütünün eleman kazanma yollarının denendiği iller, Doğu ve Güneydoğu illeri ile sınırlı değildir. Terör sorunu başta olmak üzere ekonomik ve sosyal nedenlerle Batı illerine göç eden halkın yoğun olarak ikamet ettiği bazı batı illerinde de örgüt propaganda ve yasadışı faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu nedenle çalışma kapsamında İstanbul, Adana, Mersin gibi iller arasından örneklem seçilmesi gereği ortaya çıkmıştır. Mersin ili farklı inanç ve kültürleri bünyesinde barındıran kozmopolit bir şehirdir. TÜİK verilerine göre 1970-2000 yılları arası Mersin toplam 412.297 göç almıştır. Ayrıca, daha önce Siirt ve Batman illerinde yürüttükleri TDP projeleriyle deneyim kazanan Emniyet Müdürleri halen Mersin ilinde görev yapmakta ve projelerine kaldıkları yerden devam etmektedirler. Bu nedenle Mersin ili örnekleme dahil edilmiştir.

Diyarbakır ili nüfusu itibarıyla bölgenin en büyük ili konumundadır. Büyükşehir statüsüne sahiptir. Diyarbakır ili, terör örgütünün oldukça aktif olduğu, istihbarat raporlarına göre örgütün politika ve stratejilerinin belirlendiği, eylem ve propagandalarının öncelikli uygulandığı bir şehirdir. Bu nedenle, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün terörle mücadele konsepti içerisinde ayrı bir öneme sahip olan Diyarbakır, uzun yıllardır askeri ve polisiye tedbirlerin de tüm bölge için koordine edildiği bir üst konumundadır. Diyarbakır ilinde son yıllarda teröristle mücadele yanında terörizmle mücadele mantığı içerisinde çok yönlü TDP proje ve faaliyetleri yürütülmektedir. ABD ve Balkan ülkelerindeki yurtdışı görevlerinde TDP faaliyetlerinin toplumsal barış ve kaynaşmaya katkılarına şahit olan ve akademik düzeyde konuyla ilgili çalışmaları olan personelin Diyarbakır ilinde görev yapıyor olması Diyarbakır ilini seçmeye artı bir sebep olmuştur.

Siirt ve Mardin illeri Kürk kökenli vatandaşların yanında Arap kökenli halkın yoğun olarak yaşadığı illerdir. Siirt ili dini kanaat önderlerinin etkin olduğu ve evliyalar diyarı olarak bilinen bir il iken Mardin ili ise sahip olduğu tarihi değerlerle dünya kültür mirası listesine adaydır. Siirt İl Emniyet Müdürlüğü, yapmış olduğu

başarılı TDP faaliyetleriyle 2012 yılında Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından Türkiye ikincisi seçilmiştir.

Altıncı olarak örneklem alınan Batman ili çıkarttığı dergi ve yayınladığı kitaplarla TDP uygulamalarının yanında yazılı ve görsel basını etkin kullanan illerdendir. 2008 yılında Batman’da il emniyet müdürlüğü bünyesinde tüm sosyal projelerin toplandığı, koordine edildiği ve yönetildiği Sosyal Etüdler Merkezi kurulmuştur. Sosyal Etüdler Merkezi, bölgede daha sonraki yıllarda yaygınlaşacak pek çok sosyal projenin, özellikle okul çağındaki çocuklar ve gençlere yönelik uygulanan TDP uygulamalarının fikir babalığını yapmıştır.

Amaçları ilke ve yöntemleri itibariyle TDP faaliyet ve projeleri ile örtüşen SODES programı bu araştırma kapsamında örneklem seçilen illeri içermektedir. Bu araştırmada örneklem seçilen Batman, Diyarbakır, Mardin ve Siirt illeri 2008’den bu yana SODES çatısı altındaki GAP bölgesi sınıflandırması içerisinde desteklenmektedir. Hakkari, DAP illeri sınıflandırması altında 2010 yılında, Mersin ise dört vilayetle birlikte 2011 yılında SODES Projeleri kapsamına dahil edilmiştir (Kalkınma Bakanlığı, 2013a). Batman, Diyarbakır, Hakkari, Mardin ve Siirt illeri polisin TDP hizmetlerini finanse etmek amacıyla başlatılan “Güvenli Hayat ve Güvenli Gelecek için Çocuk ve Gençler Sosyal Koruma ve Destek Programı”nın (ÇOGE) 2012 yılında bir bakıma pilot olarak başlatıldığı 17 il içerisinde kendisine yer bulmuştur (EGM, Asayiş Dairesi Başkanlığı, 2013). Bu durum seçilen illerin özellikleri itibariyle sosyal programlar için ön plana çıktığını, buna ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, örneklem seçilen iller, terör eylem riski yüksek olan, diğer illere göre etnik çeşitlilik ve sosyal dinamikleri açısından çalışmaya konu olabilecek illerdir. Bu iller terör propagandasının yapıldığı kanun dışı eylemlerin sıkça yaşandığı, aynı zamanda yakın dönemde planlı, programlı ve tamamlanmış TDP projeleri bulunan iller arasından seçilmiştir.

İl emniyet müdürlükleri bünyesinde, terörü önleme ve terörle mücadele konsepti içerisinde yürütülen TDP projelerinin büyük bir kısmı TDP Şube Müdürlüğü ile TEM Şube Müdürlüğü çatısı altında faaliyet yürüten Önleme ve Bilgilendirme Faaliyetleri Büro Amirliği tarafından hayata geçirilmektedir. Ayrıca,

illere göre Çocuk Şube, Asayiş, Güvenlik, KOM, Eğitim, Sosyal Hizmetler ve Trafik Denetleme Şube Müdürlükleri gibi birimlerin de İl emniyet müdürlükleri içerisinde terörizmle mücadele perspektifi içerisinde sosyal içerikli projeler ürettikleri ve çoğu zaman yürütme sorumluluğunu da üstlendikleri bilinmektedir.

Örneklem seçilen illerde mülakat (görüşme) yapılacak kişilerin tespitinde, amaçlı örnekleme yönteminde olduğu gibi araştırmacı tarafından bazı kriterlere göre seçme yapılmıştır. Görüşmecilerin;

- Örneklem seçilen il emniyet müdürlüğü bünyesinde çalışmış veya çalışıyor olmak,
- Terörizmle mücadele amaçlı TDP faaliyetlerinde karar alma, projeleri yürütme veya alanda uygulama konumunda bulunmak,
- TDP faaliyet ve projelerinde en az 6 ay çalışmış veya çalışıyor olmak gibi özelliklere sahip olmalarına dikkat edilmiştir.

En doğru bilgiyi illerde çalışan kişiler verecektir. Ziyaret öncesinde ve ziyaretler esnasında, örneklem alınan illerde TDP projelerini kimlerin hazırladığı, gönüllü desteklediği ve bu projelerin uygulanmasında kimlerin aktif görev aldığı araştırılmıştır.

İllerde görüşme yapmak için kişilerin tespitinde olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinden bir diğeri olan “Kartopu Örnekleme” yöntemi kullanılmıştır. Kartopu örnekleme metodunda, başlangıçta çok fazla bilgi sahibi olunan, ulaşılması zor bir evrende araştırmaya uygun nitelik ve nicelikte örnekleme ulaşmaya çalışılmaktadır. Bu aşamada, ilk önce çalışma evreninden bir öğeye “Aracı” ulaşmakta ve onun yardımıyla bir diğer öğeye ulaşarak hedeflenen yeterli örnek büyüklüğüne ve çeşitliliğine sahip olununcaya kadar işlem tekrar ettirilmektedir (Böke, 2009:129). TEM ve TDP Şube Müdürlüğünde görüşme yapılan kişilerden bu anlamda aracı olarak yararlanılmış, o ilde aktif olarak TDP proje ve faaliyetlerinde görev alan diğer kişilere bu yolla ulaşılmıştır.

Çalışmada görüşmecilerin çalıştıkları Şube Müdürlüğüne bakılmaksızın görüşmecilere ulaşmaya çalışılmış, ancak çalışma sonunda doğal olarak görüşmecilerden 20’sinin TDP ve TEM Şube Müdürlüğü personeli olduğu görülmüştür. TDP projelerini yürütmekle sorumlu il emniyet müdür yardımcıları ile

örnekleme seçilen bazı illerin il emniyet müdürleri, araştırmaya yapacakları katkı ve araştırmada üst düzey yönetici bakış açısını görebilmek açısından özellikle görüşme kapsamına alınmıştır. Bu kapsamda 3 (üç) ilin emniyet müdürü ve 3 (üç) ilin emniyet müdür yardımcısı ile görüşme yapılmıştır. Araştırmayı güçlendirmek ve konuyu genel müdürlük bakışı ile zenginleştirmek amacıyla merkez teşkilatında görevli 4 (dört) personel görüşme listesine dahil edilmiştir.

4.3. VERİLERİN TOPLANMASI

Bu araştırma, Türkiye’de özellikle terör olaylarının yoğun olarak yaşandığı şehirlerde yürütülen Toplum destekli polislik faaliyetlerinin terörizmle mücadeleye birçok açıdan katkı sağladığı varsayımı üzerinden hareket etmektedir. Terörü besleyen kaynakların kurutulması, gençleri örgüte katılmaya sevk eden nedenlerin ve faktörlerin ortadan kaldırılmasında toplum destekli polislik hizmetleri önemli bir işlev görmektedir. Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden derinlemesine mülakat tekniği kullanılarak TDP faaliyet ve projelerinde yer alan polislerin bu faaliyetlere ilişkin algılarını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Bu çalışmada, *“toplum destekli polislik faaliyetlerini yürüten polislerin bakış açısından TDP faaliyetlerinin terörle mücadeledeki rolü nedir?”* sorusunun cevabı aranmıştır.

Çalışma boyunca aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

(1) TDP faaliyetlerinde görev alan polisler, yapılan TDP çalışmalarının terörle mücadeledeki yerini nasıl açıklamaktadır?

(2) TDP faaliyetlerinde görev alan polisler, yapılan faaliyetlerin halktaki yansımalarını nasıl görmektedir?

(3) TDP faaliyetlerinde görev alan polislerle göre yapılan TDP faaliyetleri, kurum içi personel ve diğer kurum personeli tarafından nasıl algılanmaktadır?

(4) TDP faaliyetlerinde görev alan polislerin karşılaştıkları sorunlar, getirdikleri çözüm önerileri ve geleceğe ilişkin önerileri nelerdir?

Bu çalışmada yukarıdaki araştırma sorularına cevap bulmak amacıyla, veri

toplama aracı olarak yüz yüze ve telefonla mülakat yöntemi kullanılmıştır. Yüz yüze mülakatlar, 2012 yılı Haziran ayında, telefon mülakatları ise 2012 Ekim ve Kasım aylarında gerçekleşmiştir. Çalışmada kullanılan derinlemesine mülakat yöntemi, gerektiği durumlarda ayrıntılara girilebilmesine, mülakat öncesi öngörülemeyen ancak çalışmaya zenginlik kazandıracak detayların etraflica yakalanmasına imkan sağladığı için tercih edilmiştir.

Görüşmelerde “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Tekniği” (semi-structured interview) tercih edilmiştir. Bu yöntemde her ne kadar sorular açık uçlu olsa da sorular bir sistematik ve yapı çerçevesinde sorulmaktadır (O.Ö. Demir, 2009). Bu yöntem, görüşmecinin sınırlı sayı ve içerikteki soru kalıpları dışında, duygu ve hislerini de katarak detaylı bilgi vermesine imkan sağlaması nedeniyle tercih edilmiştir. Bu tekniğin görüşmecinin konu dışına çıkarak zaman planlamasını bozması, kayıtların çözümlenmesinde asıl konunun ayıklanmasında zorluk çıkarması gibi dezavantajları da bulunmaktadır.

Çalışmada “Açık Uçlu” sorular kullanılmıştır. Açık uçlu sorular, bilinmeyenine ortaya çıkarılması amaçlıdır. Kişilerin görüş ve fikirlerinin detaylarıyla öğrenilmesi durumlarında tercih edilir. Ayrıca, hakkında çok az bilgi sahibi olunan, kapsamlı ve detaylı bilginin hedeflendiği araştırmalarda da açık uçlu sorular kullanılmaktadır. Açık uçlu sorular organize etme, analiz ve derlendirme aşamaları ile görüşme anında zaman alıcı olabilmektedir. Anket çalışmasındaki açık uçlu soruların mülakatlardaki açık uçlu sorulara göre bir dezavantajı da şahısların uzun metinleri yazmak istememesidir (B. Sevinç, 2009). Ancak, terör ve TDP gibi çok geniş bir alanın çalışıldığı araştırmada, görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılması ve açık uçlu soruların tercih edilmesinin avantajları görülmüştür.

Hazırlık aşamasında soruların kısa, anlaşılır ve yönlendirme içermemesine dikkat edilmiştir. Görüşme anında gelişen ihtiyaçlar ve duruma bağlı olarak yeni soru sorular eklenmiştir. Görüşmelerde, görüşme yapılacak kişilerin rahat edebileceği uygun mekan ve zaman dilimleri oluşturulmuştur. Görüşmeler, not edilirken aynı zamanda görüşmeciden izin alınmak suretiyle ses kayıt cihazı kullanılarak görüşmeler kayıt altına alınmıştır.

Görüşme tekniğinin kayıt ve raporlamada zorlukları vardır. Bu nedenle araştırmada görüşme yapılacak kişi sayısı 30-40 ile sınırlı tutulmuştur. Uygulamada, planlamaya paralel 37 kişiyle görüşme yapılmıştır. Görüşmelerin çok büyük bir kısmı yüz yüze görüşme yöntemi ile gerçekleştirilmiş, sadece 7 (yedi) kişi ile 30 dakika ile 90 dakika arası süren telefon mülakatı yapılmıştır. Telefon görüşmeleri de yine kişilerden izin alınarak ses kayıt cihazına kaydedilmiş ve çözümlenmiştir.

Araştırmada mülakatlarla birlikte kendilerinden yapılan faaliyetlerin amaç, yöntem ve içeriklerini detaylı olarak anlatan yazılı belge, rapor, kitap, dergi, broşür, yerel veya ulusal gazete ve televizyonlarda çıkmış haberlere ilişkin doküman talep edilmiştir. Bu yolla veya araştırma süresince yakalanan başka fırsatlarla elde edilen yazılı kaynaklardan TDP proje ve faaliyetleri ile ilgili detaylı veriler toplanmıştır. Bu bilgiler mülakatlar esnasında kişilerin verdikleri bilgilerle de desteklenerek bulgular bölümünde ele alınmıştır.

Araştırmacı, bazı illerde fark halk kesimleriyle (yaşlı, genç, çocuk, kadın vb.) faaliyetler esnasında iletişim kuran, birlikte birtakım paylaşımlarda bulunan TDP polislerini gözlemleme fırsatı yakalamıştır. Bu birlikteliklerdeki iletişim atmosferi ve karşılıklı kullanılan beden dili gibi ayrıntılar araştırmacı tarafından not edilmiş, bulguların analizi ve yorumlanması aşamasında göz önünde bulundurulmuştur. Bunlara ilave olarak çocuğu örgüt tarafından kandırılarak yasadışı gösterilere sürüklenen ve çocuğu yakın zamanda örgüte katılmış ailelere ziyaretler yapılmıştır. Bu ziyaretlerde yapılan gözlemler ve tutulan notlar araştırmanın başka bir parçasını oluşturmuştur.

4.4. VERİLERİN ANALİZİ

Nitel araştırmalarda veri analizi en can alıcı aşamalardan biridir. Bu aşama, toplanan verilerin sistematik hale getirilmesi, kodlanması, araştırmanın amacına uygun temaların ve kavramların ayıklanması, organize edilmesi ile araştırma bulgularının tanımlanarak yorumlanması gibi bir dizi aşamadan oluşmaktadır (Neuman and Wiegand, 2000; O.Ö. Demir, 2009).

Nitel kodlama, analiz aşamasının tamamlayıcı bir ögesidir ve araştırmacıyı ham haldeki verilerin detayları içerisinde boğulmaktan kurtararak daha

derinlemesine düşünme fırsatı vermektedir (Neuman and Wiegand, 2000). Nitel kodlama, her ne kadar katı bir öncelik sonralık sıralaması olmasa da *Açık Kodlama* (open coding), *Eksen Kodlama* (axial coding) ve *Seçici Kodlama* (selective coding) aşamalarından oluşan üç aşamalı bir kodlama sistematüğinden oluşmaktadır (Neuman and Wiegand, 2000).

Araştırmacı tarafından verilerin analizinde önce *Açık Kodlama* yapılmıştır. Görüşmelerde elde edilen veriler içerisinde, araştırmanın amacına uygun olan kavramlar tanımlanmış ve genel hatlarıyla bu kavramların özellikleri ve boyutları tespit edilmiştir. Bir anlamda, yüzlerce sayfa görüşme dokümanı içerisinde dağınık halde bulunan temalar görünür hale getirilmiştir. *Eksen Kodlama* aşaması “araştırmacının sebepler ve sonuçları, koşullar ve etkileşimleri, stratejiler ve süreçleri hakkında sorular sorduğu ve birlikte değerlendirmek için kategoriler veya kavramları araştırdığı” bir aşamadır (Neuman and Wiegand, 2000:397). Bu aşamada, *Açık Kodlamada* elde edilen kavramlar ve temalar, aralarındaki ilişkiler, benzerlikler ve ayrışma noktalarına bakılarak üst ve alt kategoriler oluşturulmuştur. *Seçici Kodlama* işleminde ise araştırmacı tarafından veriler ve yapılan kodlamalar, kuşbakışı bir şekilde gözden geçirilmiş, seçici bir bakış açısıyla temel temalar ve kavramlar etrafında bütüncül bir analiz yapılması hedeflenmiştir.

Kodlama sürecinde katılımcı isimleri ve birimleri etik ilkeler ve kişi mahremiyetinin korunması açısından gizli tutulmuştur. Katılımcılardan Toplum destekli polislik Şubelerinde çalışanlara TDP kodu, TEM Şubelerde Bilgilendirme ve Önleme Faaliyetlerinde görev alanlara BÖF kodu, il emniyet müdürlüğünün diğer birimlerinde çalışmasına rağmen sosyal projelerde görev alan katılımcılara DGR kodu ve son olarak 2. ve 1. Sınıf Emniyet Müdürü rütbesinde olan katılımcılara da YÖN kodu verilmiştir. Bu kodlara uygun katılımcılar kişi sayısı ile birleştirilerek (Örn:YÖN-4) kodlama tamamlanmıştır. Bu işlemler sırasında uzman görüş ve desteğı alınmıştır. Aynı zamanda, mülakat sorularının konuyu ortaya çıkarmadaki isabet oranının artırılması, konunun nitel olarak ölçme ve değerlendirilmesi, soru sorma yöntemleri açısından da uzman görüşüne başvurulmuştur. Analiz aşamasında çalışma kapsamına girmeyen veriler ayıklanmıştır. Bulguların yorumlanması aşamasında, belirli bir sistematik içinde kategorize edilen bulgular, literatür ve teoriyle birlikte ele alınmıştır.

4.5. KAPSAM VE SINIRLILIKLAR

Batman, Diyarbakır, Hakkari, Mardin, Mersin ve Siirt illeri belirli kriterler ölçüsünde araştırmanın kapsamını oluşturmuştur. Terörle mücadele yapılan tüm illere gitmek ve her ilde belli sayıda kişiyle mülakat yapmak araştırmacı için birçok zorluk içerecektir. Mülakat yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, kapsamın geniş tutularak il sayısının artırılması, araştırma konusunun dağılmasına neden olabileceği, konunun detaylarına inilememe endişesini beraberinde getireceği dikkate alınmıştır.

Araştırmada, seçilen illerde sosyal projelerde görev alan polislerin yöneltilen sorulara belirlenen süre içerisinde vermiş oldukları cevaplarla sınırlı kalınmıştır. Mülakat yönteminde uygulamada belirli sayıdaki görüşmeden sonra cevapların tekrar etmeye başladığı, bir kısır döngü içerisine girildiği bilenen bir durumdur. Görüşme yapılan 37 kişi, tespit edilen iller ve merkez birimleri göz önüne alındığında çalışmaya verecekleri bilgi ve dokümanlarla katkı sağlayacak kişiler arasından seçilmiştir. Araştırma süreci hem toplam görüşmecisi sayısının hem de görüşme yapılan kişilerin şahsında isabet edildiğini araştırmacıya göstermiştir.

Örneklem seçilen illerde TDP felsefesine uygun yürütülen sosyal projelerin bir kısmı, SODES kapsamında Kalkınma Bakanlığı bütçesi ile ve diğer kurumlar işbirliğiyle yapılan projelerdir. Bu nedenle SODES adı altında yapılan projelerde görev yapan polisler görüşme listesine dahil edilmiştir.

Bölge halkının TDP projelerini algılama biçimleri, projelerde görev almayan polis personelin projelere bakış açıları ile diğer kurum personelinin yaklaşımları görüşme yapılan kişiler üzerinden dolaylı olarak alınmıştır. Araştırma “TDP yapan polislerin perspektifi” ile sınırlı tutulduğundan çalışmada dolaylı olarak diğer aktörlerin algılamalarını tespit etmek gibi bir amaç güdülmemiştir. Ancak araştırmaya zenginlik katması ve farklı perspektifleri ortaya koyması amacıyla görüşmecilerin öne sürdükleri iddia ve fikirleri araştırma içerisinde kendisine yer bulmuştur. Her durumda görüşmecilerin, projeler ve sonuçlarıyla ilgili halkın, kurumu içi ve kurum dışı personelin görüşleri olarak aktardıkları bilgiler, uygun araştırma yöntemleriyle başka araştırmalarla test edilmeye muhtaçtır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak yüz yüze ve derinlemesine yapılan mülakatlardan elde edilen bulgular, belirli bir sistematik içerisinde sunulmuştur. Örneklem seçilen illerde, TDP faaliyetlerinde görev alan polis amir ve memurlarının, yürüttükleri faaliyetlerin terörle mücadele konsepti içerisindeki yeri ve önemi konusunda değerlendirmeleri alınmıştır. Elde edilen bulgular ana ve alt başlıklara ayrılarak ortaya konulmuştur.

5.1. TERÖR SORUNUNA İLİŞKİN ALGILAMALAR

Bu kısım iki alt başlıktan oluşmaktadır. Toplum destekli polislik proje ve faaliyetlerine yönelik algılamaların çözümlemelerine geçmeden terör sorununun nedenleri mevcut sorun algısı üzerinden açıklanmıştır. Görüşmelerde elde edilen veriler, terör sorunu ile bağlantılı olarak, halkın devlet algısı ve polise bakışı ile polisin terör sorununa ve bölge halkına yönelik algılaması başlıkları altında incelenmiştir. Halkın algısı, yöntem bölümünde sınırlılıklarda ifade edildiği gibi görüşme yapılan kişilerin ifadeleri üzerinden, dolaylı olarak aktarılmıştır.

5.1.1. Polis Bakış Açısıyla Halkın Devlet ve Polis Algısı

Terör uzmanları ve akademisyenler Türkiye'nin terörle mücadele politikasının son yıllara gelinceye kadar teröristle mücadele konsepti içerisinde yürütüldüğünü, bu politikanın bir yansıması olarak geçmişte yapılan hataların Kürt halkı üzerinde derin ve olumsuz izler bıraktığını ifade etmektedirler (Alkan, 2009a; 2009b; Bal, 2006a; Özeren, 2010a). Görüşme yapılan katılımcıların tamamı Türkiye'de geçmişte uygulanan terörle mücadele yöntemlerinin sorunun derinleşmesine yol açtığına işaret etmektedirler.

12 katılımcı, geçmiş hataların devlete karşı “*ön yargılar oluşturduğunu*” (TDP-9, BÖF-7, DGR-10, BÖF-2, TDP-2, BÖF-3, YÖN-2, YÖN-3, BÖF-4, BÖF-5, BÖF-6 ve TDP-7);

10 katılımcı, devlete karşı “*güven duygusunu zedelediğini*” (TDP-1, DGR-1, YÖN-2, YÖN-3, TDP-7, YÖN-6, DGR-6, DGR-7, YÖN-5 ve DGR-10);

7 katılımcı, yapılan yanlışların halk üzerinde “*travma etkisi*” oluşturduğunu (DGR-3, BÖF-4, BÖF-5, BÖF-7, YÖN-5, DGR-10 ve YÖN-2);

5 katılımcı “*devlete aidiyet hissini ve bağlarını zayıflattığını*” (YÖN-2, TDP-6, TDP3, BÖF-7 ve DGR-8);

4 katılımcı halkın “*gönlünün kırıldığını/küstürüldüğünü*” (YÖN-2, TDP-7, DGR-6 ve DGR-7) ifade etmişlerdir. Geçmiş terörle mücadele politikası kanayan yaranın adeta kangren olmasında önemli rol oynamış, sonuçta ele acı ve gözyaşından başka bir şey geçmemiştir (YÖN-2, YÖN-6 ve TDP-1).

Katılımcılar tarafından resmedilen tablonun belli yaş üstündeki insanlarda kalıplaşan, yeni nesillerde bir şeyler yapılmazsa kemikleşme, derine nüfuz etme riski taşıyan bir tablo olduğu görülmektedir.

7 katılımcı yaşanan travmaların arkasında büyük ölçüde “köy boşaltma” ve “insanların göçe zorlanmasını” göstermektedirler (YÖN-1, YÖN-2, YÖN-3, YÖN-5, YÖN-6, TDP-1 ve TDP-8). Araştırma çerçevesinde görüşme yapılan 6 yöneticiden 5 tanesinin köy boşaltmalarını özellikle vurgulaması ve terör sorununun büyümesinin bir nedeni olarak nitelemesi anlamlıdır. 4 katılımcı ise geçmişteki hatalarla ilgili olarak güvenlik güçleri eliyle yapılan “işkence”, “kötü muamele”, “eziyet” ve “tecavüzler” ile “faili meçhul cinayetleri” örnek vermektedirler (TDP-1, YÖN-4, BÖF-4, BÖF-5).

Katılımcıların görüşleri literatürle uyumludur. Şeker vd. (2012) çalışmasında Kürt vatandaşlarında, Kürtlerin Türkler tarafından itilip kakıldığı ve hep ezildiği algısının bulunduğunu ifade ederken Okyar ve Güneş (2012), bölge halkındaki PKK terör örgütüne doğru kaymaların arkasında halkın aidiyet algısının zayıflaması ve beraber yaşama isteklerinin azalması olduğunu ileri sürmektedir.

Halkın gözünde polisin algısı ile devletin algısı örtüşmektedir. Polisin meşruiyeti devletin meşruiyetini sağlarken devletin halkın gözündeki olumlu veya olumsuz konumu polisle özdeşleşmektedir (Kavgacı, 1997). Katılımcıların tamamı bölge halkının devleti, polis başta olmak üzere güvenlik kuvvetlerinin kurumsal şahsında gördüğünü ifade etmektedirler. 2 katılımcı “*Polislik Batı bölgelerinde bir meslek olabilir ancak Doğu’da halkın gözünde polis devlettir*” yorumunda bulunmaktadırlar (BÖF-2, TDP-9). Gözübenli (2008:28) “polis, devletin en görünür

temsilcisidir” görüşünü savunmaktadır.

Katılımcılar halkın polise bakış açısını tanımlarken çocuklara ayrı bir parantez açmaktadırlar. Çocuklar polisi kaba saba, ruhsuz, döven, kötü muamelede bulunan, acıma hissi olmayan, taş atıldığında bir yeri acımayan, robot gibi varlıklar olarak görmektedirler (DGR-3, BÖF-6, BÖF-7, YÖN-5 ve BÖF-9). Bunu destekler mahiyette YÖN-5, bir polis memurunun başından geçen bir olayı nakletmektedir: *“Bir bayram günü bir mahallede çocuklara şeker dağıtırken çocuklardan biri çaktırmamaya da çalışarak vücuduma birkaç kez dokunduktan sonra ‘A polis ağabey sen robot değilmişsin, senin de bizim gibi bir beden varmış’ diye seslenmiş.”* Katılımcı DGR-3’ün aktardığı bir başka olayda bir çocuk:

“Abi ben polisleri sevmezdim ama okul polisini tanıdım sevdim ancak okul polisi olduğu için iyidir diye düşündüm. Sonra sizi tanıdım sevdim. Çocuk polisi olduğunuz için iyidir dedim. Polislerin hepsi öyle değildir diye düşündüm. Özel harekâtçılar yetim, yurt çocukları ve özel olarak Kürtleri öldürmek için yetiştiriliyor diye düşündüm. Ancak özel harekâtçı bir abiyle tanışınca o fikrim de değişti.”

Katılımcılara göre çocukların gözünde polisin daha başka algılanma biçimleri bulunmaktadır. Polis, *“ırkçı, faşist ve Kürt düşmanı”* (TDP-1, DGR-6 ve DGR-7), *“görüldüğü yerde taşlanacak bir grup”* (DGR-5) olarak çocukların zihinlerine kazınmıştır. DGR-5’in anlatımıyla *“çocuklar bizi düşman kuvvet olarak biliyor. Sanki burası Gazze ve biz işgalci güçleriz.”* Kürtlerden polis yapılmadığı düşüncesi de çocuklar arasında en yaygın ön yargılardan biri olarak katılımcılarca dile getirilmektedir (TDP-1, TDP-3, TDP-9, YÖN-1, YÖN-5, DGR-1, ve DGR-3).

Katılımcılar, halkın devlete yönelik algılaması ile polise bakış açılarında son yıllarda önemli değişiklik gördüklerini olumluya doğru bir ivme gözlemlediklerini ifade etmektedirler. 7 katılımcıya göre, devlet hatasını anlamış bundan dönmeye çalışmaktadır (TDP-1, TDP-2, TDP-6, DGR-10, BÖF-2, BÖF-3, BÖF-9 ve DGR-10).

5.1.2. Polisin Terör Sorunu Algısı

Araştırma boyunca yapılan görüşmelerde katılımcı polislerin halkın yerine kendilerini koyarak empati kurmaya çalıştıkları, geçmişte yapılan yanlışları özeleştirilerek itiraf ettikleri gözlenmiştir.

YÖN-6, geçmişle bugünü kıyas ederek düşüncelerini dile getirmiştir:

“Geçmişte bir ev aramasına giden asker veya polis evdeki pirinç ve şekere bakarak ‘bu fazla eminim siz bunun bir kısmını örgüte göndereceksiniz.’ suçlamasında bulunuyordu. Bu bölgede bir aşiret reisinin tüm köylünün önünde meydanda dolaştırılması gibi olaylar yaşandı. Empati kuralım. O aşiret reisinin torunu olsak devletin mekanizmalarına nasıl bakarız.”

Katılımcılardan bazıları halkın devlete yabancılaşması, olumsuz bir imajla devleti tanımasını anlayabildiklerini ifade etmektedirler.

“Geçmişte Türk filmlerinde Kürtçe konuşanlar kınanırdı. Kürtçe konuşmak yasaklandı. İnsanların değerlerine saygılı olmak gerekir. Onun diline, dinine, söylediği şarkıya, dinlediği müziğe saygılı olmak gerekir. Bu bölgedeki Kürt vatandaşlarımızla bu anlamda bir problemimiz vardı” (YÖN-6).

“Her çatışma haberinde çocuğu askerde olan aileler nasıl televizyonun başına geçiyorsa çocuğu dağda olan da geçiyor. Yaşanan her bir ölüm hep bir yerde yara açıyor, yakınları için yarayı derinleştiriyor. Travmayı sürekli büyütüyor. Her iki tarafta da öç alma, hınç duygusu oluşturuyor ve bu duygular karşılıklı olarak birbirinden besleniyorlar” (DGR-3).

“Zamanında normal vatandaş ile örgüt mensubu arasında ayırım yapılmadan herkese örgüt mensubu gibi muamele yapılmış ve vatandaş da örgüt tarafına devletin eliyle itilmiş. Güvenlik nedeniyle boşaltılan köylerdeki insanlar örgüt propagandasına, insafına bırakılmış, bu halk örgütün zamanla tabanını oluşturmuş” (YÖN-1).

Bir emniyet müdürünün basında yer alan şu ifadeleri TDP felsefesine inanan, TDP faaliyetleri yapan ve destekleyen polislerin terör sorununa ve halka bakışını çok net bir biçimde anlatmaktadır:

“Dağda ölen teröriste ağlayamıyorsanız insan değilsiniz. Ama eline silah alıp çoluk çocuk demeden insan katleden canavarlaşmış bir teröristi de enterne edemiyorsanız devlet değilsiniz. Ben bu iki cümle arasında gidip geliyorum. Bir çocuk dağa çıkıyorsa hepimizin payı var. Benim yitik evladım dağa çıkmış keşke ulaşabilseydim, ona normal bir hayat sunabilseydim. Keşke terörize olmasına mani olabilseydim diye ağlarım. Yani her teröriste de içim ezilir.”

Diğer taraftan katılımcılar, uzun yıllardır sürdürülen yanlış terörle mücadele politikasının bölge halkı gibi devlet tarafında da karşı algı inşa ettiğinin altını çizmektedirler. Polisin bilinçaltında da istenmeyen kalıplar ve olumsuz yargılar bulunmaktadır:

“Burası adam olmaz, yakacaksın, yıkacaksın. Bunlar ancak kaba ve sertlikten anlar” (BÖF-6).

“Bir çocuk dağa çıkmışsa ailesine yönelik olumlu bir düşünce oluşmazdı. Bu

bakış açısı bize ne getirdi? Sadece kitleleri devletle karşı karşıya getirdi” (YÖN-6).

6 katılımcı, bölgede görev yapan polisin artık terör sorununu anlamaya başladığını, TDP faaliyetlerinin son derece yararlı olduğunu ifade ederken polis içerisinde hala geçmiş deneyim ve yaşantıların devamı olarak halka önyargı ile bakan, çözüm yerine sorun oluşturan meslektaşlarının az olmadığını ifade etmektedirler (BÖF-2, YÖN-2, YÖN-5, TDP-5, TDP-9 ve TDP-3). Bu kısımda katılımcıların ifadeleriyle ortaya konulan resimden okunan temel mantığın, insanların da devletlerin de hata yapabileceği ve hatasından dönebileceği anlayışıdır.

Özetle, halkın devlet ve polis algısı, polisin terör sorunu ve bölge halkı algısı TDP felsefesine olan ihtiyacı göstermektedir. TDP’nin çekirdeğinde bulunacağı yeni terörizmle mücadele politikası var olan yanlış algıların değişmesine ve önyargıların kırılmasına vesile olacaktır (Dikici, 2008b; Cinoğlu, 2010; Gözübenli, 2008). Katılımcılar tarafından sorunun çözümü noktasında getirilen öneriler ve yapılması gerektiği söylenenler TDP projeleri etrafında örgülenmektedir. Katılımcılar, dağa çıkışın önlenmesi ve halkın devletle barıştırılmasında TDP’yi önemli bir araç olarak görmektedirler.

5.2. TDP FAALİYETLERİNİN AMAÇLARI

TDP faaliyetlerinin resmi amaçları TDP Hizmetleri Yönetmeliği’ne atıfta bulunularak birinci bölümde verilmiştir. Bu kısımda, katılımcıların perspektifinden, TDP faaliyet ve projelerinin amaçlarına ayrıntılara girilmeden yer verilecektir. Mülakatlarda “*TDP faaliyetlerinin sizce amacı nedir?*” sorusuna verilen cevaplar tekrarlanma oranlarına göre aşağıda sunulmuştur.

Bu çalışma kapsamında tespit edilen amaçlarla ilgili üç farklı sınıflandırma yapmak mümkündür. Katılımcılar birinci olarak devletle polisi bütünleştirdikleri açıklamalarında yapılan faaliyetleri, devlet–vatandaş yaklaşması üzerinden ele alırken kimi katılımcı TDP aktivitelerini polis ve bölge halkı arasındaki bir temas ve bir etkileşim aracı olarak görmüşlerdir. Katılımcılarda rastlanan üçüncü eğilim ise yapılanların bölge halkı, hususiyle de çocuklar ve gençler açısından onların geleceği adına getireceği olumlu faydalar üzerinedir.

Bu kısımda katılımcıların bakış açısıyla TDP proje ve programlarının amaçları sınıflandırılarak açıklanmıştır.

Bölgede gençleri eğitimsiz bırakmak, iş sahibi olmalarını engelleyerek yokluk ve yoksulluğun devamını isteyen ve bunun için çaba sarf eden bir terör örgütü bulunmaktadır. Terör örgütü tarafından, kaybedecek bir şeyi kalmayan gençlerin daha kolay tuzağa düşürülmesi ve kırsala çekilmesi hedeflenmektedir (YÖN-3, DGR-9). Bu nedenle, katılımcıların dörtte üçünün ifadeleriyle projelerin en önemli amacı, teröre neden olan faktörler üzerinde programlar geliştirerek gençleri dağa çekmek isteyenlere engel olmak, bir şekilde tuzağa düşürülmüş ve örgüte katılmış olanları geri döndürmektir. Bir polis amirinin çarpıcı sözleriyle; *“insanımızın bir çalının altında bitli bir vaziyette ölmesi değil, mühendis, doktor olup kendisine, ailesine ve topluma faydalı bir birey olarak yetişmesi gerekiyor”* (YÖN-6). Katılımcılara göre, bir mesleği olan, bu yüzden zamanını çalışarak geçiren bir genç, ne dağa çıkar, ne sokak eylemlerine katılır, ne kötü alışkanlıklar peşinde koşar ne de kimseye bir zarar verir. Kendi emeğinin derdinde olur. Paraya, telkine veya vaatlere karnı tok olur (YÖN-3, YÖN-6, DGR-6, DGR-7, DGR-8, DGR-11, BÖF-6 ve TDP-6). YÖN-5, terör örgütünün sokak eylemleri için Pazar günlerini tercih etmesinin arkasında çocukların ve gençlerin boş olduğu zamanın kollandığı tespitinde bulunmaktadır.

Bu proje ve faaliyetlerle yapılmak istenen tam da polisin öncelikli işi olan önleyici polisliktir. Sorunun oluşmadan önce tedbirinin alınarak gerçekleşmesinin önüne geçilmesi daha karlı ve akıllıca olanıdır. BÖF-9, Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu’nun 1’nci maddesine atıfta bulunarak *“polis, asayiş amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatını temin eder. Yardım isteyenlerle yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve acizlere muavenet eder”* görevini hatırlatmaktadır.

16 katılımcının TDP projelerinin amaçlarına ilişkin görüşleri, bölge insanının ön yargılardan kurtularak devlete bakış açısını olumlu yönde etkilemek, devlete bağlılığını, aidiyet duygusunu güçlendirmek olarak özetlenebilir (TDP-9, BÖF-7, DGR-3, DGR-10, BÖF-2, TDP-2, TDP-5, BÖF-3, YÖN-2, YÖN-3, YÖN-5, YÖN-6, BÖF-4, BÖF-5, BÖF-6 ve TDP-7). Bir katılımcının ifadesiyle bu faaliyetlerin amacı;

“Biz, biriz, birlikteyiz, hep birlikte Türkiye’yiz’ diye de sloganlaştırdığımız gibi halkın hizmetindeki devlet dönüşümüne uygun kurumsal boyuttaki faaliyetlerle halkla iç içe olmaya çalışmaktır” (YÖN-2). “Biz ve Onlar” ayrımı gerçekleşirse bizi onlara karşı kullanmak terör örgütleri için son derece kolay olacaktır (Baharçipek’den akt. Altun ve Karaman, 2012). Bu nedenle Sever vd., (2010) “Biz ve Onlar” ayrımını ortadan kaldıracak sadece “biz” kavramını insanların kafasında ve yüreğinde yeşertecek çalışmalar yapılması gerektiğine işaret etmektedir.

Benzer şekilde katılımcılar tarafından bölge halkının devletle barışmasına, yakınlaşmasına, kaynaşmasına ve bütünleşmesine acilen ihtiyaç olduğu dile getirilmektedir. Devletle halk arasında yeni iletişim kanalları oluşturmak suretiyle hedeflere ulaşılabilir ve yapılan TDP proje ve faaliyetleri bu çerçevede bir *“vesile”* (YÖN-3, YÖN-6, BÖF-9, DGR-10 ve DGR-3), bir *“araç,”* (YÖN-1, BÖF-2, DGR-2, TDP-2, TDP-5 ve TDP-8), devletle halk arasında *“gönülden gönüle akan bir sevgi dili köprüsü”* (YÖN-2 ve DGR-10) vazifesi görmektedir. Bu açıdan faaliyetler YÖN-6’ya göre *“zamanında gönü kırılmış, aklı başka ellere teslim edilmiş olan halkın, aklını, gönülünü tekrar kazanma ve geçmişte devrilen çamların telafi edilme çabasıdır.”*

Katılımcılarca dile getirilen amaçlardan birisi de toplumdaki travmanın izlerinin silinmesi, toplumun rehabilite edilmesi ve hayatın normalleşmesine katkı sağlamaktır. Normalleşmenin getirdiği kazanımlarla insanımız kaliteli yaşamla tanışacak, kendisine bir vizyon belirleyebilecek ve bir ufuk çizebilecektir (YÖN-6, BÖF-8, DGR-3 ve DGR-6). 6 katılımcı gençlerin örnek alabilecekleri bir *“rol model”* görmelerinin çok önemli olduğunu belirtmişler, özellikle bazı projelerin özel amacının bölgeden yetişmiş polis, doktor, mühendis, iş adamı, sporcu, sanatçı, bürokrat ve siyasetçi gibi rol modellerin örnek olarak gösterilmesi olarak ifade etmişlerdir (YÖN-1, YÖN-2, DGR-3, DGR-11, TDP-5 ve BÖF-7).

Polislik halka güvenlik hizmeti sunan bir meslektir. Mesleğin halka hizmet bilinci içerisinde icrası gerekir (Göksu vd. 2009). Buradan hareketle 9 katılımcı TDP projelerinin, polisin halkın emrinde ve hizmetinde olduğu mesajını vermeyi amaçladığını ifade etmektedirler (YÖN-1, YÖN-2, YÖN-3, BÖF-2, BÖF-3, BÖF-9, TDP-2, DGR-1 ve DGR-2). Şeyh Edebali’ye atıfla BÖF-9; *“insanı yaşat ki devlet*

yaşasın”, YÖN-2 de “Halka hizmet Hakk’a hizmettir.” parolasının bu faaliyetlerin merkezinde yer aldığını öne sürmektedir. YÖN-1, projelerdeki amacı *“devlet hep silahlı gelmez kapıya, kapınızı çalar belki erzak getirir, halinizi hatırlar sorar, dertleşir, çocuğunuz dağa gitmiş ciğeriniz parçalanır belki getirmeye çalışır”* şeklinde ifade etmektedir.

9 katılımcının aktarımıyla yapılan faaliyetlerin amacı, çocukların ve gençlerin bilinçaltında oluşturulan ve polise karşı davranışlarının şekillenmesinde önemli yer tutan negatif algının silinip pozitif bir polis imajı ile değiştirilmesidir (TDP-1, TDP-3, TDP-4, TDP-6, TDP-7, TDP-8, DGR-3, DGR-7 ve DGR-8). TDP projelerinin bu amacının BÖF faaliyetlerinde görev alan polisler tarafından değil de çoğunluğu TDP Şube Müdürlüklerinde çalışan polisler tarafından vurgulanması manidardır. Bilindiği üzere, TDP faaliyetlerinin amaçları arasında polisin kendisini doğru biçimde tanıtabilmesi, anlatabilmesi, şefkatli, yardımsever yönünü gösterebilmesi son derece önemlidir. BÖF-9’un vurgulamasıyla *“insan bilmediğinden korkar, düşman beller, tanıdıkça da sever.”*

Terör örgütü bölgede *“değerlerden yoksun, kimliksiz, inançsız, hedefsiz, rotasız, örf, adet ve kutsalı olmayan aksine fuhuş ve uyuşturucu gibi kötü alışkanlıklara sahip bir gençlik yetiştirmeye çalışmaktadır (YÖN-1, TDP-1,2, BÖF-2,3).* Bir katılımcının ifadesiyle; *“toprak erozyona uğruyor, toprak kaymasını engellemek için kökleri sağlam, derinde ve sağlıklı, çok sayıda fidan dikilmeli, bakımı yapılmalı, boy vermesi sağlanmalıdır ki birileri gelip kolayca çekip koparamasınlar” (YÖN-3).* Bu çerçeveden bakınca faaliyetlerin hedefi, çocukları ve gençleri kötü alışkanlıklardan ve sokaktan uzak tutarak, eğitsel, sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler yoluyla topluma yararlı, sağlıklı birer birey olarak yetişmelerine yardımcı olmak şeklinde anlaşılmaktadır (DGR-8, DGR-9 ve TDP-9).

9 katılımcının ifadesine göre TDP faaliyetlerinin amacı, bölge insanını üzerinde oynanan oyunlar, kurulan tuzaklar ve gerçekler konusunda bilgilendirmektir. Kurulan temaslarla vatandaşın doğru şekilde bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi ve yapılan mücadelede halkın desteğinin kazanılması, toplumla birlikte ortaklık zemini oluşturulmasıdır (TDP-1, TDP-8, BÖF-4,5,6,8, YÖN-2,4 ve DGR-9). Bir katılımcının ifadesiyle toplum destekli polislik yöntemi, *“kan ve gözyaşının olmadığı, ucuz, hümanist, uzun ve yorucu bir metot olan insan kazanma*

yöntemidir” (TDP-1).

Toplum destekli polislik yaklaşımının amaç ve stratejileri arasında “istihbarat toplamak” sayılmamıştır. Innes (2006), TDP faaliyetlerinin polise olağanüstü boyutlarda istihbarat toplama, başka hiçbir yolla ulaşılamayacak bilgileri elde etme imkanı verdiğini ifade etmektedir. Avustralya’daki TDP uygulamaları için Pickering vd. (2008), Peru’nun sosyal programları için Kayaoğlu ve Başbüyük (2009), halka yönelik yardım ve halkla birlikte gerçekleştirilen birtakım sosyal programların istihbarat elde etmede büyük kaynak sağladığını aktarmaktadırlar. Literatürde, Scheider ve Chapman (2003), TDP’nin istihbarat elde etme yönüne parmak basmışlardır. Ancak, bu araştırma kapsamında mülakat yapılan hiçbir katılımcı TDP çalışmalarının amaçları arasında istihbarat toplamayı veya istihbari bilgi elde etmeyi saymamaktadır. Yine incelenen proje dosyaları ve proje sonuç raporlarında “istihbarat toplamak” TDP faaliyetleri sonrasında beklenen amaç ve faydalar arasında yer almamıştır. Sadece görüşme yapılan bir katılımcı (YÖN-2), bir İstihbarat Şube personelinin bir TDP projesiyle ilgili “*bilgi toplamada ve haber almada yararlı oluyor*” şeklindeki görüşünü aktarmıştır.

Bu durum Türkiye özelinde yapılan TDP faaliyetlerinin terör sorununun çözümüne odaklandığının, halkın kalbinin kazanılmaya çalışıldığının bir göstergesi olarak nitelendirilebilir. İstihbarat odaklı TDP, olay merkezli hareket eden geleneksel polis anlayışından izler taşıdığından TDP felsefesiyle bağdaşmamaktadır. İstihbarat toplama odaklı sosyal proje ve halkla yakınlaşmalar TDP’nin başarı şansını düşürecektir. Bu mantık yıllardır devam eden, teröristle mücadele yönteminin ve bataklığı kurutmak yerine sivrisinekle uğraşmanın bir başka biçiminden ibarettir. Bununla birlikte araştırmacı tarafından, TDP faaliyetleri yoluyla tesadüfi olarak ulaşılan bir bilginin, bir gencin dağa çıkacağı veya bir militanın terör eylemi hazırlığı içerisinde olduğu istihbaratının göz ardı edilmesi gerektiği savunulmamaktadır. Burada dikkat çekilmek istenen TDP’de ana hedefin halkın güven ve desteğinin kazanılması, halkın devletle barıştırılması ve toplum içinde birlik ve beraberliğin oluşturulması gibi amaçların olması gerektiğidir.

Özet olarak, terör sorununun kaynağını oluşturan, oradan beslenen devletle halk arasındaki iletişim kopukluğunun, güven bunalımının, teröre zemin hazırlayan

işsizlik, eğitimsizlik, yoksulluk gibi sorunların TDP yoluyla aşılması hedeflenmektedirler. Katılımcılar TDP proje ve programlarının amaçlarını açıklarken bu amaçları çoğunlukla terörizmle mücadele perspektifi içerisinde tanımlamışlardır. 5 katılımcı (TDP-4,6,7,10 ve DGR-8) yürüttükleri faaliyetlerin amaçlarını çoğunlukla suçla mücadele içerisinde tarif etme eğilimi göstermişlerdir. Bu görüşü ifade eden katılımcıların profillerine bakıldığında, daha çok TDP Şubelerinde görevli polisler olduğu dikkat çekmektedir.

TEM Şube Müdürlüğü Bilgilendirme ve Önleme Faaliyetleri Bürosunun amaç ve hedeflerinin ise biraz daha sorun odaklı (suçtan çok terör eksenli) olduğu gözlenmiştir. TDP-9 bu farkı “*illerde TDP, normal vatandaş ve en fazla örgüt sempatisini ile çalışırken BÖF dirijan ve örgüt mensupları ile çalışıyor*” şeklinde açıklarken TDP-7 şu açıklamada bulunmaktadır.

“TEM şubesi örgüt üyeleriyle veya örgüte destek veren bölgedeki ailelerle görüşüyor, Yani hedefe yönelik iş yapıyorlar. Biz TDP olarak seçilmiş bir kitleye yönelik çalışmıyoruz. Örnek vermek gerekirse, belki problemli bölgelerdeki okulları proje kapsamına alıyoruz, ancak O bölgedeki tüm okullarla çalışıyoruz.”

Katılımcıların ifadelerinden yola çıkılarak TDP projelerinin altında yatan temel felsefe ve varsayımlar araştırmacı tarafından aşağıda özetlenmiştir.

- Aklın iknası ve kalbin fethi yoluyla insan kazanmanın tek yol olduğu,
- Sosyal sorunların altında yatan nedenlere inilmeden antidemokratik veya polisiye önlemlerle çözülemeyeceği varsayımı,
- Proaktif düşünerek gelecekte polisin karşısına suçlu veya terörist olarak çıkabilecek müşteriye azaltma,
- Kendini yetiştirmiş, topluma faydalı birey sayısını artırarak yarınları garanti altına alma şeklindedir.

5.3. TDP PROJE VE FAALİYETLERİ

Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde, katılımcılardan yürütmekte oldukları TDP faaliyetlerini kısaca anlatmaları talep edilmiştir. Bu kısımda, büyük ölçüde görüşmelerde anlatılan TDP faaliyetleri ile az da olsa görüşmeler sırasında katılımcıların verdiği broşür, kitapçık, gazete ve bilgi notu gibi dokümanlarda geçen

bilgilere yer verilmiştir. Yardımcı kaynaklardan sadece katılımcıların görüşme esnasında atıfta bulundukları kadar yararlanılmıştır.

Sosyal proje ve faaliyetlerin sınıflandırılmasında farklı yöntemler kullanılmaktadır. BÖF Büro Amirlikleri tarafından faaliyetler; polisi tanıtıcı ve toplumla polis arasında iletişim kanalı oluşturmaya yönelik seminer, konferans ve toplantı gibi faaliyetleri içeren “bilgilendirme toplantıları”; nispeten daha küçük gruplarla yönelik yapılan “sosyal aktiviteler” ve illegal faaliyetlere katılan çocukların vazgeçirilmesi amacıyla ailelerle birebir yapılan görüşmeleri anlatan “aile görüşmeleri” şeklinde sınıflandırılmaktadır (BÖF-2,3,,4,5,8,9). TDP Şube Müdürlükleri tarafından kategorilendirme, huzur toplantıları, bilgilendirme toplantıları, sosyal yardım faaliyetleri, destek ziyaretleri, düzenlenen sosyal etkinlikler gibi 11 başlık altında illerden alınan istatistikler üzerinden yapılmaktadır (TDP-4,7,8,9). Kalkınma Bakanlığı ise SODES projelerini istihdam, sosyal içerme ve kültür, sanat ve spor olarak üç kategoride ele almaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2013a). Araştırmacı tarafından, katılımcıların anlatımlarına bağlı kalınarak, var olan sınıflandırmalara benzer ancak kendi içinde farklı bir sistematik içerisinde faaliyetlere değinilmiştir.

Bilgilendirme Faaliyetleri: Hem yetişkinlere hem de konusuna göre gençleri ve çocukları içine alan bilgilendirme amaçlı faaliyetler, katılımcılar tarafından en çok sayıda yapıldığı söylenen ve en çok sayıda insana ulaşıldığı ifade edilen aktivitelerdir. İlkokul çağındaki çocuklara yönelik polisi tanıtıcı, trafik kuralları ve iyi vatandaş olmanın yolları gibi konularda seminerler verildiği söylenirken (TDP-1,2,3,4,6,7, YÖN-2, DGR-4), gençlere yönelik seminerler madde bağımlılığının önlenmesi, meslek seçimi, gelecek beklentisi ve suç örgütlerine karşı farkındalık oluşturma ön plana çıkmaktadır (BÖF-1,2,3,7, DGR-3,9, TDP-5,7). Yetişkinlere yönelik seminerlerin ise iyi anne-baba rolü, anne çocuk sağlığı, kadına ve çocuğa karşı şiddetin önlenmesi, aile içi iletişim gibi konulara yoğunlaştığı vurgulanmaktadır (TDP-2, DGR-1, YÖN-2).

TDP-2, birkaç yıl içerisinde bilgilendirme faaliyetleri kapsamında Siirt ilinde 50.000 öğrenciye ulaştıklarını ileri sürmektedir. YÖN-2 tarafından Batman’da “Bilinçli Gençlik Güvenli Yarınlar” projesi kapsamında gençlerin uyuşturucudan

korunması amacıyla düzenlenen 240 adet konferansta lise ve dengi okullarda okuyan toplam 70.000 öğrenciye ulaşıldığı iddia edilmektedir Benzer şekilde, Diyarbakır’da bağımlılıkla mücadele kapsamında 2010-11 yılında madde bağımlılığının zararlarını anlatan tiyatro oyununun 60 lisede oynandığı ve 5000 öğrencinin bu oyunu izlediği DGR-9 tarafından dile getirilmiştir. Katılımcıların ifadelerine göre bilgilendirme alanları okullar, konferans salonları, sosyal ortamlar, eğitim sınıfları ve ev ortamları olabilmektedir. Yine esnaf ziyaretleriyle suç mağduriyetine karşı uyarıcı tarzda yüz yüze bilgilendirme yapıldığı, TDP kapsamında yapılanları anlatan broşür, el ilanı, gazeteler yoluyla halkı bilgilendirici yayınlar çıkartıldığı katılımcılar tarafından eklenmektedir (TDP-2,7).

Aile ziyaretleri: 8 katılımcı aile ziyaretlerinin yüz yüze olması ve birebir etkileşim sağlaması yönüyle önemli avantajlar sağladığı üzerinde durmaktadır (BÖF-8,9 DGR-3,7 YÖN-1,2,5,6). DGR-7’ye göre *“ne kadar aile ziyareti yapılırsa o kadar çok kapı açılır. Sadece ev ziyareti yapılırsa kendini anlatsa yeter. Bataklık ancak bu şekilde kurutulur. Aileler de polisin niyetini anlıyorlar. Onların faydasına çalıştığımızı görüyorlar. Güven duymaya başlıyorlar.”* Aile ziyaretlerinin amacı, YÖN-2’nin ifadesine göre tanışma, yardım götürme, sorun dinleme, projelere katılan öğrencilerin sorunlarını paylaşma veya çocuğunu okula göndermeyen bir aileyi ikna etme şeklinde olmaktadır. YÖN-2: ailelere yaklaşırken *“sizin kimin çocuğu olduğunuz önemli değil, bu çocuk bir milli servet ve bu servetin zayi olmasını istemiyoruz”* dediğini nakletmektedir.

BÖF çalışanı olan katılımcılar aile ziyaretlerinin, illegal örgüt faaliyetine katılan veya bu faaliyetlerden ötürü cezaevinde olan gençlerin ailelerinin bilgilendirilerek çocuğunu uyarması amaçlı yapıldığını anlatmaktadırlar (BÖF-1-9). BÖF çalışanı katılımcılar, evladı dağda olan aile üyeleriyle özel olarak görüşerek aileleri, çocuklarını teslim olma konusunda ikna etmesi yönünde bilgilendirdiklerini anlatmaktadırlar.

Eğitim faaliyetleri: Eğitim çalışmalarının amaçları, hedef kitle ve projeden beklentiler farklılık gösterebilmektedir. SBS ve LGS hazırlık kursları ile yüzlerce öğrenci Anadolu ve Fen Liselerine, üniversite sınavlarına hazırlanmaktadır (YÖN-1,2, DGR-1,3, TDP-2,4,5,11). Bazen DGR-1 ve YÖN-1’in ifade ettiği gibi Emniyet

Müdürlüğü bünyesinde üniversite mezunu polislerin eğitimciliği ve gözetiminde kurslar yapılırken bazen de YÖN-2 ve DGR-3'ün ifadesiyle yoksul ve başarılı öğrencilere burslu olarak dersane hizmetlerinden yararlandırılmaktadır. Batman'da, "umut ışıkları" projesi kapsamında yüzlerce çocuğun dershaneye gönderildiği aktarılmaktadır (YÖN-2). Seviye Belirleme Sınavı (SBS) ve Liselere Geçiş Sınavı (LGS) dışında çocuklara yönelik bilgisayar ve yabancı dil gibi kişisel gelişim amaçlı kurslar verildiği, ailelere özellikle kadınlara yönelik okuma yazma ve el sanatları kursları açıldığı eklenmektedir (TDP-4, YÖN-6). Eğitim faaliyetleri kapsamında, yoksul aile çocuklarına kırtasiye malzemesi yardımı yapıldığı, okul binalarının onarımına TDP projeleri kapsamında yardım edildiği, okullara kütüphane yapma ve kitap yardımında bulunma gibi destek sağlandığı araştırmaya katılan bazı katılımcılar tarafından dile getirilmiştir (BÖF-4,5, DGR-3, TDP-3).

Siirt ilinde, "Polis olmak isteyen inciler arıyoruz" projesi kapsamında polis olmak isteyen 90 kız çocuğu üniversite sınavına hazırlanarak polislik başvurusu için yeterli puanı almaları hedeflenmiştir (YÖN-1, DGR-1, BÖF-2,3, TDP-2). Bu proje kapsamında ayrıca öğrencilerle yemek, sinema, gezi, piknik, Polis birimleri ziyaretleri ve İstanbul gezisi gibi aktiviteler gerçekleştirilmiştir. DGR-1'e göre temel amaç, polislik mesleğini kazanmasalar dahi birlikte olunan süre sonunda "*donanımlı insan çağdaş gelecek*" hedefine ulaşmaktadır.

Eğitim alanında yapılan bir başka proje de Batman ve Mardin illerinde uygulandığı söylenen okul polisliği programıdır. Bir katılımcı (YÖN-2) Okul polisliği ile ilgili görüşlerini şu şekilde paylaşmaktadır:

"Batman'da yaklaşık 170 bin öğrenci öğrenim görüyor. 80 tane de ilk ve orta dereceli okul var. Her okulda ikişer polis görev yapıyor. Bu arkadaşlar hep çocuklarla beraberler. Onlarla maç yapıyor, öğrencilerin problemini dinliyor, baklava ikram ediyor, resim çektiriyor, sinemaya götürüyorlar. Okul temsilciliğinin görevi okulla polis arasında irtibatı sağlamaktır."

Yoksulluk ve işsizliğin önlenmesine yönelik faaliyetler: Yoksulluk ve işsizliğin terör sorunuyla olan ilişkisini konu alan bilimsel araştırmalar bulunmaktadır (McCulloch'dan akt. Sever vd., 2010; Özdemir, 2012). Türkiye'de yapılan bir araştırma işsizliğin PKK sempatisini artırdığını ve etnik temelli ayrılıkçı düşüncüyü körüklediğini ortaya çıkarmıştır (Okyar ve Güneş, 2012:160). Bu nedenle katılımcılardan bazıları işsizliğin ve yoksulluğun bölgede önlenmesine yönelik

meslek edindirme kursları açıldığına işaret etmişlerdir (DGR-7,8, TDP-2, YÖN-6). Bir katılımcının deyiimiyle “*aç insan önce inançlarını yer*” (YÖN-1).

Diyarbakır’da “Umut Yıldızı” isimli proje kapsamında, MEKSA (Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayi Destekleme) Vakfı başta olmak üzere İŞKUR ve ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde, 2010 ve 2011 yıllarında toplam 330 çocuğun çeşitli meslek edindirme kurslarına alındığı, kurs süresince öğrencilerle birliktelikleri artırma adına piknik, sinema, tiyatro, gezi ve futbol turnuvaları düzenlendiği söylenmiştir (DGR-8). Siirt ili Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlüğünce “sokaktaki inciler” isimli proje kapsamında sokaklarda çalışan 120 çocuğun mesleki kurs ve bunları destekleyici sosyal etkinlik ve eğitim seminerleri ile sokaklardan çekilip kurtarıldığı TDP-2 tarafından dile getirilmiştir. DGR-7’nin tespitiyle yoksulluk ve işsizliğin kol gezdiği bölgede meslek sahibi yapan projeler rağbet görmektedir.

BÖF-1,4,5 Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da terör örgütünün fakirliği kullandığı tespitinin yanında yardım faaliyetlerinin halkın polise ve devlete bakışını olumlu yönde etkilediğini savunmaktadır. Yapılan yardımlar kırtasiye malzemesinden gıda maddesine ve kıyafete kadar değişmektedir. YÖN-2, Van depremi sonrasında Batman’da bir yardım kampanyasına öncülük ettiklerini söylerken doğrudan eşya yardımlarından ziyade eğitim bursu gibi desteklere yönelmek gerektiğine işaret etmektedir. Düğün, bayram ve ev ziyareti gibi özel günler dışında doğrudan yardım yapılmaması; maddi destek, burs veya ödüllerin belli bir yarışma ve çabanın sonucuna bağlanması ile gerçekten ihtiyaç sahibi olan aile ve kişilere örf ve adetlere uygun olarak gizlice yardımda bulunulması katılımcılar tarafından (TDP-2, BÖF-3) dile getirilen yeni uygulamalardır. Katılımcılar tarafından ayrıca, esnaf ve iş adamlarının yapacakları yardımların doğrudan ihtiyaç sahiplerine yönlendirilmesi veya yardımların sivil toplum kuruluşları üzerinden halka aktarılması önerilmektedir.

Sosyal ve sportif faaliyetler: Hemen tüm katılımcılar tarafından tekrar edilen bir sosyal program olarak ortaya çıkmıştır. Gezi programları il içi ve dışı olarak ayrılırken il dışında da belli başlı mekanlar ön plana çıkmaktadır. 7 katılımcı ilk ve orta öğretim çağındaki çocuklara yönelik olarak il merkezindeki müzeler, tarihi ve

turistik mekanlar, konaklar, önemli kişilere yönelik gezi programları düzenlediklerini ifade etmişlerdir (TDP-4,5,10,11, DGR-1,3,11). TDP-4,5 Mardin’de toplam 70.000’e ulaşan öğrenciden 35.000’ini 24 ay gibi bir süre içerisinde “Mardin Gençlerini Kucaklıyor”, “Mardin Köylerini Kucaklıyor” ve “Beyaz Perde Beyaz Sayfa” isimli projeler altında il merkezinde ağırladıklarını aktarmaktadır.

13 katılımcı tarafından Çanakkale başta olmak üzere, Afyon, İstanbul, Ankara, Antalya ve yakın illere gezi programları yapıldığı ifade edilmiştir (TDP-1,3,4,5,9, BÖF-1,2, YÖN-1,2, DGR-1,2,3,10). Katılımcıların bazıları tarafından Çanakkale ziyaretlerinin önemi ve etkileri ayrıca vurgulanmaktadır. YÖN-2’nin deyimiyle Çanakkale “milli birlik ve kardeşlik vurgusunun tarihteki en güzel örneğidir.” YÖN-1, “geziye gönderdiğimiz çocuklar bana Çanakkale’nin toprağının bile farklı koktuğunu söylediler” BÖF-2, “Çanakkale’nin bıraktığı etki hiçbir yerde yok. Geçen yıl polisi şehit eden bir babanın kızı da geziye katıldı inanılmaz duygu ve hislerle döndü” gibi ifadelerle görüşlerini desteklemektedirler. YÖN-2 ise, herkesi Çanakkale’ye götüremedikleri bu nedenle Çanakkale’nin tanıtımı amacıyla bir kitapçık bastırdıklarını, ayrıca “Batman’ı Çanakkale’ye götüremiyorsak Çanakkale’yi Batman’a getiriyoruz” projesi kapsamında Batman’da bir tanıtım çadırı oluşturduklarını ve çadırı 45.000 kişinin ziyaret ettiğini ifade etmektedir.

Katılımcıların ekseriyeti tarafından yapıldığı söylenen faaliyetler içerisinde futbol turnuvaları gelmektedir. YÖN-2, mahalleler arası futbol turnuvasının amacını, boş zamanla suç arasındaki ilişkiden söz ederek açıklamaktadır. Bazı turnuvalarda gençlerin polisler tarafından çalıştırıldıkları anlatılmaktadır. Polis içerisinde spor kulübü yoluyla bu tarz etkinlikler düzenlendiği gibi, sponsorluklar yardımıyla SODES ve ÇOGEP projeleri kapsamında finansman sağlandığı söylenmektedir. Spor tesislerinin yaptırılması, onarılması, gençlere spor yapmaları için malzeme dağıtılması katılımcıların bazılarının eklediği uygulamalardır (BÖF-4,5, DGR-3, TDP-6,7,9,11).

YÖN-2’nin çok önem verdiği bir başka çalışma da “İdeallerimizdeki yarınlara 110 ideal 11 Gerçek Hayat” projesidir. YÖN-2’nin ifadeleriyle “proje, gençlere yeni rol modeller belirlemek, örnek insanları rehber edinmelerini sağlamak ve gençleri yarınlardaki ideallerine yönlendirmek” amacıyla Bahçeşehir Üniversitesi, Milli

Eğitim Bakanlığı işbirliği ile SODES projesi olarak başlatılmıştır. Açılan kompozisyon yarışmada ilk 110 kişi arasına giren öğrenciler Doğu ve Güneydoğu illerinden yetişerek önemli yerlere gelen iş adamı, devlet adamı, sanatçı, siyasetçi ve bilim adamlarından oluşan 11 rol model insan ile tanıştırılmışlar. Rol modellerle yapılan röportajlardan ve kompozisyonlardan oluşan çalışma “İdeallerimizdeki yarınlar 110 ideal 11 Gerçek Hayat” isminde kitaplaştırılarak dağıtılmıştır.

Sosyal faaliyetler kapsamında ele alınabilecek bir başka faaliyet ilk ve orta öğretim öğrencilerine yönelik yapılan resim, şiir, kompozisyon yarışmalarıdır. Batman’da SODES desteğiyle üçüncüsü yapıldığı söylenen “Gençlerin Gözüyle Polis” projesi YÖN-2 için şu manaları ifade etmektedir:

“Bu proje vesilesiyle evlerde tartışma başladı. Şiir, kompozisyon veya resim yapan öğrenci doğal olarak polisi öven, methiye düzen, olumlu eserler hazırlamaya başladılar. Aile içinde görüş ayrılıkları oluştu. Polisi, devleti bu vesileyle konuşturduk. Böylece, devlet ve polis evlere girmiş oldu.”

Bu projenin ikinci aşaması için DGR-3, toplam 27.000 öğrencinin yarışmaya katıldığını belirtmektedir.

Katılımcıların bazıları tarafından yapıldığı söylenen diğer sosyal etkinlikler ise şunlardır: Ramazan aylarında iftar yemekleri, taziye ziyaretleri, bayramlaşmalar, toplu piknikler, tiyatro ve sinema aktiviteleri, resim sergisi, ağaç dikme ve kitap okuma kampanyaları, huzurevi ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu–SHÇEK ziyaretleri, belli günlerde şeker ve çiçek dağıtımlarıdır (DGR-11, TDP-1,3,4,8,10, BÖF-4,5,8,9).

5.4. ÖNE ÇIKAN TDP PROJELERİ VE PERSONEL ÖZELLİKLERİ

Literatürde, Akbulut ve Beren (2012), Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da yürütülen sosyal projelerle ilgili olarak halk üzerinde daha fazla farkındalık oluşturabilmek için projelerin sayısından ziyade içerik, kapsam ve kalitesinin geliştirilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Aynı şekilde araştırma kapsamında görüşme yapılan katılımcıların büyük çoğunluğu projelerin amacına ulaşması noktasında projelerde görev alan personelin özelliklerinin altını çizmişlerdir.

Katılımcılar tarafından en çok dile getiren konu, kalıcı etki için irtibat kurulan kişilerle uzun süreli ve nitelikli birliktelik sağlanması, temas edilen kişilerle ile

irtibatın koparılmaması gerektiğidir (TDP-1,2,3,5,7,9,11, DGR-1,2,3,5,7,8,10,11, BÖF-1-9, YÖN-1-6). YÖN-6, “*Uzun süre birlikte olunan, beraber yenilen, içilen, eğlenilen çocuk dağa çıkmaz, hele kurşun hiç sıkmaz.*” tespitiyle görüşünü desteklemektedir. BÖF-9, projelerde sürekliliğin önemine yaptığı vurguyu “*taşı delen suyun sertliği değil sürekliliğidir*” atasözüyle güçlendirmektedir. Bundan farklı düşünen bir katılımcı (TDP-5) çalıştıkları dönem itibarıyla “*bir kişiye 10 faaliyet yaptıktan sonra 10 kişiye bir faaliyet yapma*” politikasını tercih ettiklerini amaçlarının daha fazla çocuğa ulaşmak olduğunu belirtirken ilin özelliğine ve ihtiyacına göre her ikisinin de gerekli olduğunu ve aynı anda yapılabileceğini söylemektedir. Bir katılımcı (TDP-5) Prof. Dr. Remzi Fındıklı’ya atıfla halka iletişimde “*3-Z formülünün*” (Ziyaret, Ziyafet ve Zarafet) çok işe yarayacağını iddia etmektedir.

Katılımcıların yarısına yakını özellikle çocuklara ve gençlere yönelik yapılan projelerde şehir dışı gezilerinin oldukça faydalı olduğunu iddia etmektedirler ((TDP-1,7,9,11, DGR-3,5,7,8, BÖF-4,5,7,8,9, YÖN-1,2,4,5). Öğrencilerin, öncelikle yaşadığı çevrenin dışına çıkmış, bu süre zarfında olumsuz propagandaya maruz kalmamış, onun yerine kendisi ile gelen proje ekibiyle birlikte olma fırsatı yakalamış olacağına işaret edilmektedir. Bazı katılımcıların (TDP-1, YÖN-5, DGR-3) dikkat çektiği bir diğer husus da Batı’da Doğuya karşı bir ön yargı olmadığı, Batı’da herkesin modern bir hayat içinde değil toprak yollu köylerde de yaşadığının görülmesi ve böylece örgüt propagandasının çürütülmesi konusudur.

Katılımcıların tamamı projelerin yarınları kurtarma adına hedef kitlesinin öncelikle gençler ve çocuklar olması gerektiğini savunmaktadırlar. Katılımcıların görüşlerine dayanılarak, özellikle illegal eylemlere katılan çocukların iknasında anneler çok önemli bir yer tutmaktadır. Kız çocukları da projelere olumlu geri bildirim verme noktasında erkeklere göre daha önde görülmektedir (YÖN-2,6, BÖF-8,9, DGR-3,10, TDP-1,5,11). BÖF-6,8 ve DGR-5, belli bir yaşın üzerindeki vatandaşta siyasi düşüncenin oluşmuş ve algıların kemikleşmiş olduğunu, bu nedenle yapılan TDP faaliyetlerinin daha az tesir gösterdiğini vurgulamaktadır. Bu anlamda 6 katılımcı tarafından sınır yaş olarak görülen yaşın 14-16 arasında olduğu tespit edilmiştir (DGR-7, YÖN-2, TDP-3,7 ve BÖF-2,3). Bu yaştan önce yerleşen olumsuz algılamaları değiştirmek kolay olmamaktadır. Katılımcılar hedef kitlelerin seçimine yönelik görüşleri yanında her yaş grubuna yönelik faaliyet yapılması gerektiğini,

kendilerinin de buna dikkat etmeye çalıştıklarını ifade etmektedirler (DGR-7, YÖN-2, TDP-3,7 ve BÖF-2,3).

Türkkahraman ve Şahin (2012), ortak tarihi ve kültürel geçmişleri olan toplumların farklılıkları olsa da benzerliklerinin çok daha fazla olacağından hareketle bu toplumları bütünleştirmenin ve bir araya getirmenin kolay olacağına dikkat çekmektedir. İngiltere'nin Uluslararası Terörizmle Mücadele Strateji'sinde ortak değerlerin yüceltilmesi başlığı altında sosyal bağları ve ortak değerleri zedeleyen şiddet ve aşırılıklarla hukuk sınırları içerisinde mücadeleden söz edilmektedir (UTSAM, 2009:81). Literatürle uyumlu olarak 13 katılımcının görüşleri, Çanakkale ve milli mücadelenin geçtiği Afyon gezilerinin, ortak tarihi geçmişe, tarihteki zaferlere ve dini değerlere vurgu yapan projelerin halk üzerinde daha olumlu sonuç verdiği yönündedir (YÖN-1,2,3,5,6, DGR-3,9,10, TDP-3,5,9, BÖF-7,9). Katılımcılara göre, halk arasında “biz” bilincinin yaygınlaşması, ülkenin ve bu toprakların sahiplenilmesi adına yapılabilecek her çaba katkı sağlayacaktır.

YÖN-2, bu noktada farklı bir konuya dikkat çekmektedir. YÖN-2'ye göre, projelerde verilmek istenen mesajların doğrudan iletildiği faaliyetler (örn. Terörle mücadele konferansı vermek gibi) halkta karşıt bir tepki oluşturabilmektedir. Bu nedenle örneğin madde bağımlılığı ile mücadele, trafik bilincinin geliştirilmesi gibi konferanslar, sosyal ve sportif etkinlikler, yarışmalar halk üzerinde ön yargısız bir hazır bulunuşluk oluşturduğu için tercih edilmelidir. Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde karşılaşılan bir durum bu konuda farklı bir durumu ortaya çıkarmıştır. YÖN-3, Mardin'de *“Vanlı 120 çocuk” filmi ile nasıl oluyor da 100 yıl önce yaşları 14 ile 17 arasında değişen 120 Kürt genci canlarını feda ederek bu vatan için cephaneye taşıyor da bugün bu gençlik polise taş atıyor?”* sorgulaması için çocuklara toplu olarak film seyrettirdiklerini anlatırken BÖF-2,3, Siirt'de *“Vanlı 120 çocuk”* filmini Türkçülük vurgusu yapıyor eleştirisi üzerine artık seyrettirmediklerini ifade etmiştir. YÖN-2'nin ifadesiyle *“bunlar bumerang gibidir hedefi bulmazsa gelir kendisini bulur.”* Akbulut ve Beren'in (2012:281) tespitiyle *“terörden bahsetmeden terörle mücadele edebilmek, belki en etkili terörle mücadele yollarından biridir.”*

16 katılımcı tarafından bölgede kanaat önderleri, aşiret liderleri, bölgeden yetişmiş başarılı kişiler, bazı iller özelinde medrese hocalarının, dini liderlerin daha

fazla TDP faaliyet ve projelerinin içine çekilmesi, onlarla daha fazla diyalog ortamı oluşturulması gerektiği üzerinde durulmaktadır (YÖN-1,2,3,6, TDP-2,3,4,9,11, BÖF-3,5,6,8, DGR-3,5,11). YÖN-1,2'nin tespitiyle aynı şeyleri onlar söylediği zaman halk üzerindeki tesir katsayısı daha yüksek olmaktadır. Bu nedenle DGR-1 ve 3, rol model bularak istenen mesajların onlar üzerinden halka verilmesi gerektiğinin altını çizmektedirler.

Projelerin uygulama biçimi, bir diğer ifadeyle projeler esnasında takınılması gereken tutum ve davranışlar açısından 21 katılımcı TDP projelerini yürüten polislerin samimi, içten, güler yüzlü ve sıcak kanlı olması gerektiğine değinirken bölgedeki TDP projelerinin özverili ve fedakar çalışma gerektirdiğinin altını çizmektedirler. Bu duygular içerisinde yürütülen projelerde başarı oranının oldukça yüksek olduğu, aksi durumda başarının hayal olduğu vurgulanmaktadır (YÖN-1-6, TDP-1,2,3,5,9,11, DGR-1,3,5,7,11, BÖF-2,7,8,9). Örneğin BÖF-8, TDP-1 ve YÖN-6'ya göre, bölgede taziye ziyaretleri gibi etkinlikler acıların paylaşılması, düğün ve bayram gibi günler sevinç ve mutlulukların paylaşılması açısından son derece önemlidir ve TDP polisleri buna dikkat etmelidirler.

TDP ve BÖF Şube Müdürlüklerinde ve projelerde verilecek personelin belirlenmesinde bazı hususlara dikkat edilmesi gerektiği katımcılarca vurgulanmaktadır.

- Personelin gönüllü olması (TDP-1,2,5,7,11, DGR-1,7,10, YÖN-2,5,6, BÖF-2,9),
- Bölgeye ve bölge insanına ön yargılarının bulunmaması (YÖN-1,2,4,6, DGR-3),
- TDP felsefesine ve yapılanların sonuç getireceğine inanması (TDP-1,5,7,11),
- Mütevazi, güler yüzlü, uyumlu ve iletişime açık olması (BÖF-8, DGR-7, TDP-6,7,9,11),
- Aşırı temizlik hassasiyeti ve titizliği bulunmaması (BÖF-4,5,8 YÖN-6, TDP-11),
- Yeri geldiğinde “fedakarlık” ve “özverili olması (YÖN-1,2,6, BÖF-8, DGR-3,7,8). YÖN-6'nın tanımlamasıyla “*zaman mefhumu gözetmeyecek,*

koşturacak, kendi cebinden mendilini (bez mendil) çıkarıp çocukların burnunu, gözünün çapağını silebilecek” nitelikte olması,

— Hoşgörülü ve sabırlı olması (DGR-5,8). Bir katılımcı bu özelliğin önemini şu hikaye ile aktarmaktadır: *“Çocuklarla piknik yapıyorduk. Yunuslardan bir memur arkadaş çocuk bir dürüm fazla aldı diye çocuğa tokat atıyor. Ne kıymeti kaldı bunun. Ölesiye seni unutmaz artık”* (DGR-8).

— Mümkünse memleketi bölge illeri olması ve bu nedenle Kürtçeyi, iline göre Arapçayı iyi derecede konuşabilmesi (YÖN-6, BÖF-2,3,5,8, DGR-3,5).

6 katılımcı, Kürtçe konuşmanın bizden duygusu oluşturduğu, iletişim kanallarını açtığı ve aradaki buzları erittiği görüşünü paylaşmaktadır (DGR-3, BÖF-3,5,7, YÖN-2,6). Katılımcılardan birisinin (DGR-3) bu görüşü destekleyen ifadesi şöyledir; *“Van’a yardım kampanyası ile ilgili organizasyonda Diyarbakırlı üniformalı bayan polis memuru Türkçe “hoş geldiniz”den sonra bir de Kürtçe “hoş geldiniz” dedi. Konser açılışında salon yıkıldı. 2 dakika boyunca alkışladılar.”* Memleketi bölge illeri olan ve Kürtçe bilen personel aynı zamanda örgütün yaydığı *“Kürtlerden polis olmuyor”* tezini çürütmeye yaramaktadır. Katılımcılardan birisinin (DGR-3) bu görüşü destekleyen ifadesi şöyledir:

“Bir okulumuza okul polisi olarak Kürk kökenli bir polis memurumuzu görevlendirdik. Bunu duyan geldi. Kürtçe konuşup hemen teyit etmeye giriyor ve bundan inanılmaz zevk alıyorlardı. Abi sen harbiden Kürtmüşsün nasıl polis oldun diye soruyorlardı.”

Araştırma sonuçlarına göre TDP’nin Türkiye örnekleri duygusal yoğunluk içermektedir. Gerek projeleri yürüten kişiler gerekse bu faaliyetlerin hedef kitlesi olan başta gençler ve çocuklar duygusal motivasyonlarla hareket etmektedirler. Araştırma kapsamında görüşme yapılan kişiler hem kendilerinin hem de projelerde görev alanların gönüllü çalıştıklarını, yaptıkları işten büyük haz ve memnuniyet duyduklarını ifade etmişlerdir.

5.5. TDP PROJELERİNİN POLİS İÇERİSİNDEKİ ALGILAMASI

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen mülakatlarda elde edilen verilerinin analiz edilmesi ve analiz bulgularının değerlendirilmesi sonucunda, TDP faaliyet ve projelerine karşı kurum içinde iki farklı yaklaşımın olduğu tespit edilmiştir. Birincisi,

bu faaliyetlerin bölgenin geleceği ve yaşanan sorunların çözüme kavuşturulması yönünde çok hayati bir değer ifade ettiği yönündedir. İkinci yaklaşım ise bir katılımcının (BÖF-2) TDP projelerini yürütürken maruz kaldığını ifade ettiği, *“karanlıkta göz kırpma”* yakıştırmalarına konu olan olumsuz bakış açısıdır.

Bu iki yaklaşım tarzının bölgede görev yapan polis içerisindeki yaygınlığı konusunda maalesef olumsuz bakış açısının olumluya oranla fazla olduğu şeklindedir (TDP-2,7,9, BÖF-2,3, YÖN-1,2,4,5 ve DGR-3). Bu konuda üç katılımcı tarafından ifade edilen olumlu bakış açısının olumsuz bakışının karşısında her geçen gün biraz daha arttığı şeklindedir (BÖF-9, TDP-5 ve YÖN-6).

5.5.1. Olumlu Bakış

Katılımcılar sosyal projelerin yapılması noktasında il emniyet biriminin en üst noktasından gerekli desteği artık almaya başladıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılara göre son dönemde bölgeye atanan il emniyet müdürleri ve mülki idare amirlerinin sosyal projelere inanan, TDP felsefesini benimsemiş yöneticilerden oluşması faaliyetleri hızlandırmaktadır. Aksi takdirde üst yönetimin desteği olmadan TDP projelerinin gerçekleştirilmesinin imkansız olduğunun altı çizilmektedir (DGR-1,2,3,4,7,10, TDP-2,5,7,9 ve BÖF-2,6). Bir katılımcı (YÖN-2) bir önceki il emniyet müdürünün kendisine *“binlerle evde eşimin ve benim ayak izlerim vardır”* dediğini nakletmektedir.

İl emniyet müdüründen destek alındıktan sonra kurum içi resmi görevlendirmelerle diğer şube müdürlükleri ve büro amirliklerinden gerekli araç, gereç ve personel desteği sağlamak zor olmamaktadır. Bazen ikili ilişkilerle resmi prosedüre gerek olmadan yardım ve destek alınmaktadır (DGR-9, BÖF-8 ve TDP-4). 3 katılımcı, il emniyet müdürleri ve mülki idarenin desteğinde TDP projelerinin popülerliğine ve sağladığı prestije dikkat çekmektedirler (TDP-5, BÖF-3, DGR-11).

TDP gibi bölgede toplumsal barışın inşası adına çok ümitler beslenen bir konuda kurum içinde aynı dili konuşabilmek, birbirine destek çıkmak ve koordineli hareket edebilmek oldukça önemlidir. Pilot çalışma yapılan 6 ilden ikisinde projelerin değerlendirildiği, yönlendirildiği ve yönetildiği kurul veya merkez gibi yapıların kurulmuş olması kurumsallık adına atılmış ciddi adımlar olarak görülebilir. Batman’da kurulan Sosyal Etüdler Merkezi (SEM) ve Diyarbakır’da kurulan proje

koordinasyon merkezinin, projelerin üretim ve uygulama aşamalarında üstlendikleri koordinasyon göreviyle önemli işlev gördüğü vurgulanmaktadır (YÖN-2,4, TDP-3,7, DGR-3,7, BÖF-4,5). Bu noktada iki katılımcı sosyal projeler yürüten şubeler ve personel arasında yeterli düzeyde ve sistematik bir ilişki ve işbirliği bulunmadığından söz etmektedir. Bu sorunu açıklayan TDP-5, projelerin kişilere bağlı yürüdüğünden, görüş ve anlayış farklılıklarından, ortak politika eksikliğinden ve yukarıda koordine edecek makamın eksikliğinden bahsetmektedir. Diğer bir katılımcı (BÖF-8), benzer görevler yapan TDP ve BÖF birimlerinin birbirini anlamadığını veya yanlış anladığını ileri sürmektedir.

Katılımcılardan bazıları TDP Şubelerinin bağlı bulunduğu Asayiş Dairesi Başkanlığı ile TEM Şubelerinin bağlı bulunduğu TEM Dairesi Başkanlığının organize ettiği bölge çalıştaylarını olumlu bulduklarını ifade etmektedirler (YÖN-2,4, DGR-3, TDP-7,9). Bu çalıştaylar ağırlıklı olarak bölgede halka yönelik sosyal projeler yürüten iki Şube personelinin nabzının tutulması ve birikimlerin paylaşılması adına önemli bir fırsat oluşturmaktadır (DGR-3). Araştırmacı tarafından ilgili merkez birimi ve ildeki uzantısı şube müdürlükleri arasında yapılan bu çalıştaylara TDP felsefesine uygun proje ve faaliyet yürüten diğer şubelerin katılmamasının, il bünyesinde ve bölge çapında karşılıklı bilgi ve deneyimlerin paylaşılması ve ortak hareket etme noktasında eksiklik oluşturabileceğine dikkat çekilmektedir.

Personel içerisinde projelere inanmış, resmi bir görevlendirme daha olmadan gönüllü olarak faaliyet yapan personel bulunmaktadır. Bir katılımcının (YÖN-5), ifadesiyle “*öyle arkadaşlar var ki görev haricinde gizlice yardım dağıtıyor. Halkın içinde dostluklar kuruyor. Bir anlamda tek başına TDP yapıyor.*”

5.5.2. Olumsuz Bakış

İl Emniyet Müdürlüklerinde her düzeyde TDP faaliyetleri bir yere varılacağına olan inancın azlığı, katılımcıların maruz kaldıklarını söyledikleri eleştiri ve sitemlerin çokluğundan ve çeşitliliğinden anlaşılmaktadır:

“Boşa kürek çekiyorsunuz” (BÖF-4,5),

“O kadar uğraşıyorsunuz ancak bak yine taş, molotof atıyorlar” (BÖF-4),

“Bize iyilik yapmıyorsunuz, onlara çalışıyorsunuz. Taş atıyorlar siz ödül olarak gezmeye götürüyorsunuz. Bizim çocuklarımızı götürmeniz için onlar gibi taş atmaları mı gerekiyor?” (TDP-1 ve BÖF-1),

“Asli işlerimizi yapacak personelimiz yok, TDP’ye ne kadar adam görevlendiriliyor” (DGR-6),

“Önce otoriteyi temin etmeli, hâkimiyeti tam anlamıyla ele almalısın ki bu işleri düşünebilesin” (TDP-7).

Literatür, ABD’de polis memurlarının TDP’yi gerçek polislik olarak görmediklerini söylemektedir (Sözer, 2010:105). Bu çalışmada da katılımcılar (YÖN-1, TDP-7) *“bu projeler polisin asli işi değil, bunları yapması gerekenler yapsın”* eleştirisiyle sıkça karşılaştıklarını söylemektedirler.

5.5.3. Her Polisin TDP Polisi Gibi Görev Yapması Anlayışı

Literatürde, TDP polislerinin değil, her bir polisin TDP felsefesine uygun şekilde görev yapması ileri sürülmektedir (Goldstein, 1990; Moore, 1992). Araştırma kapsamında, katılımcıların “her polis TDP gibi çalışmalı” tezine ilişkin görüşleri iki açıdan yorumlanabilir.

11 katılımcı, *“yapılan bir olumsuz davranış tüm yapılanları sıfırlıyor. Gereksiz ve aşırı güç kullanımı, gözaltında kötü muamele birçok güzelliği götürüyor”* tespitinde bulunmaktadır (TDP-2,3,4,5,7,8,9, YÖN-4,5, DGR-2,7). Bir katılımcı (TDP-7) polisin yanlışlarının halktaki ön yargıları pekiştirdiğini *“zaten insanların kafasında bir yaban otu var. Sen ona su döküyorsun”* benzetmesiyle ifade etmektedir.

Katılımcılardan bazıları bu noktada, mülakatların yapılma zamanından kısa bir süre önce İstanbul’da polislerin Kürt olduğu gerekçesiyle orantısız güç kullandığı öne sürülen ve bu şekilde basın ve medyada sansasyon yaratan olayı örnek göstermişlerdir (DGR-3, TDP-5, YÖN-2). Bir katılımcı (DGR-5) şu ifadeleri kullanmaktadır;

“Ortada yanan bir ateş var. Közün tamamen küllenmesi gerekiyor ki esen bir yelle tekrar köz tutuşmasın. Bu açıdan memurlara sürekli sabırlı olun zamansız, yanlış ve gereksiz müdahalelerle közü alevlendirmeyin telkininde bulunuyoruz.”

11 katılımcı TDP projelerinin başarısı için *“her polis TDP polisi gibi çalışmalı”* fikrine olumsuz polis davranışlarının TDP faaliyetlerini baltaladığından dolayı destek verirken bu sözün altında dolaylı olarak kastedilen *“TDP birimlerine gerek yok”* fikrine karşı çıkmaktadırlar (TDP-2,3,4,5,7,8,9, YÖN-4,5, DGR-2,7).

Katılımcıların büyük çoğunluğu bölgede barış ve kardeşliğin tesisi, gelecek nesillerin topluma yararlı bir şekilde yetiştirilebilmesi gibi amaçlar için müstakil olarak kurulmuş birim veya birimler, özel hazırlanmış sosyal projeler, bu projelerde çalışacak gönüllü personel ve özel bütçelerin gerekli olduğu yönündedir. TDP birimi diğer birimler için bir itici güç ve örnek oluşturmaktadır (YÖN-4,5).

5.5.4. Kurum içi TDP Yapılması Gerektiği Anlayışı

Katılımcılar TDP faaliyetlerine karşı personelden gelen direnç ve olumsuz bakış açısı ile ilgili olarak bazı tespitlerde bulunmuşlardır. 11 katılımcı, kurum içi personele yönelik TDP faaliyeti yapmanın zorunluluğuna işaret ederken buna gerekçe olarak yılların getirdiği birikimlerden söz etmektedir. Katılımcılara göre, zaman zaman yaşanan elim olaylarda şehit verilmesi personel üzerinde derin etkiler bırakmaktadır. Toplumsal olaylarda molotof atılması, taşlanmak, araçların camlarının kırılması, bir personelin gösterilerde yaralanması kadro genelinde bir refleks geliştirmektedir (YÖN-2,4,5, TDP-1,4,5,11 ve DGR-3,5,7,8). Katılımcı (YÖN-2)’e göre *“toplumu sevemezseniz o topluma hizmet edemezsiniz. Bölgede görev yapan arkadaşlarımızı bölge insanını sever hale getirmek gerekiyor.”*

Bazı katılımcılar personelin TDP’ye karşı çıkmasının nedenini bilgi eksikliğinde aramışlardır. Bölgede yaşanan sorunların çözümü noktasında TDP’nin vaat ettikleri, faaliyetlerin amaçları, faaliyetlerin geri dönütlerinin personele yeterince anlatılamadığına dikkat çekmişlerdir (YÖN-2,5 TDP-7, BÖF-2,3).

Katılımcıların kurum personeline yönelik TDP faaliyeti kapsamında yaptıkları çeşitlilik göstermektedir. 5 katılımcı TDP ile ilgili personele sunum yaptıklarını, İl Emniyet Müdürlüğüne yeni atanan personele yönelik yapılan oryantasyon eğitimlerinde ve hizmet içi eğitimlerde TDP’yi ders olarak eklediklerini dile getirmişlerdir (TDP-1,3,4,5,11).

8 katılımcı tarafından personelin piknik, gezi, yemek, futbol maçı gibi TDP faaliyetlerine eşleri veya çocuklarıyla birlikte dahil edilerek gençlerle birebir

etkileşimde bulunması için fırsat oluşturulduğu, bu deneyimlerin akabinde personelin fikrinin olumlu yönde değiştiği ifade edilmektedir (YÖN-2,4,5, DGR-3, 8, TDP-1,2,4). (YÖN-6) kurum içi TDP'nin önemini şu ifadelerle hatırlatmaktadır;

“Rahmetli Kemal İskender müdürüm ilçeye ziyarete geldiğinde kollarını sıvar, personelin yemeklerini, çorbalarını, salatalarını yapardı. Personelle birlikte yemek yer, yerken sohbet ederdi. Personele dokunabilmek, onlara temas edebilmek çok önemli. Ben aynı zamanda TDP'nin kurum içine, personele dokunma, onları dinleme, paylaşma, liderlik yapabilme hareketine dönüşmesini bekliyorum.”

5.6. POLİS BAKIŞ AÇISIYLA TDP PROJELERİNİN KURUM DIŞI ALGILAMASI

TDP felsefesinde ve terörizmle bütüncül mücadelede çok aktörlü yaklaşım sorunun tespiti ve çözümü noktasında gerekliliğin ötesinde başarıya ulaşmada hayatidir. Güvenlik sorunlarının çözümünde toplumla ortaklık geliştirmek; yerel düzeyde polisin, halkla, diğer kamu ve özel kuruluşlar, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, özel işletmeler ve kanaat önderleriyle geliştirdiği karşılıklı güven esasına dayalı bir ilişki ve işbirliğini ifade etmektedir.

Katılımcılar bölgede mülki idarenin TDP faaliyetlerine ve polisin bu faaliyetlerde üstlendiği role bakışının çok olumlu olduğunu söylemektedirler. Polis tarafından teklif edilen projelere onay verilmektedir (YÖN-2, DGR-1,3, BÖF-2,3, TDP-2). Batman ve Siirt illerinde katılımcılar, 2012 yılı için SODES kapsamında kabul edilen projelerden bazılarının uygulama sorumluluğunun teklif eden kurum başka olmasına rağmen valilik tarafından polise devredildiğini ifade etmişlerdir (BÖF-2, YÖN-2). BÖF-4 ve BÖF-5, üç yıl önce aynı il valisinin “*polisin sosyal projelerle ne işi olur*” yaklaşımını sergilediğini ancak daha sonra diğer kurumların yaptığı projelerle polis tarafından yapılan projeleri nitelik ve nicelik açısından karşılaştırarak fikri değişim yaşadığı tespitinde bulunmaktadır.

TDP, tüm polis birimlerince yapılması gerektiği gibi ilde/ilçe devleti temsil eden tüm müdürlük ve birimler tarafından topyekun bir mücadele konsepti içinde yapılmalıdır. Katılımcı (YÖN-3)'ün ifadesiyle “*devletin şarkıyı koro halinde söylemesi gerekir. Bu işler solo ile başarı sağlanabilecek işler değildir.*” Başta Milli Eğitim olmak üzere Sağlık, Gençlik ve Spor, Aile ve Sosyal Politikalar il

Müdürlükleri, Müftülük, belediye ve sivil toplum örgütleri bu anlamda üzerlerine düşen sorumluluğu, kendi görev alanları çerçevesinde yürütmelidirler (YÖN-2,6, TDP-7,8,9, BÖF-2,3,7, DGR-5). Bir polis amirinin (YÖN-6) önerisiyle;

“ TDP gibi toplum destekli sağlık, eğitim gibi kavramlar geliştirilebilir. Bir bakıma halkın hizmetinde olan devlet görevlisi anlayışı geliştirilmelidir. Şimdi sandalyenin bir ayağını siz oluşturuyorsunuz. Diğer üçayağı eksik olunca bu sandalyeye oturulamıyor.”

YÖN-2,6, TDP-7,8,9, BÖF-2,3,7 ve DGR-5’in görüşlerine DGR-3 tercüman olmaktadır:

“Polisin bir ağırlığı var. Bu nedenle ihtiyaç duyulduğunda destek alabiliyorsun. Ancak onlara ortak proje yapalım dendiğinde destek alamıyorsun, güvenemiyorsun. Sen bir şey yapar da yalandan onları ortak yaparsan küçük işler yaptırabiliyorsun.”

Kısaca BÖF-8’e göre projelere diğer kurumların desteği, kurumsal değil *ikili ilişkilere ve kişisel tanışıklık ve dostluk düzeyinde yapılan çabalarla* yürütülmektedir.

Katılımcılardan biri (YÖN-2) anlatmaktadır;

“Proje kapsamında burslu olarak okuttuğumuz ve komşu ilde Anadolu Lisesini kazanan kızımıza yardımcı olunması için İl Milli Eğitim Müdürü ile görüştüm bana ‘müdürüm siz bir emniyetçi olarak oradan bizi arıyorsunuz, ilgileniyorsunuz. Biz burada sahip çıkmıyoruz’ ifadelerini kullandı.”

Katılımcılar Milli Eğitim Müdürlüğüne ayrı önem atfetmektedirler. Projelerin hedef kitlesinin özellikle okul çağındaki çocuklar olması, çocukların günün büyük bölümünü okulda geçiriyor olması bunda etkilidir. Batman’dan araştırmaya katılan polisler (YÖN-2, TDP3 ve DGR-3), yeni atanan okul müdürlerinin projelere destek çıkmasının çok olumlu sonuçları olduğunu dile getirirken diğer bir ilde katılımcı (YÖN-4, DGR-7 ve TDP-7), bölgeye problemlili müdür ve öğretmenlerin sürgün amacıyla gönderilme politikasına devam edildiğini ifade etmiştir. YÖN-5’e göre, *“bu durumda uzun süre uğraştığınız, hedef seçtiğiniz, yatırım yaptığınız okulda bir müdür faaliyetleri baltalayabiliyor. Okul müdürleri iyi niyetli değilse eylem günleri okulu kapatabiliyor.”*

Diğer kurumların kurumsal olarak pasif kalmasını katılımcılar buralarda görev yapan üç insan profiliyle açıklamaktadırlar (TDP-1,3,4,5,9,11, DGR-1,2,4,7,9,10,11, YÖN-2,4,5,6, BÖF-1,2,6,7,8).

1. Batıdan bölgeye atanan ve ilk fırsatta bölgeden ayrılmanın hesaplarını

yapan diğerk kamu ve sözleşmeli personel, ya bir şey üretme konusunda isteksiz ve umursamaz tavır içinde ya da korku hissinden dolayı risk almamaktadır.

2. Bölge orijinli çalışanlar polisle işbirliğine girerek çevresindeki insanlara “ben polise yakınım, devletçi çizgideyim” görüntüsünü vermek istememektedir. Bu yüzden çekinme ve geri planda durma isteğı ağır basmaktadır.

3. Diğerk kurum çalışanlarının bazılarında en olumlu tabirle renk körlüğü oluşmaktadır. Sahip olunan ideolojik yapı diğerk kurum çalışanlarından bazılarını “polise köstek örgüte destek” vermeye sevk etmektedir.

Katılımcılar bölge belediyelerinin konumunu büyük oranda üçüncü kurum/çalışan profili kapsamında değerlendirmektedirler. İkinci profil kapsamına giren devletle bir arada görünme korkusu taşıyan belediyelerin olduğu da ifade edilmektedir (TDP-1, YÖN-1, DGR-7). Bu çalışma kapsamında görüşme yapılan hiçbir katılımcı belediyelerin projelere destek verdiğini, TDP’nin yanında yer aldığını söylememişlerdir.

Bu bağlamda, katılımcıların anlatımları literatürle uyumluluk göstermektedir. Özdemir (2012) çalışmasında, Hakkâri ili özelinde taş atma gibi sokak eylemleri için öğretmenlerin öğrencileri ideolojik olarak hazırlamakta olduğuna, imamların da halkı teşvik ettiğine işaret etmektedir. Aynı araştırma Hakkari’ye dışından gelen öğretmenlerin ürkek ve çekingen davrandıkları, adeta *bana dokunmayan yılan bin yaşasın* anlayışına göre hareket ettiklerini göstermektedir. Okyar ve Güneş (2012), Doğu’da bazı illerde okulların politize olduğunun ve bölgedeki PKK sempatzanı eğitim ve öğretim kadrolarının örgüt lehine etkili işler yaptığının altını çizmektedir.

Bazı katılımcıların işaret ettiğı bir başka önemli kurum da cezaevleridir (DGR-9, TDP-1, DGR-3). Bir katılımcı (YÖN-2): “*Cezaevleri bir siyaset okulu gibi çalışıyor. Cezaevi süreci her örgüt için bir atılımdır. Bir genç kız bana ‘dağa boş gitmemek için cezaevine girmem gerekiyor’ demişti*” şeklinde üzüntüsünü dile getirmektedir. Şeker vd.(2012) Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde cezaevlerinde koğuş sisteminin devam ettiğini, bunun cezaevine giren çocukların dağa çıkmaya aday bir genç olarak cezaevinden ayrılmasına yardım ettiğini yaptıkları araştırmada ortaya çıkarmışlardır.

Katılımcılar tarafından polisin aktif sorumluluğunda yürütölen sosyal

projelerin diğer kurumlar, sivil toplum kuruluşları, özel teşebbüsler ve sosyal gruplar eliyle yapılması gerektiği tartışılmaktadır. Katılımcılar arasında en yaygın olan birinci görüşe göre bir müddet daha, şartlar oluncaya ve diğer kurum ve yerel dinamiklerin uyanıp/uyandırılıp harekete geçirilinceye kadar, bu faaliyetler ağırlıklı olarak polisin koordinesinde ve sorumluluğunda gitmeye mecburdur (YÖN-2,4,6, TDP-5, DGR-11, BÖF-7,8,9). Bu görüşe katılmayan (DGR-6), *“Endişem odur ki, polis bu projeleri yaptırsa ve iyi de yaptırsa diğer kurumlar işin içine girmeyecek, giremeyecek, belki polis yöneticileri de projeleri devam ettirmek isteyecek. Böylece diğer kurumlar aslında tam da işleri olan konularda pasif ve etkisiz kalacaklar, kendilerini yenileme ve geliştirme fırsatı bulamayacaklar.”*

Diğer yaygın kanaat ise ana sorumluluk ve yüklenici görevi tamamen ilgili kamu veya özel kurumlarda olacak, polis sadece güvenlik görevleri kapsamında bir görev düşerse dahil edilebilecektir. 8 katılımcı, yapılan faaliyetlerde ilgili kişi ve kurumların, sivil toplum örgütlerinin, gönüllü kuruluşların ısrarla ortak edilmeye çalışıldığı, bulunduğu takdirde projenin devamı veya bir sonraki yılki düzenlemesinin devredilmeye çalışıldığı söylenmektedir (DGR-1,3,8, YÖN-1,2, TDP-2,3,5). Bal’a (2006d:380) göre, sivil toplumun çok önemli olduğu içinde bulunduğumuz yüzyılda terör sorunu ve terörizmle mücadelede sivil toplumun desteği başarı için olmazsa olmaz bir koşuldur. BÖF-2, kendi illerinde sosyal projelerin yürütülmesinde sivil toplumu nasıl projelere dahil ettiklerini anlatmaktadır:

“İlimizde bu projeyi, artık proje ile aynı ismi taşıyan bir dernek yürütüyor. Derneğin kurulmasına destekçi olduk. Projenin bizimle başlayıp bizimle bitmesini istemedik. Bu işe bir sistematik kazandırılmalı istedik. Bu ilde yaşayanlar sahiplensinler, taşın altına ellerini soksunlar arzu ettik ve böyle de oldu. Kaldı ki SODES projesi bir dernek tarafından teklif edildiğinde daha fazla bütçe çıkıyor.”

5.7. POLİS BAKIŞ AÇISIYLA TERÖR ÖRGÜTÜNÜN TDP ALGILAMASI

Terörün amacı, propaganda amacıyla insanları kendi yanına çekmektir ve bu yolda kullanılabilecek, savunulan fikri destekleyebilecek her türlü delil örgütlerin işine yaramaktadır (Bal, 2006a). Katılımcıların önemli bir kısmına göre terör örgütü, polisin yeni yaklaşım biçiminden ve bölgede yapılan sosyal destek projelerinden

oldukça rahatsız durumdadır. İstihbarat raporlarına da yansıyan bu sonuç katılımcılara göre doğru yolda olunduğunun, terörle mücadele doğru yolda gidildiğinin bir göstergesidir (BÖF-1,2,4,5,8,9, TDP-1,3,5,9,11, YÖN-2,5, DGR-3,4,5,7,10,11).

5 katılımcı (YÖN-2,5, BÖF-2,4,5), terör örgütü tarafından vatandaşlar istismar edilerek polisi yıldırmaya, korkutmaya ve sindirmeye yönelik eylemler yapıldığını söylerken YÖN-2, kendisinin örgütün imha edilecekler listesinde olduğunu bildiğini eklemektedir. TDP-1 yaşadıkları zorlukları şu iki örnekle kuvvetlendirmektedir: *“Biz TDP olarak yardım dağıtırken, vatandaşın evinde çay yudumlarken güvenlik alan asayişe bağlı zırhlı ekip taş yağmuruna tutuluyor. Okula seminer vermeye gidiyoruz. Okulun bahçesinde bulunan ekip otosu çıkıncaya kadar tükürük ve balgamlarla kaplanıyor.”*

Katılımcılardan bir kısmı terör örgütünün TDP faaliyetlerine katılmama konusunda halk üzerinde baskı kurduğundan ve halkı tehdit ettiğinden söz ederek örgütün, polisle halk arasında olumlu bir bağ kurulmasını istemediğine işaret etmektedir (BÖF-1,8,9, TDP-3,5, DGR-3,7). Katılımcılardan birisinin bu görüşü destekleyen ifadesi şöyledir:

“Bu sabah bir kızımızın babası geldi. Benim kızıma gelip sahip çıktığınız için teşekkür ettim. Bir bardak çayınız için başınızı ağrıtmak istemiyorum, ama ben bu kapıdan içeri girinceye kadar üç defa arkama bakıyorum beni izleyen biri var mı diye. Bunu anlatan Eruhlu bir baba. Ben devletçi bir insanım ama çevremde devletçi kimse yok” (DGR-1).

Polisin yapmış olduğu faaliyetlerin örgüt tarafından propaganda malzemesi olarak kullanılması katılımcılar tarafından sıklıkla dile getirilen bir başka konudur. Halkın TDP faaliyetlerine katılmasını engellemek için yoğun kara propaganda yapılmakta, yana ve uydurma haberlerle halk kandırılmaya çalışılmaktadır (BÖF-5,5,8,9, TDP-2,9, YÖN-2,5,6, DGR-3,7,10). Okul boykotu zamanı “okula giden çocukları kaçıracaklar” diye haber yapılması (BÖF-4); “Kürt kızlar ajanlaştırılıyor” haberi (TDP-2,9, DGR-9); “Polis, Kürt çocuklarının beyinlerini yıkıyor, psikolojik baskı yapıyor” (BÖF-5) ve çocuklara KEK ve meyve suyu dağıtımında “Polis, Kürt çocuklarını zehirledi” propagandası katılımcılar tarafından görüşlerini desteklemek için verilen bazı örneklerdendir. BÖF-2,3 farklı bir örnekle görüşlerini desteklemektedir. *“Sen devlet olarak aileye bir yardım götürüyorsun. Sen adresten*

ayrıldıktan sonra da örgüt gidiyor. Bak sana gelen bu hediye dağdakiler sayesinde geldi bilesin diyor.”

Terör örgütünün kullandığı bir başka argüman da benzeri karşıt faaliyetlerle etkinliğini artırmaya çalışmaktır (BÖF-2,3,4,5). BÖF-2,3, yapılan aile ziyaretlerinden rahatsız olan siyasi partinin, “değer aile” ismini verdiği terörist ailelerini ziyarete başladığını vurgulamaktadır. BÖF-5, gençleri örgüte katılım konusunda kandırmak, beyinlerini yıkamak amacıyla polisin yaptığı gezi programlarına benzer alternatif gezi programları düzenlendiğini söylemektedir.

Bir katılımcı (YÖN-5), örgütün “*polis merkezinde dağıtılan yardımı almaya gitmeyin, bunlar sizi asimile etmeye çalışıyor*” propagandasına karşın mahalledeki polis merkezlerine 2000’e yakın insanın başvurduğunu, “*polisin verdiği iftara katılmayın*” tehdidi üzerine halkın “*biz bunlardan iyilik gördük gideceğiz*” diyerek iftar yemeğine katıldığını aktarmaktadır. Sonuç olarak, 15 katılımcı (BÖF-1,2,5,8,9, TDP-3,5,9,11, YÖN-2,5, DGR-3,5,7,11) terör örgütünün polis ve halk üzerindeki baskı ve yıldırma hareketlerine, halka yönelik kandırma ve anti propaganda faaliyetlerine rağmen bölge insanının TDP faaliyetlerine büyük ölçüde katılım sağlamasını TDP’nin başarısı olarak gördüklerini ifade etmektedirler.

5.8. PROJELERİN GERİ BİLDİRİMLERİ

Türkiye’de terörle mücadelenin ikinci yöntemi olan terörizmle mücadele yöntemi 2000’li yıllardan sonra gittikçe gelişmeye başlamıştır. Terör sorununun ideolojik tabanına yönelik, sorunun sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel yönlerini de içine alan çok boyutlu ve çok yönlü çabalar gelişmeye ve olgunlaşmaya başlamıştır (Alkan, 2009a; Bal, 2006a). 1990’lı yıllarda Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde TEM Daire Başkanlığı içerisinde oluşturulan Bilgilendirme ve Önleme Faaliyetleri Bürosunun faaliyetlerini hızlandırmasının, Toplum Destekli Polislik anlayışının 2006 yılından itibaren kurumsal olarak uygulamaya konulmasının, 2008 yılından itibaren TC. Hükümetinin “sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesini artırmak, toplumsal bütünleşmeyi güçlendirmek ve toplumun dezavantajlı kesimlerine fırsatlar sunmak” (Kalkınma Bakanlığı, 2012) gibi amaçlar etrafında SODES programlarına başlamasının terörle mücadelenin terörizmle mücadele ayağına hareketlilik getirdiği

görülmektedir.

Polisin yürüttüğü sosyal program ve projelerin, bir başka tanımla toplum destekli polislik anlayışını yansıtan sosyal faaliyet ve etkinliklerin terörizmle mücadelenin neresinde yer aldığına ilişkin yeterince veri bulunmaktadır (Beren, 2012). Bu kısımda, katılımcıların ifadelerinden yapılan TDP faaliyetlerinin terörizmle mücadeleye sunduğu katkı ve kolaylıklar ele alınmaktadır.

5.8.1. Olumlu Bakış

TDP faaliyetlerinin sonuçları ileride ortaya çıkacak;

TDP faaliyet ve projelerinin yararları ile ilgili katılımcılar tarafından en çok dile getirilen konu, yapılan TDP faaliyetlerinin sonuçlarının ve beklenen faydanın daha sonra ortaya çıkacağı ve sonuçları hemen beklemenin doğru bir yaklaşım olmayacağı görüşüdür. 11 katılımcının ifadelerine göre, bugün yapılan TDP faaliyetleri bir bakıma belediyelerin altyapı yatırımlarına benzemektedir. Projelerin getirileri daha sonra görülecektir. Bu yıllarda projelere katılan ilkokul, ortaokul çağındaki gençler ancak yıllar sonra üniversiteli olacak veya meslek sahibi bir yetişkin olarak bölgeye hizmet edecektir (BÖF-8,9 YÖN-1,2,5 TDP-6,9,11 DGR-3,10,11). TDP-6, “gökyüzündeki bulutları dünün rüzgarları getirdi, hemen gelmedi onlar. Bizim yaptığımız bu faaliyetler de yarını etkileyecek, ama mutlaka etkileyecektir” şeklinde fikrini desteklemektedir.

Toplumsal olaylara katılım ve taşlama olaylarında azalmaya neden oluyor;

Katılımcıların yarısından fazlası, TDP faaliyetleri ile ilgili elde ettikleri en somut faydayı, zaman zaman yapılan gösteri yürüyüşleri, basın açıklamaları, örgüt militanlarının cenaze törenleri ve polisin taşlanması gibi hadiselerde toplanan kalabalığın gün geçtikçe azalmasında gördüklerini ifade etmişlerdir (TDP-3, 11, BÖF-2,4,5,6, DGR-5,6,7,8,9,10,11, DGR-5,7,8,9,10, YÖN-1,2,4,5,6).

Bir katılımcı görüşünü kendi ilinden verdiği istatistikle desteklemektedir;

“2007-2008 yıllarında Batman’da yaşa dışı mitinglere 10.000 kişi civarında katılım oluyordu. Katılanların yarısı da genç ve çocuklardan oluşuyordu. Şu an bir eylem olduğu zaman 100-150 çocuk ancak katılıyor. Bu çocuklar da zaten sokakta olan, okumayan, işsiz ve sabıkalı çocuklar örgüt tarafından parayla toplanıyorlar” (YÖN-2).

DGR-7 ise Diyarbakır’da geçmiş yıllarda bir terörist cenazesine 15.000 kişi

katılırken 2012 yılında üç terörist cenazesi birden gelmesine rağmen ancak 2000 dolayında katılım olduğunu nakletmektedir. DGR-5, Mardin’de “ya hep ya hiç mitingi” düzenlenmek istendiğini, çok ciddi propaganda yapıldığını ancak eskiden 15.000 dolayında kişinin toplandığı mitinge en fazla 2500 kişinin toplandığını örnek olarak vermektedir. Basın açıklamaları için söylenenler de paralellik göstermektedir. BÖF-2’nin aktarımıyla, basın açıklamalarına gençler artık rağbet etmemekte, örgüt yaşlılara ve kadınlara yönelmektedir. 2005’de her hafta yapılan basın açıklamalarına 5000 kişi katılırken artık nadiren yapılan bu toplanmalara 150 civarında kişi katılmaktadır.

Toplumsal olaylara katılım gibi bir dönem çok yaygın hale gelen “taş atan çocuklar” konusu da katılımcıların argümanları içerisinde kendisine yer bulmaktadır. 9 katılımcı kendi illerinden örnekler vererek projelerin gözle görünür biçimde polise taş atma, polis araçlarını taşlama olaylarında azaltıcı etki yaptığını ileri sürmektedir (TDP-2,3,7 DGR-5,7,11 YÖN-4, BÖF-3,6). TDP-3 görüşünü: *“Eskiden belli mahallelere girince hep taşlanırdık. Şimdi bunu görmüyoruz. Münferit birkaç olayı saymazsak taşlama yok bile diyebiliriz”* sözleriyle savunmaktadır. Bir katılımcı (DGR-5), kendi ilçelerinde polise taş atan, ancak yaşları küçük olduğundan işlem görmeyen 40 çocuğun ailesine yönelik ziyaret ve sosyal faaliyet yapıldığını, aradan bir yıl geçmesine rağmen ziyaret edilen çocukların 38’inin hiçbir şekilde polise taş atan grubun içinde yer almadığını iddia etmektedir. Bezer şekilde (DGR-7), illerinde Çocuk Şube Müdürlüğü tarafından bir bölgede taş atan çocukların aileleriyle yapılan görüşmeler sonunda yol kapama, taş atma, lastik yakma olaylarının olduğu mahallede artık bu tarz eylemlere rastlamadıklarını dile getirmektedir. Önemli bir saptamada bulunan bir katılımcı (DGR-3), Altun ve Karaman’la (2012) aynı görüşü paylaşarak taşlama olaylarındaki azalmaya gerekçe olarak TDP faaliyetleri ile birlikte kamuoyunda “Taş Atan Çocuklar Yasası” olarak bilinen yasayı işaret etmişlerdir.

Bazı katılımcılar tarafından dikkat çekilen bir başka husus, toplumsal olay ve gösteri zamanlarında örgüt baskısı ve tehdidi nedeniyle öğrencilerin % 60-70 oranında okula gelmemesi veya okuldan eyleme katılmak üzere ayrılması konusudur. 3 katılımcı son yıllarda TDP kapsamında yürütülen okul polisliği uygulaması ve okul, aile ve polis işbirliğinde gerçekleştirilen eğitsel, sosyal, kültürel ve sportif

etkinliklerin okuldan kaçma ve okulu asma oranlarının oldukça düşürdüğünü ileri sürmektedir (YÖN-2,6 TDP-3). YÖN-2, kendi illerinde okul müdürlerinin son yıllarda eylem zamanlarında en fazla yüzde (%) 10 oranında devamsızlık olduğunu bu nedenle eğitime devam edebildiklerini söylediğini aktarmaktadır.

Halkın yasadışı faaliyetlerden uzaklaşmasını sağlıyor;

Katılımcılar tarafından aktarılan bazı olaylar istatistiğin ötesinde anlam ifade etmektedir. DGR-10, Van da 15 yaşlarında iki çocuğun dağa çıkmak için hazırlandığının öğrenildiğini, TDP Şubesinin gece-gündüz yoğun uğraşlarıyla çocukların bu fikirlerinden vazgeçirildiğini aktarmaktadır. BÖF-4, üç genci 2 yıl boyunca yakından takip ettiklerini, kendileri ile yakından ilgilendiklerini, bunlardan ikisini yasa dışı faaliyet yapmaktan vazgeçirdiklerini diğerinin ise cezaevinde olduğunu nakletmektedir.

Suç işlemiş çocukların meslek sahibi yapılarak topluma kazandırılması ve çocukların suçtan uzaklaştırılması amacıyla İŞKUR, TESK ve MEKSA Vakfı gibi sivil toplum kuruluşlarıyla meslek edindirme kursları ve sosyal faaliyetler organize eden DGR-8, kurslardan mezun olan 330 çocuktan sadece 6 veya 7'sinin tekrar suça karıştığını diğerlerinin hiçbir şekilde suça bulaşmadığını öne sürmektedir.

Görüşmeler sırasında TDP-9'un anlattığı hikaye TDP faaliyetleri yapanların örgüt tarafından ölüm listesine koyulduğunu ve TDP-9'a göre de TDP faaliyetlerinin bir çocuk üzerindeki etkisini göstermektedir: *“Bir gün bir çocuk TDP polisine gelip, ‘Abi ben seni öldürmek için 2 ay gözetledim. Ancak 2 ayın sonunda seni tanıyınca, yapıp ettiklerine bakınca bu düşüncemden vazgeçtim’ diye itirafta bulunmuştur.”*

Özellikle çocuğu cezaevinde veya dağda olan ailelere yönelik ikna odaklı TDP faaliyetlerinin sonuç verdiği literatürle desteklenmektedir. Dikici (2008b), 2002-2006 yılları arasında, Şanlıurfa'da çocukları terör örgütüne katılmış olan 50 aile üzerinde yürütülen TDP çalışmalarında 12 ailenin çocuklarını eve dönme konusunda ikna ettiğini aktarmaktadır. Benzer şekilde literatürde 2006 yılından Kasım 2007 tarihine kadar Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde 12 ilde ailelerle yapılan görüşmeler neticesinde toplam 64 PKK militanının terör örgütünü terk ederek teslim olduklarına yer verilmektedir (Alkan, 2009b:52).

Polisin tanınmasına yardımcı oluyor ve polise duyulan güveni artırıyor;

Polis kurumunun halkın gözündeki imajı ve prestijinin anlamı, polisin halka yaklaşım biçiminin önemi, halkla ortaklık geliştirilerek halkın güven ve desteğinin kazanılması gibi konuların TDP ve terörle mücadele ilişkisi içerisindeki yeri bu çalışmanın daha önceki bölümlerinde ele alınmıştır. DGR-10'na göre *“bölge insanı ilk kez bu faaliyetlerle emniyet mensupları ile pozitif bir iletişime geçiyor, yapılanlar insanların polis ve devlet algısını olumlu yönde etkiliyor, sonunda ön yargılar kırılıyor, yerine sempati, olumlu algı yerleşiyor.”*

Katılımcılardan 13 tanesi, çeşitli TDP projeleri vesilesiyle ailelerle, halkın farklı kesimleriyle kurulan temaslardan olumlu geri bildirimler aldıklarını, izlenimlerinin ümit verici olduğu dile getirmektedirler (TDP-7,8, DGR-1,7,10, YÖN-1,2,3, BÖF-1,2,4,5,7). YÖN-2, BÖF4 ve 5, Batman'da binlerce eve ziyaret gerçekleştirildiğini, 140.000 insana ulaşıldığını, ideolojik olarak en uçta sayılabilecek insanların bile kapısının çalındığını ve çok misafirperver bir tavırla karşılaştıklarını söylemektedir. BÖF-2, bir TDP çerçevesinde 19.000 öğrenciye şeker dağıtıldığını ve ciddi geri dönüşüm alındığını, YÖN-3, gençlere yönelik çalışmalarda 2011 yılında 16.000 gençle temas kurulduğu bilgisini vermektedir.

DGR-10, halkla kurulan iletişimin bir sonucu olarak *“temas sağlanan ve güveni kazanılan esnaf kepenk kapatmıyor”* görüşünü savunmaktadır. Katılımcılardan biri bir kız çocuğunun *“sizin ilgilendiniz kadar bizim annemiz ve babamız bizimle ilgilenseydi zaten okurduk”*(DGR-1) ifadesi ile yapılan TDP faaliyetlerinin faydalı olduğunu savunurken bir diğer katılımcı (YÖN-2), bir vatandaşın *“zamanında sizin gibi yöneticiler buralarda olsaydı bu acılar yaşanmazdı”* şeklindeki söylemini kullanarak görüşlerini kuvvetlendirmektedir.

Katılımcılardan birisinin, polis tarafından halka gösterilen yakınlığın halkta hemen yankı bulduğuna ilişkin görüşünü destekleyen hikâyesi şu şekildedir:

“Bir toplumsal olaya müdahaleye gittik. Ben şortlantın üzerindiyim ve elimde uzun namlulu silahı var. Çocuklar yerden taş topluyorlar ve bize fırlatıyorlar. Küçük bir çocuk gözüme takıldı. Kendine göre epey ağır bir taşı kaldırmaya çalışıyordu. O an göz göze geldik. Ben gülümsedim ve kendisine el salladım. Çocuk utandı, hemen taşı bıraktı ve koşa koşa biraz ilerde annesi olduğunu tahmin ettiğim kadının yanına gitti. Ona bir şeyler anlattı. Kadının yanında başka çocuklar da vardı. Bana hep birlikte el salladılar” (TDP-1).

Araştırmaya katılan katılımcı (YÖN-6), yaşadığı bir deneyimi paylaşmaktadır:

“Çöp toplayan çocuklara meslek edindirme amaçlı projemizde Başbakanımız çocukların bazılarının yanaklarından sevmiş, saçlarını okşamıştı. Ben onlara yönelik verilen eğitim programında iyi insan nasıl olunur dersine giriyordum. Baktım, çocukların gözleri çapaklanmış, yüzleri toz toprak içinde kalmış. Sordum ne bu hal diye? Sonra çocuklardan biri Urfa ağzıyla: “Ağabey, bilmiyorsun, başbakan bu yüzü okşadı. Biz ondan yüzümüzü yıkamıyoruz.” Dedi. Bu çocuklar başbakan yüzlerini okşadı diye yaklaşık 10 gün yüzlerini yıkamadılar. Dolayısıyla vali, emniyet müdürü, polis abi bir devlettir. Devletin dokunduğu yüzler yıkanmıyor. Bu eller de eline silah almıyor. Bu projeler çok önemli diyorum.”

Ön yargıların kırılmasına yardımcı oluyor, farkındalığı artırıyor;

Katılımcılardan bir kısmı yapılan sosyal faaliyetlerin insanlardaki ön yargıları kırdığını, farkındalık düzeylerini yükselttiğini savunmaktadırlar (TDP-1,3,11, YÖN-2,5, DGR-1,3,10,11).

TDP-2, Siirt ilinde “Polis Olmak İsteyen İnciler Arıyoruz” projesine katılan ilköğretim okulu öğrencisinin yazdığı mektuptaki ifadeleri okuyarak görüşünü kuvvetlendirmektedir;

“Ben eskiden polislerden korkuyordum. Arkadaşlarım sizleri bana kötü gösteriyorlardı. Ben de polislerden kaçıp nefret etmeye başladım. Ben polisleri tanımadığım için kaçıyordum, ondan korkuyordum. Ben sizleri tanıyınca insanların polisler hakkında ne kadar yanlış düşündüklerini anlamaya başladım.

Gözlerde gerçek sevgi ve şefkati gördüm. Sizleri gördüğüm an artık kalbim nefretle değil sevgiyle çarpıyor. Ben sizlerin ortamındayken kendimi çok mutlu hissediyorum. Sevginizi paylaşmanız yetmiyormuş gibi sizler, gönüllü olarak da ders veriyorsunuz. Beni çok mutlu ediyorsunuz. Sizleri birer abi ve abla gibi ve hatta daha da çok kıymetlisiniz. Sizler benim için, ben sizlerin gözlerinde o sıcak tebessümü ve hayat dolu anları gördükçe hayata daha çok sarılıp, sizlere minnet ve şükranlarımı sunmaya çalışıyorum” (Siirt İl Emn. Müd, 2011).

Katılımcılardan birisinin bu görüşü destekleyen ifadesi şöyledir: “Bir grup öğrenciyi Samsun’a geziye götürdük. Dönüşte geziye katılan gençlere arkadaşlarının sorduğu ilk soru Samsun’da yaşanan yumruklama olayına atıf yaparak: “yumruklandınız mı?” şeklinde oluyor. İstanbul’a geziye götürdüklerimize nasıl muamele götürdükleri sorulmuş. Bölge insanı yapılan telkinlerden dolayı batıda kendilerinin dışlanacağını, linç edileceğini, cüzamlı gibi muamele göreceğini, ötekileştirileceğini zannediyor (TDP-1). DGR-3 ve YÖN-5, halkta örgütün şehir

yapılanmasına karşı “niye kendi çocuklarını dağa göndermiyorlar, taş attırmıyorlar?” şeklinde bir sorgulama başladığını, bunun bölge halkının birtakım gerçeklere uyanması, bilinçlenmesi açısından TDP faaliyetlerinin bir başarısı olarak görülebileceğini aktarmaktadır.

Toplumsal kaynaşmaya katkı sağlıyor;

Katılımcılardan biri (DGR-1), İl Emniyet Müdürlüğü bünyesinde gençlere yönelik açılan SBS kurslarına ilişkin yaptığı değerlendirmesinde, bu kursların ilde Arap, Kürt ve Türk kökenli aileler arasında kaynaşmayı sağladığını iddia etmektedir. Geçmişte Araplar ve Kürtlerin birbirlerinin evlerine pek gidip gelmediğini, kurslara katılan kız çocuklarının aralarındaki iletişim ve birlikte ders çalışma programlarının aileleri de birbiriyle tanış hale getirdiğini söylemektedirler. Benzer bir örnekle TDP-8; “iki saatlik kaynaşma yemeklerinde bir araya gelinen insanlar çok soğuk ve mesafeli geldikleri yemekten, gülerek, sevgiyle, muhabbetle, ayrılıyor. Bir haftalık deniz kampında çocuklar meslektaşlarımızla dakikalarca ağlaşıyor vedalaşıyorlar” ifadesiyle TDP faaliyetlerinin insanları kaynaştırıcı etkisine vurgu yapmaktadır.

Polise yapılan çağrı ve ziyarette artış sağlıyor;

6 katılımcı, kendi illerinde polise yapılan ihbar ve “155 Polis İmdat” telefonundan polisten yardım isteme oranlarında artış gözlendiğini ileri sürmektedir (DGR-1, BÖF-4,5,6, YÖN-2,5). Batman ilinden örnek veren YÖN-2’ye göre, 155 polis imdat telefonuna 2006 yılında sadece 640 çağrı yapılırken (BÖF-4 ve 5’e göre bu sayının en az %50’si asılsız) bu sayı 2011 yılında 12.500 rakamına ulaşmıştır. Katılımcılar gözlemlerine dayanarak bir konuda bilgi almak, bir derdini anlatmak veya sadece sohbet etmek amacıyla polisin kapısını çalanlarda artış olduğunu ifade etmektedirler.

Eğitimsizlik, yoksulluk ve işsizliğin önlenmesinde rol oynuyor;

TDP programları çerçevesinde açılan SBS ve üniversiteye hazırlık kursları, başarılı ancak fakir aile çocukları için dershanelerden alınan burslar, eğitim araç gereç yardımları, okullarda yapılan bilgilendirmeler, okul polisliği gibi uygulamalarla gençlerin her türlü suç, terör ve madde bağımlılığından uzak tutulması çalışmaları, sosyal ve sportif etkinliklerle gençlerin enerjilerinin olumlu yönde kanalize edilmesi, meslek edindirme kursları ile gençlere iş imkanları açılması, ailelere yönelik bilgilendirme ve okuma yazma kursları gibi etkinlikler, katılımcıların bazılarına göre

insanları teröre iten nedenlerin ortadan kaldırılmasına hizmet etmektedir (YÖN-2,5, DGR-7,10,11, TDP-9,11, BÖF-8,9).

Araştırmaya katılan katılımcılardan biri (YÖN-2), Batman’da fakir ancak gelecek vadeden aile çocuklarından bursla dershaneye gönderilen 96 ortaokul öğrencisinden 93 tanesinin iyi bir okula yerleştirildiğini, ikinci yıl aynı proje kapsamında 189 öğrencinin dershaneye gönderildiğini ve bunlardan 187’sinin sınavı kazandığını anlatmaktadır. Proje kapsamında Batman’da çoğu okuldan ilk defa Anadolu lisesine ve Fen lisesine çocuk yerleştiği de eklenmektedir (YÖN-2).

Literatür, eğitimsizlik, yoksulluk ve işsizliğin teröre neden olan temel faktörler olduğunu söylerken (Özeren ve Demirci, 2009) Türkiye’de PKK terör örgütü üzerinde yapılan araştırma sonuçları ve raporlar da literatürü doğrular niteliktedir (Ahşen ve Koç, 2010; Şeker vd., 2010).

Polislik sınavlarına başvurularda yükseliş sağlıyor;

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde polis olmak isteyen genç sayısında artış olduğu katılımcıların bir kısmı tarafından sıklıkla dile getirilen bir konudur (BÖF-2,4,5,6, TDP-4, YÖN-2,5). Bu tespite ulaşmak için BÖF-4 ve 5, bir okulda 500 öğrenciden 400’ünün ne olmak istiyorsunuz sorusuna verilen “polis olmak istiyoruz” cevabını gerekçe olarak gösterirken BÖF-2, bir öğrencinin yazmış olduğu mektuba kendi el yazısıyla yazdığı “Allah’ım her gün bu formayı bana da nasip eyle” cümlesini örnek göstermektedir. DGR-1, Siirt ilinde kız çocuklarının polislik mesleğine teşvik edilmesi ve polislik sınavlarına hazırlanması amacıyla başlatılan “Polis olmak isteyen inciler arıyoruz” projesi kapsamında yapılan çalışmalardan söz etmektedir. Bu proje kapsamında projeye katılmak isteyen 300-400 kız çocuğunun arasından seçilen 90 kız çocuğu dershaneye gönderildiği, bu çocuklardan 25 tanesinin üniversite sınavından yeterli puan aldığı, bunlar arasından da ancak 1 tanesinin polislik mülakatlarını geçerek polis okuluna başladığı ifade edilmiştir. Batman’da “Gençlerin Gözüyle Polis-3” yarışmasında şiir dalında dereceye giren Ortaöğretim öğrencisinin yazdığı şiir YÖN-3 tarafından örnek gösterilmektedir;

“Güneşin bir zerresi olsam,

Susmuş ufukları uyandırsam,

Fidanlara düşen, yağmurun bir damlası olsam,

*Güven olsam, ümit olsam, huzur olsam,
Tozlu ve korkulu rüyalarından bir uyanış olsam
Bir polis olsam” (Batman Emniyet Müdürlüğü, 2011:61).*

5.8.2. Temkinli Bakış

Bütün olumlu geri bildirimlerle birlikte katılımcılardan bazıları, yapılan faaliyet ve projelerin olumlu sonuç vermeyebileceğinin veya her bir katılımcı için aynı oranda etkisinin olamayabileceğine dikkat çekmektedirler (TDP-3,5,7, DGR-3,10, YÖN-5).

DGR-10, yapılan faaliyetlerin %100 olmasa da %70-80 oranında etkili olduğunu, YÖN-5, TDP faaliyetleriyle ulaşılan 1000 kişiden en fazla 100 kişisine tesir edilebildiğini düşündüğünü söylemektedir. TDP-7, polis lojmanları içinde 5 ay boyunca futbol kursu verilen çocuklardan bazılarının lojman içerisinde polis arabasının üzerine PKK yazısı yazabildiği, bunu da kamera kayıtlarına rağmen inkar etme eğilimi gösterdiği örneği üzerinden TDP faaliyetlerinin etkisini tartışmaya açmaktadır.

Bir katılımcı (BÖF-6), yapılan bir faaliyetle ilgili; *“öğrencilerle biz 2 saat birlikte oluyoruz. Öğrenci mahallede, evde, okulda sürekli propagandaya maruz kalıyor. Üstüne 30-40 senede oluşan devlet ve polis algısını bir anda değiştirmek kolay değil”* şeklindeki yorumlarıyla TDP faaliyetlerinin sonuçları ile ilgili tereddütlerini açıklamaktadır.

TDP projeleri kapsamında gezi faaliyetlerine katılan bir çocuğun proje değerlendirme anketine *“eskiden beri Mardin’e gitmek isterdim. Sonunda bunu başardım. En önemlisi de bunu bedavaya getirdim”* şeklindeki ifadelerini aktaran TDP-3, projelerin sonuçlarına hakkında temkinli olunmasını önermektedir. Projelerde devamlılığın önemine işaret eden DGR-3 de Çanakkale gezisine götürülen bir sekizinci sınıf öğrencisinin yıllar sonra takip eksikliğinden dolayı dağa çıktığını ifade etmektedir.

5.9. TDP PROJE VE FAALİYETLERİYLE İLGİLİ ÖNERİLER

Katılımcılar tarafından dile getirilen ve çalışmanın konusu ile irtibatlı bulunan öneriler, araştırmacı tarafından tekrar sıklığına göre sıralanmıştır.

— 13 katılımcıya göre, kurumlar arasında görev ve sorumluluk paylaşımı yapılarak yerel düzeyde kurumlar arasında işbirliği ve eşgüdüm sağlanmalıdır. Mülki idare bu anlamda sorumluluk almalıdır. Burada uzmanlar olmalı, tüm projeler oradan koordine edilmeli ve yönetilmelidir (YÖN-1,4,5,6, TDP-1,2,9, BÖF-7,9, TDP-4,8, DGR-3,8).

— 9 katılımcıya göre, bölgede terörle mücadele sürecinde yürütülen projelerin devlet çapında bir senkronizasyonu, kurumsal yapılanması ve yönetim sistemi oluşturulmalıdır. Yapılan faaliyetler strateji belgelerinde yer almalıdır. YÖN-2'nin ifadesiyle *“devlet aklı kurumsal hale getirilmeli, yapılanlar raporlara, stratejik planlara yansıtılmalı ve arkadan gelenlere devredilmelidir”* (TDP-1,4,9, BÖF-7,9, DGR-1,2,7, YÖN-6).

— *“Halka mal olmayan hiçbir hareket sürekli olamıyor”* (TDP-5). 9 katılımcıya göre, halkın, sivil toplum kuruluşlarının, kanaat önderlerinin ve üniversitelerin TDP faaliyet ve projelerine katılımları daha çok teşvik edilmelidir (YÖN-1,4,5,6, TDP-2,5,9, DGR-2, BÖF-1).

— 9 katılımcıya göre, şehirler ve bölge düzeyinde projelerin uygulamasında ortak hareket tarzı benimsenmeli, görevlilerin tavır ve davranışlarında birliktelik sergilenmelidir. Kişilere, birimlere veya projelere bağlı inişler çıkışlar olmamalı, profesyonellik ve sistem işletilmelidir (TDP-1,5,8,9, BÖF-9, DGR-3,6,8, YÖN-5).

— YÖN-2'nin ifadesiyle validen emniyet müdürüne ve diğer kurum yöneticilerine ve personeline kadar bölgeye yapılan tüm atamaların bilinçli ve belirli bir politikanın parçası olabilecek kişilerden seçilmelidir. 8 katılımcıya göre, bölgeye ve bölge insanı hakkında ön yargıları olmayan, vatandaşa hizmeti ön plana tutan kişilerden atama yapılmalıdır (TDP-1,3,7, YÖN-2,3,6, DGR-3, BÖF-1).

— 7 katılımcıya göre, Emniyet Genel Müdürlüğü merkez birimleri projelere desteklerini artırmalıdır. YÖN-2, *“merkezin illerin nabzını tutması, ihtiyaçlarını yerinde görmesi, yol göstermesi, politika birliğini sağlaması gerekiyor. Her düzeyde çalıştaylar, toplantılar ve yerinde ziyaretler, gözlem ve araştırmalar çok yararlı olacaktır”* önerisinde bulunmaktadır (BÖF-4,5,7, DGR-3,9, TDP-1, YÖN-2).

— 5 katılımcıya göre, terör örgütü ve uzantılarına yönelik kırsalda ve şehirdeki operasyonlar devam ettirilmelidir (BÖF-4,5,7,8, DGR-11).

— 5 katılımcıya göre, bölgede yürütülmekte olan sosyal projeler,

profesyonel bir mantıkla, bilimsel araştırma ve analizlere dayalı olarak ve ortak akılla yürütülmelidir (DGR-3,6, BÖF-8, TDP-6, DGR-11).

— 5 katılımcıya göre, yapılan faaliyetlerin sonuçları sık sık ölçülmeli, elde edilen bulgulara ve edinilen deneyimlere göre projeler revize edilmelidir (DGR-3, TDP-1,6,10, BÖF-8).

— Şeker vd., (2012) güvenlik güçlerine ve terörle mücadelede görev alacak tüm kamu görevlilerine terör konusunda eğitim verilerek toplumsal dinamikler, bölgenin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapısı ve davranış kodları ile ilgili bilgi verilmesi gerektiği hatırlatılmaktadır. 5 katılımcıya göre, polis temel eğitimlerinde ve hizmet içi eğitimlerde, özellikle de bölgeye atanan personele TDP ruhu, örnekleriyle birlikte polis adaylarına anlatılmalıdır (TDP-1,8, BÖF-7, DGR-4,9).

— 5 katılımcıya göre, açlık ve yoksulluk insanları vaatlere karşı daha kırılgan, propagandaya daha açık hale getirmektedir. Bölgede yoksulluk ve işsizlik sorununa çözüm getirici projelere ağırlık verilmelidir. Gerektiği takdirde devlet Kamu İktisadi Teşekkülleri gibi fabrikalar açmalı, organize sanayi bölgeleri kurmalıdır (BÖF-6, TDP-7, YÖN-3, DGR-7,8).

— 4 katılımcıya göre, göçün bölgeye, bölge insanına verdiği sonuçlar iyi anlaşılmalıdır. Olayın sosyal, ekonomik, sosyo-psikolojik, sosyo-kültürel ve sosyo-kriminal boyutlarına yönelik analizler yapılmalı, analizlerin sonuçlarına göre bilinçli, planlı ve birlikte hareket edilmelidir (TDP-1, YÖN-1,3,6).

— 4 katılımcıya göre, TDP faaliyetleriyle elde edilen kazanımların ve harcanan emeklerin takipsizlik ve irtibatsızlık nedeniyle heba olmaması için personelin birikimlerinin, deneyimlerinin ve tanışıklıklarının devredilebileceği bir yapı oluşturulmalıdır (YÖN-4, BÖF-6, DGR-3, TDP-5).

— 3 katılımcıya göre, başarılı olmuş projeler koordineli bir şekilde diğer illere yaygınlaştırmalıdır (DGR-3, TDP-1,5).

— 3 katılımcıya göre, bölgedeki diğer kurum çalışanlarındaki kemikleşmiş yapıyı kırma adına zorunlu rotasyon yapılmalıdır. 10 yılını dolduran memur zorunlu tayine tabi tutulmalıdır. Batıdan gelenlerin uzun süre kalarak verimli olabilmesi için maaş teşviki yapılmalıdır (YÖN-4, TDP-3,5).

— 2 katılımcıya göre, bölge genelinde eğitim masrafinin azaltılması ile ilgili çalışma yapılmalı, parasız yatılı okulları artırılmalı, öğrenciler kırtasiye ve okul

malzemeleriyle okullar ise araç, gereç, kütüphane, ulaşım, yakıt açısından desteklenmelidir. YÖN-2 ve TDP-5 öğrencilerin çarpan etkisinden bahisle *“bir kişi hem aileyi hem de çevresindeki kişileri değiştirebiliyor. Aile mevcudu ortalama 8 kişiden oluştuğu düşünüldüğünde etki edilen sayının çokluğu görülecektir”* şeklinde açıklamada bulunmaktadır.

— 2 katılımcıya göre, güvenlik güçlerinin sokaklara girişini, takip, kontrol ve operasyon yapma kabiliyetini azaltan, güvenlik riskini artıran, aynı zamanda kara propagandanın fısıltı gazetesi yoluyla hızlı bir şekilde yayılmasına, mahalle baskısının işletilmesine imkan sağlayan çarpık kentleşme ve gecekondulaşma sorunu çözülmeli, kentsel dönüşüm sağlanmalıdır (YÖN-4, TDP-7).

— 2 katılımcıya göre, bölgede TDP faaliyetlerinin de organize edilebileceği, insanların sosyal ve sportif faaliyetler yapabileceği park, bahçe, piknik alanları, spor kompleksleri, sergi ve konser alanları inşa edilmelidir. Sever vd., (2010) de örgüte katılımın yoğun olduğu bölgelerde gençlerin vakit geçirebilecekleri spor salonları, gençlik merkezleri ve sosyal tesisler yapılması gerektiğine dikkat çekmektedir (YÖN-3,4, TDP-7).

Türkiye’de Kürtçe yayın yapan TRT-6’nın geciktiği, program içeriğinin tam olarak yeterli olmadığı ve en önemlisi terör örgütünün propagandasını yapan ROJ TV ile ilgili yeterli önlem alınmadığı bazı katılımcılarca dile getirilen diğer hususlardandır (YÖN-2, TDP-7).

SONUÇ

Pek çok ülke, polis ve vatandaş arasında güven tesis etmek ve proaktif bir anlayışla suç ve düzensizliklerin önüne geçmek amacıyla toplum destekli polislik yaklaşımından yararlanmaktadır. En önemlisi de kozmopolit yapıdaki ülkelerden Birleşmiş Milletlere oradan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatına kadar uluslar arası kuruluşların, toplumsal bütünleşmeyi sağlamak, varsa etnik çatışmaları durdurmak ve istikrarı sağlamak amacıyla TDP yaklaşımının ilke ve prensiplerinden yararlanıyor olmasıdır.

Terörizmle mücadele yönteminin adeta koruyucu kalkanı işlevi gören ve atbaşı sürdürülmesi gerektiği önerilen teröristle mücadele yöntemi, demokrasi ve hukuk zemini içerisinde uzmanlaşma ve profesyonelliği ön plana çıkarmasıyla vazgeçilmezdir. Halkın güven ve desteğinin sağlanması, teröre sebep olan faktörlerin ortadan kaldırılması ve terör örgütlerinin eleman temini yollarının tıkanması gibi hedefleri olan terörizmle mücadele yaklaşımı, terör sorununun çözümünde asla ihmal edilmemesi gereken ve ağırlıklı olarak uygulanması gereken bir yaklaşım biçimidir. Çalışmanın genelinde vurgulandığı gibi TDP yaklaşımı, literatür ve araştırma bulgularıyla da desteklendiği üzere felsefesi, teorik altyapısı, amaç ve hedefleriyle kültürel kaynaşmanın sağlanması ve terörizmle mücadele içerisinde çok önemli bir yere sahiptir.

Polisin, TDP proje ve faaliyetleri vesilesiyle halkın belirli kesimleriyle birlikte olması, kendisini tanıtırma fırsatı bulması, onlarla güvenlik sorunlarının tespiti, analizi ve çözüm sürecinde paylaşımda bulunması halkta polise karşı var olduğu söylenen önyargıların kırılması ve pozitif yönde yeni ilişkilerin tesisi açısından yarar sağlamaktadır. Kalbi kazanılan ve aklı olumlu düşünce ve yargılarla bezenen bir halk, devletini sevecek, devlete ve millete duyduğu aidiyet hissi güçlenecektir. Bu sayede halkın gözünde devletin ve onun güvenlik gücünün meşruiyeti artacaktır.

Halkla kurulan temasın nitelik ve nicelik olarak artırılmasının bugün için olumlu sonuç vermesinin arkasında, kurulan iletişimin hem usul hem de esas açısından hak ve adalet çizgisinde seyretmesinin rolü büyüktür. Türk polisinin görev

esnasında temel hak ve hürriyetlerin korunmasına dikkat ettiği, buna ilave olarak halkla iletişim becerisini ve mesleki profesyonelliğini geliştirdiği bilinmektedir. Son yıllarda Doğu ve Güneydoğu Bölgesindeki illere atanan üst düzey yöneticilerde doğru tercihte bulunulduğu ve bölgede görev yapacak polisler için atandıktan sonra oryantasyon eğitimlerinin verilmeye başlanması isabetli bir uygulama olduğu araştırma bulgularında ortaya çıkmıştır. İl Emniyet Müdürlüklerinde TDP Şube Müdürlüklerinin kuruluşunun tamamlanması ve TDP faaliyetlerine Kalkınma Bakanlığı'nın finansal destek vermeye başlaması gelişmeleri hızlandırmıştır.

Diğer yandan, TDP faaliyet ve projeleri, gençlerin eğitime odaklanarak topluma faydalı birer birey olarak yetişmeleri, meslek edinerek yokluk ve yoksulluğun önlenmesi, sosyal ve sportif alanlara kanalizasyon edilerek kötü alışkanlıklardan korunması, dolayısıyla örgütün illegal faaliyetlerine katılım ve dağılım çıkışın önüne geçilmesinde önemli bir işlev görmektedir. Araştırma kapsamında elde edilen veriler ve literatür sonuçları, bölgede TDP anlayışı çizgisinde yürütülen sosyal proje ve faaliyetlerin büyük ölçüde olumlu geri bildirimler verdiğini göstermektedir:

Araştırma bulgularına dayanarak; bölgede basın açıklaması, terörist cenazesi ve çeşitli gösteri ve yürüyüşlere katılımın önceki yıllara göre azalması, bu araştırmada diğer faaliyetler yanında TDP faaliyetlerinin etkilediği bir sonuç olarak ortaya çıkmıştır. Sebep sonuç ilişkisi içerisinde bilimsel olarak ispatlanmamış ve birçok değişkenin varlığında ispatlanması zor olsa da bu araştırmanın sonucu, gelecekte bölgeye yönelik yapılacak sosyal içerikli proje ve faaliyetlerin planlanmasında aydınlatıcı olacaktır.

Polise taş atan çocukların sayısında azalma meydana gelmesi, okula devam etme oranının öğrenciler arasında yaygınlaşması, gösteri yürüyüşleri zamanında örgütün her türlü propagandasına rağmen okula devamsızlık oranının önceki yıllara göre düşüş göstermesi istatistiki olarak doğrulanmaya ve diğer değişkenler açısından bilimsel olarak test edilmeye muhtaçtır. Bilimsel analiz ve değerlendirmelerin sonucu ne olursa olsun TDP faaliyet ve projelerine katılan polislerin gözlem, deneyim veya yerel bazı verilere dayanarak zihinlerinde oluşturdukları bu algılamaya önemlidir.

TDP faaliyetlerinin bir sonucu olarak, polisle kendi isteğiyle irtibata geçen insan sayısında artış gözlemlendiği, insanların soru sormak veya bir sorununu paylaşmak amacıyla geçmişe oranla daha rahat polise başvurduğu, istatistiki olarak “155 Polis İmdat” telefonuna yapılan çağrılarda artış görüldüğü literatür ve bu araştırma bulgularıyla desteklenmektedir.

Karşılıklı önyargıların kırılması, halkın bilinç düzeyinin yükseltilmesi ve ailelerin sıkıntılarının yerinde görülmesi amacıyla yapılan aile ziyaretleri amaçlananın ötesinde olumlu yankı bulmaktadır. Bu ziyaretlerde dile getirildiği ifade edilen *“zamanında sizin gibi yöneticiler buralarda olsaydı bu acılar yaşanmazdı,” “sizi böyle bilmiyorduk. Sizler çok farklısınız”* gibi geri bildirimler, polis açısından doğru yolda olunduğu algısı oluşturmaktadır. Bir kısmı araştırma içinde verilen hayat hikâyeleri, mektup, şiir, kompozisyon ve resimlere yansıyan duygular, polisi TDP yapma konusunda motive etmektedir.

Araştırma bulgularından çıkan bir başka sonuç, bölge insanının büyük çoğunluğunun polisin yürüttüğü veya katıldığı sosyal proje ve faaliyetlere katılımda istekli olmalarıdır. Örgüt baskısına rağmen, genç yaşlı, kadın erkek her kesimden insanın genel anlamda TDP faaliyetlerine iştirak ediyor olması, bölge halkının devletle tekrar yakınlaşmak istediğinin açık bir kanıtıdır. Bu durum aynı zamanda geçmişin bir muhasebesinin yapılması ve yarınların vizyonunun çizilmesi sürecinde açık bir mesaj niteliğindedir.

Toplum destekli polislik faaliyetlerinden terör örgütünün rahatsızlık duyması, her fırsatta engellemeye çalışması ve engelleyemediği durumlarda yalan ve uydurma haberlerle faaliyetleri boşa çıkarma uğraşına girmesi, doğru yolda olunduğunun bir başka göstergesidir. Örgütün siyasi bağlantıları ve yandaşları eliyle, polisi taklit ederek çocuğu dağda olan ailelere ziyaretler yapması, onlara maddi yardımda bulunması ve gençlere yönelik sosyal etkinliklerle karşıt hamleler geliştirmesi, TDP faaliyetlerinin tahmin edilenin ötesinde örgüte zarar verdiğinin bir işaretidir. Bir polis amirinin tespitiyle *“polis TDP ile ilk defa terörle mücadelede öncelik almıştır ve bu önemli bir avantaj oluşturmaktadır.”* Polisin TDP faaliyet ve projeleriyle, devletin de sürekli kendisini yenileyen proaktif nitelikli siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel önlemlerle alınan bu önceliğin etkinliğini artırması gerekmektedir.

TDP konusunda alınan olumlu geri bildirimlerle birlikte araştırma; yapılan faaliyet ve projelerin etkileri konusunda aceleci olunmaması, kısa vadede büyük sonuçlar beklenmemesi gerektiği üzerinde yoğunlaşmaktadır. Uzun dönemde, yaşanan travmaların etkisiyle oluşan ve nesilden nesile aktarıldığı ifade edilen olumsuz algıların kısa sürede silinmesi çok zordur. Sadece TDP yaklaşımıyla, TDP polisiyle veya polisle terörle mücadele kazanılamayacağı bir gerçektir. Kaldı ki eksik analizler ve aceleci yaklaşımlarla süreç içerisinde sosyal projelerin içerik, yöntem ve uygulamaları ile ilgili de bir takım hatalar yapıldığı söylenmektedir. Projelerde yapılan yanlışların mı yoksa aktarılan algıların sonucu mu olduğu bilinmemekle birlikte alınan bazı geri bildirimler düşündürücüdür. TDP kapsamında bir gezi programına katılan bir öğrencinin “*eskiden beri Mardin’e gitmek isterdim. Sonunda bunu başardım. En önemlisi de bunu bedavaya getirdim*” itirafı; polis lojmanları içinde 5 ay boyunca futbol kursuna gelen çocuğun polis arabasının arkasına PKK yazması; geziye götürülen bir çocuğun 3-4 yıl sonra dağa çıkması, projelere tek başına çok fazla anlam yüklememe konusunda uyarmaktadır.

Türkiye’de teröristle ve terörizmle mücadele konsepti içerisinde onca yapılan faaliyet ve son 30 yılda 30 bin militanın etkisiz hale getirilmesine rağmen PKK’nın dağdaki silahlı militan sayısının sürekli 5 binlerin altına düşürülemediği düşündürücüdür. Bu noktada Beren’in dikkat çektiği köy/kırsal ve şehir vurgusu oldukça önemlidir (2013). Şehir merkezlerindeki sokak gösterileri ve toplumsal olayların yoğunluğuna rağmen örgüte katılımın sadece %6 oranında şehirlerden olması, TDP mantığının genişletilmesi, sosyal proje ve faaliyetlerin biran önce köy ve küçük ilçeleri de kapsayacak biçimde yaygınlaştırılmasının gerekliliğini göstermektedir. Literatürde sadece Yıldız ve Şahin’in değindiği Mardin TDP Büro Amirliği tarafından yapılan çalışmalar bulunmaktadır (2010). Bu çalışmada köyde yaşayan öğrenciler şehir merkezine tarihi ve turistik mekanların ziyaret edilmesi ve sinema izlettirilmek üzere getirilmiş, sonrasında bu çocukların aileleri köyde ziyaret edilmiştir.

Polis teşkilatı içerisinde kısa zaman içinde TDP anlayışına inanan ve toplumsal barışın tesisinde yararlı olacağı düşünüen personel sayısında artış görülmektedir ancak bu yeterli değildir. Literatür ve araştırma bulguları TDP hizmetleri için görevlendirilen personel içinde dahi çeşitli avantajları nedeniyle bu

birimde çalışmayı tercih eden kişilerin olduğunu, polisin diğer birimlerinden bu faaliyetleri “*polis işi değil,*” “*boşa kürek çekiliyor,*” ve “*gereksiz*” olarak niteleyen personelin her kademedede bulunduğunu göstermektedir. Ayrıca, polisin yaptığı münferit kötü bir muamele ve yanlış davranışlar, TDP anlayışıyla proje ve faaliyetlerde elde edilen kazanımları adeta baltalamaktadır. Bu nedenle temel eğitim ve hizmet içi eğitim programlarıyla TDP prensiplerinin, ilke ve uygulamalarıyla tüm polisler kazandırılması, TDP Şube Müdürlükleri öncülüğünde bir anlamda kurum içi TDP yapılması ve personelin öncelikle bu faaliyetlere inandırılması gerektiği açıktır. Yapılanların belirli kişi ve birimlerin tekelinde ve sorumluluğunda kalmaması, tüm personelin sosyal proje ve faaliyetlere beceri ve kabiliyetleri ölçüsünde, projelerin hassasiyetleri de göz önünde bulundurularak dahil edilmesi gerektiği araştırma bulgularıyla desteklenmektedir. “*Bizim çocuklarımızı sosyal faaliyetlere götürmeniz için taş atmaları mı gerekiyor?*” eleştirisine maruz kalmadan personelin eş ve çocuklarının unutulmaması gerektiği de araştırmada ortaya çıkan bir başka sonuçtur.

Araştırma bulgularına göre, TDP projelerinin üretiminde ve uygulamasında en uç noktada görev alan, halkla birebir iletişim halinde olan polis memuru ve ilk kademe amirlerinin inisiyatif kullanmasında bir sorun yaşanmamakta, il emniyet müdürleri ve Genel Müdürlük merkez birimleri TDP’ye destek çıkmaktadır. Merkez birimlerinin son dönemde iller arası bilgi ve deneyim paylaşımı amaçlı düzenledikleri çalıştaylar da olumlu sonuçlar vermektedir. Ancak, il içi koordinasyon ve iller arası senkronizasyon için yapılması gereken bulunmaktadır. Sadece TDP Şube Müdürlüğünün projelerini değerlendirmek için yönetmelikle kurulması istenen TDP İl Yürütme Kurulu veya Kent ve İlçe Güvenlik Danışma Kurullarının verimli olmadığı bilinmelidir. Arzu edilen işlerlik ve verimlilikte olmasa da Diyarbakır ve Batman illerinde başlatılan proje merkezi/kurulu uygulamasının tüm sosyal projeleri incelemek, analiz etmek ve sonuçlarını değerlendirmek amacıyla tüm illerde yaygınlaştırılması önerilmektedir. Teori ve pratiğin birlikte harmanlandığı bu yapılar, hangi hedef kitleye, hangi projelerle yaklaşılması gerektiği, süreçte yapılan hataların tekrarının önlenemediği, doğruların üzerine konularak geliştirilebildiği aktif ve canlı birimler olacaktır.

Diğer taraftan, ilgili merkez birimlerinin (özellikle TEM ve Asayiş Daire Başkanlıkları) kendi uzantısı şube müdürlükleri arasında yaptığı toplantı ve çalıştaylar sadece o birimin yürüttüğü projelerle sınırlı kalmaktadır. Terör sorunu gibi büyük bir soruna yönelik proje ve faaliyetlerin masaya yatırıldığı çalıştayların, Emniyet Genel Müdürlüğü düzeyinde de olsa geniş perspektiften ele alınması, koordine ve takip edilmesi gerektiği bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır. Bu şekilde projelerin belirli standart ve prensipler çerçevesinde oluşturulması ve uygulanmasında yeknesaklık sağlanabilecektir. Standardizasyon vurgusu yapılırsa da bölge illeri arasındaki sosyo-kültürel farklar ancak bu şekilde görülebilir ve projeler ön kabul kopyalanarak aynı çıktılar beklenmez.

Bölgede yürütülen TDP faaliyetlerinin amaçlarına ulaşmasına yardımcı olacak diğer önemli faktör, takım çalışmasının tamamlayıcı ögesi, saç ayağının parçası polis dışında kalan kamu ve özel kurumlar ile sivil toplum kuruluşlarıdır. Belediyelerin siyasi rengi polisle işbirliği konusundaki tutumlarını doğrudan etkilemekle birlikte her durumda polisin, valilik kanalını da kullanarak yürüttüğü sosyal proje ve faaliyetlerde belediyeleri yanına çekmesinin gerekli olduğu görülmektedir. “Çözüm Süreci”nin oluşturduğu olumlu atmosferden yararlanarak polis ve belediyeler işbirliği ile yapılabilecek projeler vardır ve bunların gerçekleştirilmesi bugünden sonuçları kestirilemez faydalara gebe dir.

Araştırma bulguları, devlet kurumları içerisinde en önemli ve sorumluluk alması gereken birimlerin başta Milli Eğitim olmak üzere Gençlik ve Spor Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı olduğunu göstermektedir. Terör örgütleri için potansiyel aday olan gençlerin zamanlarını geçirdiği ortamlar ev, okul, sokak ve cami olarak düşünüldüğünde araştırma bulgularının anlamı belirginleşmektedir. Kamunun atama ve tayin politikasının terörizmle mücadele konseptine uygun olarak analiz ve bilimsel değerlendirmeler ışığında yapılmamış olası yaşanan bazı sorunların kaynağını oluşturmaktadır. Polisin TDP proje ve faaliyetleri esnasında yeterli desteği alamadığını belirttiği kamu çalışanları “*ya tekrar Batıya dönme beklentisiyle isteksiz veya umursamaz*” “*ya işbirlikçi yaftasını yememek için çekingen*” “*ya da ideolojik olarak yapılanların karşısında ve engelleme çabasında*” dırlar. Bu nedenle, bölgeye yapılacak atama ve tayin politikaları gözden geçirilmelidir. Bölgeye atanacak personelin nitelik ve

özellikleri dikkate alınmalıdır. Buna göre devletin milli birlik ve kardeşlik ve demokratik açılım politikalarına hizmet edecek, kendi kurumunda üreteceği sosyal destek projeleri ile çözüm sürecine katkı sağlayacak memurlar ve idareciler (il milli eğitim müdürü, okul müdürü, il ve ilçe müftüleri vb.) bölgede görevlendirilmelidir.

Terör sorununun çözümünde ve terörizmle mücadele konsepti içerisinde sivil toplumun desteği başarı için olmazsa olmaz bir koşuldur (Bal, 2006d). Araştırma bulguları, bölgede halen polisin koordine ve sorumluluğunda yürütülen sosyal, sportif ve eğitsel amaçlı pek çok TDP faaliyetinin valilik koordinesinde veya koordineye gerek olmadan sivil toplum örgütlerinin girişimleriyle, gerektiğinde kamu kurumlarının desteğiyle yürütülmesi gerektiğini söylemektedir. Bununla birlikte terör sorununun barışçıl yollardan çözümü için bölgede sivil toplum bilincinin güçlenmediği ve inisiyatif alan sivil toplum kuruluşlarının azlığı dikkat çekmektedir. Önümüzdeki dönemde Siirt ve Batman illerinde yapılmaya çalışıldığı gibi projelerin, sivil toplumu temsil eden çeşitli derneklere, vakıflara, mesleki birlik ve odalara devredilmesi gerektiği açıkça görülmektedir. Bunun da ötesinde devletin bölgede sivil toplumu harekete geçmeye teşvik etmesi, gelen projelere destek olması, çözüm sürecinden de istifade edilerek kontrollü bir şekilde sosyal faaliyet ve projelerin polis yerine gerçek sahibi olan kurum, kuruluş, teşebbüs ve kamu yararına çalışan örgütlere bırakılması yerinde bir uygulama olacaktır.

Özetle; terörle mücadele eden tüm aktörlerin, ilde tüm devlet kurumları, yerel birimler ve STK'ların, TDP özelinde ise polisin bir bütün halinde kurumsal boyutta aynı amaç etrafında buluşması ve koordineli hareket etmesi gerektiği açıkça görülmektedir. Valilik şemsiyesinde yapılan koordinasyon valinin şahsına bağımlılık, birimlerin bakanlık bağlantısı, bütçe sorunları gibi nedenlerle yeterli etkinliği göstermemektedir. Sözü edilen etkenlerin ortadan kaldırılabilirdiği durumlar sadece o vilayeti kurtarmaktadır. Bu nedenle, bilimsel analizlere dayanılarak, çok yönlü çalışmalar etrafında, TDP faaliyetlerinin içinde yer alacağı ulusal politika ve strateji belgeleri hazırlanmalı, bürokrasinin en tepe noktasından halkla birebir temas kuran memura kadar görev ve sorumluluklar belirlenmelidir. Sivil toplum kuruluşları ve kanaat önderlerinin de aktif katılımlarının sağlandığı strateji belgeleri ile sürdürülebilir ve sağlam sistemlerin oluşturulmasına zemin hazırlanmış olacaktır.

Ulusal strateji, bilimsel altyapı ve kurumlar arası birlikteliğin sağlanması, aynı zamanda isabetli projelerin ortaya çıkmasına zemin hazırlayacaktır. Araştırma bulguları da göstermiştir ki TDP uygulamalarında ortak değerlere vurgu yapan, terör örgütlerinin eleman teminini zorlaştıran, örgütün alanını daraltan, gençler ve kadınlara öncelik veren, bilhassa gençleri eğitim, iş ve sosyal faaliyetlerle hayata ve devlete bağlayan, nitelikli ve kalıcı birlikteliklere imkan tanıyan proje ve faaliyetler daha etkili olmaktadır.

Terör sorununun sonucu olarak, köyden kente ve Doğu Bölgelerinden bazı Batı illerine doğru gerçekleşen göç ile göçün sonucu terörü beslemekte olan gecekondulaşma ve çarpık/düzensiz kentleşme araştırma bulgularında öne çıkan bir başka konudur. Hızla devam eden göçün önü geçilmesi için yerinde istihdamı artırıcı politikalar geliştirilmeli ve meslek edindirmeye yönelik projelere ağırlık verilmelidir. Literatüre göre, Diyarbakır ve Şanlıurfa illerindeki TDP faaliyetleri gençlere yönelik meslek edindirme projeleriyle ön plana çıkarken diğer iller tarafından da TDP faaliyetleri içerisinde meslek edindirmeye yönelik çabalara girilmesi (diğer kurumlar aktif sorumluluk alıp bu tür faaliyetleri üstleninceye kadar) önerilmektedir.

Doğu’da Diyarbakır başta olmak üzere Batman, Siirt ve Mardin, Batıda ise İstanbul, Adana ve Mersin gibi iller göç nedeniyle gecekondulaşmanın yoğun olarak yaşandığı illerdir. Buralardaki fiziki yetersizlik ve düzensizliklerin, insanların yaşam tarzı ve sosyal ortamın terörü beslediği, terör eylemlerine yataklık ettiği ve güvenlik güçlerinin takip ve kontrolünü zayıflattığı çalışmalarda yer almıştır (Göksu ve Bilgiç, 2010; Eren vd., 2010; Sever vd., 2010; Özdemir, 2012; Şeker vd., 2010). Sorunun temel çözümü büyük çaplı kentsel dönüşüm projeleridir. Kentsel dönüşümün sonucu açılacak park, bahçe ve piknik alanları, spor tesisleri ve gençlik merkezleri, gençler için kötü alışkanlıklardan korunma alanları olacaktır. Spor ve sosyal tesislerin inşaa edilmesi, yeni rekreasyon alanlarının oluşturulması ile işlem tamamlanmamakta, “Kırık Camlar” teorisi ve problem odaklı polislik yaklaşımlarının da vurguladığı bu alanların bakımlı ve temiz tutulmasına özen gösterilmelidir. Araştırma sonuçları, gençlik merkezlerinin açılması kadar bu merkezlerin işletilmesi aşamasında terör örgütünün etkinlik çabasına dikkat çekmektedir.

Bu araştırmada Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yürütülen toplum destekli polislik faaliyetlerinin, terörizmle mücadeleye, toplumsal barışın tesisine ve bölge halkının yaşam standartlarının yükseltilmesine olan katkısı ele alınmıştır. Araştırma, ilgili literatür ve araştırmacının gözlemleri yanında, büyük ölçüde TDP faaliyeti yürüten polislerin bakış açıları ve algılamaları üzerine bina edilmiştir. Çalışmanın polis bakış açısıyla sınırlı tutulduğu sınırlılıklar bölümünde ifade edilmiştir.

Projelerin hedef kitlesini oluşturan bölge halkının, diğer kurum personelinin ve terör örgütünün araştırma konusuna bakışı, katılımcıların ifadelerine dayanılarak dolaylı olarak verilmiştir. Bu alanlarında araştırmaya derinlik kazandırması ve tartışılan fikirleri desteklemesi beklenmektedir. Gelecekte benzeri amaçla yapılacak çalışmaların, bölge halkının ve projeler yürüten diğer kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum rgt temsilcilerinin birebir düşüncelerine yer vermesi önerilmektedir.

Sonuç olarak, toplum destekli polisliğin ilke, prensip ve uygulamalarıyla terörizmle mücadelede konsepti içerisinde önemli bir yer sahip olduğu; Türkiye’de özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yürütülen toplum destekli polislik faaliyetlerinin araştırmaya katılan polislerin algılamalarıyla pek çok açıdan terörle mücadeleye katkı sağladığı araştırma sonucunda tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları politika yapıcılara ve uygulayıcılara somut ve anlaşılabilir bir değerlendirme imkanı vermektedir. Bölgede görev yapan özellikle kamu çalışanları (jandarma, doktor, ğretmen, din görevlisi vb.) için bu çalışmanın farklı bir algılama, yeni bir perspektif ve yaklaşım biçimi sunması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

- Afacan, Mehmet, (2007), “Local Policing: Using Community Policing Principles As a Tactic In The Time of Terror”, Hüseyin Durmaz, Bilal Sevinc, A.Sait Yayla and Sıddık Ekici (Eds.), *Understanding and Responding to Terrorism*, Washington DC: NATO Security through Science Series. IOS Press. pp. 252-259.
- Akbulut, Fatih ve Beren, Fatih, (2012), “Terörle Mücadelede Bütüncül Yaklaşımın Sosyal Politika Uygulamaları Bağlamından Algılanması: Suruç İlçesi Örneği”, *Akademik İncelemeler Dergisi*, 7(2), ss. 257-283.
- Aksu, Mustafa, (2008), *Toplum Destekli Polislik Organizasyonu ve Türkiye’deki Gelişmeler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akşen, Hakan ve Koç, Bekir, (2010), “Terör Olaylarına Karışanların Sosyo-Ekonomik ve Eğitim Durumları ile Bazı Demografik Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi”, Murat Sever; Hüseyin Cinoğlu ve Oğuzhan Başbüyük (Ed.), *Terörün Sosyal Psikolojisi*, Ankara:Polis Akademisi Yayınları, UTSAM Yayınları Serisi:1 ss. 195-212.
- Alaç, Ali Erkan, (2005), *Türkiye’de Suçun Önlenmesinde Halkın Katılımı*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alaç, Ali Erkan, (2011), “Türk Polis Teşkilatında Toplum Destekli Polislik Uygulamalarının İnsan Kaynakları Yönetimine Etkisi”, Muhittin Karakaya ve Sebahattin Gültekin (Ed.), *Suçla Mücadelede Çağdaş Yaklaşımlar*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, ss.73-87..
- Alkan, Necati, (2002), *Gençlik ve Terörizm*, Ankara:TEMUH Yayınları.
- Alkan, Necati, (2009a), “Türkiye’nin Terörle Mücadele Deneyimi”, İhsan Bal ve Süleyman Özeren (Ed.), *Uzakdoğudan Yeni Kıtaya Terörle Mücadele*, Ankara: Uluslar arası Stratejik Araştırmalar Kurumu-USAK Yayınları, ss. 109-154.
- Alkan, Necati, (2009b), *Söz Bitmeden: Terörle Mücadelede Önleme Stratejileri*, 3.Baskı. Ankara: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK) Yayınları.

- Alpkan, Lütfihak ve Palacı, Musa, (2008), “Toplum Destekli Polislik Uygulaması: Zara Örneği”, *Polis Bilimleri Dergisi*, 10(3), ss.93-122.
- Altun, Fatih, M. ve Karaman, Özcan, (2012), “Etnik Ayrılıkçı Terörle Mücadele Politikaları Kapsamında Türkiye ve İspanya Örneği”, Oğuzhan Başbüyük; M. Alper Sözer ve Nurullah Altun (Ed.) *Terörle Mücadelede Makro ve Mikro Perspektifler*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, UTSAM Yayınları Serisi:5, ss. 3-29.
- Annan, Sampson O., (1994), *Community Policing Strategies: A Comprehensive Analysis; Methodology Report*. Washington D.C.: U.S. Department of Justice, National Institute of Justice.
- Bahar, Halil İbrahim, (2002), “Toplum Destekli Polislik (Community Policing) ve Türkiye’de Uygulanabilirliği”, Hasan Hüseyin Çevik ve Turgut Göksu (Ed.), *Türkiye’de Devlet, Toplum ve Polis*, Ankara: Seçkin Yayınları, ss. 291-309.
- Baharççek, Abdulkadir, (2010), “Radikalleşmenin Önlenmesi ve Terörle Mücadele Üzerinde Demokratikleşmenin Rolü”, Murat Sever; Hüseyin Cinoğlu ve Oğuzhan Başbüyük (Ed.), *Terörün Sosyal Psikolojisi*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, UTSAM Yayınları Serisi:1, ss. 25-40.
- Bal, İhsan, (2002), “Devlet, Demokrasi ve Terör: Çözüm Önerileri”, Hasan Hüseyin Çevik ve Turgut Göksu (Ed.), *Türkiye’de Devlet, Toplum ve Polis*, Ankara: Seçkin Yayınları, ss. 137-151.
- Bal, İhsan, (2006a), *Alacakaranlıkta Terörle Mücadele ve Komplo Teorileri*, Ankara: Uluslar arası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK) Yayınları.
- Bal, İhsan, (2006b), “Terör Nedir, Neden Terörist Olunur? Terör, Terörizm ve Tarihsel Süreç”, İhsan Bal (Ed.), *Terörizm, Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler*, Ankara: Uluslar arası Stratejik Araştırmalar Kurumu-USAK Yayınları, ss. 7-23.
- Bal, İhsan, (2006c), “Türkiye’nin Terörle Mücadele Deneyimi: Hizbullah Terör Örgütü Örneği”, İhsan Bal (Ed.), *Terörizm, Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler*, Ankara: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu-USAK Yayınları, ss. 25-48.

- Bal, İhsan, (2006d), “Sonuç”, İhsan Bal (Ed.), *Terörizm, Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler*, Ankara: Uluslar arası Stratejik Araştırmalar Kurumu-USAK Yayınları, ss. 351-381.
- Barros, C. P.; Passos, J. and Gil-Alana, L. A., (2006), The Timing of ETA Terrorist Attacks. *Journal of Policy Modeling*, 28(3), pp. 335-346.
- Başbüyük, Oğuzhan, (2008), *Social (Dis)organization and Terror Related Crimes in Turkey*, Unpublished Doctoral dissertation, Denton, Texas: University of North Texas.
- Batman Emniyet Müdürlüğü, (2010), *Sevdamız Batman Dergisi*, Sayı:2, Batman.
- Batman Emniyet Müdürlüğü, (2011), *Gençlerin Gözüyle Polis-3, Resim, Şiir ve Kompozisyon*, Batman.
- Bayley, David H., (1984), *Community Policing in Japan and Singapore' in Community Policing*, J. Morgan, Australian Institute of Criminology, Canberra.
- Beren, Fatih, (2013), “İnsanlar Neden Terörist Olmaz? Dağa Çıkmanın Önündeki En Büyük Engel: Bireyin Toplumsallaşabilmesi”, *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, 2(2), ss. 75-88.
- Berg, F. Bruce, (2007), *New York City Politics: Governing gotham*,
- Bergmans, Denis, (2002), “Çağdaş Polis Hizmetinin Temel Faktörü Olarak Toplum Destekli Polislik”, İhsan Bal ve M. Bedri Eryılmaz (Ed.), *Polis Meslek Etiği*, Ankara: Polis Akademisi Başkanlığı Yayınları, ss.195-220.
- Beşe, Ertan, (2009), *Etnisite, Ulus Devlet ve Terörizm Ders Notları*, Ankara: Polis Akademisi Başkanlığı, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Uluslararası Güvenlik Ana Bilim Dalı Doktora programı
- Böke, Kaan, (2009), “Örnekleme”, Kaan Böke (Ed.), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, İstanbul: ALFA Basım Yayım Dağıtım, ss. 105-149.
- Başbüyük, Oğuzhan, (2008), *Social (Dis)organization and Terror related Crimes in Turkey*, Unpublished Doctoral dissertation, Denton, Texas: University of North Texas.

- Brodeur, Jean-Paul, (1998), *How to Recognize Good Policing: Problems and Issues*, Washington, DC Police Executive Research Forum (PERF).
- Byman, Daniel, (1998), "The Logic of Ethnic Terrorism", *Studies in Conflict and Terrorism*, 21(2), pp.149-169.
- Center for Problem Oriented Policing (POP), (2011), *Problem Analysis Triangle*, <http://www.popcenter.org/about/?p=triangle> (E.T:30 Ekim 2011).
- Cerrah, İbrahim, (2008), "Countering Terrorism in a Democratic Society: The Turkish Case", N. Çabuk Kaya and A. Erdemir (Eds.), *Social Dynamics of Global Terrorism and Prevention Policies*, pp. 139-145.
- Chaliand, Gerard ve Blin, Arnaud, (2007), "Introduction", Gerard Chaliand ve Arnaud Blin (Ed.) *The History of Terrorism from Antiquity to Al Qaeda*, Los Angeles, CA: University of California Press, pp 1-11.
- Chandler, Michael ve Gunaratna, Rohan, (2007), *Countering Terrorism: Can We Meet The Threat of Global Violence?*, London, UK: Reaktion Books.
- Christie, Nils. (2000), *Crime Control As Industry*, Routledge, (3th Ed.), New York.
- Cinoğlu, Hüseyin, (2010), "Terörle Mücadelede Toplum Destekli Polislik Uygulamalarının Etkinliği", *Bitlis Akademik Dergisi*, (3), ss. 50-52.
- Cinoğlu, Hüseyin ve Sever, Murat, (2011), "Terörle Mücadelede Toplum Destekli Polislik Uygulamalarının Etkinliği", Muhittin Karakaya ve Sebahattin Gültekin (Ed.) *Suçla Mücadelede Çağdaş Yaklaşımlar*, Ankara:Polis Akademisi Yayınları, ss.23-42.
- Clarke, Ronald and Eck, John, (2007), *Understanding Risky Facilities: Problem Specific Guide Series*. Washington, D.C.: Office of Community Oriented Policing, U.S. Department of Justice.
- Club of Madrid, (2005), *The Madrid Agenda*, International Summit on Democracy, Terrorism and Security (08-11 March 2005), <http://summit.clubmadrid.org/agenda/the-madrid-agenda.html> (E.T: 01 Ekim 2010).

- Community Policing Consortium, (1994), *Understanding Community Policing: A Framework for Action*, Washington DC: Bureau of Justice Assistance.
- Cordner, Gary and Biebel, Elizabeth P. (2005), “Problem-Oriented Policing in Practice”, *Criminology and Public Policy*, 4(2), pp. 155-180.
- Çevik, Hasan Hüseyin, (2010), *Kamu Yönetimi; Kavramlar, Sorunlar, Tartışmalar*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Çiftçi, İrfan, (2013), *The Role of Soft-line Governmental Policy Interventions towards Terrorist Organizations during Democratization Period: A Comparative Case Study between the PKK and ETA*, Unpublished Doctoral dissertation, New Jersey, Rutgers University.
- Çökmez, Fatma Gül, (2008), “Bask Bölgesi: Etnik Milliyetçiliğin Tarihsel Gelişimi ve İspanya’daki Devlet Politikalarının Etkisi”, *Ege Academic Review*, 8(1), ss.355-371.
- Dağ, Halil; Batmaz, Aziz ve Sevinç, Ali, (2004), “İspanya (Avila) Görev Dönüş Raporu”, *Polis Dergisi*, Sayı: 42, Ankara: EGM APK Dairesi Başkanlığı, ss. 336-342.
- Dedeoğlu, Beril, (2008), *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*, İstanbul: Yeni yüzyıl Yayınları.
- Delice, Murat and Dağlar, Murat, (2011), “Alternative Tactics for Combating Terrorism: Citizen Police Academy”, *International Police Executive Symposium (IPES) and the Geneva Center for the Democratic Control of the Armed Forces (DCAF) Working Paper*, No 29.
- Deming, W. Edwards, (1986), *Out of the Crisis*. MIT Press.
- Demir, Serkan, (2008), *Toplum Destekli Polislik Kırşehir Kent Merkezi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Polis Akademisi Başkanlığı, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.
- Demir, Oğuzhan Ö., (2009), “Nitel Araştırma Yöntemleri”, Kaan Böke (Ed.), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, İstanbul: ALFA Basım Yayım Dağıtım, ss. 287-318.

- Dikici, Ali, (2008a), "Democratic Policing After Ethnic Conflict in the Balkans: a solution or Utopia?", *TIPS Connections*, (5), University of North Texas, pp. 17-19.
- Dikici, Ali, (2008b), "Preventing the PKK's Misuse of Children by Introducing Community Policing: The Şanlıurfa Case", *Defence Against Terrorism Review*, 1(2), pp. 119-138.
- Dolu, Osman ve Uludağ, Şener, (2010), "Toplum Destekli Polislik ve Suç Korkusu", M. Alper Sözer (Ed.) *Toplum Destekli Polislik: Toplum, Suç ve Güvenlik*, Ankara: Adalet Yayınları, ss. 45-64.
- Dolu, Osman, (2010), *Suç Teorileri: Teori, Araştırma ve Uygulamada Kriminoloji*, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Durna, Tuncay, (2008), "How Can Democratic Policing Principles Be Utilized in Counter Terrorism?", *TIPS Connections*, (5), University of North Texas, pp. 20-22.
- EGM, Asayiş Dairesi Başkanlığı, (2007), *Toplum Destekli Polislik Hizmet Standardı ve Kılavuz Belgeleri*, Ankara: Başkent Matbaası.
- EGM, Asayiş Dairesi Başkanlığı, (2009), *Emniyet Genel Müdürlüğü Toplum Destekli Polislik Hizmet Standardı ve Uygulamaları*, (3. Baskı), Ankara:Başak Matbaacılık.
- EGM, Asayiş Dairesi Başkanlığı, (2013), *Güvenli Hayat ve Güvenli Gelecek için Çocuk ve Gençler Sosyal Koruma ve Destek Programı (ÇOGEF)*, Başkanlık Brifing Dosyası.
- EGM, Eğitim Dairesi Başkanlığı, (2013), *Yıllara göre POMEM Başvuru İstatistiği*, Personel Bilgi Sistemi (PBS) POMEM Modülü.
- EGM, Toplum Destekli Polislik Hizmetleri Yönetmeliği, (2009), 18 Şubat 2009'da Bakanlık Onayı alınmıştır.
- Ekici, Ahmet, (2010), "Güvenlik Güçleri Uygulamalarının Terör Örgütlerinin Adam Kazanma Üzerine Etkisi", *Bitlis Akademik Dergisi*, (3), ss. 41-47.

- Ekici, Niyazi, (2010), “Vatandaş Polis Akademileri”, M. Alper Sözer (Ed.), *Toplum Destekli Polislik: Toplum, Suç ve Güvenlik*, Ankara: Adalet Yayınları, ss. 95-113.
- Eck, John and Rosenbaum, Dennis P., (1994), “The New Police Order, Effectiveness, Equity, and Efficiency in Community Policing”, Dennis P. Rosenbaum (Eds.), *The Challenges of Community Policing: Testing the Promises*, California: Thousand Oaks, pp. 3-23.
- Erdem, Mehmet, (2010), “Toplum Destekli Polislik Felsefesi ve Temel Esasları”, *Bitlis Akademik Dergisi*, (2), ss. 37-39.
- Eren, Veysel; Özel, Mehmet ve Altınkaya, Ömerül F., (2010), “Türkiye’de Göç, Gecekondu ve Terör Üzerine Bir Araştırma: Adana Kenti Örneği”, Murat Sever; Hüseyin Cinoğlu ve Oğuzhan Başbüyük (Ed.), *Terörün Sosyal Psikolojisi*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, UTSAM Yayınları Serisi:1, ss. 261-281.
- Erjem, Yaşar ve Gödelek, Ertuğrul, (2010), “Türkiye’de İç Göçler ve Kentleşme Bağlamında Terörizmin Sosyo-Psikolojik Zemini”, Murat Sever; Hüseyin Cinoğlu ve Oğuzhan Başbüyük (Ed.), *Terörün Sosyal Psikolojisi*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, UTSAM Yayınları Serisi:1, ss. 213-234.
- Eryılmaz, Bilal, (2011), *Kamu Yönetimi; Düşünceler, Yapılar, Fonksiyonlar, Politikalar*, 4. Baskı, Ankara: Okutman Yayıncılık.
- Fert, İsmail and Günbeyi, Murat, (2008), “The Adaptation Of Community-based Policing in the Former Yugoslav Republic of Macedonia as a Part of Democratic Policing”, *TIPS Connections*, (5), University of North Texas, pp. 24-27.
- Ganor, Boaz, (2005), *The Counter- Terrorism Puzzle: A Guide for Decision Makers*, New Brunswick, USA: Transaction Publishers.
- Goldstein, Herman, (1979), “Improving Policing: A Problem-Oriented Approach”, *Crime and Delinquency*, pp. 236-258.
- Goldstein, Herman, (1990), *Problem-Oriented Policing*, USA: McGraw-Hill.

- Gökkaya, Sami ve Doğan, Mehmet, (2009), “Kamu Düzeni Polisliği ve Türkiye’de Toplum Destekli Polislik Uygulamaları”, *Polis Dergisi*, Sayı:59-60, Ankara: EGM Eğitim Dairesi Başkanlığı, ss. 38-47.
- Gökkaya, Sami ve Doğan, Mehmet, (2010), “Türkiye’de Toplum Destekli Polislik Uygulamaları”, M. Alper Sözer (Ed.), *Toplum Destekli Polislik: Toplum, Suç ve Güvenlik*, Ankara: Adalet Yayınları, ss. 241-254.
- Göksu, Turgut; Çevik, Hasan. H.; Filiz, Orhan ve Gül, Serdar, K., (2009), *Güvenlik Yönetimi*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Göksu, Turgut ve Bilgiç, Veysel K., (2010), “Kentleşme ve Göçün Teröre Etkisi”, Murat Sever; Hüseyin Cinoğlu ve Oğuzhan Başbüyük (Ed.), *Terörün Sosyal Psikolojisi*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, UTSAM Yayınları Serisi:1, ss. 175-193.
- Gözübenli, Murat, (2008), “Implementing Community-based Policing in Eastern and Southeastern Anatolia to Establish Relationships with Citizens”, *Journal of Turkish Institute for Police Studies*, University of North Texas, 5, pp. 28-31.
- Gözübenli, Murat and Akbaş, Halil, (2009), “Implementing Community-oriented Policing as a Part of Establishing Democratic Policing in Eastern Anatolia: The Benefits and Challenges”, Recep Gültekin, İzzet Lofça, Cihangir Baycan, Murat Delice ve Ferhat Göktepe (Eds.), *Global and Regional Perspectives on Democracy and Security*, TISD, first Edition, pp. 78-92.
- Grabosky, Peter, (2008), “Community policing in an age of terrorism”, *Crime, Law and Social Change*, 50 (1-2), pp. 1-5.
- www.springerlink.com/content/607u8h62033w166x/, (E.T:30 Ekim 2010).
- Grugel, Jean, (1990), “*The Basques*”, Michael Watson (Eds.), *Contemporary Minority Nationalism*. Routledge: London.
- Gül, Serdar Kenan, (2011), “Polis Yönetimi ve Toplum Destekli Polislik”, Muhittin Karakaya ve Sebahattin Gültekin (Ed.), *Suçla Mücadelede Çağdaş Yaklaşımlar*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, ss.1-21.

- Gültekin, Sebahattin, (2011), “Demokratikleşen Güvenlik Anlayışı: Türk Polis Teşkilatında Demokratik Polislik Uygulamaları”, Muhittin Karakaya ve Sebahattin Gültekin (Ed.), *Suçla Mücadelede Çağdaş Yaklaşımlar*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, ss.183-198.
- Gültekin, Sebahattin, (2009), *Citizen Involvement and Law Enforcement: Does Coproduction Affect Organizational Efficiency and Organizational Effectiveness?* Unpublished Doctoral dissertation, Denton, Texas: University of North Texas.
- Hackman, Richard J. and Wageman, Ruth, (1995), “Total Quality Management: Empirical, Conceptual, and Practical Issues”, *Administrative Science Quarterly* 40(2), pp. 305-342.
- Hançer, Süleyman, (2008), *Toplum Destekli Polislik ve Konya Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hızlı, Berke, (2010), *Emniyet Teşkilatında Halkla İlişkiler: Toplum Destekli Polislik ve Medya-Polis İlişkileri Üzerine Bir Araştırma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Home Department, (2011), *Prevent Strategy*,
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/
(E.T: 30 Mayıs 2013).
- Hood, Christopher, (1995), The “New Public Management” in the 1980s: Variations on a Theme. *Accounting, Organizations and Society*, 20(2/3). pp. 93-109.
- Hope, Tim, (1995), “Community Crime Prevention”, Michael H.Tonry and David P. Farrington (Eds.), *Building a Safer Society: Strategic Approaches to Crime Prevention*, Crime and Justice, 19, pp. 21-89.
- Innes, Martin, (2006), “Policing Uncertainty: Countering Terror Through Community Intelligence and Democratic Policing”, *Annals of the AAPSS*, pp. 222–241.
- Irvin, Cynthia L., (1999), *Militant Nationalism: Between Movement and Party in Ireland and the Basque Country*, University of Minnesota Press.

- Jensen, Gary F., (2003), “Social Disorganization Theory”, Richard A. Wright (Eds.), *Encyclopedia of Criminology*. Fitzroy Dearborn Publishers.
- Kabukçu, Gökhan, (2006), Active Citizenship and Community Policing in Turkey, Unpublished master thesis, Ankara: Middle East Technical University, The Graduate School of Social Sciences.
- Kalkınma Bakanlığı, (2012), “Sosyal Destek Programı SODES”, *SODES Tanıtım Kitabı* <http://www.sodes.gov.tr/> (E.T: 30 Mayıs 2013).
- Kalkınma Bakanlığı, (2013a), “Sosyal Destek Programı Proje Tutarları (TL)-(2012)”, *Sosyal Destek Programı-SODES*, <http://www.sodes.gov.tr/PortalDesign/PortalControls/WebIcerikGosterim.aspx> (E.T: 30 Mayıs 2013).
- Kalkınma Bakanlığı, (2013b), *SODES’in Değerlendirilmesi Araştırma Raporu*, <http://www.sodes.gov.tr/PortalDesign/PortalControls/WebIcerikGosterim.aspx> (E.T: 30 Mayıs 2013).
- Kappeler, Victor E. and Gaines, Larry K., (2005), *Community Policing: A Contemporary Perspective*, (4th Ed.), Cincinnati, Ohio: Anderson Publishing Company.
- Karaosmanoğlu, Fatih, (2008), *Tarihin Başlangıcı*, Ankara:Seçkin Yayınları.
- Karaosmanoğlu, Fatih, (2010), *Küreselleşme Perspektifinden İç Güvenlik ve Sivil Denetim*, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Kars Emniyet Müdürlüğü, (2009), *Vatandaş Polis Akademisi Projesi Belgesi*.
- Kavgacı, Halil İbrahim, (1997), *Demokratik Polislik: Temel Yaklaşımlar*, Ankara.
- Kayaoğlu, Mustafa ve Başbüyük, Oğuzhan, (2009), “Aydınlık Yol”un Karanlık Yüzü: Peru’nun Terörle Mücadelesi” İhsan Bal ve Süleyman Özeren (Ed.), *Uzakdoğudan Yeni Kıtaya Terörle Mücadele*, Ankara: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu-USAK Yayınları, ss. 351-378.
- Kern, Soeren, (2009), “Fifty Years of Basque Terrorism”, *The Brussels Journal*, 10 August 2009, <http://www.brusselsjournal.com/node/4043> (E.T: 12 October, 2011)

- Kessler, David A., (1999), The effects of community policing on complaints against officers, *Journal of Quantitative Criminology*, 15(3).
- Kettl, Donald F., (2000), *The Global Public Management Revolution: A Report on the Transformation of Government*. Washington, D.C.: Brooking Institution Press.
- Laçiner, Sedat, (2006), “Terörle Mücadelede Yasal Önlemler:İngilter Örneği”, İhsan Bal (Ed.) *Terörizm, Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler*, Ankara: Uluslar arası Stratejik Araştırmalar Kurumu-USAK Yayınları, ss. 291-350.
- Laçiner, Sedat, (2013), “Süreç Sarhoşu Olmadan”, *Star Gazetesi*, 09 Mayıs 2013, <http://haber.stargazete.com/yazar/surec-sarhosu-olmadan/yazi-752431> (E.T: 09 Mayıs 2013).
- Laqueur, Walter, (1999), *The New Terrorism: Fanaticism and the Arms Of Mass Destruction*, New York, USA: Oxford University Press.
- Köseli, Mutlu ve Yaşar, Murat M., (2009), “Uyuşturucu, Terör ve FARC:Kolombiya’nın (Narko) Terörle Mücadelesi”, İhsan Bal ve Süleyman Özeren (Ed.) *Uzakdoğudan Yeni Kıtaya Terörle Mücadele*, Ankara: Uluslar arası Stratejik Araştırmalar Kurumu-USAK Yayınları, ss. 315-350.
- Köseli, Mutlu, (2012), “Terör Örgütlerinin Eleman Kazanmalarını Kolaylaştıran Etmenler”, Oğuzhan Başbüyük; M. Alper Sözer ve Nurullah Altun (Ed.), *Terörle Mücadelede Makro ve Mikro Perspektifler*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, UTSAM Yayınları Serisi:5, ss. 93-103.
- Kratcoski, Peter C., and Noonan, S. B., (1995), “An assessment of police officers’ acceptance of community policing”, Peter C. Kratcoski and D. Dukes (Eds.), *Issues in community policing*, Cincinnati, OH: Anderson Publishing, pp. 169–185.
- Liberia National Police, (2004), *Liberia National Police Operational Policy Manual*, Reform and Restructuring Advisor Agency/LNP/14.
- Lyman, Michale D., (2004), *The Police: An Introduction*. Pearson Prentice Hall. New Jersey.

- Marx, Gary T., (2001), "Police and Democracy", Menachem Amir and Stanley Einstein (Eds.) *Policing, Security, and Democracy: Theory and Practice*, Office of International Criminal Justice. US. Vol.2, <http://web.mit.edu/gtmarx/www/dempol.html> (E.T: 23 Mayıs 2011).
- Meşe, İbrahim, (2005), *The Social Construction Of Terrorism Through Political Discourse in The United States*, Unpublished Master Thesis, Richmond, KY: Eastern Kentucky University.
- Moore, Mark H. and Trojanowicz, Robert C., (1988), *Policing and Fear of Crime, Perspective on Policing*, No.3, Washington DC: National Institute of Justice.
- Mueller, John, (2006), *Overblown: How Politicians and Terrorism Industry Inflate National Security Threats and Why We Believe Them*, Free Pres, NY.
- Neuman, Lawrence W. and Wiegand, Bruce, (2000), *Criminal Justice Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches*, USA: Allyn and Bacon.
- COPS (Office of Community Oriented Policing Services), (2011), *Community Policing Defined*, <http://www.cops.usdoj.gov/> (E.T: 03 Mart 2011).
- Okyar, Onur ve Güneş, İsmail, D., (2012), "PKK Sempatisini Etkileyen Faktörler: Van İli Örneği", Oğuzhan Başbüyük; M. Alper Sözer ve Nurullah Altun (Ed.), *Terörle Mücadelede Makro ve Mikro Perspektifler*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, UTSAM Yayınları Serisi:5, ss. 135-164.
- OSCE (Organization for Security and Co-operation in Europe), (2008), *A Guidebook on Democratic Policing*, (2nd Ed.), Vienna, Austria: Strategic Police Matters Office of the Secretary General, <http://www.osce.org/> (E.T: 01 Ekim 2010).
- OSCE (Organization for Security and Co-operation in Europe), (2010), *International Community Policing Conference*, <http://www.osce.org/> (E.T: 01 Ekim 2010).
- Özdemir, Habib, (2012), "PKK Terör Örgütünün İstismar Ettiği Çocuklar: Hakkari Örneği", Oğuzhan Başbüyük; M. Alper Sözer ve Nurullah Altun (Ed.), *Terörle Mücadelede Makro ve Mikro Perspektifler*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, UTSAM Yayınları Serisi:5, ss. 69-92.

- Özeren, Süleyman, (2010a), “Will the US Ever Accomplish Its Own Paradigm Shift in Countering Terrorism?”, *The journal of Turkish Weekly*, 15 February 2010, <http://www.turkishweekly.net/columnist/3282/will-the-us-ever-accomplish-its-own-paradigm-shift-in-countering-terrorism-.html> (E.T: 01 Ekim 2010).
- Özeren, Süleyman, (2010b), “De-conceptualization or De-islamization of Terrorism Literature”, *The journal of Turkish Weekly*, 24 April 2010, <http://www.turkishweekly.net/columnist/3329/de-conceptualization-or-de-islamization-of-terrorism-literature-.html> (E.T: 01 Ekim 2010).
- Özeren, Süleyman ve Demirci, Süleyman, (2009), “İngiltere’nin Ayrılıkçı IRA ve Dine Karşı Terörle Mücadele Politikası”, İhsan Bal ve Süleyman Özeren (Ed.), *Uzakdoğudan Yeni Kıtaya Terörle Mücadele*, Ankara: Uluslar arası Stratejik Araştırmalar Kurumu-USAK Yayınları, ss. 173-241.
- Özeren, Süleyman ve Cinoğlu, Hüseyin, (2010), “Terörle Mücadelede Toplum Destekli Polislik Uygulamaları: Karşılaştırmalı Analiz”, M. Alper Sözer (Ed.), *Toplum Destekli Polislik: Toplum, Suç ve Güvenlik*, Ankara: Adalet Yayınları, ss. 197-220.
- Özeren, Süleyman; Sözer, M. Alper ve Demirci, Süleyman, (2010), “Terör Örgütlerinde Militan Kimlik Profili: Türkiye’de Hizbullah Örneği”, Murat Sever; Hüseyin Cinoğlu ve Oğuzhan Başbüyük (Ed.), *Terörün Sosyal Psikolojisi*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, UTSAM Yayınları Serisi:1, ss. 145-171.
- Özüyılmaz, Ömer ve Demir, Adem, (2012), “İstanbul İli Örneğinde Terör Suçuna Karışan Şahısların Profili”, Oğuzhan Başbüyük; M. Alper Sözer ve Nurullah Altun (Ed.), *Terörle Mücadelede Makro ve Mikro Perspektifler*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, UTSAM Yayınları Serisi:5, ss. 105-134.
- Pickering, Sharon; McCulloch, Jude and Neville, David W., (2008), “Counter-terrorism Policing: Towards Social Cohesion”, *Crime, Law and Social Change*, (50) pp. 91–109.
- Raffel, William E., (2005), “Citizen Police Academies: the importance of communication”, *Policing: An International Journal of Police Strategies and Management*, 28(1), pp. 84-97.

- Roth, Mitchel P. and Sever, Murat, (2007), “The Kurdish Workers Party (PKK) as Criminal Syndicate: Funding Terrorism through Organized Crime, A Case Study”, *Studies in Conflict and Terrorism*, 30(10), pp. 901-920.
- Sampson, Robert J. and Raudenbush, Stephen W., (1999), “Systematic Social Observation of Public Spaces: A New Look at Disorder in Urban Neighborhoods”, *American Journal of Sociology*, 105(3) pp. 603-651.
- Sandole, Dennis J. D., (2010), *The 'New' Terrorism: Causes, Conditions and Conflict Resolution*. Virginia: George Mason University, in Fairfax, <http://www.gmu.edu/depts/ICAR/sept11/article14.pdf>. (E.T: 05 Ekim 2010).
- Scheider, Matthew C. and Chapman, Robert, (2003), *Community Policing and Terrorism*, <http://www.homelandsecurity.org/journal/articles/Scheider-Chapman.html> (E.T: 21 Ekim 2010).
- Scott, Michael S., (2000), *Problem-oriented policing: Reflections on the first 20 years*, Washington, D.C.: U.S. Department of Justice, Office of Community Oriented Policing Services.
- Semiz, Emin, (2009), *Polis Yöneticilerinin Demokratik Tutumları ile Sanat ve Edebiyata ilgi Düzeyleri Arasındaki İlişki*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sever, Murat; Cinoğlu, Hüseyin ve Başbüyük Oğuzhan, (2010), “Giriş: Terörün Sosyal Psikolojisi”, Murat Sever; Hüseyin Cinoğlu; Oğuzhan Başbüyük (Ed.), *Terörün Sosyal Psikolojisi*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, UTSAM Yayınları Serisi:1, ss. 1-13.
- Sevinç, Ali, (2006), *The Present States of The Concept of Problem-Oriented Policing*, Unpublished Master Thesis, Richmond, KY: Eastern Kentucky University.
- Sevinç, Ali ve Demir, Oğuzhan. Ö., (2010), “Problem Odaklı Polislik Yaklaşımının Toplum Destekli Polislikteki Yeri”, M. Alper Sözer (Ed.), *Toplum Destekli Polislik: Toplum, Suç ve Güvenlik*, Ankara: Adalet Yayınları, ss. 65-82.
- Sevinç, Bilal, (2009), “Survey Araştırması Yöntemi”, Kaan Böke (Ed.), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, İstanbul: ALFA Basım Yayım Dağıtım, ss. 245-284.

- Shepard, William, S., (2002), "The ETA: Spain fights Europe's last active terrorist group", *Mediterranean Quarterly*, 13(1), pp. 54-68.
- Siirt İl Emniyet Müdürlüğü, (2011), *Şefkatin Sevgiye Dönüştüğü Nağmeler*, Siirt: Toplum Destekli Polislik Büro Amirliği.
- Sözer, Alper M., (2011), "Polis Memurlarının Algılamalarıyla İlgili Bir Alan Araştırması: Sokak Bürokratlarının Gözüyle Toplum Destekli Polislik", Muhittin Karakaya ve Sebahattin Gültekin (Ed.), *Suçla Mücadelede Çağdaş Yaklaşımlar*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, ss.101-124.
- Sözer, Alper M. ve Elmas, Salih M., (2009), "Terörle Mücadelede Farklı Bir Yaklaşım:Japonya Örneği", İhsan Bal ve Süleyman Özeren (Ed.), *Uzakdoğudan Yeni Kıtaya Terörle Mücadele*, Ankara: Uluslar arası Stratejik Araştırmalar Kurumu-USAK Yayınları, ss. 15-47.
- Sözer, Alper, M. ve Ekici, Niyazi, (2010), "Toplum Destekli Polisliğin Teorik Altyapısı ve Kavramsal Çerçevesi", M. Alper Sözer (Ed.), *Toplum Destekli Polislik: Toplum, Suç ve Güvenlik*, Ankara: Adalet Yayınları, ss. 3-20.
- Sözer, Alper M. ve Ferzan, Halil, İ., (2010), "Toplum Destekli Polisliğin Dört Ana Hedefi Perspektifinden Son Bir Değerlendirme", M. Alper Sözer (Ed.), *Toplum Destekli Polislik: Toplum, Suç ve Güvenlik*, Ankara: Adalet Yayınları, ss. 255-262.
- Swiss, James E., (1992), "Adapting Total Quality Management (TQM) to Government", *Public Administration Review*, 52(4) pp. 356-362.
- Şeker, Dilara, B.; Tunç, Aynur, İ. ve Şahin, Erdal, (2010), "Van İli Örneğinde Terör Suçlarına Karışan Kişilerin İç Göç, Sosyal Psikolojik ve Eğitim Açılarından Değerlendirilmesi", Murat Sever; Hüseyin Cinoğlu ve Oğuzhan Başbüyük (Ed.), *Terörün Sosyal Psikolojisi*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, UTSAM Yayınları Serisi:1, ss. 235-259.
- Şeker, Dilara, B.; Sevimli, Şükran; Akgül, Urungu ve Acar, Akif, (2012), "Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Terör Suçuna Karışan Bireyler ve Arka Planlarının Değerlendirilmesi", Oğuzhan Başbüyük; M. Alper Sözer ve Nurullah Altun

- (Ed.), *Terörle Mücadelede Makro ve Mikro Perspektifler*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, UTSAM Yayınları Serisi:5, ss. 165-189.
- Şimşek, Yılmaz, (2009), “İspanya’nın Terörle Mücadelesinde ETA Örneği” İhsan Bal ve Süleyman Özeren (Ed.), *Uzakdoğudan Yeni Kıtaya Terörle Mücadele*, Ankara: Uluslar arası Stratejik Araştırmalar Kurumu-USAK Yayınları, ss. 243-284.
- Teymur, Samih, (2007), *A Conceptual Map for Understanding the Terrorist Recruitment Process: Observation and Analysis of DHKP/C, PKK, and Turkish Hezbollah Terrorist Organisations*, Unpublished Doctoral dissertation, Denton, Texas: University of North Texas.
- Trojanowicz, Robert C., (1983), “An Evaluation of a Neighborhood Foot Patrol Program”, *Journal of Police Science and Administration*, 11(4), pp. 410-419.
- UNPOL (United Nations Police), (2010), *UN Police Community*, <http://www.un.org/en/peacekeeping/sites/police/community.shtml> (E.T: 01 Ekim 2010).
- Ulukuş, Kanuni S., (2004), *Polis Odaklı Halkla İlişkiler ve Stres Yönetimi*, Ankara: Başkent Matbaacılık.
- USAK (Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu), (2007), *Terörle Mücadele Raporu*, Ankara: USAK Yayınları.
- UTSAM (Uluslararası Terörizm ve Sınırşan Suçlar Araştırma Merkezi), (2009), *İngiltere’nin Uluslar arası Terörizmle Mücadele Stratejisi*, Ankara.
- UTSAM (Uluslararası Terörizm ve Sınırşan Suçlar Araştırma Merkezi), (2010), *İspanya’nın Terörle Mücadelesi*, Polis Akademisi Başkanlığı Raporlar Serisi:15, Ankara.
- UTSAM (Uluslararası Terörizm ve Sınırşan Suçlar Araştırma Merkezi), (2012), *Terör Örgütlerinde Militan Kimlik İnşası ve Eleman Profili: PKK/KCK Örneği*, Polis Akademisi Başkanlığı Raporlar Serisi:20, Ankara.
- Walker, Samuel, (2001), *Sense and Nonsense about Crime and Drugs*, (5th Ed.), Thomson Learning.

- Wilson, James Q and Kelling, George L., (1982), “Broken Windows: The Police and Neighborhood Safety”, *The Atlantic Monthly*, 249(3), pp. 29-38.
- Volkan, Vamık, (2010), “Büyük Grup Kimliği ve Şiddet”, Murat Sever; Hüseyin Cinoğlu; Oğuzhan Başbüyük (Ed.), *Terörün Sosyal Psikolojisi*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, UTSAM Yayınları Serisi:1 ss. 17-24.
- Yıldırım, Seyhan, (2005), *Yönetişim Perspektifinden Toplum Destekli Polislik Hizmetleri ve Bursa İl Emniyet Müdürlüğü Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldız, Serdar ve Şahin, Bahadır, (2010), “Toplum Destekli Polisliğin Terörle Mücadelede Kullanımı ve Bir Alan Çalışması Olarak Mardin Örneği”, M. Alper Sözer (Ed.), *Toplum Destekli Polislik: Toplum, Suç ve Güvenlik*, Ankara: Adalet Yayınları, ss. 221-240.
- Yılmaz, Muzaffer E., (2007), *Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Etnik Çatışmalar*, Ankara:Nobel Yayınları.
- Yılmaz, Ömer, (2009), “Aslan’ın Kaplanla Mücadelesi: Sri Lanka ve Tamil Anayurdu Özgürlük Kaplanları Örgütü”, İhsan Bal ve Süleyman Özeren (Ed.), *Uzakdoğudan Yeni Kıtaya Terörle Mücadele*, Ankara: Uluslar arası Stratejik Araştırmalar Kurumu-USAK Yayınları, ss. 49-108.
- Yüksel, Yusuf, (2013), *Understanding the Role of Culture and Communication in Implementing Planned Organizational Change: the Case of Compstat in Police Organizations*, Unpublished Doctoral dissertation, New Jersey, Rutgers University.
- Zeki, Yasin, (2006), *Toplum Destekli Polislikte Yurttaş Odaklı Yönetim Anlayışı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ek s.1: Özgeçmiş

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Ali SEVİNÇ
Doğum Yeri : ISPARTA
Mesleği : Polis

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Polis Akademisi
Yüksek Lisans Öğrenimi : Eastern Kentucky University
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce
Yabancı Dil Puan ve Türü : KPDS 84
Bilimsel Faaliyetler : Sevinç, Ali ve Demir, Oğuzhan. Ö., (2010),
“Problem Odaklı Polislik Yaklaşımının Toplum
Destekli Polislikteki Yeri”, M. Alper Sözer (Ed.)
*Toplum Destekli Polislik: Toplum, Suç ve
Güvenlik*, Ankara: Adalet Yayınları, ss. 65-82.

İş Deneyimi

Stajlar :
Projeler : Polis Temel Eğitimi Geliştirme Projesi
Çalıştığı Kurumlar : Emniyet Genel Müdürlüğü

İletişim

E-Posta : alisevinc@hotmail.com
Tel. : 0 312 4624321
Tarih : 30.07.2013

